

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-וארבעים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ד באייר התשנ"ה (24 במאי 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
חודש הילד הבין-לאומי	
הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ד–1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1995	
קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם),	
(תיקון מס' 12), התשנ"ה–1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
שאלות בעל-פה	
התעללות גוברת בבעלי-חיים	
שאלות ותשובות	
טיפולו של השוטר דוד פפור בסגן אורן אדרי	
אלימות שוטרים נגד ילדים בפתח מערת-המכפלה	
עדויות נערים מחברון על התנהגות שוטרים כלפיהם	
התנהגות שוטרים בחקירת אנשי ימין	
היחס לתושבי חברון	
תופעת האלכוהוליזם בישראל	
הצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל, התשנ"ה–1995	
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)	
הצעת חוק בקעת-הירדן ומדבר יהודה תחילה, התשנ"ה–1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחפוש) (פרסום רשימת	
עצורים שלא הוגש נגדם כתב אישום), התשנ"ה–1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון – מניעת ריכוזיות המשק), התשנ"ה–1995	
(הצעת חבר הכנסת ג' גל)	
הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד–1994	
(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)	
שאלות ותשובות	
תקנות לדיור מוגן לזקנים	
המרכז להכשרה מקצועית בנצרת	
שכר לימוד במעונות יום בקריית-שמונה	
תאונות עבודה	

הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – החמרת עונשים), התשנ"ד–1993
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר), התשנ"ה–1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
שאלות ותשובות
סיפוח שכונת סרכיס לשפרעם
בנייה למגזר החרדי בבית-שמש
שעון קיץ
הקמת מועצה מקומית בכפר איבטין
הצעות לסדר-היום פרסומים בדבר העברת כספי רשויות מקומיות ערביות למטרות שהם לא נועדו
להן
הצעה לסדר-היום
נער דרוזי שחצה את הגבול מירדן והוחזר לירדן
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
הירי בכנסייה ביפו
הצעה לסדר-היום
מפקד אוכלוסין
הצעות לסדר-היום
תקיפת השרה שולמית אלוני בניו-יורק
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ללוחמים רוסים שהשתייכו לצבאות
בעלות-הברית במלחמת העולם השנייה
הצעות לסדר-היום
תקיפת השרה שולמית אלוני בניו-יורק
הצעה לסדר-היום
הריבית במשק
הצעה לסדר-היום
ביטול ההצמדות במשק והמדד
הצעה לסדר-היום
חוות הגז "פי-גלילות"
הצעות לסדר-היום
השחתת עודפי ירקות
הצעה לסדר-היום
הפקעת אדמות במבשרת-ציון על-ידי משרד השיכון
שאלות ותשובות
מימון טיפול בילד נכה
טיפולים ותרופות למחלת קרוהן לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי
הפעלת חדר מיון בקריית-שמונה

תכשיר להפסקת חלב אם הגורם למחלות
הקמת בית-חולים באשדוד
הקמת בית-חולים באשדוד
אמצעי ההצלה ביישובי קו הרצועה
מכירת מזון המיועד לתושבי עזה ויו"ש בארץ
שירותי הרפואה הליליים באופקים
תעריפי ביקור במרפאות השר"פ בבתי-חולים
הצעה לסדר-היום
שירותי אולטרה-סאונד וסל שירותי הבריאות

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"ד באייר התשנ"ה, 24 במאי 1995.

בתחילת הישיבה אקרא בפניכם את ההודעה הבאה: לכבוד יושב-ראש הכנסת, הנדון: חידוש הדיון בוועדה בהצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה – צעדים משלימים), התשנ"ה–1995. את זה כתב לי חבר הכנסת יוסי כץ, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה. הוא כותב כץ: ועדת העבודה והרווחה החליטה לחדש את דיונה – דיונה או דיונה? יהיו הרבה דיונים?

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

דיון אחד.

היו"ר ש' וייס:

הוועדה החליטה לחדש את דיונה בהצעת החוק הנ"ל, בהתאם לסעיף 124 לתקנון הכנסת. אודה לך אם תודיע על כך לכנסת על-פי האמור באותו סעיף. בכך הוסרה הצעת חוק זו מסדר-יומה של הכנסת.

אני מקווה שזה ברור לכולכם. זה חוזר למעבדה הטבעית, הלוא היא הוועדה שחבר הכנסת יוסי כץ עומד בראשה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונח היום על שולחן הכנסת דין-וחשבון שנתי מס' 22 של נציב תלונות הציבור. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לאדוני המזכיר.

הצעות לסדר-היום

חודש הילד הבין-לאומי

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק לדיון מוקדם. אנחנו עוסקים היום בזכויות הילד. עד כמה שידוע לי מדובר בחודש הילד הבין-לאומי. נכון, חבר הכנסת יצחק לוי? חודש שלם – אני מציע שנה, עשר שנים, כי אנחנו עוסקים בנושא הזה כל העת. על כן נייחד היום קטע משיבתנו הארוכה לעניין זה.

האם האורחים שאתם הזמנתם אלינו כבר נמצאים אתנו? כן. נמצאים אתנו נציגי מועצות התלמידים מרחבי הארץ אשר יהיו עדים חיים לתהליך הפרלמנטרי של טיפול בכמה הצעות חוק שעוסקות בשלום הילד ובזכויות הילד והילדה.

הכנסת הזאת, עוד יותר מקודמתה, מקדישה תשומת לב רבה מאוד לעניינים אלה של הגנה על המשפחה, הגנה על הילדים, הגנה על הנשים מפני אלימות של בעלים מכים – חוקים אנושיים ממדרגה ראשונה וחיוניים ממדרגה ראשונה.

אני רוצה להביע בשם הבית כולו מידה רבה של הערכה לאותה קבוצת חברי כנסת שנטלה על שכמה את הפעילות בתחום הזה, ביניהם חברי הכנסת יצחק לוי ובני טמקין ויושב-ראש ועדת העבודה והרווחה וכן ועדות אחרות.

אני רוצה להודות מאוד לשרת העבודה והרווחה, שרוב החוקים האלה, או שהם באים ביוזמתה, או שהם מגיעים לביצוע משרדה, והיא עושה את זה במסירות ובאהבה גדולה.

נזמין עכשיו את חבר הכנסת יצחק לוי לשאת דברים לקראת חודש הילד הבין-לאומי, ואחריו את חבר הכנסת בני טמקין – הצעות לסדר-היום מס' 6714 ו-6737. יש בין שבע-שמונה דקות לכל דובר, נדמה לי שזה יהיה סביר.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, אכן מרכז תרבות העמים לנוער שותף לאירועי חודש הילד הבין-לאומי. אינני יודע מדוע קבעו חודש ולא שבוע ולא יום כפי שמקובל כך או אחרת לארגונים אחרים. מכיוון שילדים הם עיסוקנו כל הזמן, לא חודש ולא עניין מסוים – – –

היו"ר ש' וייס:

שנה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו מברכים כל ארגון, גם בין-לאומי וגם בארץ, שלוקח על עצמו לעורר את הציבור לענייני חינוך, זכויות והגנה של ילדים.

בראשית דברי אני רוצה להודות לך, אדוני היושב-ראש, על כך שהואלת להכניס את הנושא הזה בתחילת סדר-היום, וכמה דוברים ידברו בו. אני חושב שזה מצביע גם על יחסה המיוחד של הכנסת לנושא הילד. אני רוצה לברך את האורחים שלנו ביציע, נציגי מועצות תלמידים מכל הארץ שבאו להשתתף עמנו. אני רוצה להודיע לחברי הכנסת, שהבחורים והבחורות הצעירים שנמצאים פה לקחו אתנו חלק גם בדיוני הוועדות הבוקר ועוד ייקחו חלק בפעילויות שונות.

אינני יכול שלא להזכיר את המועצה הלאומית לשלום הילד, שמלווה אותנו בפעילות השוטפת בנושא זכויות הילד, וגם סייעה לנו בארגון היום הזה.

אדוני היושב-ראש, אני חשבתי שעברנו פאזה. חשבתי שגמרנו לעסוק בנושא של התעללות בילדים ובנושא של הכאת ילדים, וכי אנחנו צריכים לעבוד יותר על עיגון זכויות הילד. כי סדר הדברים בעיני, כאשר התחלתי לעסוק בנושא הילד, היה קודם הגנה ואחר כך זכויות. אבל, כאשר לפני שש או שבע שנים התחלנו לטפל בנושא הילד מצאנו מצב עגום. מצאנו ילדים חשופים להתעללויות, להכאות, להתעמרויות של הורים, של מורים, של מעסיקים בכל מיני תחומים, והחלטנו אז שהדבר הראשון שאנחנו צריכים לעשות זה קודם כול לבלום את מה שמצאנו, כמו למשל מה שאנחנו עושים בנושא הנשים. יכול להיות שיבוא זמן שיצטרכו לדבר גם על זכויות האשה בתוך הבית – קודם כול הדבר הראשון הוא קרב בלימה. כאשר רומסים זכויות של אוכלוסייה חלשה צריך לבוא ולעצור את רמיסת הזכויות הזאת. זה דבר ראשון שצריך לעשותו, ואחר כך צריך להגן.

בכנסת הקודמת עסקנו בזה. גברתי השרה, שהיתה אז יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, היתה שותפה אתנו כחברת כנסת בהרבה מאוד פעילויות בתחומים האלה, והיום, כשרה שמכוונת את מדיניות ההגנה על השכבות החלשות, היא בוודאי עוזרת לנו בכך.

בכנסת הקודמת עסקנו בחוק קטינים חסרי ישע, שהוא חלק מחוק העונשין וחוקים אחרים שבאו להגן על האוכלוסיות החלשות.

חשבתי שהדברים האלה יביאו לתוצאות המקוות. אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שעדיין אנחנו קוראים כל יום בכותרות על דברים נוראים שלא מטפלים בהם.

היו"ר ש' וייס:

אתמול היו שתי חדשות מחרידות בנושא הזה, מחרידות.

יצחק לוי (מפד"ל):

והבוקר בעיתון – אינני יודע אם אדוני מתכוון לידיעות שפורסמו בעיתונים או בטלוויזיה – הבוקר ראיתי כותרת מחרידה על הכאת ילדה נכה בת עשר, דברים מאוד חמורים, דברים מאוד קשים. זאת אומרת, חקיקה יש, ואינני חושב שאנחנו צריכים להוסיף חקיקה בעניין הזה. עשינו צעדים גדולים והתקדמנו בנושא ההגנה על ילדים. אני פונה אל השרה ואומר: לדעתי, צריך לחזק ולהרחיב את יחידות הרווחה לצורך איתור ולצורך טיפול. זה מה שאנחנו צריכים לעשות כרגע.

אני יודע שהתפקיד הזה איננו פשוט, הוא קשה, הוא בעייתי, ולפעמים צריך לפרוץ מסגרות תקציביות וכו', אבל הדברים האלה צריכים להיעשות כדי לנסות ולמנוע כותרות – איש לא משלה את עצמו שנגיע למצב אופטימלי שזה לא יהיה – ואנחנו יודעים שזה תהליך חינוכי בעיקרו, בקרב משפחות צעירות ובקרב הורים צעירים. צריך לבוא ולהסביר להם איך מחנכים וכו'.

הכנסת אומנם איננה מוסד חינוכי, אבל המדינה כן אחראית לקווים חינוכיים ולמסרים חינוכיים.

אדוני היושב-ראש, ביום הילד הייתי משתדל להביא מסר מסוים באשר למה שהתחדש, מה יתחדש ומה אנחנו רוצים לחדש. אני רוצה לדבר בעיקר על זכויות הילד. כשדיברנו על זכויות האדם היו דילמות קשות. בבית הזה התעוררו דילמות קשות בחוקי-יסוד הנוגעים לזכויות אדם. הדילמות אז היו בעיקר בסוגיות של אמונות ודעות. היו אמונות שונות לגבי השאלה, מה פירוש כבוד האדם, מה זכותו על חייו, מה זכותו על מצפון. היו פה ויכוחים גדולים, והם עדיין לא נסתיימו, ועוד יהיו.

לדעתי, כאשר מדברים על זכויות הילד, הדברים שונים. שם הדילמות תהיינה במציאת האיזונים בין הילד לבין המסגרות שהוא כפוף להן – בין הילד לבין הוריו, בין הילד לבין מחנכיו, בין הילד לבין כל מיני רשויות אחרות.

עד כמה אנחנו אומרים שהילד איננו בר-שיקול ולכן אנחנו המבוגרים, ההורים, האפוסטרופסים עליו, באים ומכתיבים לו את הדברים, ובאיזו מידה אנחנו כן צריכים לומר כי הילד הוא כן בר-שיקול, וכי הוא מחליט לעצמו.

הדבר הזה נוגע למשרד החינוך, הדבר הזה נוגע למשרד הבריאות. בהמשך היום יביא חבר הכנסת טמקין הצעת חוק, שהתבררה בוועדת העבודה והרווחה באדיבותו של חבר הכנסת יוסי כץ, שזירז את הטיפול בה, שמנסה להסדיר זכויות ילדים בנושא פסיכיאטרי, שזה נושא מאוד סבוך ומאוד מורכב. אבל, לא רק בזה הדברים אמורים – גם בסניגוריה ציבורית לילדים, גם במשרד החינוך, גם במשרדים שונים וגם בזכויות שבין ההורים לילדים.

מחד גיסא, אנחנו לא רוצים לשבור את המסגרת המשפחתית. אנחנו רוצים שילדים יהיו ממושמצים ביחס להוריהם. אנחנו רוצים שלהורים יהיו סמכויות על הילד. אנחנו רוצים לראות את ההורים מכוונים ומחנכים את הילדים. מאידך גיסא, אנחנו רוצים לתת ביטוי לילדים ולזכויותיהם.

אדוני היושב-ראש, המלאכה היא קשה. אינני חושב שיש מדינות רבות שמהן נוכל ללמוד. אם בתחום זכויות האדם יכולנו לשאוב ממדינות אחרות חוקי-יסוד ולהשוות ולראות מה טוב לנו ומה לא טוב לנו ולהתווכח, הרי שבתחום זכויות הילד יש לנו כמה אמנות בין-לאומיות, אבל האמנות האלה עוסקות יותר בזכויות הילד מול האפוסטרופסים, כאשר מדובר בהוצאת ילד ממדינה למדינה, בחטיפת ילדים ובדברים אחרים, ולא בנקודות הפשוטות לכאורה, שכאשר יש ויכוח בין ילד להורים, מה אנו מכריעים כאן.

ההכרעה שלי היא, כמובן, שאנחנו צריכים להגיד לילדים: תשמעו להורים שלכם, אבל כנגד זה אנחנו צריכים לבוא ולראות מהי מידת הזכויות שאנחנו צריכים לתת לילדים. אגב, בסוגריים, על-פי חוק המדינה הילד מוגדר כילד עד גיל 18. אפשר לחשוב, אם הגדרה זו היא נכונה לגבי כל החוקים. כבר יש חוקים שבהם אנחנו מגדירים ילד עד גיל 16, ילד עד גיל 12. השאלה היא אם – – –

היו"ר ש' וייס:

כמו בתחום הנישואים.

יצחק לוי (מפד"ל):

בתחום הנישואים. השאלה היא, האם דומה הילד בגיל שמונה לילד בגיל 16 לגבי זכויות, לגבי יכולת הבעת עמדה ולגבי עמידה במשפט וכדומה. צריך לעסוק בזה. אני לא יכול להאריך, מכיוון שיש דברים אחרים.

אני רוצה לסיים את דברי בתקווה, שהכנסת תמשיך לעסוק בנושאים האלה, עם כל הסערות המדיניות החשובות והתהליכים החשובים שהמדינה עוברת. אל נשכח שעתידה של המדינה הוא הילדים. אל נשכח שאנחנו חייבים לעסוק בנושאים האלה.

אדוני היושב-ראש, כיוון שאתה תמיד מציין את שמי כאחד המבינים בתחום הזה, אני רוצה לציין – ותרשה לי, כאות של חברות – שני חברי כנסת נוספים שבשנה האחרונה עסקו הרבה מאוד בנושא הילדים, ודיברו הרבה מאוד, חבר הכנסת בני טמקין וחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה ובסיועה, הם לקחו על עצמם נושאים מסוימים הנוגעים לילדים וקידמו אותם בצורה יוצאת מן הכלל. אנחנו כולנו חייבים לפחות לציין את זה לזכותם ולזכות – – –

היו"ר ש' וייס:

קלעתי לדעתך. בראשית דברי הזכרתי גם את השמות שלהם.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יצחק לוי.

חבר הכנסת בנימין טמקין, עד שבע דקות, ולאחר מכן תביע שרת העבודה והרווחה את עמדתה בעניין זה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תרשה לי קודם כול להתנצל בפני חבר הכנסת יצחק לוי, שאני מאוד מעריך את פועלו. פשוט התראיינתי ברדיו, ונאלצתי להפסיק את הריאיון בנושא הזה שאנחנו מדברים עליו עכשיו, כי חשבתי שחשוב שאנשים ישמעו על הנושא הזה של יום הילד מחוץ לכותלי הכנסת.

אני רוצה לברך את יושב-ראש הכנסת, שנתן לנו להקדיש את הזמן הזה לנושא הזה, ולברך את האורחים שלנו שמשתתפים אתנו ביום הזה.

אני פועל כמעט מתחילת הקדנציה כיושב-ראש ועדת משנה לנוער במצוקה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, וזה נושא שאני מקדיש לו יותר מלכל נושא אחר מאז הגעתי לכנסת. לפני שאדבר על העניין של הנוער במצוקה, אני רוצה להגיד כמה דברים כלליים כפי שאני רואה אותם לגבי פועלה של הממשלה הנוכחית בנושא הזה של הנוער.

מבחינתי, התמיכה שאני נותן לתהליך השלום היא תמיכה שנובעת קודם כול מהדאגה לעתיד הנוער במדינת ישראל ומהרצון לטפח את התקווה שהנוער במדינת ישראל לא יצטרך עוד להילחם במלחמות, ויהיו לו חיים יותר שלווים, יותר רגועים, יותר נורמליים, כמו להרבה צעירים בעולם.

אני גם חושב, שהמאמצים שהממשלה עשתה בתחום החינוך, התגבור הרציני ביותר בתקציבי החינוך, ביצירת תשתיות של תקשורת, של תעשייה, של טכנולוגיה, שמכניסות את מדינת ישראל ואת הנוער במדינת ישראל לשנות האלפיים במובן האמיתי של המלה, לעולם החדש ההולך ומתהווה, שהוא יהיה העולם שבו הנוער יחיה – אני חושב שיש צעדים מבורכים ביותר בכיוון הזה.

נעשו דברים על-ידי הממשלה שצריכים לציין אותם לפני שאני עובר לביקורת שקיימת, והיא מוצדקת. נעשו דברים בכיוון של החזרת הקצבאות לילדים, שוויון בין ילדים יהודים לילדים ערבים בנושא הקצבאות, חוק ביטוח הבריאות הממלכתי, שנותן ביטחון וביטוח בריאות גם להרבה ילדים שלא היו מבוטחים קודם, כי כל אזרח היום מבוטח.

בעוד כמה דקות אני אציג בפניכם, מטעם ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, חוק שמדבר על בקורות, על אשפוזים של בני נוער בבתי-חולים פסיכיאטריים, ומתן טיפול פסיכיאטרי לנערים ולנערות שלא היו מוגנים עד עכשיו מאשפוזים כפויים למיניהם, שעברו אשפוזים מרצון. אני אדבר על זה אחר כך, כאשר אציג את החוק. נראה לי שאלה דברים חשובים ביותר.

שרת העבודה והרווחה שלנו עושה עבודה נהדרת בקידום הנושאים האלה. עם זאת, אני רוצה לומר כמה מלים על נושא שלצערי הרב מוזנח במשך שנים רבות ורק עכשיו מתחילים לטפל בו באופן רציני ביותר. אני מדבר על נוער במצוקה. מתוך ניסיוני בכנסת, אומנם לא ארוך, אבל מהניסיון הפוליטי שלי, שהוא הרבה יותר ארוך מהשנים שבהן אני בכנסת, אני יכול להגיד לכם, לצערי הרב, שהקבוצה הכי מקופחת אולי מבחינת הלובי, או השדולה שעובדים בשבילם בכנסת ובתקשורת – זה הנוער במצוקה. כמעט כל צרה אחרת במדינה, צרות של חולי, צרות של פיגור, צרות של נכות, צרות של קשישים – כל הצרות האלה מתחלקות על פני כל הרבדים של האוכלוסייה, כל המעמדות. נכות יכולה לפגוע במשפחה מבוססת, כמו במשפחה ענייה, ואז השדולות למיניהן עושות עבודה מבורכת מאוד וחזקה מאוד, כי גם אנשים חזקים מאוד משתתפים בזה.

נוער במצוקה, על-פי הגדרה, הוא קבוצה שנמצאת בעיקרה, לא כולה, בשכבות היותר-חלשות של החברה. קבוצה זו אינה מתפזרת באותה מידה על פני כל השכבות, ולכן אין לה אנשים חזקים מספיק שמתוקף האינטרס האישי והמשפחתי שלהם יהיו פעילים בזה, ואז כל העבודה מתבססת על כמה חברי כנסת שעושים מאמץ גדול, על כמה שרים בממשלה שעושים מאמץ גדול, ועל מתנדבים הפועלים מתוקף הרצון שלהם לעזור. המועצה לילד החוסה, אל"י – האגודה להגנת הילד, על"ם – עמותה למען נוער במצוקה, המועצה הלאומית לשלום הילד, האגודה הבין-לאומית לזכויות הילד, אבל אלה בסך הכול פועלים כארגונים וולונטריים, שיש להם בעיה לדחוף את הנושאים האלה, כי הלובי שמאחוריהם אינו חזק מספיק.

אני מוכרח לומר מהניסיון שלי, ואני פונה לתקשורת, אני מתוסכל מן העובדה שבנושא הזה של נוער במצוקה – אני אגיד לכם רק ממה שאירע ביומיים האחרונים, אני לא מדבר על יותר, היה לנו דיון על המתנ"סים בכל המדינה ועל השאלה באיזו מידה הם משרתים או לא משרתים את שכבות המצוקה, או שהם הופכים יותר ויותר למשרתי המעמד הבינוני והגבוה בחוגים וכדומה. היה לנו אתמול דיון על נערות במצוקה בתל-אביב, וככל שאני מנסה בכל הכוח לעניין את התקשורת בנושאים החברתיים האלה ובנושאים של נוער במצוקה, יש לנו בעיה קשה. מוכרחים להביא למודעות בנושא הזה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

המקומונים נותנים לזה ביטוי.

בנימין טמקין (מרצ):

לא מספיק, אני יכול לומר לך מניסיון. אני יכול להוסיף לך עוד דבר, חבר הכנסת זיסמן ואדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

וקוראי המקומונים הם רבים מאוד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אפילו יושב-ראש הכנסת מסכים.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה את זה בעיתונות החיפנית, אתה רואה זאת בירושלמית.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה להוסיף נדבך, שנראה לי כי חשוב להדגיש אותו עכשיו. אמרתי שנוער במצוקה הוא הקבוצה המקופחת ביותר גם מבחינת הלובי שעומד מאחוריה. אבל אני רוצה לציין במיוחד את הנערות במצוקה, שאותן מאפיין במיוחד היותן קורבן מתמיד, והן אפילו לא מחצינות זאת בצורה של אלימות כלפי חוץ, ואז אין האחרים רואים בהן בעיה קשה במיוחד, והן בסך הכול קורבן – – –

אלי דיין (העבודה):

אנחנו יודעים את כל זה. מה עושים?

בנימין טמקין (מרצ):

אני פונה מכאן אל שרת העבודה והרווחה ואל הממשלה להגדיל את מספר התקנים של המטפלים בנערות במצוקה. לא ייתכן שבמדינת ישראל כולה יהיו רק כ-100 תקנים לטיפול בנערות במצוקה, וחשוב לדעת שיש בארץ הרבה יישובים שבהם אין בכלל עובדת – – –

אלי דיין (העבודה):

אתה יודע מה המספר?

בנימין טמקין (מרצ):

על-פי נתונים ששמעתי מאנשים במשרד העבודה והרווחה, יש בין 10,000 ל-12,000 נערות במצוקה, שלא מגיעים אליהן. מגיעים אל רבות מהן, אבל לא מגיעים אל כולן, כי הן הופכות לקורבן מתמיד.

יש כמה צרכים מידיים, ובזאת אני מסיים. את יודעת, גברתי שרת העבודה והרווחה, שהיו גם כמה החלטות בג"ץ בנושא זה שאינן מתקיימות. יש צורך במעון נעול לנערים ערבים, ואין מעון כזה; נערים ערבים נשלחים למאסר או שהם משתחררים, במקום ללכת למעון נעול. צריך גם מעון נעול בשביל נערות במצוקה. אנחנו יודעים שהמקום הקיים מלא לחלוטין, וצריך לטפל בזה.

אין כמו היום הנוכחי כדי להזכיר לעצמנו את המחויבות שיש לנו לנושא הזה ואת הצורך לטפל בכל הנושאים האלה, בנערות במצוקה ואף בנערים במצוקה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בני טמקין.

גברתי, שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודה שהדברים שהכנתי מתייחסים לילדים. נוער זה נוער, ילדים הם ילדים. אני מציעה שלנושא הנוער נייחד דיון נפרד. זה חודש הילד הבין-לאומי, אלו היום גם ההצעות לסדר-היום, ולכן לא אתייחס בדברי לנוער אלא לילדים. אני יכולה לומר גם לחבר הכנסת טמקין בנושא התקשורת, שאילו היה רצח או סקנדל, זה היה תופס כותרות.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה בראשית דברי לברך אותך, אדוני יושב ראש-הכנסת, ואת הכנסת על כך שהכנסת מקדישה את היום הזה לנושא זכויות הילד לרגל חודש הילד הבין-לאומי. אני רוצה להודות לחברי הכנסת יצחק לוי ובני טמקין שהעלו את הנושא על סדר-היום, לברך את נציגי מועצות התלמידים מכל הארץ ואת הנציגים של הארגונים המתנדבים המסייעים בנושא הילדים.

חברי הכנסת, מספר הילדים בישראל גדל בהתמדה, ולאחרונה עבר את 2 המיליונים. מתוכם כ-120,000 הם עולים חדשים, שהגיעו לארץ בחמש השנים האחרונות. כ-118,000 ילדים חיים היום במשפחות חד-הוריות, ששיעורן בקרב העולים החדשים גבוה כמעט פי שניים משיעורן בקרב האוכלוסייה הוותיקה.

במהלך השנים האחרונות, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, גובר הצורך של המדינה להיות מעורבת בהגנה על קטינים בסכנה ובסיכון ובהבטחת זכויותיהם. משרד העבודה והרווחה נותן קדימה משמעותית לטיפול בקטינים במצבי מצוקה שונים.

השירות לילד ולנוער עובר בשלוש השנים האחרונות שינויים מרחיקי לכת. תקציבי השירות עלו בתקופה הזאת ב-70% – מ-160 מיליון שקל בעת שנכנסתי לתפקידי ב-1 בינואר 1992, ל-274 מיליון שקלים ב-1995. השירות מטפל בילדים הן בסידורים בקהילה והן בטיפול חוץ-ביתי, תוך מתן עדיפות לסידורים קהילתיים, במידת האפשר.

על-פי תפיסה זו, גדל מאז כניסתי לתפקידי מספר המכסות למסגרות יומיות לילדים בגיל הרך ב-4,700; מ-17,300 ל-22,000, גידול של 25%.

לצורך סיוע לילדים בגיל בית-הספר היסודי, שיש להם בעיות בבית, פניתי אל שר החינוך ובמשותף הרחבנו את רשת המועדוניות, המהוות את הדרך המהירה, הזולה והיעילה ביותר לסיוע לילדים האלה. מספר המועדוניות עלה מ-275 ל-450 בשלוש השנים האחרונות, ועד 1996 ישולבו בתוכנית 10,000 ילדים.

אתה יודע, חבר הכנסת יצחק לוי, שאת הדחף הגדול לנושא של המועדוניות קיבלתי לאחר הביקור שלי בנתיבות, דווקא בעקבות המצב הפיסי, התברואי והתזונתי שראיתי במועדוניות האלה, לעומת ההערכה שלי על מה שהן מסוגלות לתרום לאותם ילדים נזקקים.

הילדים זוכים במועדונית להעשרה ולעזרה בהכנת שיעורי הבית, זוכים גם לארוחה חמה, שהיא לעתים הארוחה החמה היחידה – – –

היו"ר ש' וייס:

הפלאפונים במליאה מפריעים. אני מבקש מחברי הכנסת להירגע ולשתק את הפלאפונים. אני גם מבקש שתפסיקו להסתובב, חברי הכנסת. השרה נואמת, אז בבקשה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא שאני נואמת, אלא חשבתי שרבים מתעניינים במה שקורה עם הילדים.

— — — הארוחה החמה היחידה שהם זוכים לה ביום. 1,300 ילדים נוספים סודרו באומנה יומית, שהיא תחליף חלקי לבית, ללא יצירת פירוד בין הילד למשפחתו.

במסגרת הפתרונות החוץ-ביתיים, סודרו במוסדות 400 ילדים בסיכון, שהמתינו לשיבוצם שנים רבות, ביניהם ילדים עם בעיות נפשיות קשות מאוד, שמצבם לא הצריך אשפוז, והם הועברו מבתי-חולים פסיכיאטריים לפנימיות טיפוליות. סידורם של 400 הילדים האלה שם קץ לתור הממתינים, כאשר לפנינו הטיפול באוכלוסיית הילדים בסיכון, המצטרפת למעגל הנזקקים. את התור סיימנו, עכשיו אנחנו חייבים לתת את הפתרונות לאלה המצטרפים מדי יום ביומו.

חברי הכנסת, הטיפול בקטינים החשופים לאלימות במשפחה תופס מקום מרכזי בעבודת המשרד. החוק להגנה על חסרי ישע, שנחקק ב-1990, מטיל על פקידי הסעד סמכויות התערבות ומניעה רבות. מערך פקידי הסעד גדל מ-165 ל-400. נפתחו שישה מרכזי חירום לילדים בסיכון, בירושלים, בתל-אביב, בקריית-אתא, באעבלין, בחיפה ובבאר-שבע, שטיפולו עד כה ב-500 ילדים.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת, שבסיום שקיימתי אתמול בבאר-שבע הייתי באותו מקלט או מרכז חירום לילדים, ואני אומרת לכם, שבנושא הזה עשינו פריצת דרך גם מבחינת התפיסה, גם מבחינת רמת המינהל וגם מבחינת היקף הפעילויות. הוא מיועד גם לילדים לשבוע אחד, גם לילדים לאחר פסיקת בית-המשפט לשלושה חודשים, ובו-זמנית הוא נותן טיפול צמוד להורים, כדי לאפשר אולי לילדים האלה לחזור הביתה.

ואני אומרת זאת במיוחד לך, חבר הכנסת יצחק לוי, אבל לא רק לך, אלא גם לחבר הכנסת בני טמקין ולחברים אחרים, שהנחיתי אתמול את העוסקים בדבר, שכאשר מדובר בילדה בסיכון שהוצאה מהבית בגלל קיום יחסי מין בין האב לבין הבת, בשום תנאי אין להחזיר את הילדה הזאת הביתה. אינני מאמינה שבנושא הזה יכול להיות מרפא, והסיכון הזה הוא הסיכון הגדול מכל הסיכונים.

אני רוצה לומר לבית, שהיום יש כ-1,900 ילדים מפגרים ובני נוער ששוהים במסגרות יום טיפוליות. הצלחנו להעניק ל-500 ילדים מתוכם הארכת יום השהות במעון. עד עכשיו זה היה עד שעה 15:30; ל-500 ילדים כבר הארכנו את השהות עד השעה 18:00. אין לי ספק, שההקלה הזאת על ההורים, שאינם רוצים להוציא את הילדים מהבית, תגדיל את מספר ההורים שירצו להחזיק את ילדיהם בבית ויהיה ביקוש יותר קטן לסידור במוסדות.

כ-100 פעוטות מפגרים עד גיל שלוש משולבים במסגרות רגילות לגיל הרך. אדוני היושב-ראש, בסוף 1995 יחוסל תור המפגרים הממתינים לסידור מוסדי, והחל מ-1 בינואר 1996 יכלול הגידול הטבעי השנתי, שהוא 0.2%, מפגרים הזקוקים לסידור מוסדי, בתשתית התקציב.

ב-1993, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, חיו 280,000 ילדים מתחת לקו העוני. הם היו 22% מכלל ילדי ישראל. במסגרת תוכנית לצמצום ממדי העוני והפערים בהכנסות תחולצנה ממעגל העוני כ-58,000 משפחות, למעלה ממחציתן משפחות עם ילדים, בהן משפחות חד-הוריות, משפחות נכים ומוגבלים עם ילדים.

עם העלייה במספר הילדים בישראל עולה גם, רבותי חברי הכנסת, מספרם של הילדים הנמצאים במצוקה, בסכנה ובסיכון. המשרד ימשיך ויפעל ללא ליאות לפיתוח שירותים לרווחת ילדים אלה ויעשה ככל יכולתו למניעת פגיעה בהם ובזכויותיהם.

העשייה שלפנינו לביטחונם ולרווחתם של ילדי ישראל הזקוקים לסיוענו רבה, רבה מאוד, אך דומני שלא אגזים אם אומר שבשנתיים האחרונות צעדנו צעד משמעותי קדימה.

אני רוצה להציע, אדוני היושב-ראש, גם לאחר שאני מוצאת לנכון להודות שוב ושוב גם לך על העלאת הנושא על סדר-היום וגם לחברי הכנסת בני טמקין ויצחק לוי על העלאת הנושא, להסתפק בדברים שנאמרו – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, דקה, רק אגמור את המשפט.

– – – להסתפק בדברים שנאמרו על-ידי, ואתם יודעים שאני לרשותכם בעבודה שלכם, לרשותן של הוועדות שאתם עומדים בראשן וחברים בהן, בכל מענה ובכל תשובה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לשאול שאלה את כבוד השרה?

היו"ר ש' וייס:

יש לנו בעיה. יש לנו שני חברי כנסת שהציעו הצעה אחרת, שזה סוג של שאלה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זו לא שאלה, זו התנגדות.

היו"ר ש' וייס:

לא, אנחנו מכירים את הפרינציפ. תאמר זאת בקריאת ביניים, בשלוש מלים, לא יותר.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי השרה, לא התייחסת בדברי התשובה שלך לתופעה המחפירה והמבישה, שיותר ויותר ילדים מועסקים בניגוד לחוק בעבודות גם גופניות, והתופעה הזאת מתרחבת יותר ויותר, והיא תתרחב לקראת הקיץ.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זו הערה חשובה. יש לנו עוד מיליון עניינים בנושא הזה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש המון נושאים. אני רק רוצה לומר לך, שמי שחייב לדאוג לכך שילדים בגיל חינוך חובה יהיו בבתי-הספר הם קציני ביקור סדיר. לנו יש יחידה לאכיפת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

בקיץ אין לימודים בבתי-הספר ובחגים אין לימודים. יש משרד העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אנחנו לא מקיימים עכשיו דיון. בהתחלה רצית לשאול, עכשיו אתה צועק. אין לזה סוף.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת זיסמן, התופעה יותר חמורה ממה שאתה אומר, כי הילדים האלה עובדים לא רק בחגים, הילדים האלה עובדים בימי לימודים סדירים. אבל זה נושא שאני מוכנה להתייחס אליו ביתר רצינות בהזדמנות אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרת העבודה והרווחה.

רבתי, את הדיון היום פתחנו באווירה של ציון דרך. הנושא מעסיק אותנו כל השנה. למשל, הסוגיה שהעלה חבר הכנסת זיסמן עלתה ותעלה על-ידו כהצעה נפרדת לסדר-היום. יש פה מכלול אדיר של עניינים. רצינו לתת לזה ביטוי – – –

אלי דיין (העבודה):

חבל ששר האוצר לא נמצא פה.

היו"ר ש' וייס:

חבל ששר האוצר לא נמצא פה בכל דיון, אבל הוא גם צריך לעבוד.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רבתי, אין נושא שלא מתקז בסוף לאוצר. על-פי ההיגיון הזה, צריך לבטל את משרת שר האוצר, והוא ישב רק פה.

חברים יקרים, אני מבין ששני הדוברים מסתפקים בפתיחה הזאת, דווקא לאור העובדה שאתם וכל הבית עוסקים בנושאים האלה כל העת. אם כן, אני מודה לשרה ולכל המתעניינים, ואנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה עם הצעה אחרת?

היו"ר ש' וייס:

כשמסתפקים בהודעה אין הצעה אחרת. מה לעשות, זה חלק מכללי המשחק.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני לא מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן מצא לו שביל מיוחד להצעה אחרת.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת אומרת, מי שמנומס – – –

היו"ר ש' וייס:

לא. למה להחריף דברים כשהם לא חריפים כל כך?

הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ד–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי להביא לפנינו הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ד–1993. זו הצעת חוק תת"פ. נאמר לי שעל הצעת החוק יואיל להשיב שר המשפטים. נא לזמן אותו. אני רוצה להודיע שהשרים התורנים היום הם השרה שולמית אלוני והשר בנימין בן-אליעזר. אני מבקש להודיע להם מה שהממשלה הודיעה לי, שהם תורנים פה. תודה רבה.

בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להציג בפני הכנסת הצעת חוק שעולה בקנה אחד עם הדין שהיה עכשיו בנושא יום הילד הבין-לאומי וזכויות הילד.

הצעת חוק זכויות הילד הוגשה על-ידי חבר הכנסת האשם מחאמיד ועל-ידי עוד בשנת 1993. הצעת החוק הזאת מתייחסת לאמנה בדבר זכויות הילד, שהיא אמנה בין-לאומית, ביוזמת האו"ם, שממשלת ישראל חתמה עליה ואשררה אותה, והיא נכנסה לתוקף לגבי ישראל עוד בנובמבר 1991. אבל, כפי שאדוני היושב-ראש וחברי הכנסת יודעים, אמנה שמאושרת על-ידי הממשלה ואשר איננה הופכת להיות חלק מהחוק הישראלי, נותרת רק בגדר המלצה.

הצעת החוק הזאת אומרת, שהפרק הראשון של האמנה יהפוך להיות חלק מספר החוקים של מדינת ישראל, וכל רשות מרשויות המדינה תקיים את החובות המוטלות עליה לפי הסעיפים של האמנה ובהתאם לתחומי פעולתה של הרשות וכו'.

אני רוצה לומר מדוע חשובה האמנה הזאת, מעבר לעובדה הכללית שאמנות שישראל חותמת עליהן מן הראוי שיהיו חלק מהחוק הישראלי, כדי שהן יקבלו תוקף של חוק במשפט הישראלי. מעבר לשאלה הזאת, אני חושבת שבהתקדמות שחלה – ושרת העבודה והרווחה ציינה כמה נקודות חשובות בהתקדמות שחלה במודעות לזכויות הילד, לצורך של החברה, לחובת החברה להגן על הילד ולחובת החברה לאפשר לו את מירב התנאים להתפתחותו – חשוב גם שיהיו בחוק הישראלי הגדרות כלליות שאינן מתייחסות רק לסעיף כזה או אחר, כפי שזה בחוקים.

אני רוצה להביא כמה דוגמאות מהחיים, וגם כיצד זה מתבטא באמנה. למשל, החוק מדבר על זכות הילד לחיים וזכות הילד לאזרחות. אני רוצה לומר לכנסת המכובדת, שבמדינת ישראל יש ילדים שנולדו במדינת ישראל ואין להם אזרחות ישראלית מסיבות שלדעתי הדעת אינה סובלת אותן. אני חושבת שטוב שיהיה חוק שיחייב את הרשויות להבטיח את האזרחות.

אני רוצה להדגיש נושא חשוב מאוד, לדעתי, באמנה. האמנה קובעת שכל ילד – וילד באמנה הוא עד גיל 18 – יהיה מוגן מכל צורות של אפליה בגלל גזע, מין, מוצא לאומי, מוצא אתני וכו'.

במציאות הקיימת בישראל יש ילדים שסובלים מתנאי קיום, מתנאי חיים ומתנאי חינוך נחותים, שסובלים ממצוקה חברתית ומעוני, ויש להם סימן היכר גם לאומי וגם עדתי, והעובדה הזאת די בה, לדעתי, כדי להעלות על הפרק את הצורך בחוק שאני מעמידה לפניכם.

אתמול שמעתי בשמחה ששרת העבודה ומשרד העבודה נתנו הוראה להקים בנגב 54 משפחתונים ביישובים של הבדואים, והנה אנחנו נמצאים כבר בחודש מאי, והוקמו עד היום – נמסר אתמול – רק 16 משפחתונים, וכ-40 משפחתונים לא הוקמו. יש לך אבסורד ואתה אומר: איך זה? הרי יש תקציב

והמשפחתונים לא הוקמו. הסתבר שאין תשתית, הסתבר שאין קורסים והסתבר שבכלל ביישובים האלה אין המוסד שכל כך ידוע בכל יישוב יהודי, שקוראים לו "מעון יום".

השאלה הזאת של הקיפוח בשל היותך שייך לעדה מסוימת, בשל היותך שייך ללאום מסוים או למיעוט לאומי, היא שאלה מרכזית.

שאלה נוספת היא שאלת ההגנה מניצול מיני וניצול בעבודה, שיש לנו על זה חוקים, אבל העיקרון חשוב.

אני רוצה להזכיר גם שמדובר על הזכות לשוויון ולקבלת מירב שירותי הבריאות ושירותי הטיפול. אני רוצה להזכיר דוגמאות שאני עוסקת בהן בתחום העבודה שלי בוועדה המשותפת לגיל הרך: למשל ילדים פגועים, מלידה ועד גיל חמש, צריכים באופן דחוף להגיע למרכזים להתפתחות הילד כדי לעשות אבחון ואחר כך לקבל טיפול. יש מקומות שבהם מחכים לאבחון ארבעה, חמישה ושישה חודשים. זה דבר קריטי מבחינת התפתחות הילד בגיל הרך. אני חושבת שצריך שיהיה עיקרון כלשהו שאומר, שלא יכול להיות שילד שגר במרכז הארץ מקבל את האבחון הזה בתוך שבועיים, אבל אם הוא גר באיזה מושב בצפון הוא יקבל את זה אחרי חמישה חודשים, רק משום שהוא גר במושב בצפון. אפשר להוסיף עוד ועוד דוגמאות.

אביא דוגמה נוספת: עומד להיכנס לתוקפו, לביצוע, חוק החינוך המיוחד, חוק מהפכני חשוב ביותר, וכבר נאמר לי שיש מגזרים שלא יוכלו להפעיל את החוק הזה משום שמדינת ישראל לא הכשירה את כוח האדם שנחוץ כדי להפעיל את החוק הזה. פירוש הדבר שלגבי מגזרים שלמים החוק יהיה אות מתה, משום שאין שם פסיכולוגים חינוכיים, אין פסיכותרפיסטים, אין מרפאים של ליקויי דיבור, אין כיתות די הצורך, אין חדרי לימוד, אין גנים מקדמיים, אין גנים טיפוליים. לכן הנושא הזה של השוויון הוא רציני ביותר.

הזכיר פה חבר הכנסת יצחק לוי את הנושא של זכות הילד להביע את דעתו גם בהליך שיפוטי ומינהלי, כאשר מדובר בילד שמסוגל להביע את דעתו. זה סעיף שקיים גם כן באמנה וסעיף חשוב ביותר, שילד שמסוגל לחוות דעה משלו צריכים לתת לו את האפשרות לחוות דעה בכל הליך שנוגע אליו. אנחנו יודעים שאלה שאלות של אימוץ, שאלות של גירושין, עם מי מההורים ימשיך הילד להתגורר, וכו'.

מדובר גם על שמירת כבודו של הילד ועל ההגנה מפני עונשים. אני רוצה לומר, שבחלקים מהחברה הישראלית נהוגים עונשים גופניים, ולא רק עונשים קלים, המקובלים כשיטה חינוכית. נחוצה פה מערכה חינוכית, הסברתית וגם משפטית רצינית ביותר, כדי למנוע ולשים קץ לתופעה הזאת של עונשים משפיליים.

והדבר האחרון שאני רוצה לציין הוא עידוד מידע על ילדים ועבור ילדים. יש לנו הערוץ של הטלוויזיה החינוכית, שזו דוגמה לנושא הזה, אבל לא לכל הילדים יש ספרי ילדים ולא כל ספרי הילדים אכן מחנכים לשוויון בין ילדים, לשוויון בין המינים, לקדמה, לשלום וכו'.

אני רוצה לסכם ולומר: אני מקווה שהממשלה וחברי הכנסת יתמכו בהצעת החוק שלי, ואם יש הערות, ואם יש תיקונים, ואם יש הצעות שונות כיצד לממש או ליישם את הצעת החוק הזאת באופן מעשי, אני חושבת שוועדת החוקה, חוק ומשפט תוכל לדון בזה עם כל המומחים בנושא הטיפול בילד ועם כל היועצים המשפטיים, ובכך, לדעתי, לתרום תרומה חשובה ערב יום הילד הבין-לאומי, 1 ביוני. תודה, אדוני.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אדוני שר המשפטים, אתה מוזמן. בוודאי תיתן דעתך גם על כך שלצד חוקי-היסוד שיש לנו, יש ניסיון ליחס אותם חוקים לכל מיני גילים ולכל מיני מינים. האם המסכת של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכן הלאה, לא צריכה לכסות את זכויות האדם מיום לידתו ועד יום מותו בכל גיל, בכל מצב, בכל מין, בכל גזע? זו שאלה קונסטיטוציונית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, היטיב לומר כבוד יושב-ראש הכנסת, שאנו חיים במדינה שבה חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו אמור לכסות את הזכויות הבסיסיות של כל אדם ואדם בכל גיל – מבוגר, זקן וילד, ולהגן עליו. אין זה מונע, כמובן, התייחסות בחוק לקבוצות גיל שונות.

האמנה בדבר זכויות הילד, שבה מדובר, היא כמובן צעד גדול קדימה בהגדרת זכויות הילדים ובקביעת נורמות בסיסיות בין-לאומיות אשר המדינות מתבקשות לאמץ ולכבד. אבל, אין הכוונה שכל מדינה תצא בהכרזה נוספת ותכפיל את חוקתה או את חוקי-היסוד שלה. הכוונה היא שהמדינות ינקטו אמצעים מעשיים, בין באמצעות תחיקה ובין באמצעות פעולות אדמיניסטרטיביות, מינהליות ואחרות, להיטיב בפועל את מצבם של הילדים בכל מדינה.

האמנה היא משנת 1989. ישראל חתמה עליה ביום 3 ביולי 1990. ישראל אשררה את האמנה ב-4 באוגוסט 1991, והיא נכנסה מבחינתנו לתוקף ביום 2 בנובמבר 1991. האמנה פונה למדינות השונות, כאמור, בבקשה שינקטו פעולות להיטיב את מצבם של הילדים ולכבד את זכויותיהם. אין היא קוראת למדינות לחוקק את האמנה כחוק, ולא בכדי. ראשית, אין זו פרקטיקה מקובלת. אין זה מקובל, כבוד יושב-ראש הכנסת – אתה גם מומחה ליחסים בין-לאומיים, למשפט בין-לאומי – שמדינה תקבל אמנה שהיא צד לה והיא תחוקק אותה ותעשה אותה חלק מהמשפט הפנימי שלה.

היו חריגים מעין אלה שחלקים מסוימים, חלקים שהם בבחינת מודל של חוק, שמדינות יכלו לראות בבחינת כזה ראה וכבד, חוק שדן יותר באמצעים טכניים של יישום. היה מקרה אחד או שניים שאני ער להם, שישראל לקחה חלק מהאמנה וחוקקה אותו כחוק פנימי שלה. אבל ישראל הרי היא צד לעשרות ומאות אם לא ליותר אמנות בין-לאומיות, ולא עלה על הדעת לקחת אמנה בין-לאומית ולחוקק אותה כחוק פנימי.

בסעיף 4 אומרת האמנה: "המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים, תחקייתיים, מינהליים או אחרים, למימוש הזכויות המוכרות באמנה זו". לא מתבקשת עוד דקלרציה של זכויות. מה שמתבקשות המדינות לעשות זה לממש את הזכויות המוכרות באמנה, אם הן זכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות. ואנחנו מתבקשים לנקוט אמצעים, רק במידה – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, סליחה. מפאת חשיבותו של הדיון ומפאת כבודך, אני לא מסכים למה שקורה פה. אני מבקש להפסיק את כל השיחות האישיות. מי שרוצה – ישב בחוץ וישוחח. גם המזנון מגיש עכשיו כיבוד טוב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אולי אתם רגילים שמי שעומד כאן לא צריך לחשוב. אולי אתם רגילים שקוראים מן הנייר את מה שכתוב. אבל אני אוהב לעמוד כאן וגם לחשוב, ואני מודה שאכפת לי גם איך אתם מתנהגים.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש גם ממזכירי הסיעות ועובדי הבית שלא לדבר ולסגור את הדלתות. יש לי כוונה כשאני מבקש לסגור את הדלתות. ליד כל דלת יש התקהלות ושיחה. מי שיש לו שיחת רעים, ייקח את רעו למזנון או אל מאחורי הקלעים. יש שם כורסאות נוחות מאוד. אני פונה גם אל ראשי סיעות ואל ראשי קואליציה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

עוד מוסיפה האמנה וקובעת בסעיף 4: " – – – ינקטו המדינות החברות אמצעים כאמור, עד מירב המידה הניתנת על-פי המשאבים שברשותם, ומקום שדרוש, במסגרת שיתוף הפעולה הבין-לאומי".

אין ציפייה שבבת-אחת יוגשמו כל זכויות הילד הרשומות, כי אם רוצים לממש אותן הן תובעות באמת את מה שאמרה פה חברת הכנסת גוז'נסקי הנכבדה. היא מדברת על כך שצריך לדאוג לחינוך, לבריאות, לסעדים שונים, לתרופות שונות, לכל דבר כמעט כדי להיטיב את המצב, ומובן שזה דורש גם תקציבים וגם תוכנית פעולה.

לפי חוק יסודות התקציב, הכנסת הזאת קובעת את סדר העדיפויות על-פי הדרכה או המלצה של הממשלה בחוק התקציב. אם נחוקק את כל האמנה כחוק, כל המוסדות, כל הרשויות, כולנו נהיה מפירי חוק. אי-אפשר ליישם את החוק כשהוא מדבר על כוונות כלליות.

יצחק לוי (מפד"ל):

האם יש מקום לבחון מה ניתן ליישום ומה לא? אולי ניתן לבחון את זה באחת הוועדות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה מה שהממשלה עושה. לא בוועדות, תודה רבה. תראה, אתם רוצים לנהל את זה כממשלה בוועדות הכנסת, תנהלו. יש לכם הכלים, בבקשה. אתם רוצים לרשת את הרשויות, בבקשה. צריך לדעת מה עושה הגוף המחקר, עם כל הכבוד, צריך לדעת מה עושה הכנסת כגוף מפקח. אם היא רוצה להתחיל לנהל ולהיות ממשלה, שתשתדל להיות ממשלה. אם יש לה רוב לכך, הכנסת תהיה ממשלה. אבל אם הכנסת רוצה להיות לפי אמות מידה חוקתיות קונסטיטוציוניות ולא לבלבל סתם את המוח, תסלחו לי, היא צריכה לפעול במסגרת הסמכויות.

הממשלה הכינה הצעת חוק שבה היא מבקשת לכבד את כל הזכויות במידה שניתן ליישם זאת; להתייחס רק לזכויות, בעוד שבאמנה יש הרבה יותר מזכויות. את הזכויות האלה ניתן לחוקק אם כהגדרת זכויות יסוד ואם כיישום בתחומים מסוימים של מה שניתן ליישם.

את זה מבקשת הממשלה לעשות, ומשרד המשפטים הכין הצעת חוק – – –

רבתי, אני לא יכול לדבר כך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

סליחה, אני לא הבנתי.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לאפשר לשר המשפטים לדבר בשקט.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מי שרוצה לקרוא קריאת ביניים, יקרא קריאת ביניים, אני מכבד כל אחד.

היו"ר ש' וייס:

אתה אפילו לא יכול לשמוע את קריאות הביניים. יש פה שני שרים שיושבים בין חברי הכנסת ומשוחחים. זה מפריע לי. גם חברי הכנסת משוחחים. אי-אפשר כך.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני אאפשר לך לשאול, מייד.

יצחק לוי (מפד"ל):

כנראה השרים מתגעגעים לספסלי חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה נעים, זה חברותי, אבל זה מפריע לדיונים פה. חבר הכנסת אלי דיין והשר שטרית, זה מפריע. זה גם לא הוגן ששר אחד מדבר ושרים אחרים מדברים במליאה.

קריאה:

יכול להיות שזה מאפיין את המליאה.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה אפילו לא היתולי מה שאמרת, זה מקרי.

אני אאפשר לך לשאול שאלה, כי יש כאן הערה חוקתית מובהקת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, על איזו הצעת חוק אתה מדבר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מדבר על הצעת חוק שהכין משרד המשפטים, והיא עברה להערות של משרדים שונים. קל מאוד להניח נייר על שולחן הכנסת. אבל הצעת חוק, צריך שיהיה לה כיסוי וצריך לבדוק את המשמעויות שלה בתחום הזה. היא עוברת בירורים בין-משרדיים ומתקבלות הערות שונות.

אני מדבר על הצעת חוק זכויות הילד, שהכין משרד המשפטים והיא בשלב של הפצה בין משרדי ממשלה לקבלת תגובות. הדברים נבחנים, כי אנחנו רוצים ליישם את הוראות האמנה, לכבד את הוראות האמנה ולהיות אחת המדינות המתקדמות גם בתחום הזה כמו בהרבה תחומים אחרים. האמיני לי, אנחנו לא מזניחים כל תחום שאפשר להתקדם בו, גם בתחום החקיקה וגם בתחום חוקי-היסוד, במידה שהתנאים מאפשרים זאת. אני מדבר על התנאים הפוליטיים.

לכן, אם כתוב באמנה: "המדינות החברות ינקטו צעדים כנגד העברה בלתי חוקית של ילדים מחוץ-לארץ או אי-החזרתם לשם, למטרה זו יקדמו המדינות החברות כריתת הסכמים דו-צדדיים או רב-צדדיים, או הצטרפות להסכמים קיימים". נו, אתם תחוקקו את זה כחוק וזה יהיה סעיף בחוק. מה זה יוסיף ומה הפועל היוצא מזה? האם זה שנצטרך לבוא לבג"ץ להתדיין מה המשמעות, והאם כבר נחתם הסכם בין-לאומי או לא נחתם הסכם בין-לאומי?

דוגמה נוספת: כפי שכתוב בסעיף 17 לאמנה: "המדינות החברות מכירות בחשיבות תפקידם של אמצעי התקשורת ההמוניים, ויבטיחו כי לילד תהיה גישה למידע ולחומר ממגוון מקורות לאומיים ובין-לאומיים". תחוקקו את זה כחוק, ומה מחר? ננהל כל יום בבג"ץ בירור מה הפירוש של "גישה של ילד למקורות מידע"? איפה? בכיתה? אצל ההורים שלו? במשרדי ממשלה? אולי יש לו יותר זכויות משיש לחבר כנסת? מה נותנת חקיקה של הצהרה כזאת?

אני מכבד את ההצהרה, ואני אומר שאנחנו צריכים לפעול לפיה. אבל לפעול, לא לחוקק רק הצהרה.

דוגמה נוספת: "המדינות החברות ינקטו אמצעים תחקיקתיים, מינהליים, חברתיים וחינוכיים מתאימים על מנת להגן על הילד מפני אלימות גופנית או נפשית". ישאלו: מה עשיתם? חוקקתם את ההצהרה, או יש לכם חוקים שמיישמים את המדיניות הזאת? יש להם מוסדות? כבר יש לכם מעון נעול לילדים בני מיעוטים? אם אין לכם, התביישו.

חברת הכנסת גוז'נסקי, מה יסייע לי אם אין מעון נעול עדיין במדינה ואנחנו צריכים בגלל זה לשלוח ילדים לבתי-סוהר? זה לא יסייע, גם אם אני מדבר מתוך אותה גישה שאת העלית כאן.

אני כמובן יכול לצטט סעיף אחרי סעיף. תראו מה אומר סעיף 23: "המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד שכושרו הנפשי או הגופני לקוי, ליהנות מחיים מלאים והוגנים בתנאים המבטיחים כבוד, מקדמים עצמאות ומקלים על השתתפותו הפעילה של הילד בחיי הקהילה". נו, חוקקנו את זה, האם באמת עשינו משהו?

ועוד דבר, בסעיף אחר: "המדינות החברות מכירות בזכותו של כל ילד לרמת חיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית".

מה אני מבקש? ודאי שאחת משתיים: אנחנו צריכים להעמיד תקציבים מרביים למימוש זכויות מסוימות, ואז צריך לבוא עם הצעות תקציב, ואז צריך לבוא עם הצעות חוק ספציפיות ולהגיד מה אנחנו עושים, אך זה באמת תפקיד הממשלה. ויכולים גם חברי כנסת להציע, אבל דבר דבור על אופניו.

להביא לנו עוד חוקה מבחינת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולבלבל את המושגים בין חוקי-היסוד לבין חוקים רגילים שבאים להצהיר הצהרות כלליות של קביעת נורמות, אני חושב שזו לא היתה דרכנו עד היום. לכן לא הכנסנו אמנות רבות ראויות לכיבוד ולא חוקקנו אותן כחוק, ואני מציע שלא לסטות מהמדיניות המשפטית החוקתית שהתקיימה עד היום.

כולנו בעד הילדים, כולנו בעד זכויות הילדים. הממשלה עשתה, עושה ותעשה לזכויות הילד. אני מכין הצעת חוק בנושא הזה עם המשרדים הנוגעים בדבר. אבל נראה לי שלחוקק את האמנה כחוק, זה לא דבר שאנחנו זקוקים לו.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. אני מבקש בצער, מבחינת הנושא, להסתפק בדברי, ובכך לסיים, כי חברת הכנסת גוז'נסקי אמרה דברים חשובים, ואני לא שולל את דבריה. אני שולל רק את השורה האחרונה, שאכן מה שמתבקש הוא לחוקק חוק זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר המשפטים.

חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לך עוד זכות לנסות שכנוע חוזר. האם צלצלו, אדוני המזכיר? אם כן, מייד אחרי דבריה של חברת הכנסת גוז'נסקי תהיה הצבעה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, תקפת בשצף קצף את יוזמת החקיקה הזאת, ואחר כך אמרת שמשרדך הכין הצעת חוק זכויות הילד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מכין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מכין.

הצעת החוק הזאת, אדוני השר, הונחה על שולחן הכנסת ב-1993. אינני יודעת אם זה היה לפני שמשרדך החל בהכנת החוק או אחרי כן, אבל בכל מקרה אני לא חושבת, שאם משרדך חושב שנחוץ חוק זכויות הילד, אתה צריך להתנגד להצעת חוק פרטית של חוק זכויות הילד, כאשר בסופו של דבר, כשהצעת החוק שלך תעלה על סדר-היום, היא תועבר לאותה ועדה ותידון בה.

הנקודה השנייה: התייחסת לשאלה אם צריך או לא צריך הצהרות כלליות, והיושב-ראש אמר שחוק כבוד האדם וחירותו חל על כל הגילים. האומנם? אם זה כך, מדוע יש לנו במדינת ישראל שורה של חוקים שמדברים על שוויון האשה? מדוע יש לנו שורה של חוקים שמדברים על שוויון הזדמנויות? מדוע יש לנו שורה של חוקים שמתייחסים לאוכלוסיות ספציפיות? אם יש לנו חוק כבוד האדם וחירותו, אולי נבטל את כל יתר החוקים שמדברים על שוויון, כי יש חוק כזה?

אני רוצה לדעת אם ילד מקופח בשל מוצאו, בשל גילו, בשל מצבו החברתי, יכול ללכת לבית-משפט על בסיס חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

היו"ר ש' וייס:

בשל מוצאו – כן, בטוח, ללא ספק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה לומר לך, שאם לא יהיו בחוק קביעות מפורשות לגבי ילדים, הסיכוי שלו, להערכתי, הוא אפסי.

אמר כאן כבוד השר: זה יעלה הרבה כסף. אדוני השר, יש חוק שכר שווה לעובדת ולעובד זה 30 שנה. ומי לא מממש את החוק הזה? – הממשלה לגבי עובדיה, הממשלות ברבים, אדוני. אם 30 שנה יש אפליה – ורק היום הייתי בישיבה, והנתונים הרשמיים מדברים על אפליה של 26% לרעת האשה – והממשלות לא יישמו את החוק הזה לגבי עצמן, וכבר אינני מדברת על הסקטור הפרטי, פירוש הדבר שהחוק אינו ראוי? האם איננו משמש מנוף למאבקן של הנשים? האם חוק זכויות הילד לא יהיה מנוף למאבקם של כל החוגים שרוצים לקדם ילדים?

לגבי הניסוחים המדויקים, אדוני השר יודע, שהצעת חוק טרומית היא רעיון, היא מחשבה, היא עוד לא הצורה המגובשת. אפשר לשבת ולגבש ולהחליט אם הניסוח יהיה כזה או אחר, אבל נקודת המוצא תהיה האמנה, כמו נקודת המוצא של הצעת החוק הממשלתית.

אני רוצה לומר: אנחנו נמצאים בעידן שיש בו הרבה מאוד מודעות לזכויות של קבוצות, והילדים במדינת ישראל הם אחת הקבוצות שסובלות במיוחד כשיש מצוקה. כשיש עוני, קודם כול סובלים ילדים; כשיש קיפוח לאומי – קודם כול ילדים; כשיש מחסור בשירותים – קודם כול ילדים, ואני לא רוצה להביא דוגמאות.

לכן אני חושבת, אדוני השר, שנימוקיך, אותי לפחות, לא שכנעו. אני מקווה שהם גם לא שכנעו את חברי הכנסת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ד – 1993, של קבוצת חברי הכנסת – חברי הכנסת תמר גוז'נסקי והאשם מחאמיד. ההצבעה החלה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

שיתוף הפעולה נמשך, חבר הכנסת עמור. זה התחיל בירושלים וזה הולך קדימה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 21

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, 21 מתנגדים, ללא נמנעים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

לא, זה לעניין. אני בטוח שזה לגופו של דבר. כל ההצבעות לגופו של דבר.

עלי לקבוע שהצעת החוק לא התקבלה בקריאה טרומית.

חברי הכנסת, לפני שאני מעביר את ניהול הישיבה לסגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אני רוצה להציע הצעה לכל מי שעוסק בנושאים של ילדים. חבר הכנסת יצחק לוי, לתשומת לבך, אולי אתה תניע את העניין. לא אחת, על-ידי שמות, אנחנו עושים נזק קשה מאוד של הדבקת סטיגמה. יש ילד מפגר, ילד מוגבל וילד חריג. בעבר דיברו על טעון טיפוח. אלה שמות עולבים, הם כתם על מצחם. לפעמים הם עושים יותר נזק מהתועלת שבחקיקה. למה לא לעשות מה שהיהדות עשתה תמיד? – ילד. לא צריך לפרט איזה ילד. הרי אנחנו לא מפרטים אם ילד אחד יש לו ציון X בבית-הספר או ציון אחר, וכן הלאה וכן הלאה.

אני יודע שיש קושי ורוצים לעשות חקיקה מוגדרת, מכלאות-מכלאות וסקטורים. זה מעליב ופוגע מאוד. ילד, זה הכול, ובחוק כבר יבינו שיש פה טיפול בילד שצריך פעם אחת עזרה כזאת ופעם אחת עזרה אחרת. היהדות תמיד ידעה את הריסון העצמי הזה בהטלת סטיגמות.

לכן, חבר הכנסת לוי, אם תוכל להשפיע על חברינו בכנסת, אני מאוד אודה לך.

הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1995

קריאה שנייה וקריאה שלישית

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה–1995, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

מי מציג את הצעת החוק?

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה להציג. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ, יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, להציג את הצעת החוק.

יוסי כץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, החוק הזה הוא אחד החוקים החשובים שוועדת העבודה והרווחה חוקקה לאחרונה. ועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת בני טמקין שקדה על החוק הזה חודשים ארוכים, ומאחר שהוא הקדיש זמן ניכר לנושא, עבד במסירות ראויה לשמה, ונדמה לי שהוא מציג בפני הכנסת הצעת חוק חשובה וטובה, שזכתה להכרה גם של המומחים וגם של חברי הכנסת, אני חושב שמן הראוי שהוא עצמו, חבר הכנסת בני טמקין, יציג את החוק. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. אם כך, אני מזמינה את חבר הכנסת בני טמקין לדווח להציג את הצעת החוק. בבקשה.

בנימין טמקין (בשם ועדת העבודה והרווחה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני כל דבר אחר אני רוצה להודות לכמה אנשים – ואני מתנצל מראש אם אשכח אחד מהם – על תרומתם לחוק הזה. קודם כול החוק הוא פרי הצעה משולבת, גם הצעת ממשלה וגם הצעה של כמה חברי כנסת: נוספו עלי חבר הכנסת יצחק לוי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וחבר הכנסת עמיר פרץ. אני רוצה להודות גם ליושב-ראש הוועדה הנוכחי וגם ליושב-ראש הקודם של ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת יוסי כץ וחבר הכנסת עמיר פרץ, על הגיבוי שנתנו לי בהכנת החוק הזה.

אני רוצה להודות באופן מיוחד לנציגות משרד המשפטים יהודית קרפ ודליה איש-שלום, אשר תרמו תרומה אדירה לגיבוש חוק זה. לנילי מימון ממשרד העבודה והרווחה, למשה בוטון, היועץ המשפטי של ועדת העבודה והרווחה, לעורכת-הדין תמר מורג מהמועצה הלאומית לשלום הילד, לעורכת-הדין דנה בריקסמן מהאגודה לזכויות האזרח, לעורך-הדין יאיר רונן מהאגודה הבין-לאומית לזכויות הילד, לאסתר לובבוסקי וחבריה מהמועצה לילד החוסה. ואני רוצה להודות באופן מיוחד לעוזרת שלי, שגית פורת, אשר היתה לה תרומה מאוד חשובה להכנת הצעת החוק.

אנחנו דנים בנושא שהוא רגיש במיוחד. זה חוק שבא לטפל בכל העניינים הקשורים בטיפול נפשי בקטין ולמלא חלל בתחום הזה, מכיוון שהחוק הקיים לטיפול נפשי, טיפול בחולי נפש, לא הביא בחשבון את הצרכים, את הזכויות ואת הבעיות הקשורות לקטינים, לנוער.

החוק הזה מנסה להתמודד עם כמה בעיות ודילמות שהן מן הקשות ביותר שאני מצאתי ופגשתי בחיים, לא רק בחיים הפוליטיים שלי אלא גם בחיים האקדמיים שלי. אנחנו מנסים לאזן בהצעה זאת את הזכות והחובה של החברה לטפל בילדים ובנוער ובעיותיהם, את הזכות של הנוער ושל הילדים לקבוע בעצמם גם הם את חייהם, שתהיה להם אמירה משלהם על מה שמתרחש, במיוחד בתחום הרגיש הזה של הטיפול הנפשי בהם עצמם, וגם לאזן את זכויות ההורים והמשפחה במכלול הזה.

החוק מנסה מצד אחד להילחם, לתרום תרומה למלחמה נגד הסטיגמה הקיימת, לצערנו הרב, בכל מה שנוגע לטיפול נפשי, סטיגמה שצריך להילחם בה. טיפול נפשי הוא דבר שכל אדם יכול להידרש

אליו בכל שלב בחיים שלו, ופשוט צריך לקבל את זה כדבר טבעי, שבבעיה מטפלים ובלי סטיגמה. עם זאת, אנחנו מודעים לכך שהאשפוז הפסיכיאטרי, במיוחד האשפוז הפסיכיאטרי בבית-חולים, צריך להיות אמצעי שנוקטים אותו רק באותם מקרים שבהם אין דרך אחרת לטפל כראוי בבעיה של האדם ובבעיה של הנוער. החוק מנסה ליצור איזונים בין הצרכים והדילמות האלה.

מה יש בחוק? קודם כול יש שוני – אגב, זה מוכיח ששר המשפטים לא צדק עד הסוף במה שהוא אמר קודם, בדיון הקודם כאן. החוק בא לטפל, למשל, בכך שנערים ונערות לא בכל נושא הם כמו מבוגרים. אנחנו מרחיבים דרך החוק את העילות שבגינן בית-משפט יכול להורות על אשפוז של קטין בבית-חולים פסיכיאטרי, מעבר למה שקבוע בחוק הרגיל שאמור לגבי מבוגרים, כי אנחנו קבענו שאפשר להורות על אשפוז כאשר בית-המשפט משתכנע שיש אצל הנער או הנערה הפרעה נפשית קשה העלולה לסכן אותו או אותה או את סביבתה או את סביבתו, ושעלולה לגרום נזק קשה וחמור להתפתחותו של הנער או הנערה. בתי-המשפט התלוננו על כך שאין להם הסמכות הזאת.

מן הצד האחר, אנחנו מצמצמים את הפגיעה בריבונות, בחופש, באמירה העצמית של הנער והנערה, ואני אתרגם זאת למונחים שגם הנערים והנערות שיושבים ביציע יבינו על מה מדובר. עד עכשיו, אם נער או נערה בגיל 17 ההורים מביאים אותם לבית-חולים פסיכיאטרי וחותרים בשבילם, גם אם הנער והנערה היו אומרים: לא, אני מתנגד, אני מתנגדת, האשפוז הזה היה נחשב כאילו מרצון של הילד, או הנערה והנער. כל הבקורות, כל הפיקוח על אשפוזים כפויים לא היה קיים לגבי נערים ונערות, כי הם נחשבו כאילו הם באו מרצונם לבית-החולים הפסיכיאטרי. אנחנו קבענו מעכשיו, שמגיל 15 אם נער או נערה אומרים "לא" לאשפוז פסיכיאטרי, רק בית-משפט יכול להורות על אשפוז כזה, והוא יכול להורות על אשפוז כזה רק אחרי שמתקבלת חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי, המבוססת על חוות דעת של פסיכיאטר לילד ולנוער.

אנחנו הורדנו מהסמכות של פקיד הסעד לאשפוז ילדים וילדות או נערים ונערות בבית-חולים פסיכיאטרי. היום הם יכולים להביא ילד כזה שמוצא מרשות הוריו מסיבות כאלה או אחרות, יש להם היכולת להביא את הנער או הנערה לבית-חולים לבדיקה, והמנהל יכול לאשפוז רק ל-48 שעות במקרים דחופים ביותר, ואז צריך ללכת לבית-המשפט לקבל אישור מבית-המשפט. אבל לא רק זה; בבית-המשפט, כאשר יבוא נושא כזה, הוא מחויב מעכשיו והלאה למנות לקטין עורך-דין שייצג אותו בדיונים שמתקיימים בנושא של אשפוז.

אנחנו גם קובעים בפעם הראשונה, שהמודל הפסיכיאטרי איננו המודל היחיד שיקבע לגבי המשך אשפוזם של נער ונערה בבית-חולים פסיכיאטרי. מעכשיו והלאה תהיה ועדה רב-תחומית, שיהיו בה משפטן, פסיכיאטר לילד ולנוער, פסיכולוג קליני ופסיכולוג חינוכי ועובד סוציאלי, שיעשו בדיקה תקופתית לכל נער ונערה המאושפזים בבית-חולים פסיכיאטריים על מנת לקבוע, האם יש צורך באשפוז הזה, והאם קיים טיפול אלטרנטיבי לטיפול הפסיכיאטרי בבית-חולים פסיכיאטרי.

הוועדה הזאת היא ועדה שתשקול – – –

סליחה, גברתי היושבת-ראש, אולי את יכולה לתת לי קצת הגנה מפני – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

בנימין טמקין (בשם ועדת העבודה והרווחה):

— — גם מפני החברים שלי, אם אפשר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מגן. גברתי השרה. תודה.

בנימין טמקין (בשם ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת דוד צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אני בטוח שאתה מעוניין מאוד בחוק כל כך מהותי; אני בטוח בכך.

אמרתי קודם, שהוועדה הפסיכיאטרית הזאת, שבעצם היא ועדה רב-תחומית שאיננה עונה רק על המודל הפסיכיאטרי כשלעצמו, הוועדה הזאת תצטרך לשקול: 1. האם אין צורות אחרות של טיפול כך שלא יתחייב האשפוז הפסיכיאטרי? 2. האם יש תוכנית טיפולית ממשית שמצדיקה את המשך הטיפול בבתי-חולים פסיכיאטריים? כאשר ראיתי את הכתבה של אילנה דיין בתוכנית "עובדה" בטלוויזיה, חשבתי לעצמי שחלק מהבעיות הוצגו, לטעמי, באופן מוגזם קצת וחד-צדדי, אבל אם אלה בעיות אמיתיות, הבעיות האלה, אני מקווה, תימנענה כאשר החוק הזה יתחיל לפעול, והוועדה הפסיכיאטרית תעשה בדיקה תקופתית של כל אשפוז כזה.

אחת הסיבות שבעטיין נכנסתי לנושא הזה והוועדה נכנסה אליו היתה העובדה, שכאשר נכנסנו לכנסת מצאנו בבתי-חולים פסיכיאטריים, על-פי האמירה של הפסיכיאטרים עצמם, עשרות נערים ונערות שלא היו צריכים — —

יהושע מצא (הליכוד):

אתה עומד לאבד את הרוב שיש לך.

בנימין טמקין (בשם ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת מצא, סליחה, עם כל הכבוד, אני מעריך אותך מאוד, אני מדבר על משהו שהשקעתי בו שנתיים של עבודה. מותר לי לקבל עשר דקות של שקט כדי לדבר על נושא שאני עובד עליו שנתיים?

יהושע מצא (הליכוד):

— — — עשר שעות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, למען הסדר הטוב אתה כבר מדבר כמעט 20 דקות, אבל מכיוון שאין מגבלה בתקנון, אני מבקשת בכל זאת להתחשב.

יהושע מצא (הליכוד):

מצדי הוא יכול לדבר עוד 20 דקות.

בנימין טמקין (בשם ועדת העבודה והרווחה):

תודה לך, חבר הכנסת מצא, על זה שאתה עוזר לי לשמור על רצף הטיעון שלי באופן שקט ורגוע.

כפי שאמרתי, הוועדה הזאת צריכה לשקול את המשך הטיפול, ואם היא היתה קיימת בעבר, היו נמנעים אשפוזים מיותרים של נוער שמצאתי אותו אחר כך מסתובב ברחובות אחרי שברח מאשפוזים פסיכיאטריים למיניהם וטוען שהאשפוזים האלה נכפו עליו ללא אפשרות להתנגד וללא אפשרות שהדעה שלו תישמע. החוק, אני מקווה, יטפל בזה.

שני דברים אחרונים. קודם כול יש בחוק הגנה על הפרטיות של המידע בכל מה שנוגע לאשפוזים הפסיכיאטריים, וקיבלנו את הסכמת צה"ל לכך שהמידע הזה לא יועבר אלא באותם מקרים שבאופן מוחלט הפסיכיאטרים יחשבו שיש סכנה ממשית, פיסית, להם או לאחרים עקב גיוסם האפשרי לצה"ל. אנחנו הרחבנו כאן באופן רציני מאוד את ההגנה על הפרטיות של הצעירים.

דבר אחרון שאני רוצה להוסיף – ויש הרבה אלמנטים נוספים, וחשוב שאנשים ישמעו זאת – אנחנו מאפשרים לצעירים לפנות לבית-המשפט על מנת לקבל טיפול נפשי מרפאתי, כאשר הם יכולים לפנות לבית-המשפט כדי לקבל את הטיפול גם כאשר הוריהם אינם מסכימים, ובית-המשפט ישפוט, האם יש צורך בכך או אין צורך בכך.

נדמה לי שבסך הכול יצרנו פה את האיזונים הנדרשים בין הצורך לטפל בילדים, בין היכולת של בתי-משפט לשלוח נערים לאשפוז פסיכיאטרי, ובין זכויות האדם, זכויות הילד, של נערים ונערות.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בחוק הזה ולתת לו לפעול ולהצליח. אני מודה לכם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בני טמקין, יוזם החוק החשוב הזה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה-1995. סעיפים 8-1 ללא הסתייגויות כהצעת הוועדה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 2

בעד סעיפים 8-1 – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 8-1 נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה שלישית על הצעת החוק. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 3

בעד החוק – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), התשנ"ה-1995, נתקבל בקריאה שלישית.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם),

(תיקון מס' 12), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 12), התשנ"ה-1995, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק חבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא בפני הכנסת לקריאה שנייה וקריאה שלישית את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 12), התשנ"ה-1995.

זו הצעת חוק שבמקורה הוגשה על-ידי ארבעה חברי כנסת מן הבית, חברי הכנסת מגן, הירשזון, עמור ושפי. הצעת חוק זו נדונה במליאה בקריאה טרומית ביום 8 במרס 1995, ממש ערב היציאה שלנו לפגרה, ולא הספקנו אז לסיים את החקיקה ולהביא זאת לקריאה שנייה ושלישית. יותר נכון לומר, ערב הפגרה ב-5 באפריל 1995 היא עברה קריאה ראשונה, והיא הועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

סעיף 14(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975, קובע, כי לראש רשות יהיה סגן אחד, וברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 250,000, יכול שיהיו על-פי הצעת ראש הרשות שני סגנים.

הצעת החוק עוסקת ברשות מקומית הנמצאת בנגב, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב–1981, אותו חוק מפורסם שקיבלנו למען חיזוק הנגב; או בגליל, כהגדרתו בחוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ג–1993. כזכור לכולנו בוויכוח ער, נוקב, חזק גם כן, העברנו פה את חוק הגליל, שבמהותו היה חיזוק הגליל וחיזוק תושביו וחיזוק ההתיישבות שבתוכו לעומק.

כפי שאמרתי, החוק הזה עוסק בשני אזורים אלה בארץ, הנגב והגליל. החוק קובע, שבאזורים אלה, ברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 45,000 והיא הוכרה על-ידי שר הפנים כרשות קולטת עלייה, לרשות מקומית שעונה על קריטריונים אלה, יכול גם שיהיו, על-פי הצעת ראש הרשות המקומית, שני סגנים.

רבותי חברי הכנסת, יש חשיבות מיוחדת לאפשר לרשויות המקומיות, הן בגליל והן בנגב, לפעול מתוך הרמוניה ושיתוף פעולה מלא של כל הכוחות הציבוריים הנבחרים במועצות למען חיזוק הרשויות האלה. אנחנו יודעים היטב, שבכל הארץ בשלטון המקומי יש לא מעט משברים בנושא של ניהול המועצות והרשויות המקומיות. כל עוד המשברים והמתחים הם במקומות רגילים בארץ, מתגברים עליהם. אבל אנחנו לא היינו רוצים לראות משברים כאלה, לא בנגב ולא בגליל, כאשר הן גם רשויות הקולטות עלייה. יש חשיבות גדולה לפעילות מתוך הרמוניה של כלל הנבחרים במקומות האלה. על כן אנחנו באים בהצעה הזו.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שבעבר כבר חוקקנו שני חוקים שבמהותם באו על מנת לפתור בעיות של פעילות הכוחות הנבחרים ברשות. הצעת החוק הראשונה שאני הבאתי אז היתה של חקיקת חוק מיוחד לירושלים, שם קבענו שמונה סגנים. אחר כך, בשנה שחלפה הבאנו חוק מיוחד לתל-אביב, שהגדיל את מספר הסגנים. אם בירושלים ובתל-אביב ראינו את הצורך של שיתוף פעולה מתוך הרמוניה של כל הכוחות הנבחרים, בוודאי אפשר לדרוש את הדבר הזה לגבי רשויות מקומיות בנגב ובגליל.

אני מציע להעמיד את הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית מתוך אמונה והכרה שהצעת החוק הזאת תתקבל. אני רוצה להאמין ולקוות, שאכן החוק יסייע לחיזוק אותן רשויות מקומיות, אותן ערים, גם בנגב וגם בגליל, ואכן ראשי הרשויות המקומיות באותם מקומות ישכילו לשתף את כלל הכוחות הציבוריים על מנת שהפעולה תהיה חזקה וטובה.

גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך, והייתי מבקש להעמיד את ההצעה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא, יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. חבר הכנסת דוד מגן, האם אתה רוצה לעלות ולדבר כאחד מיוזמי החוק?

דוד מגן (הליכוד):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו) (תיקון מס' 12), התשנ"ה-1995. הצעת החוק כוללת סעיף אחד בלבד, ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 4

בעד סעיף 1 – 20

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

20 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת החוק. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 5

בעד החוק – 20

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 12),

התשנ"ה-1995, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

20 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה שלישית.

כן, חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הפנים, וכמובן לכנסת שמעבירה היום מסר לערי הפיתוח קולטות עלייה בנגב ובגליל, כהגדרתן בחוק.

משימת קליטת העלייה חשובה לא פחות מרכבת תחתית בתל-אביב או ממנהרות הכרמל בחיפה. כאשר הכנסת, בתיקון חקיקה, יזמה תשתית שיכולה היתה לשלב את הכוחות הפוליטיים הגדולים ברשויות המקומיות הגדולות, תל-אביב וחיפה, היא התכוונה לתרום לכך שהשלטון המקומי ברשויות הללו יקדיש את עיקר מאמציו ואת עיקר משאביו לפיתוח הערים. היום, ברוך השם, אנחנו תורמים תרומה נוספת לערי הפיתוח בנגב ובגליל על מנת להקדיש את עיקר המאמצים לקליטת העלייה, וכך, צריך להודות, יהיה פחות מקום למריבות פוליטיות פנימיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן, שהוא אחד מיוזמי החוק, ותודה מיוחדת ממני, תושבת הגליל.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, שאלתא בעל-פה ושאלות ותשובות. אני מזמינה את חברת הכנסת יעל דיין להציג שאלתא בעל-פה מס' 456 בנושא: התעללות גוברת בבעלי-חיים. בבקשה.

התעללות גוברת בבעלי-חיים

יעל דיין (העבודה):

נוכח גילויי אכזריות והתעללות גוברים והולכים מבחינת שכיחות כלפי בעלי-חיים, אני מבקשת לשאול את שר המשטרה:

1. האם המשטרה ערוכה מבחינת כוח-אדם ומודעות לטפל בבעיה?

2. האם יש במשרד המשטרה הצעות להיערכות נוספת בנושא, ואם צריך – לחקיקה משלימה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת דיין.

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אם מותר לי לחלק ציון לגבי אהדות לשאלות, אני רוצה להביע אהדה לשאלתא של חברת הכנסת יעל דיין בנושא ההתאכזרות לבעלי-חיים. אם יש דבר שמקומם וצריך לקומם את כולנו, לפחות מקומם אותי, זו התופעה שאנחנו עדים לה לאחרונה, של התעללות בחיות מסכנות בהיקף שלא ידענו כמותו.

גם משטרת ישראל רואה בחומרה עבירות המבוצעות נגד בעלי-חיים. על-פי דיון שהיה, הנחה מפכ"ל המשטרה את היחידות השונות לתת עדיפות לטיפול בעבירות מסוג זה.

ב-11 בינואר 1994 התקבל בכנסת חוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים), התשנ"ד-1994. החוק האמור הסמיך גם גורמים לא משטריים בסמכויות אכיפה בהסכמתנו.

משטרת ישראל פנתה ביוזמתה וביוזמתי למשרד החקלאות ולמשרד לאיכות הסביבה כדי ליצור מנגנון של שיתוף פעולה בין הרשויות. במסגרת שיתוף פעולה זה הושאל קצין משטרה למשרד לאיכות הסביבה, והוא מקבל תלונות של נאמני בעלי-חיים ומפקחים בנוגע לעבירות על החוק.

סעיף 19 בחוק צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים), התשנ"ד-1994, הסמיך את שר החקלאות להתקין תקנות ולמנות מפקחים לשם יישום החוק וביצועו.

לשאלה של חברת הכנסת יעל דיין, האם יש מקום לחקיקה משלימה, להערכתי לא. הבעיה היא בענישה. אני חושב שצריך אולי לבקש לקיים דיון עם שר המשפטים, עם חברת הכנסת יעל דיין, אנחנו מוכנים בהחלט להשתתף, בניסיון ההרתעה בענישה על הפעולות שנעשות, לרבות דברים שקרו אתמול, שבהם נער חנק כלב. אנחנו יודעים על כך, תפסנו אותו לאחר מעקב. הבעיה הזאת מחייבת, לדעתי, טיפול מערכתי כולל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לנצל את זכות השאלה, כדי להפוך אותה גם להבעת תודה למשטרה. אני מודעת לפעילות המוגברת שלה; וגם אני רוצה לומר, שאנחנו עוסקים כאן היום בתופעות של ניקור עיניים, הצתה של בעלי-חיים, חיות מחמד בעיקר, חיתוך איברים מהם. זאת אומרת, דברים שקשה בכלל להבין מהיכן הם באו לעולם, הרבה פעמים – על-ידי ילדים.

הייתי רוצה שבמסגרת הזו שהשר הציע נכלול גם את מערכת החינוך, כי ברור שאין חינוך מספיק למניעת אכזריות כלפי בעלי חיים בבתי-הספר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני בהחלט מסכים. אני רק מציע לחברת הכנסת יעל דיין שהיא תהיה היוזמת. אנחנו בהחלט ניענה לפנייה ולבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה כעת את כבוד שר המשטרה לדון להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

טיפול של השוטר דוד פפור בסגן אורן אדרי

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום י"ג באדר ב' התשנ"ה (15 במרס 1995):

במהלך משפטו של סגן אורן אדרי נשמעה הטענה כי התעללו וביזו אותו. על-פי דבריו של אורן אדרי, סירב רפ"ק פפור לאפשר לו לעשות את צרכיו שעות רבות, ואסר על שוטר דרוזי שהסכים לקנות לאדרי דבר מאכל לעשות זאת. כמו כן, נמסר בשמך, כי ינקטו צעדים נגד פפור.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. הננקטו צעדים נגד רפ"ק דוד פפור? אם כן – אילו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במעצרו ובחקירתו של סגן אדרי נטלו חלק אנשי משטרה ואנשי שב"כ. בתשובה על השאלתא אתייחס לטענות ככל שהן נוגעות לאנשי משטרה בלבד.

1. התלונות נגד החוקרים נבדקו על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

במה שנוגע לטענה על העיכוב לעשות צרכים במשך שעות ארוכות, נמצא בחקירת המחלקה לחקירות שוטרים, כי במהלך נסיעה בכביש המהיר תל-אביב-חיפה נמנעו החוקרים בתחילה מעצירת הרכב כדי לאפשר לחשוד לעשות את צרכיו, ולאחר מכן נענו כשהתאפשר הדבר בתנאי הדרך המהירה, וכשהשתכנעו שהוא אינו מסוגל להתאפק (עמ' 4 סעיף 5 בדוח מח"ש).

לעניין מניעת מזון, נקבע על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים (עמ' 3 סעיף 2 בדוח מח"ש), כי בעת שהובילו את החשוד מירושלים לדיון בבית-המשפט בחיפה, החוקרים נקלעו ללחץ זמן ולכן לא הספיקו לוודא שאדרי אכל ארוחת בוקר, כפי שקרה גם לשוטרים עצמם שליוו אותו בנסיעה. בחקירת מח"ש נקבע, כי "זה נעשה מתוך חוסר מודעות ותשומת לב, אך לא מתוך כוונת התעללות או הכבדה בחקירה" (חקירת מח"ש – עמ' 3 סעיף 2).

בית-הדין הצבאי קבע בעניין זה: "דומה גם שלעניין מניעת מזון מכוונת או התעלמות מנושא המזון המגיע לו, הוקצנו הדברים על-ידי הנאשם. נושא המזון לא היה, ככל הנראה, בראש מעייניהם של החוקרים, אך יקשה לומר שפניותיו בעניין זה הושבו ריקם, או שהיתה התעלמות וזלזול מכוון בעניין המזון כלפי הנאשם" (עמ' 24 בהכרעת הדין).

בית-הדין הצבאי אף ציטט מהתבטאות הנאשם בפני בית-משפט השלום בחיפה, שם טען: "אני לא אוכל שום דבר, יש לי בעיה של כשרות".

2. ממצאי חקירת המחלקה לחקירות שוטרים הועברו לידיעת ראש אגף החקירות. לאחר שעיין בממצאי החקירה ובחוות דעת פרקליטות המדינה לוועדת הכנסת וכן בהכרעת בית-הדין הצבאי במשפטו של סגן אדרי (תיק מר 299/94), מצא לנכון להביא בפני חוקר המשטרה ולהדגיש בפניו שמיטיב היה לעשות לו נהג ביתר התחשבות בעצור ובצרכיו.

עם זאת, יפעלו הגורמים המוסמכים באגף החקירות של המשטרה להפקת הלקחים המקצועיים והמערכתיים המתחייבים.

אלימות שוטרים נגד ילדים בפתח מערת-המכפלה

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

לפני כשבועיים שיגר ועד היישוב היהודי בחברון מכתב למפקד מחוז ש"י, ולפיו אף כי בפגישתם הובטח להנחות את השוטרים שלא להפעיל אלימות נגד ילדים, הרי בשבת, 25 בפברואר 1995, הוכו ילדים בפתח מערת-המכפלה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האומנם הסבירה היועצת המשפטית כי "נלמד את השוטרים לאט לאט להימנע מכך"?

3. כיצד יטופל המקרה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים חוקרת את האירוע.
2. הציטוט המופיע בשאלתא אינו מדויק. היועצת המשפטית של מחוז ש"י, בתגובה על פנייה אליה על כך שהיחסים בין השוטרים לתושבי חברון לא השתפרו, ענתה, שמערכת יחסים אינה יכולה להשתפר בן-רגע, והדבר לוקח זמן.
3. המשטרה תפעל בהתאם לממצאי החקירה במחלקה לחקירות שוטרים.

עדויות נערים מחברון על התנהגות שוטרים כלפיהם

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

רצ"ב עדויות רפאל חייקין ואברהם ולדמן, שני נערים מחברון שנעצרו בידי המשטרה. מעדויותיהם עולה מסכת של התנהגות קשה כלפיהם מצד שוטרים מחברון, לרבות נצ"מ איש ימיני וקמב"ץ מחוז ש"י ירון מאיר.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?
2. האם ייחקרו טענותיהם?
3. כיצד תנהג המשטרה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 3-1. המתלוננים הגישו תלונה למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים.

שמות האנשים שהוזכרו בשאלתא לא עלו באותה תלונה. הטענות שהועלו ייחקרו, והמשטרה תפעל בהתאם לממצאי החקירה.

התנהגות שוטרים בחקירת אנשי ימין

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

במהלך משפטם של אורן אדרי והרב עידו אלבה עלתה תלונה, כי חוקרי המשטרה חקרו גם בשבת והשתמשו בביטויים גסים ובמשפטים עולבים.

רצוני לשאול:

1. האומנם הפרטים נכונים?

2. האם נחקרה התנהגות החוקרים? אם כן – מה העלו החקירות?

3. האם ננקטו צעדים כלשהם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לא קוימו חקירות בשבת על-ידי חוקרי משטרת ישראל. טענותיו של אורן אדרי נבדקו על-ידי המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים. לא הועלתה בפניה טענה בדבר ביטויים גסים ועולבים מפי אנשי משטרה, ולפיכך טענה כזו לא נבדקה על-ידם.

3. לאור תשובותי על שאלות 1 ו-2, התשובה שלילית.

היחס לתושבי חברון

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

רצ"ב מכתבם של אנשי חברון, אשר מתלוננים זה זמן רב על יחס מתנכל של אנשי המשטרה בחברון. במכתב זה עדות של שני בני נוער שנעצרו במערת-המכפלה.

רצוני לשאול:

1. האם יש יחס מתנכר ומתנכל לתושבי חברון? אם כן – מדוע?

2. האם נכונה הטענה שגם מפקד המשטרה בחברון חשוד בעוינות כלפי תושבי חברון?

3. מה ייעשה אחרי נזיפתו של השופט על עצם המעצר?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שגם חבר הכנסת ורדיגר וחבר הכנסת שפירא רוצים לשמוע את התשובה. האמת היא שניסיתי להקשיב לשיחה ביניכם, אבל היא היתה ביידיש, ולכן לא יכולתי להבין את מה שנאמר. קצת אני מבין, אבל לא עד כדי כך.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת בא-גד על שאלות 1 עד 3 ועד בכלל.

שוטרי משטרת חברון אינם מתנכלים ואינם מתנכרים לתושבי חברון. מפקד מחוז ש"י ואנוכי נפגשנו עם נציגי התושבים לשיחה הנוגעת ליחסים בין המשטרה לבין התושבים במקום. אני יכול להוסיף לחבר הכנסת בא-גד, כי אפילו ביקשו ממני נערים אחרי זה לקבל חתימה באהדה רבה.

לעצם האירוע מושא השאלתא – המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים חוקרת את תלונתם של שני הנערים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, אני לא יודע אם שמת לב שארבע השאלות הקודמות עוסקות באותו נושא – גם של אריה דרעי על ועד היישוב היהודי בחברון, גם של משה מאיה על רפאל חייקין ואברהם ולדמן, שני הנערים. איך זה קרה שארבעה חברי כנסת התנבאו באותו עניין, אלא אם כן העניין הוא רציני ודחוף.

לכן, אם אתה מפנה אותי כיום למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים, לא שמעת אתמול שאני הגשתי תלונה שצריך מחלקה לחקירת המחלקה לחקירות שוטרים. העניינים שם לא בסדר. אני רק שואל: האם אתם תגיבו נגד מפקד משטרת חברון, אולי על-ידי החלפתו? העניינים שם יגיעו מדי.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם שאל אותי חבר הכנסת בא-גד שאלה, איך קרה שארבעה חברי כנסת שאלו אותה שאלתא. חבר הכנסת בא-גד, אתה כבר חבר כנסת ותיק, ואני יכול להגיד לך בדיוק איך זה קורה. זה אותו מקור שפונה לחברי הכנסת, חלק מהם אולי אפילו לא יודע מה נוסח השאלתא, מכינים את השאלות ומעבירים אותם. זה קורה לעתים קרובות בעניין זה ובעניין אחר. כמות השאלות לעולם איננה הוכחה שהדבר נכון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אין לו מכסה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, תאמין לי, אני בקיא ומנוסה. כתבה בעיתון שמעוררת הד ציבורי מעלה בדרך כלל ארבע עד עשר שאלות של חברי כנסת. זה טוב וזה לגיטימי. זה לא משנה את התשובה שלי. התשובה שלי ענתה לעניין. הנושא נחקר במחלקה לחקירות שוטרים שנמצאת במשרד המשפטים, וזהו גוף עצמאי שחוקר כל מקרה.

אני רוצה להעיר. אני מכיר אישית את מפקד משטרת חברון, אחד הקצינים המוכשרים והטובים. אני אומר לכם, כי טעות היא לחשוב שיש כאן איזו מגמה של התנכלות. אני חושב שזה לא נכון וזו פגיעה בקצין טוב, שעושה את מלאכתו נאמנה.

תופעת האלכוהוליזם בישראל

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר המשטרה ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

כ-50,000 איש בישראל מכורים לאלכוהול, וכמחציתם אלימים כתוצאה מכך. כשליש מהאלכוהוליסטים ישבו בכלא בעיקר בשל אלימות, ולמחצית מהאלכוהוליסטים יש תיק פלילי במשטרה.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. אם כן – כיצד תטופל תופעה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בשנים 1994-1995 נפתחו 21 תיקי חקירה נגד 21 חשודים בעבירות המופיעות בסעיף 193 בחוק העונשין העוסק בשיכרות.

מעבר לכך, אין למשטרת ישראל נתונים מקיפים לגבי מספר האנשים המכורים לאלכוהול במדינת ישראל.

היו"ר ע' מאור:

אני מודה לשר המשטרה, השר שחל.

הצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל, התשנ"ה-1995

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מתכבדת להזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ להציג את הצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל; הצעת חוק ב'תשעט. ישיב לה שר המשפטים. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בהצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל, התשנ"ה-1995, הוגדר חד-משמעית המונח "שטחים" הכולל את בקעת-הירדן, המורדות המזרחיים של השומרון, מדבר יהודה, צפון ים-המלח, דרום הר-חברון, גוש-עציון וגושי ההתיישבות היהודית ביהודה, שומרון וחבל עזה.

הצעת החוק קובעת, כי השטחים כפי שהוגדרו בה לא יכללו בשטחי האוטונומיה הפלשתינית ולא תחול לגביהם סמכות מסמכויות מינהל האוטונומיה הפלשתינית. כמו כן קובעת הצעת החוק, כי שטחים אלה יישארו תחת ריבונותה ושליטתה המלאה והבלעדית של מדינת ישראל.

מטרת הצעת החוק היא לסמן קווים אדומים ברורים ולמנוע לחץ במשא-ומתן עם הפלשתינים לוותר על שטחים שהוויתור עליהם יפגע קשות ברצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל. לפגיעה כזו ברצף הטריטוריאלי עלולות להיות השלכות הרת גורל לגבי ביטחונה של מדינת ישראל, לגבי יכולתו של צה"ל להבטיח את שלומם וביטחונם של תושבי מדינת ישראל ואזרחיה המתגוררים בסמיכות לשטחי האוטונומיה.

אם לא נקבע כבר היום אותם קווים אדומים, במיוחד בימים טרופים אלה שבהם מנהלת ממשלת ישראל משא-ומתן עם הפלשתינים על המשך העברת הסמכויות, ניקלע למצב בלתי הפיך, מצב של נסיגה לגבולות שאינם בני-הגנה, מצב שבו נשקפת סכנה קיומית ממשית למדינת ישראל ותושביה, מצב שאין ספק כי יהווה בסיס לדורות.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני מבקשת מחברי הכנסת לתמוך בהצעת חוק חשובה וחיונית זו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מתכבדת להזמין את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב על הצעת החוק. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בהצעת חוק זו ויתרה חברת הכנסת סלמוביץ על סרטוט מפות. היא הסתפקה במלים, והמלים אינן מסתירות את הכוונה: השטחים הכוללים את בקעת-הירדן, את

גושי ההתיישבות ברצועת-עזה, וביהודה ובשומרון לא יימסרו לאחריות פלשתינית, אלא יישארו תחת הריבונות והשליטה המלאה והבלעדית של מדינת ישראל.

סעיף 3 בהצעת החוק של חברת הכנסת סלמוביץ קובע: השטחים יישארו תחת ריבונותה ושליטתה המלאה והבלעדית של מדינת ישראל.

חברי הכנסת יודעים, שכיום אין למדינת ישראל ריבונות בשטחים האלה משום שהשטחים האלה, גם באזורי יהודה ושומרון וגם שטחים בחבל עזה שבהם מדובר, נתונים בממשל צבאי מאז 1967, הם התנהלו ומתנהלים לפי התפיסה הלוחמתית במשפט הבין-לאומי. אף אחת מממשלות ישראל, גם לא הממשלה בראשות נכבדי היושב עמנו כאן, חבר הכנסת שמיר, גם ממשלה בראשותו של מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, לא סברה, שלפני הסדר מדיני עם הפלשתינים או עם המדינות השכנות יש מקום לקבוע מי הריבון בשטחים הללו, ודאי שלא באופן חד-צדדי, כפי שמנסה עכשיו לעשות חברת הכנסת סלמוביץ בהצעת החוק שלה.

אנחנו אשררנו, או נתנו תמיכה, להסכם אוסלו. בהסכם אוסלו הובטחה הסמכות שלנו על כל יישוב ישראלי ויישוב יהודי בשטחים. כדי שהם לא ייכנסו לתחום האוטונומיה אין צורך בכל חקיקה. אנחנו התחייבנו להשאיר נושאים למשא-ומתן עם הפלשתינים, למשא-ומתן על מעמד הקבע של השטחים, לרבות כל מה שכרוך בגבולות. גבולות אינם עניין לחקיקה פנימית של מדינה; לפי המשפט הבין-לאומי גבולות הם עניין להסדרים עם המדינות השכנות. לכן, בפועל, כל חקיקה בדבר גבולות לא תעלה ולא תוריד. בעצם ניסיון החקיקה הזה יש מבחינתנו – כפי שכל אחד מבין – משום הפרה של הסכם אוסלו משום שבהסכם התחייבנו שלא לפתור באופן חד-צדדי את נושא הגבולות אלא להשאיר את עתיד השטחים שבהם מדובר בהצעת החוק למשא-ומתן.

לכן, אני לא חושב שהכנסת צריכה להתנער מההסכם הזה. אם יש כאלה שההסכם הזה לא נראה להם, הרי שהם רשאים להסביר בדרך פרלמנטרית מדוע הוא אינו נראה להם. ודאי שהם רשאים להעלות הצעות חוק, אבל הם לא יכולים להתכוון ברצינות באמצעות הצעות החוק האלה לנסות לפתור בעיה של ממש מבחינת היחסים שלנו עם המדינות השכנות.

הצעת החוק של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ מדברת על שטחים, והיא מבקשת להגדיר את השטחים. בשטחים האלה היא כוללת את חבל עזה. כשהיא אומרת שחבל עזה לא ייכלל בשטח האוטונומיה, היא רוצה שהכנסת תבוא עכשיו ותבטל את החלטתה הקודמת שבה היא נותנת תוקף לא רק להסכם אוסלו – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את ההידברות. יש לשר עוד חמש דקות להשיב; בבקשה לאפשר לו להביע את העמדה בצורה מסודרת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה.

הצעת החוק עומדת בסתירה ברורה להחלטה שהכנסת הזאת קיבלה באשר להסכם קהיר, באשר ליישוב הסכסוך בינינו לבין הפלשתינים בכל מה שקשור לחבל עזה ולחבל יריחו. מבחינתה, חברת הכנסת סלמוביץ היא בקו העקביות. נדמה לי שהיא התנגדה לאשרור הסכמי קהיר ואוסלו והיא יכולה לבוא אל הכנסת באותה רוח ולהגיד: התנגדתי, ופעם נוספת אני רואה למחות על ההסדרים הללו, והייתי רוצה לבטל את ההסדר הזה בחוק.

חברי הכנסת, זו איננה פרוצדורה מקובלת. אני אומר לכם את זה, כי אני רואה שנשאר לי זמן, ואני צריך להסביר דברים בזמן הפנוי שנשאר לי. אין זה מן הדברים המקובלים שהכנסת, שנתנה אישור להסכם בין-לאומי, מבקשת בחוק פנימי שלה להתנער ממנו ולבטל אותו. בלא-הכי המדינה התחייבה שהיא משאירה את נושא הגבולות ונושא מעמד הקבע של השטחים למשא-ומתן, ושני הצדדים הסכימו ביניהם בהסכם אוסלו שלא ייקבעו עובדות שתפרענה לנקיטת עמדה חופשית של כל צד במשא-ומתן על פתרון הקבע, הגם שכל אחד יודע שלפעמים קשה להתעלם מעובדות ויש להתחשב בהן.

חברת הכנסת מבקשת שנחליט כבר עכשיו על סיפוח בקעת-הירדן לישראל, זו המשמעות של סעיפים 2 ו-3 בהצעת החוק. הבה, אומרת לנו חברת הכנסת, בואו ונספח היום בהצבעתנו את בקעת-הירדן ואת המורדות המזרחיים של השומרון ואת מדבר יהודה ואת צפון ים-המלח ואת דרום הר-חברון ואת גוש-עציון, את גושי ההתיישבות היהודית ביהודה, שומרון וחבל עזה. הבה ונספח את כל השטחים האלה, נספח אותם היום בחוק למדינת ישראל, באופן חד-צדדי.

אני מניח, חבר הכנסת טמקין, שלחברת הכנסת סלמוביץ יש גם מפה. מה הם המורדות המזרחיים של השומרון – יש בוודאי תיאור במפה. מה הם הגבולות של מדבר יהודה – אני מניח שנוכל להיעזר בספרי גיאוגרפיה מסוימים וללמוד על גבולותיו של המדבר, אבל יותר טוב שתהיה מפה. מהו בדיוק צפון ים-המלח, בייחוד כשידוע שהגבולות של ים-המלח עצמו הם גבולות נעים. מטיול לטיול אני רואה שוני מסוים בקו המים של ים-המלח ויש השואלים האם בכלל הוא עדיין ים ועוד ים אמיתי. אני רוצה להניח שגם הגבולות של ים-המלח יסורטטו אחת ולתמיד במפה שתגיש לנו חברת הכנסת סלמוביץ.

גם אינני יודע מהו דרום הר-חברון, שבהצעת החוק הזאת אתם מבקשים לספח אותו למדינת ישראל; מהו דרום הר-חברון ומה הם גבולותיו. ומה הם גושי ההתיישבות היהודית ביהודה, ומהו התאריך הקובע. אני לא רואה שבהצעת החוק הזאת נקבע תאריך קובע.

מובן שלשיטתה של המציעה ניתן להשלים את הדברים הללו בדיונים בוועדה. אבל בינתיים, מה תיתן ומה תעלה ומה תוסיף לנו הצעת חוק זו? אני שואל: והיה ונקבל את הצעת החוק הזאת – פתרנו איזו בעיה? האם אז תהיה לנו שליטה ממשית יותר באיזה חבל של ארץ-ישראל? האם אז ישקטו הרוחות בירושלים? האם ישקטו הרוחות בשכם וברמאללה ובא עלינו השלום? עשינו מעשה גדול לקראת יתר הבנה בין בני-אדם ובין העמים במזרח התיכון? פתרנו איזו בעיה, או שלמחרת ההצבעה בכנסת נתנו עילה למצרים לבוא ולומר: תסלחו לי, ההסכם בינינו לבינכם נחתם על-פי הסכמי קמפ-דיוויד; בהסכמי קמפ-דיוויד קיבלתם על עצמכם התחייבות מסוימת, לפתור את הבעיה הפלשתינית. אם אתם מנתקים את עצמכם מההסכם ומרוח ההסכם – למה אתם דורשים ממני, מצרים, שאני אכבד את הסכם השלום אתכם? ומה יאמר מלך ירדן?

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, אני מבקשת, הזמן עבר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה יאמר מלך ירדן? גם למלך ירדן יש מה לומר בעניין הזה, וגם הוא צריך להבין למה ישראל מתכוונת: האם ישראל מתכוונת ברצינות להמשיך ברוח קמפ-דיוויד וברוח הסכם אוסלו וברוח שהיא הולכת בה עכשיו, או שהכנסת הזאת משנה את דעתה ורוצה לפתור בעיות באופן חד-צדדי, בחוקים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אפשר לשאול שאלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, זמנך תם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תרשי לו לשאול שאלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בשם רגישות הנושא, כפי שציינת, וחשיבותו, האם היית מסכים שההצעה תועבר כהצעה לסדר-היום, בהסכמת המציעה. יש כאן אנשים שאולי לא בנפש חפצה היו רוצים להיכנס לתוך הסוגיה עצמה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אתה מציע את זה לעתים קרובות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב, שחבר הכנסת מיכאל איתן ניחן בהכרת המציאות, יש לו חשיבה מהירה וכנראה גם הערכת מצב טובה. גם נכון הדבר שלא אחת אני מציע שעניין מסוים הוא נושא להצעה לסדר-היום אבל איננו נושא להצעת חוק. אבל העניין הוא בכך, שיש נושא, שלעניות דעתי גם לא ראוי שהממשלה תסכים שהוא נושא לסדר-היום כהצעה לסדר-היום שהיא יכולה להסכים לה. דהיינו, גם אם היה הנושא עולה כהצעה לסדר-היום, נראה לי שהממשלה היתה נוקטת עמדה, שמן הראוי להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום, כי הוא נמצא על סדר-היום הציבורי, והרי על כך ניטש עיקר הוויכוח בין המחנות, בין הסיעות בכנסת. לבוא ולהגיד שהממשלה מוכנה להעלות על סדר-היום הציבורי כרגע סיפוח חד-צדדי, זה נפלא ממני, ואני חושב שאתה הבינות שבתנאים האלה קשה לי להסכים גם לכך.

לכן אני חושב שאין מנוס אלא להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר.

חברי הכנסת, אני נותנת חצי דקה להתארגנות. אני מבקש שכל אחד ישב במקומו.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת ישראל, מאת חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הצעת החוק בסדר-היום – 37

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 44

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק שמירת הרצף הטריטוריאלי של מדינת

ישראל, התשנ"ה–1995, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

37 תומכים, 44 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק בקעת-הירדן ומדבר יהודה תחילה, התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן להציג הצעת חוק בקעת-הירדן ומדבר יהודה תחילה; הצעת חוק ב'תתעו. בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שלא להפריע. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, להצעת חוק בקעת-הירדן ומזרח דרום הר-חברון תחילה, כמה מטרות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שלא להפריע.

רפאל איתן (צומת):

המטרה העיקרית, החשובה והחיונית לכל טווח זמן שהוא היא היעד הביטחוני.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת לס, נא לשבת. חבר הכנסת ביבי, אתה מפריע. נא לסגור את הדלת מימין. נא לסגור את הדלת בבקשה. שיהיה פה שקט. חבר הכנסת רפול, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

להצעת החוק בקעת-הירדן ומזרח דרום הר-חברון תחילה – כמה מטרות: המטרה העיקרית, החשובה והחיונית לכל טווח שהוא היא היעד הביטחוני. הקו המהווה את גבול הביטחון, הירדן, חייב להיות בריבונות מדינת ישראל ללא עוררין וללא ספקות, כדי שחופש הפעולה של כל ממשלה בכל הנוגע להפיכת המושג גבול ביטחון יישמר, ולמדינת ישראל תהיה אפשרות לנהוג בשטח שעליו תחול הריבונות ובהתאם לשיקולים ביטחוניים לטווח ארוך.

אפשר לטעון, שלאורך גבול הירדן וים-המלח שוכנת מדינת ירדן החתומה על הסכם שלום עם ישראל. עצם עובדה זו, הנכונה כשלעצמה, הופך את הירדן לגבול המקנה ביטחון, אבל אין להתעלם מהאפשרות שמדינות אחרות קיצוניות ביותר, עירק ואירן, תנסנה לממש את יכולתן הצבאית, הקונבנציונלית והבלתי-קונבנציונלית, כדי לשחרר את ירושלים ואת אדמת פלשתינ מנוכחותה ומקיומה של תרבות זרה, עם אחר – מדינת ישראל ועם ישראל.

גבול ביטחון אינו רק קו על מפה. גבול ביטחון הוא שטח המבטא את הקו המפריד בין מדינות ומרחב פעולה, לרבות צירי תנועה, שטחים שולטים וחיוניים, אזורי כינוס לכוחות בלימה, שטחי ההיערכות ליחידות סיוע ומרחבי תמרון לצורות קרב שונות.

קיים צורך להדגיש שני נושאים המהווים, בין היתר, את העילה לחוק הזה. ראשית, קווי היסוד של הממשלה ועמדות העבודה מוועידתה החמישית, לפני בחירות 1992, ומצע מפלגת העבודה לכנסת השלוש-עשרה. אני אצטט מאלה.

קווי היסוד של הממשלה: ישראל תעמוד במשא-ומתן על כך, שבקעת-הירדן וצפון מערב ים-המלח יהוו את גבולה הביטחוני של המדינה. ישראל תשמור בידיה שטחים חיוניים שאינם מאוכלסים בצפיפות על-ידי ערבים, כגון סביבות ירושלים וגוש-עציון.

השטח המוצע לסיפוח – בקעת-הירדן ודרום הר-חברון תחילה; לאמור: שטח שאיננו מאוכלס באוכלוסייה ערבית צפופה.

מתוך מצע מפלגת העבודה לכנסת השלוש-עשרה: בעת המשא-ומתן תעמוד ישראל על כך שבקעת-הירדן וצפון מערב ים-המלח בריבונות ישראל יהוו את גבולה הביטחוני של המדינה. השטחים שתפנה ישראל יפורזו, וצבא ערבי זר לא יחצה את הירדן ולא יוצב מערבה לו. ישראל תשמור בידיה שטחים חיוניים שאינם מאוכלסים בצפיפות, כגון סביבות ירושלים וגוש-עציון.

מדברי פרס: ובסוף דברי אני רוצה לסכם את עמדת המערך בנקודות אלה. מדיניות ההתיישבות ביהודה, שומרון וחבל עזה צריכה להיות מודרכת על-ידי מפת הביטחון וההתיישבות של ישראל בגבולות בני-הגנה, הכוללת את סביבות ירושלים, בקעת-הירדן, גוש-עציון, דרום חבל-עזה ורמת-הגולן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ומה עם צפון מערב ים-המלח? זה לא כלול בתוכנית?

קריאות:

רפאל איתן (צומת):

אתה מתכחש למה שהחלטתם? אין לי ויכוח אתך עכשיו.

היות שהבעיה הביטחונית היא הקובעת, היא הדומיננטית במקרה הזה, אני מביא עוד ציטוט אחד, שנוגע לאפשרות שמדינות קיצוניות תאיימנה על הגבול המזרחי שלנו, על גבול הביטחון: ישראל מעריכה, כי אירן מסוגלת להגיע בתוך שלוש עד חמש שנים ליכולת גרעינית, ולא בתוך שמונה עד עשר שנים, כפי שארצות-הברית מעריכה. אירן הצליחה להשיג לאחרונה אורניום מועשר בעזרתם של סין, ארגנטינה ומקורות בשוק השחור האירופי.

כל הדברים האלה ידועים, אני מסביר ומזכיר אותם כדי להמחיש את החשיבות של גבול הביטחון ושל השליטה הבלעדית שלנו על המרחב בעורף קו הירדן שהוא גבול ביטחון.

התפתחות הנושאת אופי חמור ביותר, עם השלכות מסוכנות ביותר, בעירק ובאירן מחייבת אותנו להגדיר היום את גבול הביטחון, כי שום הסכם שלום לא משפיע על שתי המדינות האלה ועל ההתנהגות שלהן. התהליכים המתרחשים שם מובילים לכיוון של עימות אלים, ששום הסכם שלום עם מדינה ערבית אין בו כדי להפחית את הסכנות ממזרח.

מדי פעם נשמעים דברי הבל, שמשמעותם שכשיש טילים אין ערך לשטחים. כל בר-דעת ובוגר קורס מ"כים יודע – ולא כולם פה כאלה – כמה חשובים השטחים החיוניים שלאורך הירדן והר-חברון לבלימה ולהשהיה עד שייערכו הכוחות שגיוסם וארגונם עלולים להשתבש עקב פגיעות בעורף ובצירי התנועה.

משאת נפשם של הערבים היא לשלול מאתנו את היכולת הזו בכל שיטה ודרך, בתרמית, בהונאה, כוזבים, בזריעת אשלויות ופיתויים שונים. אבל מטרתם אחת: לנקות את המזרח התיכון ממדינת היהודים, גם מאלה שמאפשרים להם את המהלכים האלה כיום. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחבר הכנסת רפאל איתן, שזה עתה ירד מהדוכן, אינו חוזר למקומו עם איזו אשליה. הוא יודע ומבין היטב שהממשלה מתנגדת להצעת החוק שלו.

בהצעת החוק מבקש חבר הכנסת רפאל איתן להחיל לאלתר את המשפט, השיפוט והמינהל של מדינת ישראל על בקעת-הירדן ומדבר יהודה.

משה פלד (צומת):

פרס אמר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

זו בעצם חזרה, אבל מקוטעת, על הצעת החוק שהעלתה בפנינו קודם לכן יושבת-ראש הישיבה דעכשיו, חברת הכנסת סלמוביץ. או שהוא מסתפק במועט, או שהוא הולך "דונם אחר דונם". הוא לא מדבר על מירב השטחים, שעליהם דיברה הצעת החוק הקודמת, עכשיו אנחנו מדברים על בקעת-הירדן ועל מדבר יהודה.

מובן שגם הצעת חוק זו מבקשת לקבוע עובדות בשטח, מבקשת לשנות מעמד משפטי ופוליטי של שטחים, בכל זאת כשאנחנו נתונים במשא-ומתן על-פי הסכם אוסלו, וכאשר – כפי שהסברתי קודם לכן – התחייבנו להשאיר את נושא מעמד השטחים למשא-ומתן, לדיון ולהחלטה בשלב מאוחר יותר, והשלב המאוחר יותר כקבוע בסעיף 5 להסכם אוסלו הוא לא יהיה ולא נכנס לתוקף אלא בחלוף שלוש שנים לפחות ממועד הנסיגה מחבל עזה ומיריחו.

לכן אין לנו לא מחויבות ולא בהילות להכריע עכשיו בגורלם של השטחים, ויש לפנינו התחייבות בין-לאומית של ישראל, בוודאי כלפי השכנות שלנו, בוודאי כלפי הפלשתינים, באשר לשינוי המעמד של השטחים הללו, בוודאי לא באופן חד-צדדי.

ממשלת ישראל מכבדת את ההסכם שהיא חתמה עליו, מכבדת הסכם שהכנסת הזאת ראתה לאשר, ההסכם עם אש"ף, והצעת החוק הזו במפורש סותרת את ההסכם, מבקשת לשנות את הסטטוס המשפטי של חלק מאזור יהודה ושומרון, ומהווה הפרה בוטה וברורה של המחויבות שלנו כלפי הפלשתינים בהסכם אוסלו.

רענן, האם אנחנו כבר משוכנעים?

רענן כהן (העבודה):

כן, אפשר להצביע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן? טוב.

בנסיבות האלה אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

חבר הכנסת איתן, האם אתה רוצה להתייחס לדברים של שר המשפטים?

רפאל איתן (צומת):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא. אם כך, חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת – – –

קריאה:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

גברתי, אני מבקשת ממך שלא לזרוק לחלל האוויר דברים לא אחראיים.

רפאל איתן (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אתה רוצה. בבקשה.

קריאה:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני עוד לא הכרזתי. קח את הסטנוגרמה ואל תתווכח אתי בזה.

רענן כהן (העבודה):

מה זה צריך להיות?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא הכרזתי. שאלתי אותן, אמרתי אם כן, ואז הוא הרים את ידו שהוא רוצה לחזור. מה זה "מה זה"?

חבר הכנסת רפאל איתן, חמש דקות. אתם רוצים לשלול את זכותו להשיב? בבקשה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא אמר לא, ושינה מייד את דעתו.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — בכל מקרה יש לכם רוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נא לשבת ולאפשר לחבר הכנסת איתן לשאת את דברו. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

חברי הכנסת, אני מציע, שכל סעיף שנוגע לחוק הזה, שהוזכר בצורות כאלה ואחרות במצע העבודה ובקווי היסוד של הממשלה – במצע העבודה לכנסת השלוש-עשרה – שיהיו אנשים שיקומו ויאמרו, מה השתנה, למה השתנה, למה הם מתנגדים למה שהם אמרו. ביחס לדברים נכונים כשהנושא הזה היה על הפרק, כשהנושא הזה היה בסדר-היום הלאומי – יסבירו, ידע הציבור מדוע שינוי את עמדותיהם, מה קרה, מה השתנה במזרח היותר רחוק – — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

כאשר אתה היית שר בממשלה, למה לא עשיתם את זה?

רפאל איתן (צומת):

תצרח עוד קצת.

משה פלד (צומת):

— — —

רפאל איתן (צומת):

תקומו ותגידו, מה השתנה. האם אירן יותר מתונה? האם עירק הולכת לשלום? האם נשק גרעיני נעלם שם במזרח? ומה התועלת שחותמים משהו עם מישהו אחר ושם מתעצמים כוחות שרק קו ביטחון על הירדן, עם השטחים העורפיים התומכים בו – תומכים ביכולת להפוך את הקו הזה לקו של ביטחון. אתם מתכחשים לעצמכם ולעצם הקיום של כולנו בגלל חזיונות שווא, בגלל אשליות, בגלל פיתויים, בגלל הונאות שנכנסתם אליהם ואתם לא יודעים איך לצאת מהם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בקריאה טרומית.

משה פלד (צומת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פלד, נא לא להפריע. מה זה צריך להיות? אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית. חברי הכנסת, נא לשבת.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק בקעת-הירדן ומדבר יהודה תחילה, התשנ"ה-1995, של קבוצת חברי הכנסת, שאותה נימק חבר הכנסת רפאל איתן, והעברתה לוועדת החוץ והביטחון להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 44

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק בקעת-הירדן ומדבר יהודה תחילה,

התשנ"ה-1995, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

31 תומכים, 44 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק לא נתקבלה.

הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (פרסום רשימת

עצורים שלא הוגש נגדם כתב אישום), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (פרסום רשימת עצורים שלא הוגש נגדם כתב אישום), התשנ"ה-1995, הצעת חוק ב'תתקעז, מאת חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד מגן ושאול עמור. ינמק חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפנינו נובעת, קודם כול, מדיון ממושך בוועדה לענייני ביקורת המדינה, שבראשה עומד חבר הכנסת דוד מגן. בנוכחות מבקרת המדינה נמתחה ביקורת חריפה ביותר על משטרת ישראל, ביקורת קונסטרוקטיבית, שלא יעלה על הדעת שמאות ואלפי אנשים – אני שמח ששר המשטרה נמצא אתנו כאן – חפים מפשע נעצרים, נחקרים, נחשדים, ולאחר מכן, לאחר שהמשפחה מתייסרת, ונקבע אות קין על מצחה, על החשוד עצמו, על ילדיו, על סביבתו, על חבריו, לאחר מכן מסתבר שהאיש חף מפשע. מבחינה מוסרית חובה עלינו, על הבית הזה, לתקן את העוול הנוראי הזה, שנגרם לעשרות ואלפי משפחות בארץ-ישראל.

אני פונה לשר המשטרה ואומר, שהדבר הזה הוא גם לכבוד משטרת ישראל, שתואיל להודיע ברבים, מעל דפי העיתון, שאם אדם נמצא חשוד ולאחר מכן אין ראיות כדי להעמידו לדין, יפורסם שמו, מספר הזהות שלו, כדי שעם ישראל ידע שהאיש הזה נקי כפיים.

אומרים לי, שיש כאלה שלא רוצים בפרסום השם. בהצעת החוק יש לעצור אפשרות לומר שהוא מוותר על פרסום שמו. אין שום בעיה בקטע הזה.

ובכן, הצעת החוק אומרת, ש-48 שעות לאחר שהאיש יימצא זכאי ונקי כפיים, חובת המטה הארצי של משטרת ישראל לפרסם את שמו.

אני מקווה ששר המשטרה – לכבוד המשטרה ולכבוד כולנו – יתמוך בהצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול עמור. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעת החוק.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תרשי לי בראשית דברי לברך את חבר הכנסת שאול עמור על פעילותו, שאני בטוח ומשוכנע שהיא נובעת מתוך כנות, כוונה טובה ורצון טוב, בנמקו הצעת חוק שהוגשה על-ידו ועל-ידי חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן.

הסוגיה שמעלים אותה חברי הכנסת היא סוגיה נכבדה מאוד, שהכנסת התלבטה בה זמן רב. אני מכניס אותה תחת הכותרת – פרסום שמות חשודים.

החוק, או הכלל, הנוהג היום, הוא, שאין מפרסמים שמו של חשוד במשך 48 השעות של המעצר הראשון על-ידי המשטרה, כי מהרגע שמביאים אותו לבית-המשפט להארכת תקופת המעצר, רשאים לפרסם את שמו של החשוד. האמת היא, שבפועל אפילו הכלל הזה איננו מתקיים הלכה למעשה.

הנקודה השנייה – אני מודע לבעיה של פרסום שמות אנשים שאחר כך מתברר כי לא היה בסיס לחשד נגדם ולבעייתם של אנשים, לאו-דווקא אנשי ציבור, כי לדעתי בכל מסגרת צריך להוציא את אנשי הציבור מכל כלל מן הסוג הזה. לאנשי ציבור יש סיכון מקצועי, והם חייבים בו. אני מדבר על אנשים שאינם מוכרים אלא בחוגים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אמרת לנו כמה וכמה פעמים דברים אחרים.

שר המשטרה מ' שחל:

לא, מעולם לא. דרך אגב, זו דעה עקבית שלי.

דן תיכון (הליכוד):

השם הטוב של איש הציבור הוא הנכס היחיד שלו.

שר המשטרה מ' שחל:

אמת.

דן תיכון (הליכוד):

לא אני אמרתי את זה. אתה אמרת את זה.

שר המשטרה מ' שחל:

אמת. גם היום אני אומר את זה. אבל זה לא אומר שדווקא בגלל זה אני רוצה לתת לו פריווילגיה; לא רוצה לתת לו מעמד מיוחד.

דן תיכון (הליכוד):

— — שווה לכולם.

שר המשטרה מ' שחל:

לא רוצה לתת לו מעמד מיוחד.

חבר הכנסת דן תיכון, אני מוכן לדבר אתך על הסוגיה הזאת בהרחבה רבה, אבל אני אומר לך שזו דעתי העקבית, לרבות הצעה שבזמנו הביא השר מודעי בממשלת האחדות הלאומית בסוגיה זו. יש לי בבית תיקים שלמים על מה שנהוג בעולם ומה נהוג אצלנו בנושא הזה.

אני מצטמצם לנושא שהועלה על-ידי חבר הכנסת שאול עמור.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, הייתי מציע לך לצרף את צמד המלים "במידה מסוימת" — — אתה צודק, במידה מסוימת, גם זה קיים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מגן, אני מצטט מדברי בית-המשפט שקבע, שאיש הציבור למעשה לוקח סיכון בחשיפה האישית שלו, וזו אמת.

דוד מגן (הליכוד):

זה לפי חוק לשון הרע.

שר המשטרה מ' שחל:

כן, אבל זו גזירה שווה. מה שאומר חבר הכנסת דן תיכון הוא הצד השני של המטבע, שמו הטוב של איש הציבור.

דוד מגן (הליכוד):

שמו.

שר המשטרה מ' שחל:

שמו הטוב. אבל אני מדבר על אנשים שמוכרים בחוג המצומצם שלהם. עולמם חרב עליהם בגלל המעצר. אין לי בעניין הזה ויכוח עם המציעים.

מדוע, גברתי היושבת-ראש, אני אומר שאינני יכול לקבל את ההצעה? לא מפני שאינני מכבד את הכוונה והרצון, ואני באמת מכבד אישית גם את המציעים, אלא מפני שההצעה הזאת מעוררת בעיות רבות פי כמה והיא פוגעת, או עלולה לפגוע, דווקא בשמם הטוב של אנשים שהם מה שנקרא אנונימיים ברובד הרחב של הציבור, אבל בחוג שלהם זה יכול להפריע. כי מה אומרת ההצעה? היא אומרת, כי אחת לחודש תפרסם משטרת ישראל רשימה שמית של כל העצורים שנעצרו עד 48 שעות והיא אינה עומדת להגיש נגדם כתבי אישום.

אני מחלק את הסוגיה הזאת לשתיים. האחת, עצם ההצעה כפי שהיא כתובה. הצעת החוק בנוסח הזה לא רק שלא תביא לטיהור שמם, אלא היפוכו של דבר. הדבר יביא להכתמת שם ולפרסום דבר החשד, שעמד בבסיס ההחלטה לעוצרם, ברבים בכל רחבי הארץ.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אין הצבעה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני יכול להרגיע את חברי הכנסת שבהסכמת המציעים הם יהפכו את הצעת החוק להצעה לסדר-היום, ולזה אני לא מתנגד.

יתירה מזו, נטל הדאגה לכך שפעולות חקירה ומעצר של חשודים בטרם הוגש נגדם כתב אישום ייעשו ללא פרסום מיותר, על מנת למנוע ככל האפשר פגיעה בשמם הטוב ובכבודם של החשודים, צריך להיות על המשטרה. כאן מציעים חברי הכנסת, כי הנטל יהיה על החשוד, שיהיה עליו להודיע בכתב למטה הארצי כי הוא מבקש ששמו לא ייכלל ברשימה. זאת אומרת, הסדר כאן הפוך לעניין עצמו.

רבותי חברי הכנסת, אוסיף על זה נדבר נוסף. במקרים רבים המשטרה איננה מאריכה את המעצר מעבר ל-48 שעות, אבל עדיין יש לה חשדות נגד האנשים והיא ממשיכה בחקירה בצורות אחרות, בנתיבים אחרים, ולעתים זה יכול לקחת גם זמן רב. אין ולא יהיה מקום שהמשטרה תאמר, מעצם העובדה שהיא לא מצאה לנכון להאריך את המעצר, שמדובר כאן באדם שהוכח למעלה מכל ספק שהוא איננו חשוד בדבר כלשהו. זו בעיה שנייה.

הבעיה השלישית, האם הניסיון הזה יכול לפתור את הבעיה – לדעתי לא. עצם ההודעה יכול להביא למצב הפוך בדיוק, כי יש מקרים רבים – אני מדבר על אלפים – שהאיש נעצר עד 48 שעות, המשטרה לא ביקשה להאריך את המעצר נגדו, ואיש מלבד משפחתו וקרוביו אינו יודע שהוא נעצר, ובזה תם ונשלם העניין.

יכולתי להבין, חבר הכנסת עמור, לו אמרתם: תראה, האיש זכאי. אם באמת לאחר חקירה מתברר שהחשד לא היה מבוסס, שאין לגביו שום ראיה, שהוא חשוד בעבירה והוא רוצה לקבל לאחר תקופה, כשהחקירה הסתיימה, מסמך כלשהו, יש בזה היגיון רב. אני אישית הייתי תומך בזה. נכון, אם מישהו בא לענות אותו, להכתים את שמו, לפגוע בו, הוא יוכל להגיד: רבותי, יש לי אישור מהמשטרה שאין ולא היה דבר נגדי; אני יכול להבין את זה. בסוגיה זו יש בעיה מסוימת.

דבר נוסף. ניסינו לבדוק מה קורה בעולם. אכן באנגליה, שהיא בדרך כלל מדינת חיקוי, קיימים אותם נהלים. מה ההבדל בין אנגליה לבינינו? יש שם הסכמות שאינן כתובות בספר חוקים בין העיתונות לבין המערכות המשפטיות, וההקפדה שם בשני תחומים היא הקפדה מרבית על-ידי העיתונות המקובלת, לא מה שנקרא עיתונות צהובה, אלא עיתונות שנמצאת במסגרת ההסכמה בפנים: 1. אין מפרסמים אלא אם כן יש בקשה להארכת מעצר; 2. גם במקרים שבהם יש עבירות מאוד רגישות כמו אונס לא יפרסמו את שמו של החשוד אלא לאחר תום ההליכים בבית-המשפט. הוא עדיין נשאר בתור מיסטר X עד לגמר משפטו; 3. מה שנקרא EQUAL TIME, יש לו זכות, אם העיתון פרסם, לדרוש שייתנו לו מקום שווה, כדי לפרסם את הצד השני של האי-מעצר או השחרור ממעצר. אלה נקבעו במסורת רבת שנים באנגליה והן מקוימות על-ידי רוב העיתונות, אם כי אני חייב לומר, לא כולה.

בהצעת החוק שהוגשה יש עוד חיסרון: הגשת כתבי האישום נעשית בשיקול הדעת ובאחריות של התביעה הכללית, שרק חלק ממנה מצוי במשטרה. כלומר, עד בית-משפט שלום העניין שייך למשטרה, אבל היתר שייך לפרקליטות המדינה. על כן, אין בסיס להטלת החובה כמוצע על-ידי המטה הארצי של המשטרה, אלא צריך למצוא פתרון בין מנגנון הפרקליטות לבין המשטרה.

אלה קשיים מבחינת העניין, ואינני רוצה שנשכח דבר נוסף. לא מזמן התפרסם דוח מעצרים של מבקרת המדינה, ואנחנו דנים בו בוועדה שבראשה עומד חבר הכנסת דוד מגן. אני מתייחס בכובד ראש לתוכן הדוח. צריך לדעת שב ישראל נפתחים מדי שנה בממוצע כ-300,000 תיקים על עבירות פליליות. נעצרים בין 80,000 ל-90,000 אנשים. אנחנו מדברים על מאסה גדולה מאוד, והמספר הזה איננו קטן, עם כל הניסיונות שלנו להקטין ככל האפשר. דרך אגב, יש מגמה של ירידה במעצרים, ואז אתה מונע מעצרי שווא. אבל זה מספר עצום מבחינת ההיקף שלו. בהצעה הזאת – הייתי אומר שאדמיניסטרטיבית זה כמעט לא ניתן.

אני שוב אומר, הנזק יכול להיות רב יותר. ברוב המקרים יודעים על מספר מצומצם מאוד של אנשים שנעצרו, אך אם תיתן לזה פרסום יתחילו הכול לחפש את רשימת העצורים, מי שוחרר היום, כדי לדעת מי היה בפנים. לא יחפשו את הצד החיובי, יחפשו רק את הצד השלילי.

יש סיפור על שני אנשים שנפגשו, ואחד אומר לשני: שמעתי עליך שגנבת שעון. השני אומר: מה פתאום? בדיוק להיפך; הלכתי ברחוב ומישהו שם יד וגנב לי את השעון. הראשון אומר לו: זה לא חשוב, היה שעון והיתה גנבה, איך זה היה אינני יודע.

אני אומר לך, חבר הכנסת עמור, קיימת סכנה ממשית, ואני עונה על כך מעבר לעניין הפורמלי.

גברתי היושבת-ראש, דיברתי עם המציעים והצעתי להם, מאחר שהסוגיה חשובה, אני לא מבטל אותה לגמרי, שבמקום הצעת חוק בקריאה טרומית יעבירו אותה כהצעה לסדר-היום לוועדת הפנים, שהיא אחראית לנושא הזה, ואני ברצון רב אבוא עם המשטרה – יוזמנו גם נציגי הפרקליטות – לדון בסוגיה הכבדה והמכובדת הזאת. לכן אני אציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים, לאחר, אם תרשי לי, שאשיב על שאלה של חבר הכנסת דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני השר – – – רוב המעצרים או מעצרי השווא הם כתוצאה מעדות של אדם אחר. אבל יוצא לפעמים שאדם מגיע לבית-משפט כאשם, הוגש נגדו כתב אישום ואחרי שנים הוא יוצא זכאי, כי לא נמצא דבר נגדו. מדוע אז, כשהוא יוצא זכאי, לא ניתן לפרסם את השם שלו? אינני מדבר על מעצר של 48 שעות, אני מדבר על אלה שהוגש נגדם כתב אישום ופורסם, ולאחר שהם יצאו זכאים לא מפרסמים את השם.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דיין, הרי אין מניעה שיפרסמו את השם. אתה יכול להגיד, שאין עניין לציבור ולכן לא מפרסמים. בעוד עצם החשד מעורר באמת התעניינות, כשיש זיכוי אחרי שנים רבות, העניין כבר לא מעניין. זאת כבר לא בעיה של המשטרה, זאת לא שאלה של המדינה, זאת שאלה לגמרי אחרת – במה מתעניינת התקשורת בימינו, ואני יכול להבין אותה. לכן אי-אפשר לבוא בטענה כלשהי בעניין הזה. דברים מפורסמים כן מתפרסמים, דברים פחות מפורסמים לא יפרסמו. אבל אם אתה רוצה לבוא ולהגיד שאחרי זה, אם יזוכה האיש בבית-המשפט, תבוא התביעה הכללית – לאו דווקא המשטרה, המשטרה עשתה את שלה – התביעה שהגיעה למסקנה שיש מקום להעמיד לדין, והיא

תחליט לפרסם, זאת דרישה מוגזמת ואני לא רואה לה מקום. מה, תבוא המשטרה ותגיד – אנחנו טעינו, התביעה טעתה, בית-המשפט לא מצא לנכון לקבל את העדות שלנו? לא.

חיים דיין (צומת):

שר המשטרה מ' שחל:

ב-1980 הגשתי שני תיקונים, שהיום הם חלק מחוק העונשין, ובהם נאמר כך: אם מתברר שהמעצר היה מעצר שווא, האיש שנעצר רשאי לבקש פיצוי והוא מקבל אותו. הסכום אינו גדול, אבל הוא קיים. מעטים מאוד, אגב, ניצלו זאת. הדבר השני: אם מדובר בתלונת שווא, מישוה בזדון התלונן, ניתן יהיה להעמיד לדין את מגיש התלונה. אני יודע שאחת מחברות הכנסת מתעניינת עכשיו בהרחבת תחולתן של שתי ההגנות האלה. אני יזמתי אותן כתיקון.

לי נדמה, שהבעיה היא בעיה כל כך רגישה, סבוכה, שאין רק עניין של תיקון החוק, אלא צריך לדון בה, ואני אציע להעביר את ההצעה שהוצעה על-ידי חבר הכנסת שאול עמור לוועדת הפנים של הכנסת כהצעה לסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

האם אדוני מתנגד, למרות הסיכום, שחבר הכנסת מגן, כאחד המציעים, אף שהסיכום בעינו עומד, יעלה ויאמר את דברו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מניח שחבר הכנסת מגן יחזור בו מהסיכום.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא יחזור, אני רק שואלת את אדוני.

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

על-פי התקנון זה בלתי אפשרי, כי השר הפך את זה להצעה לסדר-היום לפני המועד המתאים. לו היה בא רק לאחר דברי התשובה של דוד מגן ואמר שהם הסכימו להפוך את זה להצעה לסדר-היום, זה יכול היה להיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל הוא כבר עלה לדוכן, ואני אאפשר לו בכל זאת כמה משפטים.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, פשוט כדי לסייע לך, משום שנדמה לי שקיבלת החלטה נכונה, ההיגיון אומר כך: השר השיב, הביע התנגדות, אלא שההתנגדות היתה מסויגת, והוא גם הציע להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום, והמציע עולה להגיב על דבריו של השר.

דן תיכון (הליכוד):

הוא אמר שהמציע כבר קיבל.

דוד מגן (הליכוד):

כדי שחברי הכנסת יוכלו להמשיך בעיסוקיהם הרגילים, מי במשרדו, מי בוועדה ומי במזנון, אדוני השר, אנחנו מסכימים להצעה להעביר את הצעת החוק כהצעה לסדר-היום לדיון בוועדת הפנים. נא להימנע מגיוסי שווא.

היו"ר א' סלמוביץ:

דרך אגב, כל העניין הזה לא מעוגן בתקנון. אנחנו פועלים על-פי נוהג, ולכן יש גמישות בעניין הזה.

דן תיכון (הליכוד):

זה להוסיף חטא על פשע.

דוד מגן (הליכוד):

אבל לא זה הנושא, חבר הכנסת דן תיכון.

לעצם הנושא: אדוני השר, בדברי התשובה הצבעת על שני הפנים של הפרובלמטיקה של נושא המעצרים, וגם אתה יודע, כפי שכל חברי הכנסת יודעים: השבוע עסקה הכנסת בוועדותיה – בוועדה לענייני ביקורת המדינה עם שר המשטרה, בוועדת החוקה, חוק ומשפט, עם שר המשפטים – בנושא המעצרים. היום בשעה 17:30 – קיבלנו היתר מיוחד לוועדת החוקה – אנחנו מתכנסים כדי לקדם הצעת חוק ממשלתית בנושא הזה, נושא המעצרים המרובים, אשר חלקם הם מעצרים המבוצעים שלא כחוק וחלקם אינם מוצדקים וחלקם אינם מנוצלים, כלשונה של מבקרת המדינה. זה נושא שהכנסת צריכה לעסוק בו באינטנסיביות כדי להביא מזרז ופתרון.

אני מקווה כי במהלך הדיונים בוועדת הפנים אנחנו נצליח – הוועדה, חברי הכנסת היוזמים, שר המשטרה והמשטרה – לגבש הצעת חוק – השעה לא דוחקת, אנחנו לא צריכים להיחפז בעניין הזה – כדי שהרעה החולה תיעלם.

אני רוצה להצביע, מהי הרעה החולה אשר הולידה את הצעת החוק הזאת, ואשר הולידה אתמול רעיון מקוטב ונגדי בוועדה לענייני ביקורת המדינה. הרעה החולה מתוארת כך: כאשר אדם נעצר, הציבור שומע על המעצר – ולא חשוב כרגע אם הוא חוקי או לא חוקי, מוצדק או לא מוצדק, אם הוא מעצר שווא או מעצר אחר – בקול תרועה רמה. העיתונות מלווה את המעצר באותיות של קידוש-לבנה, אבל כאשר מסתבר שלא היה בסיס למעצר והאיש משוחרר, במקרה הטוב העיתונות סוקרת את השחרור באותיות של טל-ומטר.

הצעת החוק הזו באה לומר: כמו שעצרת אותו בקול תרועה רמה, כאשר אתה משחרר אותו וכאשר אתה מודיע ומגיע למסקנה כי לא היתה עילה למעצר, באותה מידה ובאותו היקף ובאותה שאגה תבשר על כך שהאדם נקי, חף מפשע.

אבל אתמול, בעקבות דיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה עם ראש אגף חקירות, ניצב יוסי לוי, כאשר כמה מחברי הכנסת שאלו אותו על עניין ההדלפות והפרסומים השונים, הועלו רעיונות על-ידי חברים שונים, שאולי הפתרון הטוב ביותר צריך להיות הפוך מהרעיון הגלום בהצעה. אמרתי: לא נוכל להרחיב את העניין. המגמה, כך הבינותי, של השר היא לבחון את הנושאים, ללבן אותם, ואני מקווה, מתוך מגמה לגבש הצעת חוק משותפת.

אני מודה לשר על ההתייחסות הזאת, ובאותה נשימה אני רוצה לעדכן את חברי, חבר הכנסת שאול עמור, ואת היוזם השלישי חבר הכנסת אברהם הירשזון, שנמצא בשליחות "מצעד החיים" בחוץ-לארץ, כי דיברתי גם עם השר על העניין של פירוט עילת המעצר, ואני מקווה שבשבוע הבא תהיה לנו

הזדמנות לקדם את העניין הזה מתוך הבנה עם הממשלה כ"הנמקה מהמקום" במסגרת הצעת חוק אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אנחנו עוברים להצבעה. אחרי שהצעת החוק הפכה, בהסכמה, להצעה לסדר-היום, אנחנו מצביעים בעד או נגד העברת הנושא לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר כהצעה לסדר-היום לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, לפני שאנחנו עוברים לנושא הבא אני רוצה לציין לפרוטוקול, שבזמן שהתחלפתי עם היושב-ראש הקודם, היושב-ראש שבח וייס, שכחתי להחליף פה את כפתור היושב-ראש ולכן היו פה הצבעות על שמו כשאני הצבעתי. אני מבקשת לתקן: בהצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון מס' 11), קריאה שנייה ושלישית, הצבעתי בעד, והיושב-ראש לא נכח. בהצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 12), שוב הצבעתי בעד, והיושב-ראש לא נכח. תודה.

הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון – מניעת ריכוזיות המשק), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ג' גל)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון – מניעת ריכוזיות המשק), התשנ"ה-1995, הצעת חוק ג'מ, מאת חבר הכנסת גדליה גל.

הנמקה מן המקום, בבקשה.

גדליה גל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לאשר בקריאה טרומית הצעת חוק למניעת ריכוזיות במשק.

המשק הישראלי עובר תהליך של מעבר מבעלות ממשלתית, חברת העובדים, גופים מוסדיים אחרים, לידי גופים פרטיים. יש סכנה שמקיצוניות אחת נעבור לקיצוניות שנייה. בקצב הזה אנו עלולים להיקלע למצב שבו המשק, ואם תרצו, התקשורת, עלולים להיות מרוכזים בידי בודדים, וכבר יש סימנים לכך.

מטרת החוק היא להרחיב את סמכות הממונה על ההגבלים ולאפשר לו, נוסף על הסמכות שניתנה לו, למנוע קנייה או מיזוג בגלל פגיעה בתחרות במשק, גם של גוף ממשלתי, בגלל ריכוזיות.

הממשלה תומכת בהצעת החוק. כאמור, מדובר בקריאה טרומית, ואני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גדליה גל.

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אתה מבקש להסיר. יש לך זכות לעלות ולנמק.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כשבאה הממשלה לוועדת הכספים וביקשה להפריט, למכור חלקים מן הבעלות שלה לידי המשקיע איזנברג, פנה חבר הכנסת דן תיכון אל הממונה על ההגבלים העסקיים בשאלה: האם אין במכירת חלקה היחסי של הממשלה והעברת המניות לרשותו של איזנברג משום פגיעה ו/או עבירה על חוק ההגבלים העסקיים.

שאלה נכבדה זו הוצגה בפני הממונה על ההגבלים העסקיים, שהרי נוצר מצב שהממשלה רוצה להפריט בכל מחיר, ובמקום לבזר את השליטה במשק על החברות היא מגיעה לתוצאה הפוכה, שבה הריכוזיות במשק הולכת וגדלה.

יש לנו ריכוזיות של בנק הפועלים, יש לנו ריכוזיות של בנק דיסקונט, יש לנו ריכוזיות של בנק לאומי, יש לנו ריכוזיות של חברת "כור", יש לנו ריכוזיות של החברה לישראל. ומה אנחנו עושים? במקום לשבור את המונופולים והקונוגלומרטים הקיימים במשק, אנחנו מגיעים לתוצאה הפוכה, מעבירים את חלקה של הממשלה לידי מונופולים.

הממונה על ההגבלים העסקיים, שראוי להוקרה על הצורה שבה הוא ממלא את תפקידו, ואני חושב שהוא עושה זאת נאמנה, השיב בתוך שעות מספר לחבר הכנסת דן תיכון בחוות דעת שהועברה לידיעת ועדת הכספים: בדקתי את העניין, ואין בעסקה הזאת משום פגיעה או חריגה או עבירה על חוק ההגבלים העסקיים.

אני תמהתי לגבי הבעיה שמעלה שאלה חשובה מסוג זה – שהרי טענתי שהחברה לישראל שהיא חברה ענקית, המייצאת את תוצרת "מפעלי ים-המלח", שהם חלק מ"כימיקלים לישראל" להודו ולסין, מקימה מפעל לדשנים בסין, ידה בכול ויד כל במשק הישראלי בה. היא קנתה את "שיכון ופיתוח" כמה ימים קודם לכן או כמה ימים לאחר מכן. ואיך אנחנו עושים את מעשה השטות הזה כשאנחנו מעבירים את "כימיקלים לישראל", החברה הגדולה במשק, או אולי השנייה, אחרי חברת החשמל – וייתכן שאף עולה עליה – לידי ענק אחר, ותחת ססמה של הפרטה אנחנו יוצרים ענקים חדשים וריכוזיות מוזרה מאוד במשק הישראלי.

ואז הוא ענה לי, שהוא חושב כמותי, אבל לצערו הרב בשל החוק שנוסח לפני כמה שנים, איש לא חשב על מקרה דומה. איש לא חשב מה יקרה אם משיהו גדול אחר יבוא וירכוש חברה שעיקר תפוקתה מיוצא לחוץ-לארץ, כי הרי מכירה, שיווק וייצוא של מרבית התוצרת אינם נכללים במסגרת חוק ההגבלים העסקיים.

הוא אמר: חבר הכנסת דן תיכון, טוב תעשה אם תשנה את החוק על-פי המתכונת האמריקנית, כדי שגם פעולות מן הסוג הזה ייכללו במסגרת חוק ההגבלים העסקיים.

יפה עשה חבר הכנסת גדליה גל, שהזדרז והגיש תיקון לחוק ההגבלים העסקיים שבא להכריז על פעולות מסוג זה כאילו הן נוגדות לחוק ההגבלים העסקיים.

מי שעוקב אחרי החקיקה בארצות-הברית, רואה שבאמת היה תהליך דומה. זאת אומרת, בהתחלה, כשעסקו בחוק ההגבלים העסקיים, עסקות מסוג זה לא נכללו במסגרת החוק, כשהתעוררו בעיות, הובא העניין לפסיקה בפני בית-הדין הגבוה בארצות-הברית, ואז הוכלל במסגרת החוק.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, יש הגבלת זמן?

דן תיכון (הליכוד):

יש חמש דקות. אתה ממחר לאיזה מקום?

גדעון שגיא (העבודה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

עכשיו בדיוק תם הזמן. כנראה תחושת הזמן אצלך מדויקת, כי בדיוק כאשר הערת תם הזמן.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת שגיא שיושב כאן כבר שלוש שנים עדיין מגלה חוסר בקיאות בתקנון. מה לעשות? זה קורה.

גדעון שגיא (העבודה):

גם השעון גילה חוסר בקיאות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה קפצת לפני השעון.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, הוא קפץ בדיוק.

דן תיכון (הליכוד):

אני תומך ברעיון ואפילו מעודד, אבל אני חייב לומר לחבר הכנסת גל, שהצעת החוק המועלית על-ידו לוקה בחסר. אינני בטוח שהיא עונה על הבעיות שהתעוררו כתוצאה מהתהליך שנקרא מכירת מניות הממשלה לחברה לישראל או לאיזנברג, 50-50.

עברתי על הצעת החוק, ולמשל המקרה המפורש שבו נתקלנו, שחברה גדולה, שעיקר תפוקתה מיועד ליצוא, מקרה כזה איננו נכלל בהצעה, על-פי עניות דעתי, לאחר שעברתי על הצעת החוק.

הצעת החוק הזאת חשובה ביותר, מקפת, דרושה באמת לממונה על ההגבלים העסקיים. אני נגד הצעת החוק במסגרת הצרה כפי שהיא מוגשת בפנינו, אבל אם ועדת הכספים תדון בנושא, תמנה צוות של יועצים זרים שיקיף את מלוא הנושא, שהוא אחד הנושאים החשובים והסבוכים ביותר, אני לא אתנגד. אבל במתכונת הנוכחית, לצערי הרב, קשה מאוד לתמוך בהצעת החוק.

אני מקווה שהיושב-ראש יאות לדון בנושא הזה במלוא היקפו ולא רק בתחום הצר שהוצג בפנינו ומנקודת ראותי הוא בלתי מספיק ולא מקיף דיו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מבינה ששר התעשייה והמסחר איננו.

אם כך, אנו נעבור להצבעה בעד או נגד הצעת החוק.

דן תיכון (הליכוד):

יש לחבר הכנסת גל זכות לומר עוד משהו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה רוצה לומר משהו?

גדליה גל (העבודה):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, אנו נעבור להצבעה על הצעת החוק שהוגשה על-ידי חבר הכנסת גדליה גל: הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון – מניעת ריכוזיות המשק), התשנ"ה-1995. מי בעד העברת ההצעה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההגבלים העסקיים (תיקון מניעת ריכוזיות המשק),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אחד נמנע. אני קובעת שהצעת החוק נתקבלה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד-1994

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד-1994, הצעת חוק ב'קח, של חברת הכנסת נעמי חזן. הנמקה מהמקום. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להציג הצעת תיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) בנושא תובענה ייצוגית.

הצעת חוק דומה, תיקון לחוק הגנת הצרכן, עברה לפני כשנה בנושא התובענה הייצוגית, ובזמנו, בדיון שנערך בוועדת הכלכלה, הערתי שאין סיבה שלא להחיל את התובענה הייצוגית גם על הבנקים וגם על חברות הביטוח.

בעקבות המלצתי מונתה ועדה בראשותו של פרופסור סטיבן גולדשטיין לבדוק את האפשרות הזאת. הוועדה הגישה דוח לוועדת השרים לענייני חקיקה, ובשלב הזה אני מעלה את התיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) בנושא של התובענה הייצוגית.

בפגישה שערכתי בלשכתי הבוקר עם נציגי בנק ישראל ומשרד האוצר הסכמתי גם לקבל תיקונים קלים לחוק הזה, בעיקר בנושא שינוי מינוח – לא "צרכן" אלא "לקוח" – ותיקונים קלים לסעיף 16 בנושא המפקח על הבנקים, שגם יהא מעורב בכל תובענה ייצוגית בנושא הבנקים, וכמובן, גם סעדים, תיקון לסעיף 16ט שיאפשר פריסה של הסעדים.

לדעתי, המטרה של תובענה ייצוגית היא ברורה וחד-משמעית: לתת סעד לצרכן או ללקוח הקטן כאשר יש הרגשה של הונאה, מרמה או אי-צדק לגבי צרכנים באופן כללי, כקבוצה, ושנית, כגורם מרתיע, למנוע מעשים מהסוג הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן.

סגנית שר התעשייה והמסחר ביקשה להשיב בשם שר האוצר, כפי שאני מבינה. בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

רציתי לתמוך בהצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. כאשר התקבלה הצעת החוק בדבר תובענה ייצוגית במסגרת חוק הגנת הצרכן, והיה חשש שמא החוק הוא חלקי והוא לא יחול על הבנקים ועל חברות הביטוח, אני התחייבתי ואמרתי באופן אישי, שאנחנו נפעל בתמיכה בכל דרך על מנת שגם הבנקים וגם חברות הביטוח ייכללו ויחויבו באפשרות של הצרכן, של הלקוח, כפי שאמרה חברת הכנסת נעמי חזן, להגיש תובענה ייצוגית.

היום מציגה לנו חברת הכנסת נעמי חזן את החלק של הבנקים. החלק של חברות הביטוח עדיין לא הוסדר. אני מקווה שגם הוא – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש הצעת חוק.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני מקווה שגם הוא יוסדר. אני יודעת שבועדת השרים לענייני חקיקה יש עוד אי-אלו לבטים ויש לובי כלשהו שמנסה לעכב את הנושא של החלת חוק תובענה ייצוגית על חברות הביטוח. אני מקווה, שוועדת השרים לא תשעה לשום לובי ותחיל את חוק תובענה ייצוגית גם על חברות הביטוח, לטובת הצרכן והלקוח.

התובענה הייצוגית הפכה כלי עבודה. עדיין לא התנסו בה כל כך במדינת ישראל, אבל היא הופכת יותר ויותר לכלי עבודה, כפי שאני אומרת, לטובתו של הצרכן, והחלתה על הבנקים, ובתקווה – גם על חברות הביטוח, תקדם את זכויות הצרכנים והלקוחות בישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מכיוון שזו הנמקה מהמקום, אנחנו מבינים שהממשלה, כמובן, מסכימה להצעת החוק.

חבר הכנסת דן תיכון מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אחזור על כמה מהשגותי, גברתי סגנית השר, שהשמעתי אותן מעל הדוכן בעת שנדון החוק להגנת הצרכן (תובענה ייצוגית).

ב-1988 יזמתי לראשונה את מה שנקרא – הכללת התובענה הייצוגית בספר החוקים. זה היה בתחום ניירות הערך. אני מוכרח לומר לך, שכללנו את הנושא הזה לראשונה בספר החוקים מתוך חשש וכדי ללמוד. רצינו ללמוד, שהרי הנושא הזה נהוג ומקובל במפותחות שבמדינות העולם, אבל בכל מקום שהוכנס הנושא הזה של תובענה ייצוגית לספר החוקים התעוררו כמה בעיות, ואכן במדינת ישראל התעוררו אותן בעיות.

הנושא הזה של תובענה ייצוגית הפך מקצוע שמפרנס לא רע משרדים של עורכי-דין, ולעתים רחוקות עומדת טובת הצרכן לנגד עיניהם. אנחנו רואים את זה בחוק הראשון שעוסק בניירות ערך. לעתים קמים משרדים של עורכי-דין ממולחים שאומרים: אנחנו נלמד את הציבור איך וכיצד שומרים על האינטרסים שלו, וזה רצוי מאוד וצריך לברך על כך, אבל מה שמעניין אותם זה פשוט לפרנס את עצמם ואת מי שהם מייצגים, במקרה הזה – אדם בודד שהחליט להגיש תביעה או תובענה ייצוגית שלא בצדק.

מן הניסיון שנצבר במרוצת השנים רואים לעתים קרובות שמרבים לאחרונה להגיש תובענות ייצוגיות, במיוחד על-פי התיקון לחוק ניירות ערך, אבל מה שקורה הוא, שלשלב הסופי לא מגיעים לעולם, קרי,

משמגישים תביעה ייצוגית, מסתבר שהנתבע אומר לעצמו: מה אני צריך את כאב הראש הזה? מה אני צריך לעשות סטריפטיז בפני בית-המשפט? אני הולך ומתפשר עם אותו עורך-דין על העניין השנוי במחלוקת כביכול – ובדרך כלל אין עניין ששנוי במחלוקת, לעתים זה נעשה מתוך נקמנות – ואז עורך-הדין מקבל שכר הולם והוגן, הציבור נזרק לפח האשפה ועניינו נשכח, החברה התפשרה שלא בצדק או בצדק, אבל המטרה של החוק, המטרה של התובענה הייצוגית, נשכחה והיתה כלא היתה.

כמי שעוקב אחר העניין הזה מאז 1988 אני רואה שבעצם יש לנו מטרה טובה – להגן על הציבור, ומי יכול להיות נגד, אבל בסופו של דבר יצרנו מכשיר שבא לשרת כמה משרדים של עורכי-דין, שהפכו כנראה מקטנים לגדולים באמצעות התובענה הייצוגית. אני יכול לומר, לצערי, שלא השתחררתי מהרגשה שהמכשיר הזה שיצרנו כדי להגן על הצרכן הופך למכשיר לסחיטת כספים, כשעניין הצרכן איננו קיים עוד.

אני לא יודע מה קורה בתיקון לחוק להגנת הצרכן (תובענה ייצוגית).

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע. אני לא יודע כמה תביעות הוגשו, אני לא יודע אם הגענו לשלב הסופי, אני לא יודע אם עניינו של הצרכן נשמר עד הסוף, אבל – – –

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

החוק נכנס לתוקף ב-1 במרס. התקנות הותקנו, ולמעשה, החוק נכנס לתוקף ב-1 במרס – – –

דן תיכון (הליכוד):

זאת אומרת שאין לנו, עדיין, ניסיון בעניין הזה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

יש ניסיון להגשת – – –

דן תיכון (הליכוד):

באיזה תחום?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

פלאפונים – – –

רן כהן (מרצ):

– – –

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, תסלח לי, יש לי זמן.

רן כהן (מרצ):

– – –

דן תיכון (הליכוד):

לא שמעת. אל תתערב, בעדינות.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

בנושא של פלאפונים, בנושא של פשיטת רגל של קבלן, בנושא של – – –

קריאה:

– – –

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לו עוד זמן, הוא מדבר על חשבון הזמן שלו. עכשיו הזמן הסתיים. עכשיו הזמן הסתיים, מה לעשות?

דן תיכון (הליכוד):

מאחר שזמני תם – אני העליתי את הגיגי ואת היסוסי בעניין הזה. צריך לשמור על אמות מידה שוויוניות ומאוזנות כדי שהמכשיר הזה לא יהפוך מכשיר לניגוח ולסחיטה. זאת עיקר הבעיה בחקיקה מן הסוג הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – תובענה ייצוגית), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת נעמי חזן, והעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת החוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון תובענה ייצוגית),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום – שאלות ותשובות לשרת העבודה והרווחה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה לדווח להשיב על השאלות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, אם אינני טועה, אין אף אחד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

לפי הפרוצדורה ולפי התקנון את חייבת לעלות לדווח, גברתי השרה, גם אם אין אנחנו חייבים לעבור על השאלות.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם החוק של חבר הכנסת גדליה גל?

היו"ר א' סלמוביץ:

כבר העברנו אותו.

דן תיכון (הליכוד):

לא. חוק החברות הממשלתיות.

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא בוטל בינתיים; ירד מסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש שישלחו לנו גיליון סדר-יום מעודכן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל אתה יודע שזה קורה בתוך דקות, פה.

דן תיכון (הליכוד):

אין לי התנגדות שזה יקרה, אבל שיעדכנו אותנו – – –

תקנות לדיור מוגן לזקנים

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ז באדר ב' התשנ"ה (29 במרס 1995):

בעוד על-פי חוק הפיקוח על המעונות תוקנו תקנות לבתי-אבות לזקנים, לא הותקנו תקנות מקבילות לדיור מוגן לזקנים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מתקן משרדך תקנות לדיור מוגן לזקנים על-פי חוק הפיקוח על המעונות?

2. אם משרדך מוכן לתקן התקנות, האם יוכל לנקוב מועד שבו יותקנו?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד העבודה והרווחה הכין טיוטה לתקנות לדיור מוגן לזקנים, על-פי חוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה–1965.

התקנות נמצאות כעת בבדיקת היועץ המשפטי של המשרד, ולאחר בדיקתו תועברנה לאישור משרד המשפטים.

המרכז להכשרה מקצועית בנצרת

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

המרכז להכשרה מקצועית בנצרת פועל כ-40 שנה ומשרת את אוכלוסיית העיר והסביבה. לאחרונה החל משרדכם לצמצם את פעילות המרכז ומפנה את הבנות לכפר תמרה. המרכז ממלא תפקיד חשוב בהכשרה המקצועית באזור, וקיים צורך לשמור עליו ולהרחיב את פעילותו.

רצוני לשאול:

מה הן תוכניות משרדכם לגבי המרכז ולגבי ההכשרה המקצועית באזור?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כפי שמסרתי בתשובה על שאילתא קודמת בנושא, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, נעשית סגירת המרכז להכשרה מקצועית בנצרת בהתאם להחלטת המשרד לאיחוד כמה מרכזים להכשרה מקצועית. אציין שבמרכז הקיים ניתנים כיום ארבעה קורסים בלבד, ומצבו הפיסי אינו מאפשר מתן הכשרה מקצועית הולמת וראויה לתושבי נצרת. המשרד עומד לפרסם מכרז לפתיחת מקומות הכשרה חלופיים. כן פועלים בסביבה הקרובה, כבר כיום, המכללה הטכנולוגית בנצרת-עילית, המרכז להכשרה מקצועית בתמרה, המרכז להכשרה מקצועית "עמל נצרת" ועמותות פרטיות.

שכר לימוד במעונות יום בקריית-שמונה

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

מחירי מעונות היום לגיל הרך בקריית-שמונה גבוהים ומקשים רבות על ההורים.

רצוני לשאול:

1. האם בקריית-שמונה משלמים הורים למעונות היום מחיר גבוה יותר מאשר ביישובים אחרים בצפון הארץ?

2. האם עוקב המשרד אחרי המסגרות הפרטיות הצעות בקריית-שמונה – מסגרות ללא הכשרה מקצועית וללא פיקוח מוסד ממשלתי?

3. האם יגדיל משרדך את מכסת הילדים אשר מסודרים דרך לשכת הרווחה לשירות מעונות היום?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התבחינים לקביעת גובה התשלום במעונות היום שונים במגזר הכפרי ובמגזר העירוני. במגזר הכפרי התשלום הוא על בסיס סיווג קולקטיבי, ואילו במגזר העירוני התשלום הוא על-פי הכנסה לנפש.

בבדיקה שנערכה במשרדי נמצא, שבקריית-שמונה מסובסדים 85% מן הילדים המבקרים במעונות היום. שליש מתוכם נהנים מרמת הסבסוד הגבוהה ביותר.

2. עקב פתיחתן של מסגרות פרטיות רבות, תגברתי את אגף מעונות היום בחמש מפקחות, שחלק מתפקידן יהיה לבחון את הרמה המקצועית של המסגרות הפרטיות.

3. כן, משרדי יגדיל את מכסת הילדים המסודרים במעונות יום באמצעות לשכת הרווחה, כך שתענה על הצרכים במקום.

תאונות עבודה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

תאונות עבודה מחרידות אירעו בשבועות האחרונים. פועל נהרג בתנור בטמפרטורה גבוהה; אחר נהרג ממפולת עפר.

רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף תאונות העבודה בשנות ה-90, האם חלה הרעה ביחס לעשורים הקודמים?

2. מה הוא חתך הגורמים לתאונות אלו?

3. כיצד פועל המשרד לצמצום התופעה?

4. האם תיתכן אפשרות לקיום "יום למלחמה בתאונות העבודה"?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי נתוני המוסד לביטוח לאומי, להלן מספר התביעות שאושרו לתשלום קצבה בגין תאונת עבודה: 1960 – 52,000; 1990 – 63,100; 1991 – 70,200; 1992 – 78,600; 1993 – 86,400; 1994 – 90,400.

מספר התאונות אומנם גדל, אך יש לציין כי גם מספר המועסקים במשק גדל, ואחוז המועסקים שתביעתם אושרה במוסד לביטוח לאומי, מכלל המועסקים במשק, נותר יציב, כ-5%.

2. בשנות ה-90, הענף שבו מצויה השכיחות הגבוהה ביותר של תאונות הוא ענף הבנייה. הגורמים העיקריים הם נפילות מגובה, נפילת עצמים מגובה והתמוטטות דפנות של חפירות.

3. במשרדי פועלים האגף לפיקוח על העבודה והוועדה לפעולה מונעת ומחקר בבריאות בעבודה. האגף לפיקוח על העבודה קבע תוכנית פיקוח פרטנית לגבי כ-4,000 מפעלים בעלי סיכון גבוה, ובהם נערכים ביקורי פיקוח בין פעמיים לשש פעמים בשנה.

לאור המוזכר בתשובה על שאלה מס' 2, מושם דגש מיוחד בפיקוח באתרי בנייה, במבנים גבוהים ובחפירות. כן הגביר האגף את השימוש בצווי בטיחות וצווי שיפור ואת הגשת התביעות המשפטיות בגין הפרת חוקי בטיחות.

ב-1994 הוצאו 1,805 צווי בטיחות ו-1,886 צווי שיפור והוגשו 461 תביעות. ב-1995 הוצאו, עד כה, 679 צווי בטיחות ו-641 צווי שיפור והוגשו 102 תביעות.

הוועדה לפעולה מונעת עוסקת בהרחבת המידע והמחקר, תגבור שירותים, הדרכה והסברה. בתחום המידע והמחקר – נערך מיפוי ארצי של הסיכונים בתעשייה; מוקמת מערכת מידע לשילוב נתוני המוסד לביטוח לאומי והפיקוח על העבודה; הוקם מרכז מידע לרשות עובדים ומעסיקים בדבר סיכונים בעבודה; ברחבי הארץ נערכים במימון הוועדה עשרות מחקרים במוסדות אקדמיים ובבתי-חולים בתחומי רפואה תעסוקתית, הנדסת אנוש, בטיחות וגיהות; בשלבי הכנה נמצאות תוכניות ללימודי תואר שני בניהול בטיחות בעבודה וברפואה תעסוקתית.

בתחום ההדרכה: נערכים קורסים והשתלמויות לנאמני בטיחות, למפקחי עבודה ולמדריכים; נערכים ימי עיון לפועלים.

4. המוסד לבטיחות ולגיהות עורך מדי פעם פעילויות מיוחדות להגברת המודעות לבטיחות בעבודה.

לאחרונה בוצע בפברואר 1995 "מבצע בטיחות", שכלל תערוכת בטיחות, תשדירי שירות בטלויזיה וסדרת ימי עיון והשתלמויות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לך, גברתי שרת העבודה והרווחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש לי בקשה אלייך, גברתי היושבת-ראש. אני חושבת שכדאי להעלות בנשיאות הכנסת את הנושא הזה. אני חושבת שזה פשוט לא מכובד לשואלים, לא לי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אולי בוועדת הכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

איש מהשואלים אינו נמצא. לכן צריך, אולי, לחפש איזו דרך אחרת – – –

דן תיכון (הליכוד):

את יודעת שכך נהוג זה עשרות שנים?

היו"ר א' סלמוביץ:

ההערה במקומה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מציעה נושא לנשיאות הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה כבר נדון. זה לא לנשיאות אלא לוועדת הכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה יודע מה, חבר הכנסת דן תיכון, אני חושבת שזאת היתה החלטה לא נכונה – שלא אומרים של מי השאילתות שנשאלו ולא עונים עליהן. זאת דעתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לך, גברתי. אני מעביר את הערותיך לנשיאות הכנסת, כבקשתך.

קריאה:

היו"ר א' סלמוביץ:

זה צריך לעבור לוועדת הכנסת, אבל השרה ביקשה להעביר זאת לנשיאות, ויכול להיות שהנשיאות תעביר את זה לוועדת הכנסת.

הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – החמרת עונשים), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – החמרת עונשים), התשנ"ד-1993, הצעת חוק תת"צ"א, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הנמקה מהמקום, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, אני יודע את רגישות השרה לסוגיית המלחמה בתופעה שהולכת ונפוצה, שתופסת היום חוזקים, אומנם לא בחוק, בסוגיית העובדים הזרים. ומי לא נפגע? – עולים, עולות, מיעוטים, צעירים, אנשים לא מקבלים את שכר המינימום, שגם אתו ממילא קשה לחיות. לכן שקלתי וחשבתי שיהיה נכון ומן העניין להחמיר בענישה; מכיוון שיש לנו בעיה באכיפה – להחמיר בענישה, כדי שאותו מעביד ידע, שאם הוא נתפס חלילה כמי שאינו משלם את שכר המינימום לאדם בעבור עבודתו, יציר כפיו, מן הראוי שתהיה עליו סנקציה חמורה יותר.

לפי הצעת החוק, במקום קנס יבוא מאסר של שישה חודשים. אודה לכם אם תאשרו זאת. הממשלה, אגב, ברשות השרה, בתחום הזה אינה מתנגדת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל. גברתי שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת אבי יחזקאל מציע לתקן את חוק שכר מינימום כך שייקבע, כי מעביד שלא שילם לעובדו שכר מינימום לפי חוק זה – דינו מאסר שישה חודשים, לגבי כל עובד שלגביו נעברה עבירה. זאת, נוסף על קנס הקבוע בחוק היום.

על-פי המצב המשפטי הקיים, אי-תשלום שכר מינימום הוא עבירה מינהלית שלפי חוק העבירות המינהליות אינה מובאת לדיון בבית-משפט, אלא נפתרת בדרך של הטלת קנס מינהלי. הקנס הוא בסך 2,500 שקלים לכל עובד על כל חודש.

בשני מקרים מובא הנושא לדיון בערכאות משפטיות: כאשר המעסיק מבקש זאת ביוזמתו, או כאשר הנסיבות מצדיקות זאת.

רבותי חברי הכנסת, מטרת התיקון, הנוגע בעיקר למקרים החמורים שבהם הנסיבות מצדיקות את הבאת הנושא לדיון משפטי, היא להרתיע מעסיקים הפוגעים בזכויות העובדים ומשלמים להם שכר נמוך משכר המינימום.

הניסיון מראה, כי הקנס הקבוע בחוק אינו מרתיע חלק מן המעסיקים ויש תופעה של הפרות חוזרות ונשנות של החוק על-ידי אותו מעסיק. אותו מעסיק מעדיף לשלם את הקנס ולהמשיך להעסיק את העובדים בשכר זעום.

דן תיכון (הליכוד):

את מציעה להכניס אותו לבית-סוהר?

אברהם יחזקאל (העבודה):

תהיה לו סנקציה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני עוד לא גמרתי את – – –

דן תיכון (הליכוד):

גברתי השרה, על דברים כאלה ייכנסו לבתי-סוהר – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה להרשות לעצמי, ברשות היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

כן, כן.

דן תיכון (הליכוד):

– – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

— — — סליחה, סליחה, לומר לחבר הכנסת דן תיכון: חברי, אני מוכנה ומעוניינת, בשיחה בינינו, כי זה לא במסגרת של ההצעה הזאת מן המקום, היום, להסביר לך, לספר לך יותר נכון, לאילו ממדים התופעה הזאת מגיעה. שום דבר לא מרתיע, ואי-אפשר להעמיד שוטר לכל אזרח. אבל תן לי קודם לגמור את מה שאני רוצה, ברשותך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תופעה זאת פוגעת, כמובן, במיוחד באוכלוסיות עובדים חלשות, עולים חדשים, נשים, עובדים מבני המיעוטים ועובדים זרים.

הממשלה תומכת בהצעת החוק, ואני מניחה שבועדת העבודה והרווחה יגמישו, ישנו, היא לא מוכרחה להתקבל בדיוק על-פי גובה העונש המוצע כאן.

אם הכול לוחצים ידיים, גם אני רוצה לנצל את ההזדמנות, אדוני היושב-ראש, ולברך את חבר הכנסת רון נחמן להיבחרו ברוב כל כך סוחף – היו לנו, בנושא הזה, הרבה שיחות טלפון – לראש מועצת אריאל. היא כבר עיר? חבר הכנסת רון נחמן, אתם כבר עיר?

רון נחמן (הליכוד):

אם הממשלה תיתן – אני אשמח לקבל.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני דייקתי, לכן שאלתי את שר הפנים. ראש מועצת עיריית – — —

דן תיכון (הליכוד):

על-פי מדיניות הממשלה אתם הופכים להיות כפר ולא עיר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני יכולה להמשיך?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני קבעתי שמדובר בדרך כלל באוכלוסיות החלשות, עולים חדשים, נשים, עובדים מבני המיעוטים ועובדים זרים.

הממשלה תומכת בהצעת החוק, ואני מציעה להעבירה לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, גברתי השרה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי להצביע על הצורך – – –

דן תיכון (הליכוד):

חשבתי, כדי לברך את חבר הכנסת רון נחמן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש בינינו קשר משפחתי.

היו"ר י' עזרן:

איזו אידיליה, משהו לא רגיל. לא נורא, יש גם רגעים של חסד בכנסת הזו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מכירה את האבא שלו.

דוד מגן (הליכוד):

מה לנס-ציונה ולכפר-חוגלה, אנחנו לא מבינים. אולי תסבירי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבא של רון נחמן היה במשך שנים סגן ראש המועצה המקומית. אני הייתי מאוד מיוחדת עם ראש המועצה ואתו עם אבא של רון נחמן. עד שנודע שזה אבא של רון נחמן לקח הרבה שנים.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

הדרך לאחדות לאומית סלולה. במיוחד, אדוני היושב-ראש, אחרי השגיאה הקשה שהכנסת עשתה בעניין ההפקעות בירושלים. אבל לא ניכנס לזה. אני מקווה שהלקחים יופקו.

היו"ר י' עזרן:

את ההברקות הנכונות – בזמן הנכון.

דוד מגן (הליכוד):

הלקחים יופקו והכוחות השפויים יובילו יחד.

גברתי השרה, עד שהחוק הזה יתקבל, ראוי שאנחנו נדאג שמוסדות המדינה יקיימו את רוח החוק. ובראש מוסדות המדינה אני מתכוון למוסד שאת נושאת באחריות מיניסטריאלית לגביו – המוסד לביטוח לאומי.

המוסד לביטוח לאומי, לצערנו, לא אחת בפעילותו השגרתית נתקל בתופעה, כאשר הוא צריך לשלם קצבאות, גמלאות ודמי אבטלה וכיוצא בזה, בתחשיבים שהמעסיקים מעבירים לו המראים בעליל, כי המעסיק הפר ברגל גסה את חוק שכר המינימום. המוסד לביטוח לאומי פונה למחשב, עורך את חישוב האחוזים לפי הנוסחאות שיש לו, מתעלם מהחובה המוטלת על כולנו להתמודד עם הפרת החוק ומעביר לאותו אדם, הזכאי לקצבאות, תשלום הבנוי על תחשיב המבוסס על שכר המינימום ופחות מכך.

אני חושב, כי עד לשלב שהחוק הזה יאושר – ואני מאמין, חבר הכנסת אבי יחזקאל, כי למרות דברי יאווה החוק היום וגם יזכה להופיע כתיקון בספר החוקים – חובה עלינו לבקש ממוסדות המדינה לוודא תשלומים על בסיס שכר המינימום ולא על הבסיס המשולם בפועל על-ידי מעסיקים שונים שרומסים את החוק ברגל גסה. ובכל מקום שמוסד ממוסדות המדינה נתקל בהפרת החוק חייב אותו מוסד לנקוט אמצעים ולהעביר את המידע שיש ברשותו לגורמים הקשורים לאכיפת החוק.

אני מקווה, כי התיקון, עם שינוי האווירה במוסדות המדינה, יביאו לכך שגם רוחו של החוק תגיע לידי ביטוי.

היו"ר י' עזרני:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר מינימום (תיקון החמרת עונשים), התשנ"ד-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרני:

שישה בעד, אין מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת העבודה והרווחה ומברך את חברנו, חבר הכנסת אברהם יחזקאל, על הצלחתו בנדון.

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא, למעשה רק הצבעה על הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון – רווח מקסימלי לתרופות), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת דוד מגן, יורם לס ואברהם הירשזון. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש להזכיר לכנסת, כי לפני חודשים מספר, כאשר הצעת החוק הובאה לדיון בקריאה מוקדמת, הסכים סגן שר הבריאות, ידידי נואף מסאלחה, כי ההצבעה תידחה לכנס הקיץ. לפי אותו סיכום, הועלה הנושא לסדר-היום להצבעה היום. חבר הכנסת סגן שר הבריאות נואף מסאלחה ביקשני לדחות את הנושא בשבוע כדי שכל האגפים בהנהלת משרד הבריאות יהיו מתואמים בעניין הזה. למדנו שלעיתים החופזה מן השטן, וכדי לעשות דברים בצורה יסודית מוטב לחכות עוד שבוע.

אני רק מבקש מסגנית מזכיר הכנסת בדרך הזאת לקראת השבוע הבא: לקבוצת היוזמים של כמה חוקים יש הצטברות של ארבע הצעות חוק שמגיעות לדיון ביום רביעי הבא. כדאי שמזכירות הכנסת לא תתפלא כיצד הדברים מתגלגלים ותאפשר לנו לקיים את הסיכומים שבין הממשלה לבינינו.

אני מודה לסגן שר הבריאות על כך שהוא מזדהה עם הרעיון ועוזר לנו לקדם אותו, אף שבאי-אלו כיסים בהנהלת המשרד נשמעו בעבר התנגדויות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, אנחנו מבינים שבהסכמת המציעים ובתיאום מוקדם הנושא נדחה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר), התשנ"ה–1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אני מתכבדת להזמין את חבר הכנסת דוד מגן לנמק מן המקום את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר), התשנ"ה–1955. זו הצעת חוק ב'תתקנה. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נכבדי שר הפנים והתיירות, חברי הכנסת, הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר), התשנ"ה-1995, מדברת על תיקון סעיף 167 לפקודת העיריות, כך שבסופו יבוא סעיף קטן (ג) האומר: "מועמד בבחירות לרשויות המקומיות שהתמודד מטעם רשימה בבחירות לרשות המקומית – לא ישמש מבקר העירייה באותה רשות מקומית".

ההצעה באה לאחר שלמדנו מפניות שהיו לוועדה לענייני ביקורת המדינה ומדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כי בכמה רשויות מקומיות, אנשים שכיהנו כחברי מועצת הרשות המקומית קיבלו את תפקיד מבקר הרשות המקומית. כרגע עולה בזיכרוני ראש-העין. תלונה הגיעה גם על אשקלון. אולי יש עוד תלונות. זו תופעה שאינה עולה בקנה אחד עם הנוהל התקין.

משרד הפנים, הציע כי נסייג את ההצעה ונקבע תקופת צינון בת שתי תקופות כהונה, דהיינו עשר שנים. אנחנו מסכימים להסתייגות הזאת.

אני מקווה, כי עם משרד הפנים נוכל לקדם את החקיקה בהקדם בוועדת הפנים ובמליאה, כך שהתופעה הזאת של מינוי חברי מועצת רשות מקומית, שהם אנשים פוליטיים, לתפקיד מבקר הרשות כמעט בצמוד ובסמוך לתקופת כהונתם כאנשים פוליטיים, תיעקר מן השורש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מתכבדת להזמין את שר הפנים עוזי ברעם להשיב. בבקשה.

שר הפנים ע' ברעם:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו תומכים בהצעה הזאת באופן עקרוני. האמת היא, שאיש פוליטי שרוצה לבקר את פעולות המועצה יכול לעשות את זה כאיש פוליטי בהיותו, נניח, חבר אופוזיציה במועצת העיר. ברגע שהוא עובר מתפקיד נבחר לתפקיד של מבקר יש בזה פגם, יש בזה סיכוי לחשבונות עבר. לכן, אני מעריך מאוד את ההצעה שהעלו שני חברי הכנסת. ברגע שחבר הכנסת מגן הסכים למגבלה של שתי תקופות כהונה, אנחנו מסכימים להצעה ומציעים להעביר אותה לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר), התשנ"ה-1995. בבקשה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (סייג למינוי מבקר),
התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אני מזמינה את שר הפנים, השר ברעם, להשיב על שאלות.

דוד מגן (הליכוד):

תרשי לי הערה קצרה.

היו"ר ע' מאור:

זה ממש לפנים משורת הדין.

דוד מגן (הליכוד):

סליחה אדוני השר. בסדר-היום הבלתי-מעודכן מופיעה הצעת חוק תוספת כלי הירייה כהנמקה מהמקום. נכון שהיוזמים מגיעים משני קצות הקשת הפוליטית, ואני מבין שמזכירות הכנסת מחקה את ההצעה, שוב כנראה לפי פניית גורם ממשלתי.

אני מבקש להיזהר בעניין, וכשהצעת חוק מגיעה גם מטעם נציג האופוזיציה צריך לשאול גם את האופוזיציה במקרים כאלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. זה נרשם בפרוטוקול ויועבר לנוגעים בדבר.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, אדוני שר הפנים, הואל להשיב על שאלות.

סיפוח שכונת סרכיס לשפרעם

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הפנים ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

שכונת סרכיס ממוקמת צפונית-מערבית לשפרעם וגרים בה כ-90 תושבים הרשומים הן במרשם האוכלוסין והן בתעודות הזהות שלהם כתושבי שפרעם. תושבים אלו מקבלים שירותים – חינוך, בריאות ומים – מעיריית שפרעם. הוועדה לקביעת גבולותיה של שפרעם המליצה לספח שכונה זו לעיריית שפרעם, אך עקב התנגדותה של עיריית קריית-אתא לא נענה משרד הפנים לבקשה.

רצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו נכונים?

2. האם ייענה משרד הפנים לבקשת התושבים לספחם לעיריית שפרעם, ואם לא – מדוע?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תיאור העובדות אינו מדויק. בעקבות העלאת הנושא, בזמנו, על-ידי התושבים, הורה שר הפנים על הקמת ועדת חקירה, כמשמעותה בחוק העיריות, אשר תצטרך להמליץ אם לספח או לא לספח את האזור לעיריית שפרעם.

קבלת המלצות של ועדת חקירה אף היא מוסדרת בחוק, ולכשתיינה ההמלצות ותונחנה על שולחני, אחליט בעניין.

בנייה למגזר החרדי בבית-שמש

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשנ"ה (22 במרס 1995):

לטענת ראשי העמותות הבונות בבית-שמש למגזר החרדי, מערים עליהם ראש העיר קשיים.

רצוני לשאול:

1. האומנם מערים ראש העיר קשיים על יזמי הבנייה למגזר החרדי בבית-שמש?

2. מה היא גישתו של ראש העיר?

3. האם תפעל בנושא זה?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. ראש עיריית בית-שמש מסר למשרדי בכתב הכחשה נמרצת של הטענות המועלות בשאלתא. הוא הוסיף, כי כיהודי דתי הוא מחויב לתת כבוד לכל יהודי, ללא קשר לאמונתו. כמו כן כתב, שעליו לתת שירותים שווים והתייחסות שווה לכל אזרחי העיר. מכאן, אין מקום להתערבותי, כשר, בעניין, שעה שראש העיר מכוון לדעתי באורח מוצהר.

שעון קיץ

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

לאחרונה פורסם ששר הפנים עומד להחליט לגבי הארכת משך שעון הקיץ לשנה הבאה.

רצוני לשאול:

1. האם הובא בחשבון מקומה הגיאוגרפי של מדינת ישראל?
2. האם הובאה בחשבון החלטת משרד החינוך בדבר "שעת האפס" בבתי-הספר?
3. כמה במדויק נחסך באנרגיה מבחינה כספית כתוצאה מהפעלת שעון הקיץ?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 2-1. הנושא נמצא בדיונים, וטרם הוכרע לגביו. לי יש נטייה לבדוק את נושא שעון הקיץ לשם הארכת תקופתו, אך טרם נקטתי אמצעים בנדון.
3. עניין החיסכון באנרגיה נתון במחלוקת – לא עצם החיסכון שהוא ודאי אלא מינונו המדויק.

הקמת מועצה מקומית בכפר איבטין

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום י"ב בניסן התשנ"ה (12 באפריל 1995):

כל חברי הוועד הנבחר וכלל תושבי הכפר איבטין, המונה יותר מ-3,000 נפשות, מבקשים להיפרד מהמועצה האזורית זבולון ולהקים להם רשות מקומית עצמאית.

הכפר סובל מפגור רב, והמועצה האזורית מזניחה אותו. ראש המועצה הודיע בכנסת, שהוא בעד ההיפרדות.

רצוני לשאול:

1. האם יאשר משרדכם הקמת מועצה מקומית בכפר איבטין?
2. אם כן – מה הם הצעדים שיינקטו להקמת המועצה הנ"ל, כיצד ומתי?

תשובת שר הפנים ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מספר תושבי איבטין הוא 1,652, ולא 3,000, כמצוין בשאילתא. מכאן שהקמת מועצה נפרדת איננה עומדת על הפרק בשלב זה.

2. יש לי מדיניות של הקמת מועצות מקומיות ערביות במקומות שזה נמנע בהם זה שנים. בשלב זה, לצערי, הכפר איבטין איננו נכלל בקטגוריה זו.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר הפנים.

הצעות לסדר-היום פרסומים בדבר העברת כספי רשויות מקומיות ערביות למטרות שהם לא נועדו להן

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: פרסומים בדבר העברת כספי רשויות מקומיות ערביות למטרות שהם לא נועדו להן – הצעות לסדר-היום מס' 6725 ו-6730, של חברי הכנסת עובדיה עלי וחיים דיין.

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת חיים דיין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בימים אלה מסתבר שהכול מותר והכול פרוץ. מה שקרה שלשום בעניין ירושלים היה שפל חסר תקדים. תיקונו יצריך שנים רבות, ואני מקווה שעוד נוכל לתקן זאת.

הנושא שעליו אני מבקש לדבר הוא דוגמה נוספת להידרדרות של אורחות החיים והנורמות במדינה.

ביום שישי האחרון קראתי, גברתי היושבת-ראש, במקומון "כל העמק והגליל", של רשת "ידיעות אחרונות", כתבת תחקיר מקיפה ויסודית, שעניינה העברה לא-חוקית של כספים מקופות המועצות

המקומיות הערביות לקופתה של התנועה האסלאמית, ומשם ל"קרנות צדקה", שמטרתן המוצהרת – לסייע ליתומי האינתיפאדה ולפעילות טרוריסטית עוינת כלפי מדינת ישראל וכלפי זרועות הביטחון.

אדוני שר הפנים, ראשיתה של הפרשה בכנס שהתקיים בכפר-כנא בהשתתפות רבים ובתוכם גם ראשי רשויות אחדות. בכנס, שהתאפיין בקיצוניות דתית ובהסתה כלפי מדינת ישראל, נקראו ראשי המועצות לתרום כספים וציוד לטובת התנועה האסלאמית. ואומנם, רבים ולא טובים נענו לקריאה זו, בהם המועצה המקומית אום-אל-פחם, שראשיה התחייבו לתרומה בסך 30,000 שקל, המועצות טייבה וביר-אל-מכסור – 10,000 שקל, ועוד ג'לג'וליה, כפר כאבול, כפר פורידים וסח'נין שהתחייבו ל-5,000 שקלים כל אחת.

כספים אלה הם כספים של מדינת ישראל, אלה כספים של אזרחיה, שלך ושלי, והם ניתנים לרשויות המקומיות על מנת לבנות מערכת חינוך טובה, כדי לסלול כביש, כדי לשתול עץ. והנה, ראשי הרשויות הערביות נוטלים את הכסף הזה, הבא מקופת האוצר, ומעבירים אותו לתנועה האסלאמית, על מנת שזו תעביר אותו ל"קרן צדקה", שצדקה אין בה אך היא גדושה בפעילות עוינת וטרוריסטית כלפי מדינת ישראל ואזרחיה, שמכיסם באים כספים אלה.

הנה כי כן, אין קץ להידרדרות ולשפל שהגענו אליו. הכול פרוץ, הכול מותר, לית דין ולית דיין.

גברתי היושבת-ראש, הדבר הראשון שיש לעשותו בעניין השערורייתי הזה הוא מניעת העברת הכספים והשבת הכספים שהועברו. ועוד, על המשטרה להעמיד לדין את כל מי שעשו מעשים אלה, שאינם עולים בקנה אחד עם החוק. זו עבירה על החוק, ואני מכיר את הנושא מקרוב כראש עיר, ואני מכיר את הסייגים, את המותר ואת האסור ואת הכללים המחמירים של משרד הפנים בעניין זה.

על משרד הפנים מוטלת האחריות לפקח על הכספים, על הוצאתם, ולנקוט סנקציות הולמות כלפי רשויות שנוהגות בהפקרות בכספי הציבור ואינן מוציאות את הכסף לייעודו האמיתי והנכון. אני יודע שמשרד הפנים מטפל בעניין, ואני מקווה שראש הממשלה לא יפריע להם משיקולים של פזילה אולי לעבר הגוש החוסם.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לומר עוד משפט אחד בטרם סיום. אני אדלג כאן על כמה קטעים, ברשותך. המקומון "כל העמק והגליל" עשה עבודה טובה ויסודית בעניין זה, כמו גם בעניינים אחרים. מן הראוי שהגורמים המטפלים ישימו לנגד עיניהם גם את הנושאים האחרים העולים מן הכתבה, כמו האפליה שנוהג ראש המועצה בביר-אל-מכסור כלפי החיילים המשוחררים בכפרו. וכן ייתנו דעתם לשימוש שעושה התנועה האסלאמית בכספים בתחומי "הקו הירוק" – אלה מוצאים על חינוך דתי פנאטי ועל שטיפת מוח שתוצאתם מי ישורנה.

אני קורא לטפל בנושא בדחיפות ולמנוע הישנותם של מקרים דומים. אם חפצי חיים אנחנו, הרי לא ייתכן שניתן נשק בידי אויבינו על מנת שאלה ישתמשו בו להמיתנו. וזהו בדיוק העניין הזה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חיים דיין. אחריו ישיב שר הפנים. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנמצאים, בתוך תחומי מדינת ישראל, מכספי משלם המסים מועברים מאות מיליוני שקלים שמוצאים את דרכם מקופת האוצר לרשויות הערביות, ומהרשויות הערביות לגופים קיצוניים בשטחים תחת הכותרת – כסף לצדקה, ולא לפוליטיקה.

אומרים נכון חברי הכנסת דוד מנע ועובדיה עלי: איך אפשר לדעת שהממשלה באופן עקיף אינה מממנת פעולות טרור בשטחים. התשובה לא איחרה להגיע. קראתי זאת בכתבה ב"כל העמק והגליל".

עובדיה עלי (הליכוד):

אני אמרתי דבר כזה?

חיים דיין (צומת):

חבר הכנסת דוד מנע. אתה אמרת דברים אחרים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא אמרתי את זה. אמרתי דברים אחרים.

חיים דיין (צומת):

אני חוזר בי. חברי הכנסת דוד מנע.

התשובה לא איחרה להגיע. 100 מיליון שקלים, בפומביות ובחוצפה, אמורה הממשלה להעביר היום או מחר לרשות הפלשתינית בטענה כי זה כסף שנגבה דרך מס הכנסה ומע"מ מערבי השטחים.

האם שר האוצר וראש הממשלה יכולים לבדוק לאן מיועדים הכספים? הרי ארצות-הברית קיבלה השבוע דוח מפורט שהעלה חשדות כנגד מנהיגים פלשתינים ברשות הפלשתינית, שמשתמשים בכספים אלה ככספם הפרטי. ראשי הרשויות הערביות לוקחים דוגמה מהממשלה, איך היא מטפחת את רצון הפלשתינים לפי צורכיהם לעומת רצון הישראלים ומשרתת את הגופים התומכים שלה

במחיקת חובות הקיבוצים, העברת מיליוני שקלים להסתדרות ולקופת-חולים, וקו העוני ימשיך להתקיים במדינת ישראל, כשאל הדלת תושיט את ידה בקיבוץ נדבות שרת העבודה והרווחה, כדי לקבל 40 מיליון שקלים לטובת האוכלוסייה החלשה. האם אתם יודעים לטפח רק זרים פלשתינים ולהתרפס על דלתות הרשות הפלשתינית? אל תבואו בטענות לרשויות הערביות; הם רק התלמידים שלך, אדוני ראש הממשלה.

לך יש כותרת הומנית: כספים שנגבו דרך מס הכנסה ומע"מ; להם יש כותרת: כסף לצדקה ולא לפוליטיקה – והכותרת האמיתית: כסף שיפגע בביטחון מדינת ישראל, אדוני ראש הממשלה. נתתם שטחים תמורת שלום במדינת ישראל, עצרתם את תהליך הבנייה מעבר ל"קו הירוק", ויתרתם על ההפקעות לטובת השלטון, העברתם נשק לרשות הפלשתינית, שחררתם מאות מחבלים, ביניהם רוצחי חיילים ואזרחים, פיניתם בסיסי צה"ל, הפקרתם את ביטחון היישובים וההתנחלויות. היום אתם, הממשלה, מעבירים כסף ואומרים, שנושא העברת הכספים על-ידי הרשויות הערביות נמצא בבדיקה משפטית.

תפסיקו להיות צבועים ולמכור את עמכם בנזיד עדשים. במקום להעביר 100 מיליון שקלים, יש לקזז את חובות הרשות: 18 מיליון שקלים חוב הרשות הפלשתינית ל"בזק"; נזק רכוש שהצטבר לחברות הביטוח מגנבות הרכב שנאמד במאות מיליוני שקלים; פיצויים לנפגעי פעולות האיבה מפיוגעים פלשתיניים, לרבות של ה"חמאס" ו"הג'יהאד"; 2 מיליוני שקלים עבור פקודות הוצאה לפועל התלויות ועומדות כנגד חייבים פלשתינים לנושים ישראלים.

ואולי, בסיכום הכללי נגיע למסקנה, שמדינת ישראל, לא רק שאינה צריכה להעביר כספים, אלא עליה לדרוש את המגיע לה. אני קורא לך, אדוני ראש הממשלה: עצור את כספי הסיוע שלא יופנו לפיוג. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הפנים עוזי ברעם, בבקשה.

שר הפנים ע' ברעם:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להעריך את חברי הכנסת שהעלו את הנושאים האלה לדיון. חשבתי שנקיים כאן דיון שאין לו הקשר פוליטי ישיר, אבל אני אצור כאן דיון שיש לו הקשר פוליטי ולא בכיוון שאתם דווקא רוצים בו.

חבר הכנסת חיים דיין, אחד מהמעשים הברוכים ביותר שממשלת ישראל עושה הוא כאשר היא מעבירה עכשיו 100 מיליון שקל לרשות הפלשתינית. אני חושב שכל פעולה שממשלת ישראל תעשה למען חיזוקה של הרשות הפלשתינית זה אינטרס מובהק של מדינת ישראל. כל מעשה שיכול לחזק את השלום, כל מעשה שיכול לחזק את היציבות הכלכלית והחברתית בשטחים – זה אינטרס מובהק של מדינת ישראל.

אשר להעברת הכספים. אני מגנה כל העברת כספים למטרות בלתי מוצדקות. אני מגנה בכל תוקף
העברת כספים של רשויות ערביות אל תנועות אסלאמיות אם באופן של תנועות צדקה ואם באופן
אחר. יותר מזה, משרד הפנים צריך לנקוט אמצעים נגד רשויות כאלה, והוא ינקוט צעדים, משום שהן
נוהגות בכסף שלא כהלכה כשחלק מהכסף מוקצב על-ידי המדינה, כפי שאתה יודע, אדוני ראש העיר.

עובדיה עלי (הליכוד):

לשעבר.

שר הפנים ע' ברעם:

לא נעשה לעצמנו את החיים קלים בזה שנהיה חד-צדדיים. ראיתי שחבר הכנסת חיים דיין וחבר
הכנסת עובדיה עלי לא נחרדו ממושבם שעה שכספים של המועצה המקומית קצרין ושל המועצה
האזורית גולן הלכו באופן בלתי חוקי לחיזוק ההתנגדות בנושא הגולן.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה הקשר?

שר הפנים ע' ברעם:

הקשר הוא מובהק, משום שכל מי שנותן כסף מהרשות שלו למטרות פוליטיות ואחרות שהן לא
בתחום אחריותו אותו דין לו, אין הבדל בין יהודי לבין ערבי. יש חוות דעת של היועץ המשפטי – – –

חיים דיין (צומת):

יש הבדל גדול: אנשי קצרין נלחמים על ביתם, הרשויות הערביות נלחמות – – –

שר הפנים ע' ברעם:

אין שום הבדל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, ברשותך.

עובדיה עלי (הליכוד):

למה אין הבדל?

סאלח טריף (העבודה):

הוא לא רשאי להשתמש בכספי המועצה ולאסוף כספים נגד הממשלה – – –

שר הפנים ע' ברעם:

המועצה המקומית קצרין לא אחראית למדיניות החוץ של ישראל. יש חוות דעת מוצהרת של היועץ המשפטי לממשלה, האומרת שהכספים האלה ניתנו שלא כדין. יש פסיקה של בית-המשפט העליון לגבי המקרה שבו עיריית ירושלים רצתה לעזור לכל המפגינים. כך נאמר שם: "מבלי לאמץ את עמדתו המפורטת של בעל דין זה או אחר, די לדידנו שמקובל על הכול, כי להוציא סיוע הומניטרי המוגש על-ידי העירייה – – – אין הרשות המקומית רשאית לתרום מתוך משאביה לפעילותם של תושבים או מפגינים בנושאים השנויים במחלוקת פוליטית".

לאחרונה התבשרנו, שהמועצה המקומית מעלה-אדומים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

איזה יועץ משפטי כתב את זה?

שר הפנים ע' ברעם:

היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן-יאיר.

שאול יהלום (מפד"ל):

כבר פורסם שהוא משרת את הממשלה.

חיים דיין (צומת):

אתה משווה מלחמה על הגולן עם הרשויות הערביות?

סאלח טריף (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת ---

עובדיה עלי (הליכוד):

מעבירים את זה לאינתיפאדה. איך אתה מדבר על המועצות המקומיות? אתה עושה מזה נושא פוליטי?

שר הפנים ע' ברעם:

לאחרונה התבשרנו, שהמועצה המקומית מעלה-אדומים מסייעת בכסף ל"דרך השלישית". אני רוצה לומר, שאם זה יתאמת, אני אקצץ גם מכספי המועצה קצרין, גם מכספי המועצה האזורית גולן וגם מכספי מעלה-אדומים. מה שאומר ---

שאול יהלום (מפד"ל):

שאסור למועצה המקומית להילחם על קיומה.

שר הפנים ע' ברעם:

חבר הכנסת עובדיה עלי אומר שאני מערבב מין בשאינו מינו.

עובדיה עלי (הליכוד):

בוודאי.

שר הפנים ע' ברעם:

זה לא משנה, לכל אחד יש השקפת עולם, אבל משרד הפנים חייב לשמור על האתיקה. מישהו חושב שהעברת כסף לגופים אסלאמיים זה דבר שחורג מכל נורמה, מישהו אחר חושב שגם סיוע לאלה שמתנגדים לשלום חורג מכל נורמה. אני רוצה שנעמיד בשורה אחת את כל אלה שמקציבים כספים שלא כדין.

עובדיה עלי (הליכוד):

הסימטריה לא נכונה.

שר הפנים ע' ברעם:

הסימטריה בעיני היא נכונה ביותר.

חיים דיין (צומת):

אתה מדבר על ממשלה – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים.

שר הפנים ע' ברעם:

בכל הכבוד וההכנעה – שמעתי את דבריכם – היות שאני מסכים להצעות אבל לא להנמקות, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

יש שתי הצעות אחרות. חבר הכנסת סאלח טריף מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי; בבקשה, דקה מן המקום. אחריו – חבר הכנסת מנע.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני הייתי ראש מועצה וחבר הכנסת עלי היה ראש עיר. אני מתקומם משום שאני חושב שכל המועצות המקומיות והעיריות צריכות לעסוק בפיתוח לטובת התושבים ולא להקצות כספים לנושאים פוליטיים כמו שעושים.

מה שהשר אמר נכון, ואני פוסל מצב כזה מכול וכול. אם מענישים צד אחד, צריך להעניש את כולם; אם מקצצים למישהו על הקצאות של כספים למטרות שלא למען נועדו הכספים של המועצות והעיריות, צריך שייעשה צדק עם כולם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מנע איננו. חבר הכנסת יהלום, אני מצטערת, חבר הכנסת עלי ביקש את הבקשה לפניך.

חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים דין.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הפנים, אני מופתע לחלוטין מדבריך. אני דיברתי לגופו של עניין, בעצם תמכתי בנוהל שלכם, שהוא נוהל מאוד קפדני בעניין של העברת כספים של רשויות מקומיות לעמותות. יש ועדת תמיכות, יש פיקוח, רואה-חשבון, עורך-דין שצריך לחתום ולאשר כל העברה. כאן מועברים כספים ללא כל פיקוח; איש בממשלה, במשרד הפנים או ברשות המקומית לא יודע לאן מופנים הכספים האלה שמגיעים לגורמים עוינים. לא הכנסנו בדברינו את המלה "פוליטיקה". בעצם העמדת הסימטריה הזאת אתה מפחית מחוסר הלגיטימיות ומהעבירות הפליליות שנעשות על-ידי רשויות ערביות. אני לא רואה כל קשר בין הדברים, ואני מצטער שאתה עושה סימטריה כזאת. תפקידך לעמוד כאן, לגנות, להורות על חקירה פלילית של ראשי הרשויות האלה.

שר הפנים ע' ברעם:

למה לא לגנות את קצירין?

עובדיה עלי (הליכוד):

כשהנושא הוא יעלה ונלמד אותו לגופו של עניין, נתייחס אליו בצורה עניינית. כשר הפנים הייתי מברך על העלאת העניין, הייתי מורה מייד על חקירה פלילית של הנושא, ולא מנמק בנימוקים שאינם ממין העניין.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

עובדיה עלי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חיים דיין, האם אתה מסכים להעברה לוועדה?

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום על פרסומים בדבר העברת כספי רשויות מקומיות ערביות למטרות שהם לא נועדו להן לוועדה. בבקשה, ההצבעה החלה.

לאיזו ועדה?

קריאות:

לוועדת הפנים.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שמונה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – הנושא מועבר לדיון בוועדת הפנים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

נער דרוזי שחצה את הגבול מירדן והוחזר לירדן

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף להצעה לסדר-היום מס' 6654 על נער דרוזי שחצה את הגבול מירדן והוחזר לירדן. בבקשה. שר המשטרה ייכנס.

סאלח טריף (העבודה):

איפה שר המשטרה? אני אדבר לממשלה ריקה? זה נושא שהממשלה צריכה להשיב עליו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, בתור סגן היושב-ראש אתה יודע את הנוהל, אנחנו לא מפסיקים את הדיון. אני מבקשת שתתחיל בדברך ונזמין את השר.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי, אני לא מקבל את זה. זה נושא שתואם עם שר המשטרה, והוא צריך להיות פה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, הוא ייכנס, אבל אנחנו לא מעכבים ולא משביתים את המליאה, אני מצטערת.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי, אני מצטער, לא יכול להיות דבר כזה, זה זלזול שכבר היה קודם וממשיך כאן. בשום פנים ואופן אני לא יכול להעלות את הנושא הזה כל עוד שר המשטרה לא הגיע הנה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, אני חושבת שאתה אומר את הדברים באופן גורף וסוחף. הלכו לפנות לשר המשטרה, ואתה חייב לבוא ולדבר.

סאלח טריף (העבודה):

מה זה "הלכו לפנות"? עמדה פה העוזרת שלו.

היו"ר ע' מאור:

השעון מופעל, ואני מבקשת להתחיל את הדיון.

סאלח טריף (העבודה):

נמצאים כאן בני המשפחה, זה נושא שכואב להם, כי מדובר על נער ישראלי שהוחזר לירדן על-ידי הממשלה הזאת, על-ידי גורמי הביטחון והצבא, אף אחד לא נותן תשובה והסבר.

אני שמח ששר המשטרה נכנס.

היו"ר ע' מאור:

השעון מופעל כבר מקודם.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, זה סיפור המעשה: אנחנו מדברים על כך, שביום רביעי, 3 במאי 1995, חצה את הגבול מירדן צעיר ישראלי בן העדה הדרוזית, תושב שפרעם, ששמו סאבר נביל אבו-חמוד ומספר תעודת הזהות שלו 21858774; בירדן קוראים לו ווסאם. הנער חצה את הגבול לאחר שנאשם מכל הצעדים שעשה בירדן ומכל הצעדים שעשו ונקטו בני משפחתו כאן, כדי לקבל אפשרות של איחוד משפחה והגירה רשמית.

המשפחה שנמצאת כאן, משפחת אבו-חמוד, וכן סגן ראש עיריית שפרעם, ואני מברך אותם, ניסו במשך חודשים רבים, דרך משרד הפנים, להשיג לבן הצעיר הזה אישור לעלות לארץ.

אני מצטער מאוד, אדוני שר המשטרה, שבמשך חודשים רבים אנחנו נתקלים בבעיה שמכאיבה לנו מאוד. פעם אחת העלה כאן חברי, חבר הכנסת אסעד, את הנושא של בני המשפחות הדרוזיות שלא קיבלו דרכונים. יש כאן מצב אבסורדי לא רק מבחינת הזכויות הבסיסיות של האזרח אלא גם מבחינת המעשה ההומניטרי של מדינת ישראל. המדינה הזאת, שקלטה אנשים שבאו לכאן על ספינה באופן לא לגלי מווייטנאם, מדרום אסיה, עריקים מעירק שחצו את הגבול מירדן; מה המדינה הזאת לא עשתה. היא קלטה אזרחים אתיופים, ואחרי כן גיירה אותם, ועוד כל מיני דברים כאלה. ואילו כאן היא נכשלת.

עובדיה עלי (הליכוד):

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת עובדיה עלי, אשמח אם תקשיב לי, זה נושא שכואב מאוד גם לוועדת הפנים וליושב-ראש שלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

סאלח טריף (העבודה):

נכון, אני יודע. אני רוצה שתשמע. אני אומר לך, שלא יהיה דבר כזה – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

היות שהפרעת לי בנושא הקודם – – –

סאלח טריף (העבודה):

לא, חס וחלילה. חלקתי על דעתך. אני לעולם לא מפריע לך.

מדובר במשפחה דרוזית. בחור צעיר בא לארץ, וטראו מה קורה. זה מעשה הומניטרי? זה מקומם.

האבא והאמא התחתנו. האמא היתה דרוזית מירדן. אחרי שההורים התגרשו היא חזרה אל הוריה בירדן ולקחה אתה את בנה שנולד כאן בישראל, בבית-חולים ממשלתי, בנהרייה. היא לקחה אתה לירדן את התינוק הזה, בן חמישה החודשים, שכבר היה לו מספר תעודת זהות ישראלית. האמא נפטרה בירדן עקב מחלה. הילד הקטן הזה גדל בקהילה הדרוזית. הוא גדל ללא משפחה שתטפל בו עד שהגיע לגילו הנוכחי, ויש ברוך השם שלום עם ירדן, אדוני שר המשטרה. בני משפחתו חשבו שזה הזמן שהוא יבוא ארצה. הנער לא מחזיק בתעודת זהות ירדנית, ואין נותנים לו דרכון כדי שיוכל להגיע הנה כתייר.

אני אומר לך, אילו ידעתי שהצעיר הזה חצה את הגבול, הייתי בא ולוקח אותו בכוח ומביא אותו לביתו בישראל. אני לא מבין את האטימות הזאת, את שרירות הלב הזאת. איזה מין דבר זה? תגיד לי מה היה קורה אם היה זה נער שאמא שלו או סבתא שלו או סבתא של הסבתא שלו הגיעה מאתיופיה על אונייה או מטוס כלשהם, האם מישהו היה מעז להחזיר אותו?

והצבא טוען טענות מפוקפקות ולא נכונות. הוא אומר: חקרנו אותו; הוא לא גילה שהוא משפרעם. מישהו יאמין לשטויות האלה? כוחות הביטחון מסלפים עובדות. אני יודע שכאן היתה מזימה של כוחות הביטחון והצבא. איזה מין דבר זה?

חיים דיין (צומת):

זה נער מירדן שההורים שלו בארץ?

סאלח טריף (העבודה):

כן.

חיים דיין (צומת):

איך זה שהוא היה בירדן כל-כך הרבה זמן?

סאלח טריף (העבודה):

אני מסביר. אתה לא הקשבת לי. אמו הירדנית התגרשה מבעלה הישראלי. היא חזרה לירדן. הוא היה בן שישה חודשים. על-פי החלטת בית-משפט, לא בצורה לא-לגלית היא לקחה אותו אתה. אתם יודעים שהאמא מגדלת את ילדיה – הוא הוחזר עם אמו לירדן. הוא גדל בירדן. כשמלאו לו 19 שנה הוא קיבל צו גיוס מהצבא, צבא-הגנה לישראל. אחרי שנה הודיעו למשפחה: תשמעו, הבן שלכם עריק מצה"ל, תדאגו שהוא יגיע לצבא. אתם מבינים לאן הגענו? חייל בפוטנציה מגיע הנה, צה"ל תופס אותו. הוא מסביר להם בדחילו ורחימו ומבקש: תעשו לי טובה, יש לי משפחה, אין לי אף אחד בירדן, אני נער משפרעם, אני לא מחבל, לא באתי לחבל, זה מעשה הומניטרי, תנו לי לבוא למשפחתי. זה לא קורה.

הייתי בחוץ-לארץ, וכשחזרתי שמעתי את המקרה והזדעזעתי. הקמנו ועד פעולה עם חברי הטובים בשפרעם ובעדה. אמרנו לממשלה: עשיתם טעות, תודו, תחזירו את הנער. הנער הזה היה בכלא הירדני. אני אישית דיברתי עם השגריר הירדני – אני רוצה להודות לו – כדי לשחרר את הנער ממעצר שם על לא עוול בכפו, נער שחי שם בבדידות, שיש לו כאן משפחה, ישראלית. איזה מין דבר זה? איפה נשמע דבר כזה?

אדוני השר, עובר יום, עוברים יומיים ושלושה, מדברים אתי ממשד ראש הממשלה, מלשכת היועץ המשפטי, ואומרים לי: עכשיו משרד הפנים בודק מה מעמדו. מה זאת אומרת מה מעמדו? יש לו תעודת זהות ישראלית, יש לו צו גיוס של הצבא. איזה מין קשקוש זה? עד לאיזה גבול של אטימות נוכל להגיע?

אני מטיל את האחריות על הממשלה הזאת, שתחזיר את הנער ומייד. על צווארנו ועל מצפוננו מונח עניין הומניטרי ממדרגה ראשונה.

חיים דיין (צומת):

סאלח טריף (העבודה):

בוודאי. הרי אם מישהו נולד במטוס מעל איזו מדינה הוא נחשב לאזרח של אותה מדינה. כאן המדינה שלנו מוותרת בקלות כל-כך גדולה על אזרח שלה, ואין בודק, אדוני השר, מי בכוחות הביטחון החליט על כך? מי נטל הסמכות להפקיר אזרח ישראלי ולהחזיר אותו לירדן? מי הסמכות? אפשר לשמוע פעם אחת שמישהו נענש על כך? שמישהו נבדק כשמישהו עשה שטות.

הנער הזה איננו בן-אדם? הוא לא בן-אנוש? הוא לא סובל? הוא לא סבל? אין מי שיעזור לו שם. זה מקומם אותי.

לפעמים אנחנו, בני העדה, סולחים לצבא אפילו בדברים יותר גדולים, ואתה יודע על מה אני מדבר. סלחנו, שתקנו, סתמנו את הפה במקרים שמשפחות היהודיות הכי טובות לא היו שותקות, למען כבוד הצבא ומפקדיו.

אני מאוד מצפה מהממשלה הזאת של העם היהודי: אל תסלחו לעצמכם פעם אחת. אל תסלחו לעצמכם על עבירות הומניטריות כאלה בזכות אזרחים של מיעוט שאתם אולי לא רוצים בו, אני כבר לא יודע. בא אזרח כזה, ואני חוזר ומספר את הסיפור וקשה לי להאמין לעצמי שבמדינתנו הנאורה קורה מקרה כזה שאין עליו תשובה. המדינה, אתה רוצה להגיד לי, הממשלה לא יכולה להחזיר את הנער הזה בהרמת טלפון לירדן?

אני משוכנע ובטוח שגם ממשלת ירדן וגם המלך חוסיין ששולט בממלכה הזאת לא היו מסרבים למשטרת ישראל אם היא היתה פונה אליהם ואמרת להם שקרתה טעות ואנחנו מבקשים, כמעשה הומניטרי, להחזיר את הנער לבני משפחתו ולבני עדתו, כדי שיהיה אזרח ישראלי נאמן כמו כולנו.

אני מאוד מצפה שהשר ישיב לנו היום תשובה עניינית. כפי שאני מכיר אותו – ואני רואה שהוא מהנהן בראשו – אני מקווה שכך יהיה. אנחנו רוצים תשובה אמיתית וכנה בעניין הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשטרה, השר משה שחל, להשיב על הצעה לסדר-היום בנושא הרגיש, החשוב והאנושי הזה.

אני מברכת את המשפחה שיושבת פה אתנו. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, סיפורו של הנער סאבר אבו-חמוד, שנולד בישראל ב-8 בנובמבר 1974 ועזב את ישראל לירדן עם אמו בינקותו, הוא סיפור של דרמה אנושית הנכתבת ממש עכשיו ומצפה לסוף טוב משלה, אני מקווה, עוד אולי בשעות האלה ולכל היותר בימים הקרובים.

סיפורו של הנער, שפורט בהרחבה בעיתונות וגם על-ידי חבר הכנסת סאלח טריף, שכנע אותי, כי יש לפעול בהקדם לתיאום בין הרשויות, וכך גם עשינו.

בלשכתי יצרו קשר עם משרד הפנים בנצרת ועם רשויות הביטחון למציאת פתרון בהקדם האפשרי. אקדים ואומר את החדשות האחרונות בנושא הזה, כי גם הבוקר דיברו מלשכתי עם משרד הפנים בנצרת. אתמול קיבל האב תצהיר לגבי זהות הבן, כי יש אי-התאמה – אני אדבר על כך בהמשך – הוא התבקש לחתום עליו בנוכחות עורך-דין ולהחזירו בהקדם. האיש במשרד הפנים, הפקיד האחראי, גם הבטיח שהוא יחכה היום עד שעה 19:00, כדי לקבל את התצהיר, על מנת להביא בקרוב ביותר למה שנקרא HAPPY END.

הסיפור לעצמו הוא, כפי שאמרתי, דרמה אנושית. סבאר אבו-חמוד הוא אזרח ישראלי, נושא תעודת זהות שמספרה 021858774. בתוקף היותו אזרח ישראלי מוקנית לו הזכות להיכנס לישראל, מולדתו. לצערי, ניסיונו הפזיז של סבאר – וזה לא מתאים לשם שלו, כי סבאר פירושו סבלנות, נכון?

סאלח טריף (העבודה):

נכון.

שר המשטרה מ' שחל:

הנער היה פזיז, וניסיונו להיכנס לישראל שלא כחוק סיבך את הפרשה שלא לצורך.

הפרטים, כפי שנודעו לי ממשדד הביטחון, הם כדלהלן: ביום 3 במאי 1995 חדר סבאר אבו-חמוד מירדן לישראל, ממזרח לאשדות-יעקב, באופן לא חוקי. לגורמי הביטחון שתפסוהו הוא מסר פרטים שונים מהפרטים שנמסרו מאוחר יותר על-ידי בני משפחתו המתגוררים בישראל. הנתונים שהוא מסר נבדקו על-ידי גורמי הביטחון. הבדיקה שלהם העלתה, כי אין אדם בעל פרטים כאלה המחזיק באזרחות ישראלית. לאור נתונים אלו ובהתחשב בעובדה שבכניסתו לישראל הוא עבר על החוק, הוחלט על-ידי כוחות הביטחון לגרשו חזרה לירדן.

סאלח טריף (העבודה):

אתה מאמין, אדוני השר, לדברים האלה?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת סאלח טריף – – –

סאלח טריף (העבודה):

תאמין לי, יש גבול. יש גבול לזה. השב"כ לא ידע מי זה? הוא ידע, ואמר "לא". ואני יודע זאת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה מאמין לילד יותר משאתה מאמין לשר הביטחון?

סאלח טריף (העבודה):

אני לא מאמין לשב"כ, אני לא מאמין – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת סאלח טריף, אתה מאמין או לא מאמין, אני אומר לך שתעדיף כך, שלא יעזו לשקר לשר המשטרה. את התשובה הזאת אני נותן מעל במת הכנסת. אם, חס וחלילה, יקרה דבר הפוך, תאמין לי שיהיה להם עניין אתי ולא עם אף אחד אחר. אני רק אומר לך, מה העלה הברור שלנו. אחרי הבקשה שלך, אגב, התחלתי להפעיל את כל המערכת, והרי אתה יודע זאת.

לכן, החליטו לנהוג לפי הנוהל המקובל במסתננים בלתי חוקיים הנתפסים בעת חציית הגבול. יצוין כי בדיקתנו במשרד הפנים העלתה כי קיימת אי-זהות בין השם הפרטי של הנער הרשום בירדן בשם ווסאם, לבין השם שלו אצלנו – סבאר. ייתכן שזו הסיבה לעובדה שכוחות הביטחון לא מצאו אדם דומה במרשם האוכלוסין.

ביום 23 במאי 1995 הגיע האב למשרד הפנים בנצרת והתבקש להגיש תצהיר חתום על זהותו של הנער. מייד עם קבלת התצהיר במשרד הפנים תונפק לנער אשרת כניסה לישראל. הרי זה הדבר הכי חשוב. וכאמור, בשעה 19:00 אינשאללה הוא יביא את זה, וייתנו לו את התעודה.

אף כי מדובר באזרח ישראלי, ננקטת דרך פעולה זו של הנפקת אשרת כניסה מאחר שהנער אינו נושא כל מסמך ישראלי, וזו הדרך היחידה להשיבו ארצה. לאחר שייכנס לישראל, יוסדרו מסמכיו הרשמיים במשרד הפנים.

אם תרשי לי, גברתי היושבת-ראש, אני חייב לומר לך, ידידי, חבר הכנסת סאלח טריף, דבר אחד. אנחנו משתלבים באזור. הביורוקרטיות שלנו, של הירדנים ושל הפלשתינים הולכות ליצור מינהל ציבורי חדש. הייתי לא מזמן ברפיח, וראיתי איך בכלל מטפלים שם בתיירים. תאמין לי, אין "חגיגה" כזאת, אלא רק במזרח התיכון. ובעניין הזה יש שיתוף פעולה מלא בין הפקידים הפלשתינים לפקידים הישראליים. משגעים את האנשים. זה אומר, תביא את המזוודה להון, והשני מעביר אותה לשם. ופה נוצר אותו הדבר.

מניסיוני למדתי עוד דבר, ודווקא בתור שר: במקום להתווכח עם הפקידות, תסכים אתה, ורק תבקש ממנה שתזדרז. זה עדיף מוויכוחים, כי לא תשכנע אותה. לכן אני אומר, שכיוון שאין לו תעודות, הצענו את ההצעה הזאת; ייתנו לו את התעודה.

אשר לסוגיית צו הגיוס לצה"ל, בזה טיפלנו. על-פי רישומי מרשם האוכלוסין, נקרא סבאר על-ידי צה"ל להתייצבות ראשונה ב-3 בנובמבר 1991 לצורך ביצוע הליכי הרישום. מאחר שהוא לא התייצב להליכי הרישום ולבדיקות הרפואיות, על אף זימונים והתראות, הוצאו לו פקודות מעצר.

בפברואר 1993 הוצא לו צו גיוס על-פי סעיף 12 לחוק שירות הביטחון, המאפשר הוצאת צו גיוס ללא השלמת הבדיקות הרפואיות, וצו הגיוס נועד ל-7 באפריל 1993. לאחר שלא התייצב לגיוס, ולאור מידע שהתקבל מהאב, ואשר אומת בשלב מאוחר יותר בביקור בבית האב, התברר כי הוא אינו נמצא בארץ מאחר שעזב את הארץ עם אמו בהיותו תינוק. הוא הוכרז ב-26 בינואר 1995 כמנותק קשר בחוץ-לארץ, שמשמעותו כי הוא איננו בארץ וכי מערכת הגיוס לא הצליחה ליצור עמו קשר.

לו פנה האב למשרד הפנים מייד עם קבלת צו הגיוס הראשון, היה משרד הפנים פועל לעדכון הרישומים בקובץ מרשם האוכלוסין, וכל נושא הקריאה לגיוס היה יורד מהפרק בציון שהאיש עזב את הארץ.

במשרד הביטחון נמסר לנו, כי סוגיית גיוסו לצה"ל תיבחן על-ידי הרשויות המוסמכות עם שובו לארץ, כי אחרת היה נוצר מצב שמיד היו מכניסים אותו לכלא צבאי ישראלי. גם זה היה יכול לקרות.

אני מקווה שבקרוב מאוד נוכל לראות את ווסאם סבאר אבו-חמוד אתנו, כשהוא מאוחד עם בני משפחתו היושבים כאן אתנו ביציע, שיסייעו לו בוודאי בתהליך הקליטה בישראל ובהשתלבותו בעבודה ובלימודים, בהקמת משפחה למופת ובחיים מאושרים לאחר כל התלאות שמצאו אותו בחייו מינקות ועד בגרות.

וכפי שנאמר, על-פי השם שלו "אן אללה מע אל-סאברון". אני מקווה שהסבלנות תשתלם, ויהיה סוף טוב. הכול יישכח.

סאלח טריף (העבודה):

לא כל האשכנזים הבינו אותך.

שר המשטרה מ' שחל:

לא יעזור, מה אפשר לעשות.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

זו בעיה אמיתית. כן, דדי, אני מאשר. אם סאלח אומר, הרי הוא אובייקטיבי, הוא הרי איננו צד בעניין.

דוד צוקר (מרצ):

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים של הכנסת, ונראה אותו כשהוא יגיע ויוזמן לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר המשטרה השר שחל.

חבר הכנסת עובדיה עלי – להסרת ההצעה, בדקה. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שצריך לראות את הפרשה הזאת, כפי שהגדיר אותה שר המשטרה, כדרמה אנושית, וצריך לסייע ככל הניתן לקליטתו של סבאר אבו-חמוד בארץ ולהקל עליו את תנאי הקליטה, על כל המשתמע מכך. אני נמנה עם הסבורים, כי אל בני העדה הדרוזית צריך להתייחס בצורה שונה. הם חלק מאתנו, על כל המשתמע.

עם זאת, מאוד מפריעה לי הנימה, כאילו מתנכלים כאן למישהו רק מפני שהוא בן-מיעוטים. שמענו כאן את כל מסכת הטעויות, גם של הנער עצמו שעשה מעשים שלא ייעשו, שחצה גבול בצורה לא חוקית, לא נענה לצו התייצבות של שירות הביטחון וכו'. בסך הכול פעלה המערכת בהתאם לחוק. היתה כאן מסכת של טעויות אנושיות, אבל אי-אפשר להאשים את המערכת בכך שהיא התנכלה מלכתחילה לנער מסכן שעזב בטעות את המדינה, ועכשיו לא מאפשרים לו לחזור ולהתאחד עם משפחתו.

עצם העלאת העניין הזה תוך ייחוס התנכלות למערכת השלטונית הוא בגדר דבר שאין לו מקום, וכדאי להישמר מכל משמר לבל תהיה איזו תחושה של אפליה ושל חוסר צדק לאזרחים, על לא עוול בכפה של הרשות המבצעת. היא פעלה בהתאם לחוק – –

היו"ר ע' מאור:

כן, חבר הכנסת עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – וצריך להטיל את האחריות במשהו גם על מעשים של שלא ייעשו שהנער עשה. אם נציג את הדברים האלה בצורה הגיונית – –

היו"ר ע' מאור:

כן, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

– – אני חושב שכולנו נצא נשכרים.

גברתי היושבת-ראש, עם כל הכבוד, אני מציע שתהיי קפדנית כל כך בצורה הוגנת כלפי כולם, אני לא רוצה להיכנס כרגע לעניינים.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת, חבר הכנסת עובדיה עלי, סגן יושב-ראש הכנסת.

חבר הכנסת סאלח טריף, האם אתה מסכים להעברה לוועדה, כהצעת השר?

סאלח טריף (העבודה):

אני מסכים, וכל רצוני שהנער יוחזר לבית הוריו ולמשפחתו. אני מקבל את הצעת השר.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה לסדר-היום והעברתה לוועדה בנושא הנער הדרוזי שחצה את הגבול מירדן והוחזר לירדן.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 15, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שההצעה לסדר-היום מועברת לדיון לוועדת הפנים של הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הירי בכנסייה ביפו. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום.

עד הגעתו, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק סוכני המכס (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1995.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת העבודה והרווחה – הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה) (צעדים משלימים), התשנ"ה–1995. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעות לסדר-היום

הירי בכנסייה ביפו

היו"ר ע' מאור:

הירי בכנסייה ביפו – הצעות לסדר-היום מס' 6788, 6789, 6790, 6791, 6792, 6793 ו-6794.
חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול, ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני רואה שנמצא אתנו כאן חבר הכנסת רון נחמן. אני חושב שכולנו מצטרפים לברכה. הוא נבחר הלילה שוב לראש עיריית אריאל, עיר השומרון, ברוב מוחץ של 85%. כולנו מצטרפים לברכת ה"מזל טוב" וההצלחה, לפאר ולרומם את אריאל והשומרון בכללותו.

היו"ר ע' מאור:

ברכות לליכוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, שלשום נכנס צעיר לבוש מדי צה"ל לכנסייה נוצרית ביפו וירה בכנסייה, הרס פסלים וכל מיני דברים שהיו בכנסייה. אני רוצה בעניין הזה של ההצעה לסדר-היום להעיר כמה הערות.

הערה ראשונה. אין ספק שמעשהו של אדם זה הוא מעשה של אדם מעורער בנפשו. אין כל ספק שהוא חולה. אין כל ספק שיש כאן בעיה פסיכיאטרית. אין כל ספק שאין כמוהו אנשים נוספים. אין כל ספק שאין שום חוג במדינת ישראל שמצדיק, מחנך, מוביל למעשה מסוג זה.

מובן שכולנו מצטרפים לגינוי, אבל אני חושב שבמקרה של מחלה הגינוי אינו שייך כל כך, משום שמדובר במקרה של מחלה של בודד שהטיפול בו צריך להיות באמצעים רפואיים.

אני מוחה מעל במה זו על כך, שחלק מהגורמים הפוליטיים בישראל הופכים את הנושא הזה לנושא פוליטי, כאשר הם עצמם, בפוליטיקה של דבריהם, הופכים את הדבר, כאילו יש במעשהו של אותו צעיר, מעבר למחלה, איזה מעשה שנובע מחינוך ומהסתה, ובדברים האלה בוודאי אין שום אמת. אם מישהו מעורר ואומר את הדברים האלה, הוא עצמו מביא להסתה, הוא עצמו מביא לתופעות של גזענות.

ללא כל ספק, אומר כאן ראש העדה הנוצרית – והם דווקא מתנהגים בעניין הזה בצורה המתונה ביותר, כאשר דווקא הכנסייה שלהם נפגעה – אחרי שראיתי את הפוגרום שנעשה בתוך הכנסייה, המדים של החייל מסמלים את הצבא הישראלי, והנשק שלו מסמל כוח; קשה מאוד לראות כוח וישראליות בכנסייה נוצרית.

העניין שאותו צעיר לבש מדי צה"ל, אין בעניין הזה שום קשר; זה מקרי בהחלט שהמחלה תקפה אותו כשהוא לבש מדי צה"ל. אין בצבא שום גורם, ולו הנמוך ביותר, שמתיר, מחנך, סובל דברים כאלה, ואין כל ספק שכל גורמי הצבא מתנגדים, מגנים ופועלים נגד דברים כאלה.

מעבר לזה, אנשי העדה הערבית ביפו, ויש כאלה, כפי שאני מבין על-ידי ידיעות מודיעין, שמובלים על-ידי עבריינים, מנצלים את הנושא להסתה, להפגנות, לתהלוכות, לפרעות. את זה אנחנו חייבים לגנות בכל תוקף ולחזק את ידי המשטרה שפועלת נגד, אם כי העובדה שכל יום לאחר פיזור הפגנה כזאת לפתע פתאום מתברר שאיש עוד לא נעצר, מבחינתי אומרת דורשני. כך נאמר בכל אופן בהודעות. נראה שלא רוצים להעמיד מישהו לחקירה או לדין על פעולות הסתה.

לסיום, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר, שיש גם חוגים, לא בצד הנוצרי ולא בצד הערבי אלא בצד היהודי, בעיקר ממפלגות מאוד קיצוניות, אבל ממפלגות הקיימות כאן בכנסת, שגם הן באות ואומרות, שהעניין מהווה ביטוי להסתה של הימין הקיצוני. אלה מפלגות שמנצלות מקרה בודד, מקרה רפואי, מקרה של מחלה, כדי לשרת את האינטרסים הפוליטיים של המפלגות האלה. והן עצמן, ידעו להן, גורמות בכך להסתה ולהעברת אש מחלוקת ואש מחלוקת דתית בין עדות סובלניות החיות בשלום. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יוסף עזרן. אני רוצה להזכיר, חברי הכנסת, שבהצעה דחופה לסדר-היום מדברים שלוש דקות. אנא סייעו ושתפו פעולה עם הזמן.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, מאחר שאני העברתי את ההחלטה בוועדת הכנסת על קיצור הזמן לשלוש דקות, אני אשתדל לעמוד בזה.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההחלטה הזאת היא החלטה לא הגיונית.

רן כהן (מרצ):

חברות וחברי הכנסת, מעשה זוועה, מעשה טירוף, מעשה אנטי-אנושי, אנטי-יהודי, אנטי-צה"לי, אנטי הנורמליות, זה היה המעשה שעשה החייל חניאל קורן בכנסיית סן-אנטוניו ביפו. אני מבקש בעניין הזה לומר דברים מאוד חדים וברורים. כל מי שינסה לקשר בין המעשה הזה הבוודד, המבודד, המקרי, שאין בינו לבין הדת, ואין בינו לבין הדתיים, ואין בינו לבין החיילים, ואין בינו לבין שום דבר –

--

יוסף עזרן (ש"ס):

ובין היהודים.

רן כהן (מרצ):

ודאי שלא בין היהודים, זה מעשה אנטי-יהודי – כל מי שינסה לקשר רק יחמיר את זוועת המעשה ואת עוצמתו. אני במכוון אומר זאת משום שאני לא רוצה שבעניין הזה יהיה אפילו ספק קל שבקלים, שעל מקרה נורא ואיום זה יכול מישהו לעלות ולרכוב כדי לנגח ניגוח פוליטי. כי הזוועה היא כל כך גדולה וענקית כלפי האוכלוסייה הנוצרית ביפו, כלפי האוכלוסייה הנוצרית בכלל, כלפי אזרחי ישראל הערבים ביפו, וכלפי אזרחי ישראל הערבים או כל אזרחי ישראל בכלל, שאין שום צורך לצקת עוד שמן למדורה הזאת. אני אומר זאת משום שאני רוצה להיות המחסום בפני זריקת העניין הזה על הציבור הדתי. לא מדובר באדם דתי, מדובר באדם מטורף שצריך לבוא על עונשו.

יוסף עזרן (ש"ס):

ואם כן היה מדובר באדם דתי, מה זה מעניין?

רן כהן (מרצ):

העניין הוא לא האדם הדתי. אני אומר, שהמעשה לא נעשה בשל היותו דתי, אפילו היה דתי, אלא נעשה על-פי טירוף, על-פי ההיסטריה שבה הוא נמצא.

אני גם רוצה, במכוון, להבדיל אלף אלפי הבדלות בין המקרה הזה, על הזוועה שבו, לבין המקרה של פשע הטבח החמור של ברוך גולדשטיין במערת-המכפלה. שם כן נעשה הדבר על-ידי אדם שמכוון על-ידי דחף פנימי אידיאולוגי פוליטי פנאטי, אנטי-ערבי, כביכול בשליחות יהודית.

רון נחמן (הליכוד):

אנחנו פה במוסד לפסיכיאטריה?

רן כהן (מרצ):

ההבדל עצום. אני מבקש, חבר הכנסת רון נחמן, יום לאחר שנבחרת מחדש, לא להפריע לי. בהזדמנות זו – ברכות אישיות, כמובן לא בנוסח – – –

רון נחמן (הליכוד):

אתה נותן פה ציונים ורוצה לקיים דיון פסיכיאטרי, הוד רוממותו הפסיכיאטר?

רן כהן (מרצ):

אני מבקש לציין שלושה דברים בתמצית ולסיים. רבותי, ביפו מתקיימת רקמת יחסים רגישה, עדינה וחיובית בסך הכול בין יהודים, נוצרים, מוסלמים, בני כל הדתות. תושבי יפו, היום אנחנו עם כולכם, גם בצרה וגם בקריאה שתחזרו לקיים את רקמת היחסים היפה והטובה שידעתם להקים.

דבר שני, אני פונה מכאן לשר המשטרה, לממשלת ישראל. לא רק שצריך לתקן את כל מה שנהרס ולעשות את זה טוב יותר מכפי שזה היה, אלא צריך למצוא דרך לפצות את האוכלוסייה שם ולענות על מצוקותיה, כדי שידע כל נבל ומטורף, שבמקום שבו ייעשה מעשה מחריד כזה, האוכלוסייה במדינת ישראל רק תקבל טובה כנגד הרעה שהוא גרם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רן כהן, סיימת.

רן כהן (מרצ):

סיימתי. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסף עזרן. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הבית, אני עומד כאן היום כדי להדגיש ולציין – איני רוצה להתנצל, אין לי על מה להתנצל אלא להביע צער. נכון, אני מאוד מצטער על מה שקרה. חורה לי מאוד שמוציאים דיבה על מדינת ישראל, ממשלת ישראל, ובעיקר תורת ישראל. לכן, אני מאוד מעריך את דברי קודמי, שאסור לקשור ואין מה לקשור. אתם יודעים, התסביך היהודי הזה לעמוד ולהתנצל על מעשיו של איש אחד, ויהיה מי שיהיה, אני לא רוצה בכלל להיגרר למעגל של המעשים שלו, לא בהשתייכות מוסרית, לא חברתית, לא פוליטית ולא אידיאולוגית – שום דבר, לא רוצה להיות במעגל שלו.

אתם יודעים מה זה מזכיר לי? כשהייתי ילד במרוקו, מרוקו קיבלה את עצמאותה. בעונותי כי רבו, הלכתי עם קבוצה של תלמידים-חברים, צעירים מאוד, והם דרכו על תמונת המלך שהיתה בעיתון. כולנו קיבלנו מכות ואסרו אותנו ליומיים. זאת מדינת משטרה. אחר כך כמעט היה פוגרום, ואני זוכר שהתפללנו כל הזמן שלא ייכנסו לעשות פוגרום בגטו היהודי.

מה זאת אומרת? מה הולך פה? במדינת ישראל הריבונית אני צריך להתנצל על מעשיו של מטורף? זה דבר אחד.

דבר שני, אדוני השר, אני רוצה לגלות לך סוד. לא ידעת כמה תושבי יפו הערבים – אני מצטער להגיד הערבים, כי הנוצרים שם היו יותר מאופקים – הם ציונים. אתה יודע למה הם ציונים? כי הם סומכים ובוטחים על המשטרה היהודית שתנהג בכפפות של משי כלפיהם. יכולים לשרוף ניידות, על מה? הווי אומר, שכל הסיפור הזה, ואני מעמיד אותו בסימן שאלה, וזה כואב לי – מה חסר לכנסיות במשך 47 שנים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

יוסף עזרן (ש"ס):

תן לי רק לסיים, אדוני. תשמע את דברי קודם כול.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מי אחראי שם?

יוסף עזרן (ש"ס):

ידידי וחברי ועמיתי, יש לי שלוש דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — — הם שווים?

יוסף עזרן (ש"ס):

אם תקשיב תראה שאני אומר דברי טעם ואמת. אם רק תהיה לך סבלנות.

חיים דיין (צומת):

מי הפר את הסדר?

יוסף עזרן (ש"ס):

חבר הכנסת חיים דיין. גברתי היושבת-ראש, אני מבקש שזה לא יהיה על חשבון זמני.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, חבר הכנסת עזרן צודק, זה זמנו שלו. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מאוד מבקש. אני לא תוקף אף אחד. אני תוקף אגדה שאינה קיימת; ואם קיימת, אני רוצה לראות אותה בשטח.

חיים דיין (צומת):

ההבדל הוא שחבר הכנסת טלב אלסאנע מצדיק את מה שקרה.

יוסף עזרו (ש"ס):

אני לא מאמין שהוא מצדיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כמו שההסתה שלך גורמת – – –

חיים דיין (צומת):

אתה כל הזמן מסית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

עובדיה עלי (הליכוד):

– – –

חיים דיין (צומת):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מצטערת. חבר הכנסת דיין, חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת דיין, אל תכריח אותי לקרוא אותך לסדר. אתה יכול להירשם להסרת אחת מן ההצעות.

יוסף עזרו (ש"ס):

חבר הכנסת טלב אלסאנע – – –

חיים דיין (צומת):

הי"ר ע' מאור:

אני מצטערת. חבר הכנסת דיין, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת דיין, קראתי אותך לסדר. בבקשה. עכשיו מדבר חבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה. רבותי, חבר הכנסת אלסאנע, אני מאוד מבקש שתקשיב. אולי אני מדבר לפעמים קצת בעקיפין, אבל אני רוצה להגיע לנקודה מאוד חשובה. הקהילה האזרחית בעלת כל זכויות האזרח ביפו, הקהילה הערבית, רוצה להיות נאמנה – אני מסכים. אני מעריך את זה. אבל מה היא מוכיחה אחרי כל פגע-וברח של איזה פגוע מוח? מה קורה פה? זאת חבית של אבק שרפה עם פתיל השהיה קצר מאוד ומחפשים את הסיבה. כך אני שואל את עצמי. אולי אני לא צודק. אדרבה, תקן אותי.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה בטוח? לא מחפשים סיבה. מה קורה ברחוב החרדי בגלל דבר יותר קטן מזה?

יוסף עזרן (ש"ס):

תסלח לי. אדוני, זאת דמגוגיה זולה, ואגיד לך למה. מפני שהיהדות החרדית כשהיא מפגינה, ואני נגד שרפת עגלות, זה עניין של שבת שנוגע לנשמתה ולציפור נפשה של היהדות, של הדת. אל תבלבל במוח.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הי"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק עם קריאות הביניים.

יוסף עזרן (ש"ס):

תפסיקו עם הקשקושים שלכם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עזרן, אני מבקשת משפט מסכם.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני רוצה להגיד משפט מסכם. אני מצטער שחבר הכנסת דוד מנע קונה את הדמגוגיה הזאת ואומר –
--

דוד מנע (הליכוד):

לא קניתי.

יוסף עזרן (ש"ס):

אמרת: עגלות אשפה. מה העניין הזה שיושבים תושביה של יפו, בני המיעוטים, על חבית אבק שרפה ומנצלים כל הזדמנות כדי -- --

סאלח סלים (חד"ש):

זה לא נכון.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זאת חוצפה.

יוסף עזרן (ש"ס):

זה נכון, זה נכון מאוד. מה קרה? תגיד מה קרה. בעזות מצח אתה לא מתבייש לכפור במציאות. מה קרה? מה ראית בטלוויזיה? מי שרף את הניידות?

טלב אלסאנע (מד"ע):

תתבייש לך.

יוסף עזרן (ש"ס):

מי שרף את הניידות? מי זרק את האבנים? אני מודיע לכם, שכל מי ששרף את הניידות וכל מי שזרק אבן הוא מתועד ומצלם, והוא ייתן את הדין. הם לא יחשבו שמשטרת ישראל היא הפקר וינצלו כל הזדמנות כדי להתפרע. המופרעים שאתה מגן עליהם ייתנו את הדין. הם מתועדים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אחריה – חבר הכנסת נסים זיילי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, המעשה הוונדלי שבוצע בכנסייה ביפו עורר תשומת לב ציבורית, לא במקרה. בכל פעם שבארצנו, שהיא כה מגוונת מבחינה לאומית, דתית, אתנית – נפגעים, נרמסים מקומות קדושים לדת זו או לדת אחרת, באופן טבעי זה מעורר זעם גדול גם של בני אותה דת, אבל גם של הציבור הדמוקרטי שסולד ממעשים גזעניים, ממעשים ונדליים.

ביקרתי אתמול בכנסייה ופגשתי את הנזירה תרזה, הנזירה בלבן שהתראיינה. הנזירה תרזה מדברת עברית, והיא אמרה לי: תראי, אם הוא היה הורג אותי, לא נורא, אבל הוא הרס את הכנסייה. זאת אומרת, מנקודת ראות של אדם מאמין כמו הנזירה הזאת, שאת כל חייה הקדישה, חייה הם שום דבר לעומת אותה כנסייה. ובאמת דבר מחריד היה לראות שם לא רק את מאות החורים ולא רק את הכתמים השחורים של הרימונים אלא את הפראות הזאת, לעבור פסל פסל ולנתץ אותו פיסית.

אני חושבת שטוב עושה הכנסת שהיא מקיימת דיון, אבל, אדוני השר, היה טוב מאוד אם הממשלה תמצא דרך לסייע, בצורה המתאימה, בידי העדה לשקם במהירות את הכנסייה הזאת ולהוכיח בשיקום הזה שנקעה נפשה ממעשים ונדליים מהסוג הזה.

הנקודה השנייה שרציתי לומר היא, שאי-אפשר להפריד בין זה לבין אווירה ציבורית שחוגים מסוימים יוצרים. אותם חוגים שעולים לרגל למצבה לזכרו של הרוצח גולדשטיין ומקיימים שם חגיגות ומחלקים שם את כתביו, אותם חוגים אחראים אובייקטיבית לאווירה הציבורית שהובילה את החייל הזה, שאינני יודעת מה בדיוק הרקע האישי שלו, לפעולות הנוראות האלה, כלומר לפגוע במישהו שונה

ממך, להרוס אותו, להיכנס למקום המקודש שלו ולהרוס. אני בטוחה שאין לזה שום קשר לאמונה הדתית היהודית, כי אני יודעת שהאמונה הדתית היהודית לא רק שוללת את זה אלא מגנה ומוקיעה כל דבר כזה.

והדבר האחרון שאני מבקשת לומר הוא לגבי תושבי יפו. אני מוקיעה מעשי ונדליות באשר הם, ואני יודעת, אדוני השר בוודאי גם הוא יודע, שיש גורמים שוליים ביפו שמנסים להפוך כל מחאה צודקת לעימות עם המשטרה. הייתי באספה. האספה עם הטקס נמשכו למעלה משעתיים, והיתה דממה, היה סדר למופת. אני לא יכולה להצדיק שום התפרעות, אבל אני מבקשת ממך, אדוני השר: שימו לב למה שקורה ביפו, לבעיות הסוציאליות, למצוקה שמנוצלת על-ידי גורמים פליליים. חשוב שאנחנו נייבש את הביצה הזאת של הכאב, שמנוצלת על-ידי הגורמים האלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת נסים זוילי, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

נסים זוילי (העבודה):

חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפתוח את דברי ולהביע צער עמוק על מה שקרה ביפו שלשום, ואני דווקא לא מתבייש להתנצל בפני הציבור הנוצרי והערבי על שזה אירע. יותר מכך, אני רוצה לפנות לאותו ציבור ערבי ונוצרי ביפו ולתת יד – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא ערבי ונוצרי, אלא ערבי נוצרי.

נסים זוילי (העבודה):

ערבי נוצרי. אבל, עכשיו עברתי לדבר אחר. אני רוצה לפנות לציבור ביפו, גם הערבי וגם הנוצרי, הערבי המוסלמי והערבי הנוצרי, לחדול מהמהלכים שהם מובילים היום ולתת לאווירה יותר רגועה לחזור לרחובות למרות הפגיעה הקשה, שאנחנו לא מזלזלים גם בעומק שלה וגם בחומרתה.

אני, כמו כל אחד מאתנו, ניסיתי רגע אחד לחדור לראשו של חניאל קורן; בן מושב, נולד בניצני-עוז, גדל בניצני-עוז, התפתח בניצני-עוז, שמגיע למקום מסוים פעם שנייה ומחליט לפגוע דווקא במקום מקודש לנוצרים. אין לי שום צל של ספק שהיה שם רגע של טירוף. אני בכלל לא מנסה לחשוב על כיוונים אחרים, אני רק מנסה לחשוב בעצמי איך נוצר בחברה הישראלית של שנות האלפיים מצב שברגע של טירוף, הטירוף הזה מתפרץ דווקא בתוך כנסייה. למה דווקא בתוך כנסייה? למשל, שכאשר ז'אק אביטל הרביץ, או לא הרביץ, או דחף את שולה אלוני, אין לי שום צל של ספק שזה היה רגע של טירוף. אני שואל: למה באותו רגע הטירוף דווקא נגד שולמית אלוני?

שאול יהלום (מפד"ל):

מה זאת אומרת? חבר הכנסת זוילי, פה בירושלים כששומר בתחנת הבריאות הנפש תקף נשים בתחנה, שאלת מדוע דווקא שם?

נסים זוילי (העבודה):

אני יודע בדיוק מה אני רוצה לומר, וגם הקשבתי למה שאמרת. אני נותן את הדוגמאות האלה רק מסיבה אחת, והייתי חוזר לדבר-מה יותר רחוק אפילו. אני לא רוצה לתת את הקונטציה שאתה רוצה לתת, אני לא מתכוון בכלל רק לימין. אני רוצה להזהיר את החברה הישראלית מכל הקצנה, לא שמאלה ולא ימינה. אני רוצה להזהיר את החברה הישראלית מליבוי יצרים נגד זרים. אלה תופעות שכבר קיימות באירופה ומתפתחות בממדים מדאיגים. אני רוצה לחזור לחברה סובלנית שנותנת לאנשיה ולחבריה להביע את עצמם בדרך מקובלת, ואני נותן את כל הדוגמאות האלה משום שאני מודאג שכל מעשי הטירוף נעשים במגמות מוגדרות מאוד. אני לא רוצה לשייך לאיש לא הסתה ולא חינוך ולא כלום, אני רוצה לומר: בואו נשים לב לחברה הישראלית, בואו נשקיע ונחנך יותר לסובלנות הדדית, והרבה מאוד מהמקרים האלה נהיה מסוגלים למנוע בעתיד.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרון הדוברים, ואחריו תינתן תשובתו של שר המשטרה השר שחל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מזל גדול ונס גדול היו ביפו לאחר שלמרות המעשה הנתעב שהיה בכנסייה ביפו לא קיפחו אנשים את חייהם. הפגיעה היתה קשה, כי היא היתה פגיעה בציפור נפשו של ציבור שלם. כל אחד מציבור זה ראה את עצמו נפגע, ולכן לא פגיעה באדם בודד אחד היתה פה אלא פגיעה בציבור שלם.

אסור לנו לטאטא אירוע כזה כלאחר יד ולומר: זה מעשה של מטורף אחד. הטירוף הזה מתחיל להיות שיטה. המקרה הראשון היה במערת-המכפלה בחברון – חייל במדים עם נשק צה"לי. גם במקרה הזה היה חייל במדים עם נשק של צה"ל. הגיע אולי הזמן שצה"ל יבדוק את עצמו, יבדוק את מערכת החינוך, איך מפלצות אלה צומחות דרך המערכת של צה"ל, ומדוע הטירוף הזה מכון תמיד נגד מסגדים, נגד כנסיות, נגד ציבור אחד, בצורה מגמתית, בצורה אחת.

לדעתי, מי שמנסה להציג את זה כדבר של מה בכך, מעודד חזרה של תופעות אלה. צריך שנהיה מאוחדים ונגנה בצורה חריפה מאוד מעשה נתעב זה, כי הוא בא לפגוע במרקם היחסיים. לפני שהוא פוגע בערבים הוא פוגע גם ביהודים, הוא פוגע בדו-קיום, והוא גם פוגע בערכים של היהדות, ולכן צריך לגנות את זה במלוא החומרה הראויה.

אני רוצה לומר, שהימין לא יכול לנקות את עצמו מאחריות לתופעות האלה. כל יום באים, הם מסיתים נגד הערבים בצורה קיצונית, הם מטפטים רעל למוחם של צעירים ששומעים את דברי ההסתה, ואז קל להם לבצע את המעשים הקיצוניים.

חיים דיין (צומת):

אתה מסית פה עכשיו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה האחרון שצריך לדבר, אני לא אתייחס אליך.

חיים דיין (צומת):

אתה אפילו לא ניסית לגנות את המעשה של הבדואי – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חיים דיין, אני מבקשת להפסיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני שמעתי את הרב יוסף עזרן. התגובה היתה טבעית, כעס ותסכול מצד התושבים ביפו. אבל אני מסכים שלא היה צריך להגיע לתופעה של זריקת אבנים ותקיפת השוטרים. צריך לגנות את זה; לדעתי זה לא מוסיף אלא נותן סיבה גם לאלה שרוצים להסית נגד האוכלוסייה הערבית.

אני רוצה לשבח את תגובת המשטרה, את תגובתו של מפקד מחוז תל-אביב, ולברך על שיקול הדעת שגילה, על ההתחשבות וההבנה שגילה בעקבות האירוע הזה. לדעתי, המשטרה מתבקשת ונדרשת להסיק את המסקנות מאירוע כזה ולהבטיח שאירועים כאלה לא יחזרו, במיוחד במקום כמו יפו ששם קיימת אצל התושבים תחושה קשה של תסכול עקב בעיות כלכליות, מצוקת דיור ובעיות חברתיות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אבל הם זרקו אבנים. הם ממש למדו ממה שקרה באינתיפאדה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היה אירוע קשה מאוד, היתה סערת רגשות מובנת. יש כאלה שעברו את הגבול על-ידי זריקת אבנים, ואנחנו מגנים אותם. אבל זריקת האבנים לא באה מאליה, הם לא עשו זאת בתור חובבים של זריקת אבנים. היה אירוע קשה שגרם לסערת רגשות.

לדעתי, המשטרה התנהגה בצורה מתחשבת ואפשרה לאנשים לבטא את כעסם, כעס צודק עקב פגיעה בכנסייה. היא לא גרמה לדברים האלה להתפתח ולא שיחקה לידיה של אותה קבוצת שוליים שניסתה לזרוק את האבנים. לכן, אני שיבחתי את המשטרה על תגובתה השקולה.

אבל, אני רוצה להפנות את תשומת הלב למצוקה הקשה של ערביי יפו, שהופכת את המקום כולו למקום עם חומר נפץ, מקום שעשוי להתפוצץ עקב כל ניצוץ ולו גם קטן. יש להביא בחשבון את הצורך בטיפול במצוקתם של תושבי יפו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה. אחריו – תשובת השר.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה שאירע ביפו שלשום הוא מעשה חמור, מתועב, בלתי נסבל. הפגיעה בקודשי הנצרות, כמו פגיעה בקודשי היהדות או האסלאם או כל דת אחרת, היא מעשה שלא ייעשה וראוי לגנותו ולפעול כנגדו באורח נחרץ כדי למנוע הישנותו.

אשר על כן, אני מגנה בכל פה את המעשה וקורא לאלה המופקדים על הסדר והחוק לנקוט את כל האמצעים, ומייד, למניעת מעשים ברבריים כאלה בעתיד. על משטרת ישראל לפעול באורח מהיר ונחרץ, להעמיד את החייל לדין ולהענישו בעונש ההולם את המעשה, כמובן על-פי פסיקת בית-המשפט.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא לא משוגע? אנחנו התרגלנו להגיד אחרי כל מקרה כזה שהוא משוגע.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת סלים, שאלת שאלה, אני אשיב לך.

חיים דיין (צומת):

כן, הוא משוגע, מה לעשות?

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם, הזמן עכשיו הוא של חבר הכנסת עלי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אולי תקראי לסדר לפורע הזה? מה זה? חבר כנסת מתפרע, ואף אחד לא מעיר לו.

חיים דיין (צומת):

ולי קוראים לסדר פעם שנייה.

היו"ר ע' מאור:

עוד אין לך קריאה שנייה, אבל אם אתה מבקש – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת סאלח סלים, אני חושב שזה מעשה של טירוף, מעשה של אדם לא שפוי. אבל, עם זה, בית-המשפט יפסוק אם הוא ראוי לעמוד למשפט, ואם כן, יעמידו אותו למשפט וינקטו נגדו את כל האמצעים הנדרשים.

באותה נחרצות אני מגנה, אדוני שר המשטרה, את מעשיהם של הערבים שהתפרעו ביפו.

סאלח סלים (חד"ש):

אבל, למה התפרעו?

עובדיה עלי (הליכוד):

מעשיהם של אלה חמורים בעיני לא פחות.

סאלח סלים (חד"ש):

לא פחות?

עובדיה עלי (הליכוד):

לא פחות חמורים. מדוע צריכים לשרוף ניידות? מדוע צריך לשרוף עגלות? אדוני שר המשטרה, אני לא ראיתי את התקיפות של המשטרה בעניין הזה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זאת ממש אטימות חושים — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

ראיתי במקומות אחרים, כשאזרחים התפרעו בצדק, מייד עצרתם אותם. כמה מעצרים ביצעתם אתמול? אולי תסביר לי נגד מי הם היו צריכים להתפרע? נגד מעשה של מטורף? מדוע להתייחס אליהם בסלחנות כזאת?

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

עובדיה עלי (הליכוד):

אני חושב שהסלחנות איננה במקומה. צריך להבין, שבמדינת ישראל יש דין ויש דיין, ולא כל אחד יכול ליטול את החוק לידי ויש אינו פוצה פה ומצפץ.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הוא בלתי שפוי? אולי תשחרר אותו?

חיים דיין (צומת):

אתה יודע כמה אנשי "חמאס" נעצרו ושחררו אותם?

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת עלי, אני דווקא בעד, בתנאי שיתנהגו כך גם עם מתנחלים כשהם מתפרעים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני חושב שהמשטרה צריכה לפעול נגד כל מתפרע ופורע חוק. כל פורע חוק, כל מי שנוהג בניגוד לחוק, צריך להתנהג אליו בהתאם לחוק. היו כאן מעשי התפרעות שאין להם כל הצדקה. אני מבין שאנשים מתוסכלים; נאמר כאן גם שמדובר בעבריינים. אז מה? אם הם עבריינים לא צריך לעצור אותם? לא צריך לעצור בעדם?

רן כהן (מרצ):

אני מסכים אתך, אבל בשבוע שעבר התפרעו מתנחלים וירו, ואף אחד – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אין איש בבית הזה שלא מגנה, מוקיע ורואה במעשה הזה מעשה מתועב וסולד ממנו. אני שמעתי את כל הדוברים לפני וגם אחרים. איש אינו מקבל מעשה כזה. אמרתי בתחילת דברי שצריך לפעול בכל חומרת הדין.

לא הייתי רוצה שבעקבות התפרעויות כאלה ואחרות יבינו בעולם, שכאילו מישוהו מהממסד או מהמדינה מתייצב מאחורי מופרע כזה, ובעקבות זה יעשו מעשים שלא ייעשו גם ברחבי העולם כלפי אלמנטים יהודיים. התפרעויות כאלה מובילות לכך.

סאלח סלים (חד"ש):

אבל אתה משווה בין מי שיורה כדורים לבין מי שזועם בצדק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני מצטערת, אתה יכול אחרי זה לבקש להסיר. עכשיו זה זמנו של חבר הכנסת עלי. אני מבקשת לאפשר לו לסיים את דבריו.

רן כהן (מרצ):

הוא לא השווה.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא השווה, הוא השווה.

עובדיה עלי (הליכוד):

בסיום דברי אני מבקש לומר, שהקבוצה למלחמה באנטישמיות, בראשותי, תיחד דיון בסוגיה הזאת. אני מקווה שנתרום את חלקנו החיובי. אני בהחלט מקבל את דברי חבר הכנסת זוילי, שאנחנו צריכים לפעול להגברת הסובלנות ההדדית, לקירוב לבבות ולהרחבת ההבנה בין כל חלקי הציבור בארץ, כדי שמקרים כאלה ואחרים בשום אופן לא יתקבלו כמעשה שאולי מאחוריו עומדיו אנשים מסוימים.

אני מגנה בכל פה לא רק אותם, אלא גם את הפוליטיקאים שמנסים לומר כי מאחורי המעשה הזה עומדים גורמים בימין. אין איש בימין שמקבל מעשה כזה. כולם מוקיעים, כולם סולדים מתופעה שהיא בעצם בתחום הקליני ולא בתחום הפוליטי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר המשטרה, השר שחל, להשיב. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשם ממשלת ישראל ובשמי אני מגנה בתוקף את אירועי הירי שלשום בכנסייה ביפו. מי שעשה את המעשה פגע בעקרונות הבסיסיים של הדמוקרטיה הישראלית והיהדות ופגע באופן גס ובזוהר ברגשות הציבור כולו בארץ.

מערכת היחסים בין בני כל העדות בישראל היא מן הטובות, ואנו גאים עליה, ומערכת היחסים בין תושבי ישראל, על עדותיהם, ובעניין הזה אני מציין במיוחד: בין העדות הנוצריות השונות, לא רק שהיא טובה, אלא היא גם הלכה והתהדקה במשך השנים, ויעידו על כך השיחות המתקדמות עם הווייטקן, אשר הביאו להחלפת שגרירים בין שתי המדינות.

כמו כן מתנהלת מערכת היחסים עם הכנסייה היוונית-אורתודוקסית בהבנה ובכבוד הדדי, ואני גאה על כך שבין ראשיה ידידים רבים, שיש הערכה הדדית וקשר ישיר. ודברי חוכמה שמעתי, ואני שומע מהם גם בימים אלה.

גברתי היושבת-ראש, מדינת ישראל היא ארץ קודש לשלוש הדתות – הנצרות, היהדות והאסלאם, המאמינות כל אחת בדרכה שלה באל אחד, בלי שאחת תפגע ברעותה. קדושת הארץ מחייבת את כולנו כתושביה לשמור אותה כארץ הקודש – ארץ עם הבנה, כבוד הדדי ואחוזה בין יושביה.

אופיה הדמוקרטית של מדינת ישראל משתקף היטב בהכרזת העצמאות, שבה נאמר: "מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות – – –"

סאלח סלים (חד"ש):

זה רק כתוב.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני משיב לך, בין היתר.

בשנת 1967 נחקק חוק השמירה על המקומות הקדושים, ולפיו יהיו שמורים המקומות הקדושים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם, ברגשותיהם כלפי אותם מקומות. בחוק נקבע עונש מאסר של שבע שנים על ביצוע עבירות כאלה.

שורה של מצוות יסוד בעולמה של היהדות מנומקת בתורה ובזיכרון ההיסטורי שלנו: "כי גרים הייתם בארץ מצרים"; "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו". וכדברי כבוד השופט אלון בפסק-דין ניימן נגד יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, שם הוא אמר: "— — — לכל זכות ולכל חובה: 'חקה אחת יהיה לכם, לגר ולאזרח הארץ'". ועוד אמר כבוד השופט אלון: "אין האומה העברית 'עושה נפשות' כדי לצרף בני לאומים אחרים לשורותיה. עובדה זו באה לבטא, בין היתר, את ההגנה שהיהדות העניקה לבן המיעוט לחיות לפי מורשתו ותרבותו".

רבותי חברי הכנסת, דווקא בימים אלה הייתי מחפש, תחת הכותרת — — — חבר הכנסת עזרן, אני עונה לך, ודווקא לך.

דווקא בימים אלה חשבתי בלבי, כי צריך לבקש לפרסם בעיתונות, כלפי המנהיגים הפוליטיים, בכנסת ומחוצה לה, במדור של "דרושים": דרושים מנהיגים חכמים. אין זו העת לליבוי יצרים. אנו נמצאים בתקופה עדינה, עם הרבה רגשות, תקופה שיש בה סיכוי אמיתי להתגבר על שנאות ועל דעות קדומות, ודווקא תקופה כזאת מביאה כל מיני אנשים למעשים שאנו כולנו מוקיעים אותם.

אני חייב לומר לכם בגילוי לב, רבותי חברי הכנסת, הקשבתי להצעות לסדר-היום, ומכם ציפיתי דווקא היום שקול אחד יצא מהבית הזה, קול אחד, בלי יוצא מן הכלל: גינוי למעשה נתעב, כי אין בינינו ויכוח שהמעשה הזה היה נתעב, ואנו כולנו מוקיעים אותו ולא מסכימים אתו.

הבית הזה ידע ימים שבהם המאחד, עם כל חילוקי הדעות הפוליטיים, יכול היה להביא אותנו, על כל פלגיו, לומר דברים ברורים וחד-משמעיים. נדמה לי שהציבור כולו מחכה ורוצה לשמוע את הקול הזה, כי אנו בבחינת מראים דרך. גם רואים בנו, בצורה זאת או אחרת, מכוונים עניין, ואני לא חושב שבנושא הזה היה צריך להיות ויכוח.

גברתי היושבת-ראש, אולי דווקא בדברי התורה נמצא דברים שמשום-מה אינם מאוזכרים בימינו אלה, או אינם מאוזכרים במידה מספקת — חיבה לאדם הנברא בצלם אלוקים מודגשת בדבריו של רבי עקיבא, וכך מובא בשמו בפרקי אבות — "הוא היה אומר: חביב אדם שנברא בצלם. חיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר 'בצלם אלוקים עשה את האדם'".

חבר הכנסת עזרן. וכי אני בדברי אוכל להתחרות בשרה אלוני?

על החובה להגן על הנוכרים, להצילם ממוות ולשמור את ממונם עומד רבי עקיבא, וכך אמרו רבותינו, והוא אומר: כי יקר דמם של הגויים בעינינו, אפילו היינו מושלים עליהם והיו כבושים תחתינו על אדמתנו, שמחויבים אנו להגן עליהם, להצילם מן המוות, ואף שמירת ממונם צריך להיות חביב עלינו. אלה הדברים שהיו צריכים להיות מאוזכרים היום, גברתי היושבת-ראש.

לגבי האירוע עצמו: בתאריך 22 במאי 1995, בשעה 17:35 לערך, נכנס חייל ששמו קורן חניאל, בן 21, תושב מושב ניצני-עוז, כשהוא לבוש מדי צה"ל וחמוש ב"גלילון", לכנסייה הפרנציסקנית ברחוב יפת 42 ביפו. כשנכנס לכנסייה, ראה שם נזירה שהיתה במקום, כומר הכנסייה שבא לקול הרעש ואשה מבוגרת, כנראה סבתא, עם שלושה ילדים קטנים. הוא הורה להם לעזוב את המקום והתחיל לירות לכל עבר עשרות כדורים, יריות שגרמו נזק לפסלים, לתמונות, לספרי קודש ועוד.

בשעה 17:37 התקבל דיווח על האירוע בקשר – על ירי בתוך הכנסייה. למקום הגיעו מייד מפקד מרחב איילון, מפקד תחנת יפו וכל פיקוד מחוז תל-אביב. בוצעו סגירות מסביב, הורחקו אזרחים, מוקמו תצפיות וזומנו כוחות מקצועיים. במקביל תוחקר הכומר והועברו דיווחים.

בשעה 17:51 יצא החייל מדלת המובילה לחצר הכנסייה, כשה"גלילון" על גופו וידי מורמות, ונעצר.

בשעה 18:00 לערך התחילו ההתפרעויות של תושבי האזור. בתחילה ניסו לפגוע בחייל, והוא הוברח לחצר אחורית ומשם מילטו אותו מהזירה, כדי שלא יעשו בו לינץ'. במהלך ההתפרעויות ויידויי האבנים נפגעו שוטרים מספר ושני כתבים. כמו כן נגרם נזק לכמה ניידות, ואחת מהן אף נשרפה כליל. הוצתו פחי אשפה ושני כלי רכב, אחד מהם של עיריית תל-אביב.

במהלך האירוע נוהל משא-ומתן עם אנשי הכנסייה ונכבדי הציבור ביפו, אשר הביא בסופו של דבר לרגיעה ולפיזור כללי של הנוכחים לאחר חצות.

בתאריך 23 במאי, בשעה 18:00 לערך, התנהלה מיסה בכנסייה בהשתתפות הקהילה ביפו וגורמים שהגיעו מבחוץ וכן אנשי דת. בתום המיסה התנהלה עצרת מחוץ לכנסייה. בתום העצרת נשארו במקום צעירים תושבי יפו. חלק מהם החל משליך אבנים ובקבוקים מגשר יהודה הימית על כלי הרכב שחלפו מתחת לגשר ולעבר שוטרים שעמדו בצומת הרחובות יפת-מרגוזה.

בתחילה גילו השוטרים איפוק ולא נעשו פעולות לפיזור ההמון שמנה כ-600 איש. בהמשך, החלו המפגינים להתקדם לעבר אנשי המשטרה שערכו חסימות במקום, הציתו פחי אשפה וצמיגים ואף גררו "צפרדע" של עיריית תל-אביב למרכז הכביש. נגרמו נזקים לכלי רכב ולדירות באזור, נופצו שמשות של בנק דיסקונט וכן נשרף דגל המדינה. ניתנה הוראה על-ידי מפקד מחוז תל-אביב לפזר את המפגינים ולהחזיר את הסדר, וכך נעשה. במהלך הפיזור נעצרו שני מפגינים. לפנות בוקר עצרה המשטרה ארבעה חשודים נוספים הקשורים לאירועים מתאריך 22 במאי 1995.

אומר כאן דבר שאולי ידוע לרבים. במהלך אירועים כאלה המשטרה מצלמת את האירועים, כך שמי שעבר עבירה, הסית ללא צורך, עשה מעשים, המשטרה ללא ספק תעמיד אותו לדין.

באירועי 22 במאי 1995 השתתפו כ-600 שוטרים, וב-23 במאי – כ-550 שוטרים. המשטרה מחזיקה במקום כוח של 500-600 שוטרים גם בימים אלה, והיא ממשיכה בהיערכות דומה, לרבות מסוק ואמצעים טכניים אחרים. המשטרה מקיימת קשר הדוק עם הכנסייה ועם נכבדים מהאזור, כדי להפיג את המתח.

גברתי היושבת-ראש, אתמול ביקרתי בכנסייה ביפו, ולפני ביקר בה השר לענייני דתות. עמדתי מקרוב על הנזקים, עם מפכ"ל המשטרה, מפקד מחוז תל-אביב ומפקדי המשטרה במקום. הודעתי לאנשי הכנסייה, שהממשלה תחפש דרך כדי לפצות אותם על הנזק, ואני רוצה להודיע כאן, כי בסיכום שהגעתי אליו עם השר לענייני דתות, יהיה פיצוי על הנזק שנגרם לכנסייה, מטעם הממשלה, בהתאם לתיקונים שייעשו במקום.

בכוונתנו גם, השר לענייני דתות ואנוכי, לבחון את שאלת השמירה על המקומות הקדושים בתיאום עם השר לענייני דתות ועם ראשי העדות.

אני מקווה, כי בני העדות הנוצריות יבינו, כי מעשהו של החייל מעשה של יחיד הוא, ואין בו כדי לשקף את יחסה של המדינה והיהדות כלפי הנוצרים. אני מקווה, כי הציבור הנוצרי ידע להביע את כאבו באיפוק וישכיל להרגיע את חמומי המוח המנצלים את האירוע להסתה ולליבוי יצרים.

ברצוני לסיים את דברי בדבריו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק, זכר צדיק לברכה, שהשופט אלון מצטט אותו בפסק-הדין ניימן נגד יושב-ראש ועדת הבחירות: "אהבת הבריות צריכה להיות חיה בלב ובנשמה, אהבת כל האדם בייחוד, אהבת כל העמים כולם – – – אהבה פנימית מעמקי לב ונפש, להיטיב לעמים כולם לשפר את בניניהם, לאשר את חייהם – – –".

גברתי היושבת-ראש, האירוע הזה – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

כדאי שנזכור כולנו, כי בלהט הוויכוח להצדקת עמדה פוליטית אסור לשכוח את העקרונות, והעקרונות האלה איחדו אותנו במשך שנים. דווקא היום, כשהתבונה דרושה, החוכמה נחוצה, והאיפוק נחוץ – אלו הן המידות שאנו צריכים להפגין וגם לשדר כלפי כל העם, ודווקא ברגע זה הכנסת וחברי הכנסת צריכים להיות דוגמה.

גברתי היושבת-ראש, אני מציע להעביר את ההצעות לסדר-היום לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

יש הצעות להסיר. חבר הכנסת צוקר, דקה מהמקום להסרת הצעתו של חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני השר, החלטת עקרונית – – – . אם אדוני מסכים להעביר לוועדה – – –

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש, בדברים שלי, לומר משפט אחד לחבר הכנסת עובדיה עלי ידידי, ואחר כך – לגוף העניין.

שמעתי את טענותיו הקשות של חבר הכנסת עובדיה עלי כלפי התנהגות התושבים אחרי האירוע, ובמנותק מהאירוע הטענות שלו צודקות, כולן, לחלוטין. אלא, חבר הכנסת עלי, שחשיבותו של האירוע איננה בממד הפלילי שלו, בממד ההתפרעויות. החשיבות הציבורית החברתית היא כמובן אחרת, היא העובדה, שלתוך קהילה קטנה, ובהגדרה קהילה קטנה היא קהילה מאוימת, מלאה חרדות, נכנס אותו אדם, בשם היהדות כביכול, עשה את מה שעשה; וזה האירוע החשוב, שבית-האלוהים שלהם נראה כמו שנראה אחרי ההתקפה הזאת, מה שגם כן מגונה, אבל הוא לא הנושא.

ראוי, חבר הכנסת עלי, חבר הכנסת יהלום – באופן פורמלי אני עונה לך – שנעשה לעצמנו פעם אחת חשבון על התפקיד של המשוגע בהסרת האחריות מעצמנו. המשוגע ממלא תפקיד עצום אצל כלנו, במקרה הזה אצל גופים פוליטיים שונים, בהתנערות מאחריות שילוחית, לא אחריות במובן הישיר. וחבל – כשמדי פעם, כאשר רובצת עלינו איזו אחריות, אחריות של אקלים, אחריות של אווירה – להשליך את כל האשמה על איזה משוגע. המשוגע איננו עב"ם, הוא לא בא מן החלל, הוא צמח בקרקע מסוימת – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

– – הוא צמח באווירה מסוימת, וראוי שלא נזרוק על כתפי אותו משוגע יותר ממה שיש עליהן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — לציין את זה, חבר הכנסת צוקר. הוא בוגר מדרשת רופין, הוא לא בחלל, למה לא ציינת את זה?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ע' מאור:

כן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, זה במסגרת ההצעה להסיר?

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את הקריאות, ואני מזכירה – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – את האסכולה הזאת.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אולי תחכה שנייה אחת כדי לשמוע מה שיש לי לומר?

שר המשטרה מ' שחל:

– – – תמיד.

רון נחמן (הליכוד):

בבקשה. אם אינני טועה, אדוני השר, לפני כשנה וחצי, דומני שזה היה אחרי הרצח במערת-המכפלה, היתה השתוללות ביפו – – –

שר המשטרה מ' שחל:

לפני שנה.

רון נחמן (הליכוד):

לפני שנה, נכון? ראינו השתוללות של ציבור ביפו, כשיפו נסגרה, סגרו את הכבישים ואת הדרכים. אנחנו רואים באירוע הנוכחי אותה תופעה, עם בקבוקים ואבנים, ואני הייתי שואל את שר המשטרה, מה בדעתו ובדעת הממשלה לעשות להבטחת הסדר הציבורי ביפו מול התופעות הללו?

שאלה שנייה, אדוני השר – שמעתי את חבר הכנסת דוד צוקר מדבר על אותם משוגעים. הבעיה שלנו היא הניתוק שבין המעשה שכולנו מגנים לבין הטיפול שצריך להיות בהפרות סדר, ואתה כשר המשטרה יודע שאתה עם היועץ המשפטי לממשלה הכנתם נוהל לטיפול בהפרות סדר של אוכלוסייה מסוימת שנמצאת מזרחה לכפר-קאסם, וההצעות האלה לטיפול בהפרות סדר – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

– – שונות מאותם נהלים אשר מופעלים ביפו. האם אתה חושב שהדבר נכון, משפטית? האם הוא נכון, ציבורית? ומה בדעתך לעשות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חיים דיין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קריאות:

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — — מדרשת רופין?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — אני מדברת על משהו אחר — — —

שאלו יהלום (מפד"ל):

— — —

קריאות:

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת דיין, עכשיו זה זמן.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לגינויים של המקרה הספציפי עצמו, של אדם בודד שאינו משקף התנהגות יהודית מוסרית שעל ברכיה אנחנו משתדלים להוביל נערים לערכים, ולא מהסוג הזה. אבל, באותה הזדמנות אני גם רוצה לגנות את דבריו של חבר הכנסת טלב אלסאנע שאמר פה, במליאה, שהימין מסית צעירים על מנת לעשות אירועים דומים למה שקרה אתמול, ועל כך, גברתי, אני חושב שגם את, כיושבת-ראש כרגע, היית צריכה לעצור אותו ולומר לו שיחזור בו מדבריו המסיתים כלפי חוגים, שאינם בדוקים, ולא לחזור על הדברים שנאמרו כאן. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אסעד אסעד מבקש להסיר את ההצעה של חברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה.

קריאה:

היו"ר ע' מאור:

זה מה שרשום לי מהמזכירות. אם זאת טעות – יש רבים שפנו.

אסעד אסעד (הליכוד):

לא שמעתי.

היו"ר ע' מאור:

לא שמעתי? – חבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מגנה בחריפות את המעשה הברברי של אותו אדם או חייל מטורף שביצע את המעשה בכנסייה ופגע פגיעה קשה ברכוש שבועדאי יש לו ערך רוחני נפשי לאותה קהילה שמאמינה בכנסייה, ואני שמח שלא היתה פגיעה בנפש.

לצערי, אנחנו חיים במדינה שיש בה, בשני הצדדים, אנשים מטורפים. אנשים מטורפים עלולים לעשות דברים מטורפים. אבל, הרוב בין שני הצדדים, בעיקר אותם מנהיגים, חייבים בשעה זאת לשלוט בעצמם, לנהוג באיפוק, ולרסן אותם אנשים שיוצאים אחר כך לרחובות ופוגעים ברכוש, אולי גם פוגעים בחיי אדם.

אני מקווה שהמעשה המטורף הזה לא יחזור ויתרחש ברחבי הארץ, אם זה ביפו ואם במקום אחר, ואני מקווה שיתבצע מה שהבטיח השר לענייני דתות – לפצות את הכנסייה על הנזקים שנגרמו לה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אחרון המסירים, חבר הכנסת משה גפני, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת שאינם – אי-אפשר להסיר את הצעתם. אני מזכירה את הנוהל החדש.

סאלח סלים (חד"ש):

אבל יש אנשים שהסירו לאנשים שאינם פה.

היו"ר ע' מאור:

לא, כולם – — —

סאלח סלים (חד"ש):

חבר הכנסת חיים דיין הסיר הצעה – — —

היו"ר ע' מאור:

לא של חבר הכנסת טלב אלסאנע. ברשותך, תבדוק במזכירות, אנחנו מקפידים.

סאלח סלים (חד"ש):

— — —

היו"ר ע' מאור:

לא, לא. הרב עזרן הסיר, והוא היה. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

קריאות:

סאלח סלים (חד"ש):

הוא ביקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע.

היו"ר ע' מאור:

אי-אפשר להציע להסיר את הצעותיהם של חברי הכנסת שאינם נוכחים. אני מזכירה את הנוהל החדש הזה. הוא לא ביקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. ברשותך, תבדוק במזכירות. אנחנו מקפידים. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני ביקשתי להסיר, על מנת לגנות בכל לשון של גינוי את המעשה המזעזע שנעשה שלשום ביפו. אני לא אחזור על כך שזה נוגד את היהדות וכו' וכו'. בכל זאת אני רוצה להוסיף משפט לדיון שהתנהל כאן.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת שהגנו על מה שעשו אנשים מספר ביפו לאחר האירוע המזעזע. בבני-ברק היה מקרה, ואני לא רוצה לעשות השוואות בין מקרה למקרה, של ציורי צלב קרס על בית-הכנסת הגדול, ושמו ראש חזיר על המדרגות של בית-הכנסת הגדול. בני-ברק היא עיר במצוקה גם כן, לא פחות מיפו. הכול יודעים את זה. לא יצאו אחרי זה להפגנות, לא הלכו והפכו ניידות משטרה.

סאלח סלים (חד"ש):

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש, חבר הכנסת סאלח סלים. גברתי היושבת-ראש, אני חוזר, בגלל ההפרעות.

היו"ר ע' מאור:

אני אתן לך משפט נוסף. אני ביקשתי להפסיק את קריאות הביניים ולתת לחבר הכנסת גפני לסיים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני פשוט חוזר על מה שאמרתי. אני לא אומר אבל בין משפט למשפט. אני מגנה את המעשה הזה; אפילו מיותר שאני אומר את זה. זה נוגד את היהדות, את רוחה של היהדות, את הכול. בקשר לדין שהתנהל כאן, אני פונה למנהיגי העדה הערבית, הנוצרית והמוסלמית ביפו: קחו דוגמה ממנהיגי העדה הדתית בבני-ברק, ששם עשו פגיעות בבית-הכנסת ולא היו התפרעויות. כאבנו את כאבנו בשקט, וזה כאב של כולנו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רן כהן, אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

רן כהן (מרצ):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יוסף עזרן, אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, את מסכימה להעברת הצעתך לוועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

עובדיה עלי (הליכוד):

למליאה.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מצביעים על העברת הצעותיהם של חברי הכנסת שאול יהלום, רן כהן, יוסף עזרן ותמר גוז'נסקי לוועדה. לאחר מכן נצביע על העברת הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי למליאה. ההצבעה החלה, בבקשה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בדבר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום, רן כהן, י' עזרן
ות' גוז'נסקי לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעותיהם של חברי הכנסת שאול יהלום, רן כהן,
יוסף עזרן ותמר גוז'נסקי עוברות לדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אנחנו מצביעים על העברת הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי לדין במליאה. בבקשה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת ע' עלי
בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שיתקיים על כך דין במליאה.

הצעה לסדר-היום

מפקד אוכלוסין

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת משה גפני להעלות הצעה לסדר-היום מס' 6700, בנושא: מפקד אוכלוסין. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, גברתי השרה, לאחרונה נתבשרנו שעומדים לערוך שוב מפקד אוכלוסין במדינת ישראל. אני ביקשתי להעלות את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת מכמה טעמים. אני אקדים ואומר, שאני אינני עומד פה על תקן של מורה הוראה ופוסק הלכות. אבל, אני רוצה שגם הכנסת וגם הממשלה ידעו שיש בעיה עם העניין הזה מבחינת ההלכה ומבחינות נוספות שתיכף אפרטן.

הנושא של מפקד אוכלוסין מופיע בהלכה היהודית במקומות רבים. אני אומר אחדים מהם. הגמרא במסכת יומא אומרת, שאסור למנות את בני-ישראל אפילו לדבר מצווה, שנאמר: "ויפקדם בטלאים". אסור למנות את בני-ישראל. גם בפירושו לפרשת "כי תשא" אומר רש"י, שאסור למנות את בני ישראל, אלא מנו אותם בשקלים. בספר שמואל ב', פרק כ"ד, מסופר על דוד המלך שהלך למנות את בני-ישראל לצורך חשוב. הוא שלח את יואב שר הצבא והתחרט על כך, והקדוש-ברוך-הוא שלח אליו את גד הנביא. בני-ישראל נענשו, אף שאותו מפקד היה חשוב מאוד, וזה היה לצורך חשוב. בני-ישראל נענשו, והיתה מגפה שמתו בה 70,000 איש מבני-ישראל.

על-פי ההלכה – ואני לא פוסק הלכות, הקדמתי ואמרתי – עם העניין הזה של מניין בני ישראל יש בעיה. לא רק בעיה, אלא גם יש סכנה. אני לא רוצה ללכת אחורנית ולהזכיר מה קרה אחרי מפקד האוכלוסין הקודם ומה קרה אחרי מפקד האוכלוסין שהיה בשנת 1972. קרו דברים. אני לא חוזר עתידות ואני לא מנבא נבואות, אני אומר: יש בעניין הזה בעיה מבחינת ההלכה וסכנה.

דוד צוקר (מרצ):

זה היה בגלל המזוזות.

משה גפני (יהדות התורה):

דדי, הרי הזהרתי. אל תפריע לי, תעשה לי טובה. הרי לא אמרתי כלום. אני אומר: יש בעיה. מה כתוב בספר שמואל? הרי אתה מאמין בתנ"ך. מה שכתוב בספר שמואל – כתוב. ציטטתי. בשאר הדברים לא אמרתי כלום. לא אמרתי משלי.

לאחר שהדבר התפרסם הופעתי בוויכוח עם מנהל הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. נאמר שמי שלא יתפקד צפוי לשנת מאסר. אני גם לא מבין את הדברים שלו. על מה שאני הצעתי, שצריך לעשות דבר כזה יחד, בהתייעצות עם אנשי ההלכה, הוא אמר שזה מפני שיש לי אינטרסים פוליטיים. כך הוא אמר

ב"גלי צה"ל". אני לא יודע אילו אינטרסים פוליטיים יש לי, אם יפקדו או לא יפקדו את בני-ישראל. על כל דבר שמישהו מחברי הכנסת יאמר שזו דעתו וזה מה שצריך לעשות, יאמרו שאלה אינטרסים פוליטיים. אני חושב שזה דבר חמור מאוד שאסור לעשות אותו.

גברתי השרה, צריך להעיר לפקיד ממשלתי, כי כאשר נבחר ציבור אומר את דעתו, אין לו בעניין הזה אינטרס פוליטי. ואין לי בעניין הזה אינטרס פוליטי. הרי באמת במפקד אוכלוסין יכולה להיות גם תועלת. אני לא מתוכנן עם התועלת שיכולה להיות. לא בטוח שיש תועלת, אבל יכול להיות.

הציבור במדינת ישראל רובו הוא ציבור מסורתי, הוא לא בא מהחלל. הוא לא צנח כאן למדינה, יש לו מסורת. הוא מאמין בתנ"ך. מי מבין חברי הכנסת לא מאמין בתנ"ך, יש דבר כזה? אין דבר כזה שמישהו מחברי הכנסת לא מאמין בתנ"ך. נכון, חבר הכנסת צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

אל תדרוש תשובה, תמשיך.

משה גפני (יהדות התורה):

בסדר. לכן, אני חוזר ואומר, יש ציבור גדול במדינת ישראל הרוצה שהנושא הזה, אם הוא ייעשה, ייעשה מתוך תיאום והכוונה של מורי הוראה על-פי ההלכה.

היו"ר י' עזרן:

יש לך מזל, אדוני חבר הכנסת, שהוא לא שאל אותך איזה תנ"ך.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, יש רק תנ"ך אחד.

היו"ר י' עזרן:

איזה תנ"ך?

רן כהן (מרצ):

מי שאל?

היו"ר י' עזרן:

הוא שאל את דדי צוקר, האם הוא מאמין בתנ"ך.

משה גפני (יהדות התורה):

יש רק תנ"ך אחד.

רן כהן (מרצ):

מה זה נקרא להאמין?

היו"ר י' עזרן:

מסכים, אני חוזר בי. פשוט הוא לא רצה להתחייב.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מאמין שכל חברי הכנסת מאמינים – – –

היו"ר י' עזרן:

מכבדים, מכבדים.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, מאמינים אפילו. יהודים הם מאמינים בני מאמינים. עולה על הדעת אחרת?

היות שזמני מוגבל ואין לי גם עניין להאריך בזה, אני מדבר לגופו של עניין, אין לי בעניין הזה שום אינטרס פוליטי.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש לדעת, מהו ההיגיון ההלכתי שמאחורי האיסור הזה?

משה גפני (יהדות התורה):

למען האמת, אני לא יודע מה ההיגיון ההלכתי. אני יכול להגיד לך מה קרה כתוצאה ממפקדים. כדי לשבת על הסוגיה הזאת, זאת סוגיה מורכבת. למשל, אחד ממפרשי המשנה מביא מחלוקת במסכת תענית, האם לדבר מצווה כן עושים מפקד ואיך עושים אותו, האם לא עושים אותו. זאת סוגיה הלכתית ארוכה ומסובכת. אינני יכול להסביר את זה בשלוש דקות.

חבר הכנסת צוקר, שאלו אותי גם בתקשורת, אינני יכול להסביר את זה.

דוד צוקר (מרצ):

למה שאבין את זה?

משה גפני (יהדות התורה):

לא ביקשתי שתבין. מה שאני אומר פה הוא משהו אחר. הרי אנחנו לא יושבים פה בוויכוח תיאולוגי. מה שאני אומר, אני מבקש, אני פונה לממשלה, לאלה שאמורים להחליט, או שהחליטו, על זה שעושים מפקד אוכלוסין. תדעו לכם שעל-פי ההלכה אסור לעשות את זה ללא התייעצות עם מורי הוראה, מכיוון שחלק נכבד מהאוכלוסייה לא ישתף פעולה ולא יתפקד. אם תחליטו, כפי ששמעתי בתקשורת, אני מקווה שנציגת הממשלה תאמר אחרת, אם הממשלה תאמר שמי שלא יתפקד ילך לשנת מאסר, תצטרך ממשלת ישראל לשחרר הרבה מאוד מחבלים מהכלא ולהכניס לשם הרבה אנשים מסורתיים שומרי מצוות. לא מתאים לומר דבר כזה במשטר דמוקרטי. לא עולה על הדעת שהממשלה, כל ממשלה, תאמר דבר כזה.

רן כהן (מרצ):

לכל דבר אתם מוצאים פתרון. לזה אתם לא מוצאים פתרון?

משה גפני (יהדות התורה):

מי אמר שלא, אמרתי שלא?

היו"ר י' עזרן:

אז לא היו פריימריס. לפריימריס מותר אולי להתפקד.

משה גפני (יהדות התורה):

אם שמת לב והבחנת, אמרתי מראש, אינני עומד כאן על תקן של פוסק הלכות. אני אומר, וזה תפקידי כאיש ציבור, על מנת שהעניין הזה לא יגיע לממדים לא נוחים ולא נעימים, מכיוון שזה ילך לכיוון הזה. אם יתחילו במהלך, כפי שאמר מנהל הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שחייבים להתפקד, בכל מחיר, שנת מאסר וכל מה שכרוך בזה, וזה יעשה בלי התייעצות – א. המפקד לא יצליח; ב. הוא מסוכן, כפי שאמרתי שהיה בעבר; ג. לא תושג בעניין הזה שום מטרה.

לכן, אני מבקש שהממשלה תבחן את העניין הזה עם מורי הוראה, אנשי הלכה שמקובלים על הציבור בישראל, ולא לעשות את זה בכפייה. אנחנו לא נמצאים במשטר מסוג המשטרים האפלים, שמכריחים אנשים לעשות דברים בניגוד לאמונתם. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, גברתי השרה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הואיל והצו על המפקד מוצא על-פי החוק על-ידי ראש הממשלה לאחר התייעצות, אני אקרא לפניכם תחילה את הודעתו של ראש הממשלה.

"מפקד האוכלוסין והדיר נערך בישראל בכל עשור" – אם כן, אין בפנינו שום חידוש, היו כבר מפקדים בעבר והם עברו בשלום. "מאז המפקד הקודם, שנערך בשנת 1983, חלו שינויים משמעותיים בגודל האוכלוסייה, בפיזור הגיאוגרפי, בהרכבה ובתכונותיה.

"במפקד שיחל בחודש אוקטובר השנה, ועתיד להימשך עד לחודש דצמבר, ייאסף מידע דמוגרפי בסיסי ועדכני, הכולל, בין השאר, מידע אודות גיל, מין, ארץ מוצא, מצב משפחתי. מ-20% ממשקי-הבית במדינה ייאסף מידע נוסף אשר יכלול נתונים בנושא חברה וכלכלה.

"המידע שייאסף במפקד ישמש בסיס לנתונים בחלוקה גיאוגרפית של ישראל לצורכי תכנון התשתית, הקצאת מקורות, אספקת שירותים, עיצוב מדיניות ומחקר על האוכלוסייה בישראל, רמת מחייתה, תנאי מגוריה, איכות חייה ועוד.

"המידע נחוץ לרשויות המדינה, לגופים ציבוריים ולגופים פרטיים גם יחד. כל גורם יהיה מסוגל לשאוב מתוך בסיס הנתונים את המידע הדרוש לו לצורכי פעולתו או עסקיו, לפי העניין. שימושים חשובים בנתוני המפקד ייעשו גם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

"רבותי חברי הכנסת, מפקד האוכלוסין והדיר נערך מכוח פקודת הסטטיסטיקה [נוסח חדש], התשל"ב-1972, המקנה לראש הממשלה את הסמכות להורות בצו על עריכת המפקד לאחר התייעצות עם הסטטיסטיקן הממשלתי ועם המועצה הציבורית לסטטיסטיקה. ראש הממשלה אכן קיים את חובת ההתייעצות וחתם על צו ביום כ"ו בניסן התשנ"ה, 26 באפריל 1995.

"הצו מספק אומנם את המסגרת החוקית לקיום המפקד, אך גם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבינה כי הצלחתו של המפקד מותנית בשיתוף פעולה מלא של הציבור. אשר על כן ובמטרה להבטיח את הצלחתו, מקיימת הלשכה מגעים עם מגזרי אוכלוסייה שונים, ובכלל זה גם עם אנשי המגזר הדתי-החרדי.

"הנה כי כן, אין ספק כי עריכתו של המפקד היא חיונית ביותר, ואני שמח כי גם חבר הכנסת גפני אינו מערער על עצם נחיצותו של המפקד" – גם לכם יש בעיות שיכון, בתי-ספר ובעיות חברתיות – "אני מקווה שההשתתפות בו תהיה מלאה ואני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום."

אני רוצה להוסיף שני משפטים על הודעתו של ראש הממשלה. האחד הוא, שאני עצמי נפגשתי עם אנשי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מפני שאותי עניין נושא אחר והוא שמירת צנעת הפרט. בתוך הדיונים שהיו לנו בנושא של שמירת צנעת הפרט, עלתה הבעיה של הציבור החרדי ונמסר – וכאן יש אישוש גם בדברים של ראש הממשלה – שעם הציבור ומנהיגיו יש דיון. יכול מאוד להיות שמכוח הדיון הזה הם יפנו למי שאתה חושב שהם פוסקי ההלכה או שיש להידבר אתם. יש מקרים, דווקא של פוסקי הלכה רבים, שלא מעמידים בפניהם שאלות, על מנת שלא יצטרכו לתת תשובות. הדבר ידוע, המפקד הוא הכרחי, הוא היה בעבר, ואני מבקשת להוריד את ההצעה מסדר-היום. תודה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש לשאול את השרה. לא שמעתי משפט אחד. אמרת שדנים עם אנשי ההלכה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אמרו שמתנהל במיוחד קשר עם המגזר הדתי-החרדי.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, יש לנו כעת הצעה להסיר, כמובן הצעה של המציע לדיון במליאה, ויש הצעה להעביר את הנושא לוועדה.

חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, בדיוק בפרשת השבוע, פרשת "במדבר", נאמר: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל". שואל הרמב"ן, איך התורה אומרת לספור? כשדוד המלך ספר, מנה, הוא נענש והיתה מגפה גדולה בעם. אומר הרמב"ן, דבר שינחה גם אותנו: אם סופרים לצורך התגאות, איזה צבא יש לנו – דוד המלך טעה שהוא עשה את זה לצורך גידול הצבא. ואם סופרים לצורך אינפורמציה, יש תנאים שאפשר לקיים זאת.

שאל חבר הכנסת דדי צוקר מה הנימוק. הנימוק הוא, שאדם בישראל הוא לא מספר אישי בצה"ל, הוא לא מאבד את זהותו, יש מספר ועוד מספר. חביב אדם שנברא בצלם. כל אדם הוא יצירה, ולכן אסור לספור אותו כמו שסופרים חפצים אחרים.

אני מבקש לבוא בדברים עם אנשי ההלכה. יש פתרון לעניין.

היו"ר י' עזרני:

זה בדיוק מה שאמרה השרה, ואנחנו מודים לך.

אתה מסכים לוועדה, חבר הכנסת גפני?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 1

נגד – 16

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר י' עזרן:

אין דבר כזה. חבר הכנסת גפני, אתה מסכים להצעת השרה להעביר את הנושא לוועדה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא להעביר לוועדה, להסיר.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, להסיר. אתה לא יכול להציע להעביר לוועדה אלא רק דיון במליאה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני הצעתי להעביר לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

מה אדוני אומר?

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אתה שאלת אם אני מסכים לדברי השרה להסיר מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

האם אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת בא-גד להעביר לוועדה?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, יש הצעה של השרה להסיר, והצעה של חבר הכנסת בא-גד להעביר לוועדה. מי שמצביע בעד – פירוש לוועדה, מי שמצביע נגד – פירוש להסיר. תודה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 21

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

21 נגד, שלושה בעד, אין נמנעים. אני קובע שההצעה נדחתה. עבור הפרוטוקול: ההצבעה הראשונה, שקדמה להצבעה זו, בוטלה. תודה.

הצעות לסדר-היום

תקיפת השרה שולמית אלוני בניו-יורק

היו"ר י' עזרן:

ברשותכם נעבור לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 6734, 6744, 6746, 6750, 6751, 6760, 6762 ו-6771 של כמה חברי כנסת: תקיפת השרה שולמית אלוני בניו-יורק. ראשון הדוברים, חבר הכנסת משה פלד.

גברתי השרה, זה לא נושא שהוא סוב-יודיציה? גברתי הגישה תלונה, אולי זה סוב-יודיציה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

זה לא סוב-יודיציה כי התלונה הוגשה למשטרה בשלטון הפדרלי בניו-יורק.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, גברתי השרה מדגישה ואומרת, כיוון שהיא משפטנית דגולה, שהתלונה היתה שם בניו-יורק.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, מי עונה בשם הממשלה?

היו"ר י' עזרן:

היא, זכותה.

משה פלד (צומת):

הוא טוען לניגוד אינטרסים.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השרה, לאחר כתבת הטלוויזיה ביומן השבוע על אודות פעילותם של ישראלים בקרב חברי הקונגרס בארצות-הברית, בחרתי לעסוק בנושא ובהשלכותיו בכנסת.

ביום ראשון התחולל האירוע הקשה בניו-יורק שבו הוכתה השרה שולמית אלוני. אני מוצא עצמי חייב להתייחס ולגנות בכל לשון של גינוי הן את התופעה הכללית של מעבר מוויכוח פוליטי לגיטימי לעימות כוחני ואגרופני, והן את המקרה הבודד שאירע בניו-יורק. לא קיימת סיבה בעולם המצדיקה או מאפשרת התפרצות שכזו.

אני מציע לכולם לנהוג כמנהגי: בכל פעם כשאני עובר ליד מצבת הזיכרון לאמיל גרינצווייג, סמוך למשרד משרד ראש הממשלה, אני מאט את רכבי, מנמיך קולו של הרדיו במכונית ומסב מבטי אל המצבה, אל רמזור האזהרה החשוב כל כך לדמוקרטיה הישראלית. המצבה לאמיל גרינצווייג היא התזכורת החשובה ביותר לכל פוליטיקאי מתחיל ושאפתן.

כעת אני ניגש לעניין שרציתי להעלותו במליאת הכנסת. ובכן, רבותי חברי הכנסת, את הפעילות הנמרצת בארצות-הברית בקרב ארגוני היהודים ובקרב חברי הקונגרס האמריקני לא המציאו, לא אטינגר, לא כרמון ולא בן-אהרן. סגנון העבודה הזה זכור עוד מימי הממשלה הקודמת, כאשר אנשי השמאל פעלו אז למען שכנוע האמריקנים שלא להעביר את כספי הערבויות לקליטת גל העלייה הגדול ממדינות חבר העמים בתחילת שנות ה-90.

יתירה מזו, זכורים לכול הפרסומים של אבו-מאזן על אודות התיאום ההדוק שהיה בין מפלגת העבודה לבין הפלשתינים של ערפאת והסיכום לפני הבחירות האחרונות באשר להצבעת ערביי ישראל ותמיכתם בממשלת השמאל.

ובכן, טלו קורה מבין עיניכם והפסיקו לשטות בציבור ולהטעות אותו. "כנופיית השלושה", על-פי סגנונו של רבין, שיצאה לווישינגטון, לא בשם הליכוד יצאה, גם לא בשם עצמה. השלושה וכל האחרים פועלים בשמם של הקוגלגרים והפרופלורים, בשמם של החקלאים והקבלנים, בשמם של המתנחלים והמתיישבים ובשם כל מאות האלפים החרדים מהמציאות העגומה שאנו מצויים בה, מציאות שבה ממשלת ישראל מובילה את מדינת ישראל אל עברי פי-פחת במדיניות מעוותת ואנטי-ציונית.

הם מדברים ומשתדלים בארצות-הברית גם בשם הציבור הנבגד היודע כי רבין כבול במרתפי משרד החוץ, המשרד שראשו, מר פרס, הוא זה שלדעתי הוביל השבוע את התמרון הפוליטי הגאוני למען החלשתה של ירושלים ולהחלשתו של רבין ויצא המנצח הבלעדי מכל התרגיל המסריח הזה.

הפעילים בקרב הציבור היהודי והלא-יהודי בארצות-הברית ממשיכים למעשה במדיניותו של בן-גוריון שאמר תמיד: גורלו של העם היהודי וגורלה של מדינת ישראל ייקבעו ויוגדרו בהכרעת העם כולו ולא באמצעות ממשלה כזו או אחרת, תהיה ציונית ויהודית ככל שתהיה.

הם מדברים בשם המתיישבים ובשם אוהבי ארץ-ישראל החרדים מתהליך הייבוש של מפעל חייהם, מכך שממשלת ישראל מוסרת את אדמתם, את בירתם הנצחית, שכל ראשי ממשלות ישראל מחויבים לנצחיותה וליהדותה. הם מוסרים את קודשי אומתם, את מימיהם, את שיירי צדקתם, את תכלית קיומם, עד כי לא ייוותר עוד מקום להוליך אליו את החרפה.

שלושת הישראלים שפועלים ומסבירים בווישינגטון, לא דברי שקר אמר – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש להזדרז ולסיים.

משה פלד (צומת):

אני כבר מסיים. קטעתי את הדברים שלי ואני רוצה לסיים בציטוט של אייב רוזנטל, עורך ה"ניו-יורק טיימס", שכתב בעיתונו: "ממשלת רבין הורסת אחת מהנחות היסוד הבסיסיות שלפיה כל היהודים פיקחים". כבוד היושב-ראש, שלושת הישראלים בארצות-הברית מנסים בכל כוחם לבנות את שהרסה ממשלת רבין ולתקן הנחת יסוד, כי היהודים אכן פיקחים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גברתי השרה שולמית אלוני, בצמרמורת של כאב שמעתי על הכאתה של השרה בעת המפגן למען ישראל בניו-יורק, על הקללות והגידופים, והקוטב שבדברים – בהרמת אגרוף רשע.

אברהם יחזקאל (העבודה):

באת עם "אוזני המן" ביום הטבח במערת-המכפלה.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה שמעת היטב, שבשעה שהיו דברים שם לא רק ששללתי וגינתי את הדברים בכל החרifות, אלא אמרתי שאסור למצוא שום תירוצים. אל תערבב דברים.

אני רוצה לומר, יש שעות שבהן אסור לומר: אומנם נכון, הדברים ראויים לגינוי, אבל – זאת אומרת לגנות את התופעה ולגלות הבנה למניעים. יש שעות שבהן צריך לומר חד וחלק: דברים כאלה לא יכירם מקומם בתוכנו.

יש ויכוח נוקב – אפשר, יש מקום להתייחס לבקשתה-תביעתה של יהדות ארצות-הברית שייצג אותה מי שהם מוצאים לנכון – אפשר. אלה שאלות נפרדות. אבל יש קווים אדומים שאותם בכל מחיר ובכל תנאי אסור לחצות. זו הסיבה שבשלה עליתי כאן לומר את הדברים.

מונח לפני מאמר של מורי ורבי הרב צבי יהודה הכהן קוק, זכר צדיק לברכה, שעמדו תיו הלאומיות התקיפות אינן צריכות הבהרה. במאמר שהוא כתב תחת הכותרת: "את אחי אני מבקש", הוא כותב את המלים הבאות: "את אחי ואת אחיותי, בכל חלקי עמנו, שבכל המפלגות ובכל הארגונים, הידועים ושאינם ידועים, הנגלים והנסתרים, ושאינם במפלגות ושאינם בארגונים – את כולם אני מבקש ומפיל תחנונים לפניהם. חוסו נא על נפשותיכם". והוא ממשיך: "אל יחפוץ ואל ידמה, במצבנו האיום הזה, להטיל את דעתו בכפיית ידיים על חברו". ועוד הוא אומר: "נזכור כי 'המגביה ידו על חברו נקרא רשע, וכי היחס השלילי מתכפל בהדדיותו לאין מעצור בין אדם לאדם ובין אח לאח". והוא מסיים: "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם, ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם".

ואני רוצה לומר לז'ק אביטל ולחברים נוספים, שאפשר שגילו הבנה למניעיו: כאן, בתחומי ארץ-ישראל, בתוך המאבק החרif והנחרץ שיש לנו עם השרה שולמית אלוני, שיש לנו עם אנשי מרצ,

ידענו לומר לחברינו בצורה הנחרצת ביותר: לא לגידוף ולא להרמת יד והכאה באגרופ רשע; כדברי משה רבנו – "ויאמר לרשע למה תכה רעך?", ומכאן שמי שמגביה ידו על חברו להכותו נקרא רשע. מכאן, אם כן על אחת כמה וכמה, אתם בארצות-הברית, שהשותפות שלכם, המוערכת מאוד על-ידינו, ראויה לציון: אל תחדירו, למדו קל וחומר לקבוע את הקו. הקו האדום הזה חשוב מאוד שיבוטא ויאמר מכל הצדדים, דווקא באלה המאבקים הגדולים והמתחים הגדולים שעומדים לפנינו בהכרעות המדיניות.

נדע, יש קו אדום שאותו אסור בשום פנים ואופן ובשום תנאי לעבור. אין מרימים יד, אין מכים באגרופ רשע. תודה.

היו"ר י' עזרני:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, מי שתקף את השרה אלוני בניו-יורק רצה לבטא את העמדות הקיצוניות, הגזעניות, שונאות השלום, שונאות ההסדר. השרה אלוני סימלה מבחינתו את הדרך העקבית, השיטתית, הבלתי-מתפשרת במאבק לשלום עם השכנים, עם הפלשתינים, במאבק נגד גזענות, במאבק להגנת זכויות האדם באשר הוא אדם, במאבק נגד כפייה דתית, במאבק למען דמוקרטיה בישראל.

היה ניסיון נאלח למנוע את הופעתה של השרה אלוני על-ידי פרסום מוקדם שבמקום יהיו בריונים. היה ניסיון להשתיק אותה באמצעות אגרופ בבטנה. אבל אני רוצה לומר בביטחון מלא, שכל התוקפנים חסרי הכבוד המינימלי, שכל הבריונים בעלי הלכי הרוח הפאשיסטית ייכשלו, משום שהם עומדים מול דרכו הבלתי-נמנעת של העם בישראל לשלום ולהסדר.

יש אצלנו מי שמחלק לאלה שראויים לכבוד ולאלה שאינם ראויים לכבוד. יש אצלנו מי שמגדיר אנשים מסוימים כלאומיים ואת האחרים כאנטי-לאומיים. יש מי שמגדיר אחדים כדואגים לעם ישראל ואת האחרים הוא מגדיר כבוגדים. אני רוצה לומר, שמי שאינו משתמש באגרופים אבל מכנה את ראש הממשלה רבין "בוגד", הוא בעצם נותן אור ירוק לאותם בריונים ואגרופנים שאחר כך מפעילים אגרופים, וכבר דיברתי קודם על מה שהם עשו ביפו.

במערכת הפוליטית, בשלב שבו אנחנו נמצאים יש ויכוח היסטורי וויכוח פוליטי. אני רוצה להזהיר את האגף הזה של הבית ולומר: ויכוח זה דבר לגיטימי. אני אכבד את זכותכם להיאבק על דעותיכם, אבל היזהרו מאוד מחלוקת אישי הציבור לבוגדים ולנאמנים; היזהרו מאוד מניסיון להכפיש את שמם של אישי ציבור; היזהרו מאוד מניסיון להלל את מי שמתנגדים מראש לנסיגה שתהיה, את מי שאומרים שהם יתנגדו מראש ואפילו בכוח להחלטות לגיטימיות של הממשלה.

אני חושבת שהכנסת כולה מוקיעה את המעשה הנפשע שנעשה בניו-יורק, וקוראת לסובלנות, וקוראת גם להתמיד בדרך שמובילה לשלום. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חברת הכנסת גוז'נסקי.

משה פלד (צומת):

הייתי מקבל את ההודעה שלך ללא הפסקה האחרונה.

היו"ר י' עזרן:

גם אני לא הבנתי את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אסור להתנגד להחלטות הממשלה? כל מה שאמרת זה נכון, אבל את זה אינני מבין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אמרתי שבכוח יתנגדו.

היו"ר י' עזרן:

זה משהו אחר.

חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו נוכח. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת הנוכחים, קרו השבוע שני דברים שחייבים לזעזע את כולנו ללא יוצא מן הכלל, ללא הבדל דעות, כי הדברים האלה מסוכנים.

הדבר הראשון – האלימות הפיסית נגד השרה שולמית אלוני. יש להוקיע את המעשה הזה בכל פה, ואסור לתת שדבר כזה יחדור לתוכנו בכל מקרה, בכל צורה ומכל סיבה שהיא.

דבר שני – הפגיעה של המטורף בכנסייה ביפו, מטורף שבא ביוזמתו להשמיד עבודה זרה; בלי לפגוע באנשים, הוא אומר, אבל הוא הלך להשמיד את הצלמים.

הדברים האלה מסוכנים. אין לנו עניין נגד דתות אחרות – האסלאם, הכנסיות. לא לפגוע. אנחנו צריכים לאפשר במדינתנו את החופש לכל אחד בדתו, איש בשם אלוקיו.

אני עומד לומר עכשיו דבר שאיננו מקובל. אני אומר לכם שהתורה ידעה גבול, קו אדום. כאשר שני גברים מתקוטטים, ואשה רוצה להציל את בעלה ואינה יודעת איך, כי הגבר השני חזק יותר, אומרת התורה: כי יינצו האנשים – ושימו לב למלה יינצו – אומר רש"י: אין שלום יוצא מידי מצותא. מקטטה ומריב, שלום לא יצא. "כי ינצו אנשים יחדו" – יינצו מלשון ריב – "איש ואחיו וקרבה אשת האחד להציל את אישה מיד מכהו, ושלחה ידה והחזיקה במבשיו". יש לה סיבה לגיטימית, היא רוצה להציל את בעלה ואין לה דרך אחרת. אומרת התורה: גברתי, עברת את הקו האדום. זה לא יימחל לך. "וקצתה את כפה" – – –

היו"ר י' עזרן:

אולי תסביר את הכוונה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כתוב שהכוונה היא לא לחתוך יד, אלא ממון, ומביאים כאן פיצויים גדולים. והתורה מוסיפה עוד מלה: "לא תחוס עינך". אל תרחם, אל תתחשב. היא עברה את הקו האדום, ויש להגיב.

כולנו מגיבים, אבל אני רוצה באמת, מקרב לב, לומר לחברי: האם אנחנו לא אשמים קצת במעבר של הקו האדום? האם לא אשמים אנחנו, כאשר מצד אחד ישנו פרופסור צימרמן שמדבר דברים, מחרף ומגדף, ואותו לא מפטרים; לעומתו יושב בחור צדיק, הרב עידו אלבה, שמפני שפרסם מאמר הלכתי הוא יושב שנתיים בבית-הסוהר. פה אדם מחרף ומגדף, ועוברים לסדר-היום, חופש אקדמי. ואילו הרב עידו אלבה יושב שנתיים במאסר. פניתי אל השופט שמגר בעניין זה. הוא אומנם עשה עוד משהו, אבל פרסם מאמר הלכתי ומשום כך הוא במאסר.

ועוד דבר. מי לא גינה – – –

היו"ר י' עזרן:

אני רק מודיע לך שזמנך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבר גמרתי, משפט אחרון.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי מאתנו לא גינה את מעשהו של ד"ר ברוך גולדשטיין, שגרם לזעזוע עמוק אצל כולנו. אבל לא שמעתי, אף לא אחד, שגינה את אביו של הנער המחבל מכפר-דרום, שאמר כי בנו נכנס לגן-עדן וטוב שעשה את מה שעשה. למה ההבדל בין דם לדם?

לכן, אני פונה לכולנו, ואני פונה אל שרת התקשורת ואומר לה: כולנו אתך במה שקרה, אף שאת יודעת שאני מחולק עם דעותייך. אבל כדי שנהיה בגדר הקונסנסוס הלאומי, אנחנו צריכים למנוע מכל הצדדים, ולא רק כאשר זה קורה לאחד מאתנו. אם הדבר יהיה אחיד, נהיה יותר חזקים ויותר תקיפים.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מודה לך. צריך להבין, שכשאשר שרה מייצגת את מדינת ישראל, האגרוף שהוטח בה היה כלפי מדינת ישראל ולא רק לאדם. צריך להבין את זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

בהחלט, בהחלט.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חלק מהפוליטיקאים של הימין נתנו הכשר לאותו אגרוף של ז'ק אביטל, שמכניס מדי פעם את ידו לכיסו ותורם להם כספים, ואם תרצו אנקוב בשמותיהם. אלה אותם אנשים שלחצו את ידו, אותם אנשים שיצרו את האווירה למנהיגותו של ז'ק אביטל בקרב יהדות ניו-יורק, אלה אותם אנשים שאינם מגנים אותו יום אחרי שבריאיון ברדיו הוא קורא לשרה אלוני – ואני מבקש שוב את סליחתך, גברתי השרה – ואומר: היא נבלה, אבל לא הרמתי עליה יד; אינם מגנים אותו נבל ברשות הרבים. אותו אין מגנים.

ואומר דבר נוסף. הגיע זמן שנפסיק להתרפס בפני גורמים מסוימים בקרב יהדות ארצות-הברית. כשפוליטיקאי ממפלגת העבודה נשלח לסייר בתפוצות הגלות בארצות-הברית, הגולים החדשים, הוא חוזר ואומר: מצאתי כאלה שתומכים בעמדותינו. כשפוליטיקאי של הימין נשלח לאותה מטרה וחוזר משם, גם הוא אומר: מצאתי כאלה שתומכים בעמדותינו. אבל האמת שצריכה להיאמר היא, שכולנו, ללא הבדל בין ימין לשמאל, צריכים לומר ליהודי ארצות-הברית: המקום שלכם הוא לא שם. תפסיקו עם חלק מהפטרונז' שאתם מתרגמים למונחים של כסף.

כל הדברים האלה מביאים לכך שאת, שהנך נציגת העם היהודי בישראל, בהימצאך בארצות-הברית, את מגיעה למצב שבו עולה מנהיג יהודי אל הבמה, והוא עדיין מנהיג יהודי שם, ומכה אותך. וכשהוא מכה בך, הוא מכה בנו. הכסף שלו הוא זה שגורם לכך שהוא גם קופץ את אגרופו ואולי בזמן כלשהו גם נותן אותו בקרב נציגה של מדינת ישראל. על כך אני מתרעם. הנסיעות לארצות-הברית חשובות. יש המדברים על שותפות עם יהודי ארצות-הברית, ואכן יש שותפות, אבל יש גם מי ששואל: עד מתי? לאיזה כיוון?

מדוע אין אנו מאיצים בהם לעלות? מה פירוש ההזדהות של יהדות עם מדינת ישראל? זה ללא ספק דבר חשוב ומעורר גאווה. אבל האם זה מעורר אצלם גם את סימן השאלה על שהם ממשיכים להישאר שם? עד כמה הכסף שנתרם על-ידי ז'ק אביטל לשיבת "עטרת כוהנים" הכשיר את ידו גם להכות בך, גברתי השרה? עד כמה הכסף שנתרם על-ידו לחבר כנסת בכיר מן הליכוד, שמודה בכך שז'ק אביטל תרם לו כסף, מכשיר אותו לכך שבהגיעו למדינת ישראל ילחצו כאן את אגרוף ידו, כביכול היה אורח מכובד? וידוע שהוא תרם לחבר כנסת מהליכוד.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה הקשר?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר את הדברים האלה כדי להבהיר שיכול להיות שאתה מגיע למצב – –

היו"ר י' עזרני:

שלא לקבל תרומות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא אתה, חלילה.

— שגורמים פוליטיים ואולי גם תורניים מקבלים ממנו כסף, וכן גם ימחלו לו כאשר יגיע לכאן.

אני חושב שיש לשלול את הדרכון שלו. יש לו דרכון ישראלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אין לו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מציע לשלול את הדרכון שלו. יש להקיא אותו. אסור שיבקר פה. אסור שיתקבל על-ידי פוליטיקאים ועל-ידי ראשי ישיבות שמקבלים את הכסף שלו. בעוד חודש הוא יגיע לכאן, ופוליטיקאים של הימין יקבלו אותו. על זה צריך להלין. ישכחו את מה שעשה לשרה אלוני, יקבלו אותו בכנסת ישראל. הוא ביקר בכנסת ישראל, ואני אומר שצריך להגיד לו: מקומך לא אתנו, אל תבוא למדינת ישראל, אל תארגן את מצעד העצמאות, אין לנו חלק אתך.

היו"ר י' עזרני:

תודה לחבר הכנסת יחזקאל. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האירוע שהיה נגד השרה שולמית אלוני הוא לא הראשון מסוגו. לפני שנים מספר ביקרתי בארצות-הברית, בהזמנה של "שלום עכשיו", עם השרה אורה נמיר. היינו בכנס שהופיעו בו בריונים יהודים שקיללו את שנינו וניסו גם להתקיף אותנו ולהכות אותנו, והשרה אורה נמיר ניצלה בנס. הם התקרבו אליה, קיללו אותה, את המשפחה שלה ואת עמדותיה, ורק הודות להתערבות המשטרה שהיתה בתוך האולם נמנעה פגיעה פיזית באורה נמיר ובי.

אני חושב שהתופעות הללו הן תופעות לא יוצאות דופן אצל חלק מהציבור היהודי בארצות-הברית, ועם כל הגיוני שלי לתופעה הזאת, למכה ולמי שעומד מאחוריו, אני רוצה לומר, שהקיצוניות בקרב היהודים בארצות-הברית ניזונה מהקיצוניות האידאולוגית כאן, לרבות בבית הזה. האנשים האלה מיוחדים עם הימין הישראלי, ואני מתפלא שאנשים העומדים על הבמה הזאת מתחסדים כאילו הם נגד תופעות כאלה ומגנים את המעשה שנעשה נגד השרה אלוני, אבל הדברים שהם אומרים מעל במת הכנסת ובציבור מעודדים גזענות, מעודדים קיצוניות ואי-סובלנות.

השרה אלוני הותקפה מפני שהיא לוחמת למען דמוקרטיה, למען שלום, למען צדק חברתי. היא לא הותקפה מפני ששמה שולמית אלוני, אלא בגלל העקרונות שלה. מי שנלחם בצורה קיצונית בעקרונות הללו מזין את הקיצוניות.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה המסקנה שלך, מה אתה מציע?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע מה שהחברים שלך, אולי לא אתה, אומרים בארצות-הברית. אני הופעתי מעל במה אחת עם חברים שלך מהליכוד ושמעתי מה הם אומרים שם בארצות-הברית ואיך הם מזינים את הקיצוניות היהודית שם, איך הם מטיפים לקיצוניות שמביאה לתוצאות כאלה.

משה פלד (צומת):

לא שמעת על איש אחד מהימין שמסית להכות. תפסיק לשקר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם לא אמרו להכות, הם לא השתמשו במושג מכות, זה נכון, אבל בהטפה שלהם לאי-סובלנות, לגזענות, לטרנספר, הם אומרים את הדברים הללו.

משה פלד (צומת):

לא שמעת על איש אחד שמסית לקיצוניות ולגזענות – על מה אתה מדבר בכלל – מכל המחנה הלאומי במדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הייבוא של המחנה הקיצוני, כבר ראינו את התופעות האלה, איזה יבוא הבאתם לכאן מארצות-הברית.

משה פלד (צומת):

הוא עושה הכללות. תראה מה קרה לו. בושה וחרפה. בושה וחרפה לכל המחנה הלאומי. הוא נציג אש"ף בכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שב ותשתוק. תתרגל לשמוע דעה אחרת. זה כואב לך – שיכאב לך. בושה וחרפה לך, גזען כמוך.

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אני מבקש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תשתיק אותו. הוא כל פעם מתפרץ.

היו"ר י' עזרן:

אתה לא יכול לקרוא לו גזען.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני קורא לו גזען.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כאשר הוא ייסע לארצות-הברית ומישהו בבית ישמע את השטויות שלך – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אברהם יחזקאל, אל תשפוך כעת שמן למדורה.

משה פלד (צומת):

מה אתה מדבר שטויות? אני מציע לך לשתוק כמו שאתה שותק במשטרה – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אתם רואים שאתם נגררים. זאת אלימות מילולית.

משה פלד (צומת):

אני חושב שהוא צריך להתנצל.

היו"ר י' עזרן:

אדוני חושב, הנה הוא שמע אותך. אני יכול לחייב אותו להתנצל? אני לא יכול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני עוד הפעם אומר, שהקיצוניות בארצות-הברית ניזונה מהקיצוניות כאן. מי שעשה את המעשה המטורף ביפו, אותו חייל, גם הוא ניזון מהקיצוניות בבית הזה, הקיצוניות הגזענית של הימין הישראלי. כך, על-ידי הטפה ארסית גזענית הוא הלך ועשה מה שעשה בכנסייה ביפו. אם אתם חושבים שהציבור לא ניזון מהדברים הללו, אתם טועים.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, שלוש דקות עברו עם תוספת. בבקשה תסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני, אני לא דיברתי דקה, הוא דיבר שתי דקות.

משה פלד (צומת):

— — — הימין הישראלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לומר, שיהדות ארצות-הברית שלחה אנשים כמו כהנא, מרזל, הרוצח גולדשטיין ואנשים אחרים — — —

היו"ר י' עזרן:

למה אתה עושה הכללות? אדוני, אתה בהתחלת דברך — — —

משה פלד (צומת):

כואב לי ההכללות — — —

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני, אני מעיר ואתה מפריע לי. חבר הכנסת פלד, אתה מפסיק אותי באמצע דברי, זה לא בסדר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני, אני יודע שבארצות-הברית יש רוב גדול של יהודים ריאליסטים, מפוכחים ותומכי שלום. אני אמרתי את הדברים בתחילת דברי, אבל אתה לא רוצה לשמוע.

היו"ר י' עזרן:

הוא אמר שיש מיעוט קטן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא מאשים את היהודים בארצות-הברית, אני מאשים אותה קבוצה גזענית קטנה שניזונה מהקיצוניים שכאן, בתוך מדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך שהבהרת את זה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לכן, יש מערכת יחסים חזקה בין הימין הקיצוני כאן לבין הימין הקיצוני בארצות-הברית.

אני מסיים ואומר, שהכנסת כולה צריכה להוקיע את התופעה הזאת ולהביע תמיכה מלאה בשרה שולמית אלוני, שבעמדותיה משקפת אשה שלוחמת למען צדק חברתי, למען שלום ודמוקרטיה.

היו"ר י' עזרן:

בזה כולם מסכימים אתך. תודה לחבר הכנסת. חבל, לא היינו צריכים להגיע לזה, אנחנו בדיון מאוד ערכי וחשוב, למה צריכים להגיע לדברים האלה? כל אחד מנצל את אגרוף הרשע כדי לבעוט.

חבר הכנסת מיכאל איתן. ברשותך, חברת הכנסת נעמי חזן, אבל אם את לא מסכימה, אז בבקשה, חברת הכנסת נעמי חזן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אהיה אחרון.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חברת הכנסת נעמי חזן, את צודקת במאה אחוז, אני פשוט רציתי לתת לך את האפשרות לסכם ולבטא את כל רחשי הלב. זה לפני משורת הדין, ולא יכעס עלי חבר הכנסת מיכאל איתן אם אבקש ממנו לשבת ולא לעמוד.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, השרה שולמית אלוני, שרה בכירה בממשלת ישראל, נדחפה, גונתה, הוכתה באירוע הצדעה למדינת ישראל בניו-יורק. אנחנו שמענו דברי גינוי מכל צדי הבית, ובצדק, כי אי-אפשר לעבור על מעשה כזה לסדר-היום.

אנחנו ערים, אני חושבת שכל מי שמקשיב לדיון הזה ער לחלוטין לכך שיש חילוקי דעות אמיתיים במדינת ישראל ובקרב יהדות התפוצות לגבי דרכנו המדינית. חילוקי הדעות האלה אינם חדשים, הם היו גם בעבר. בכל שנות שלטון הליכוד, השרה אלוני, חברת הכנסת גוז'נסקי, אנחנו שהיינו אז באופוזיציה, לרבות אני, הופענו בארצות-הברית והתנגדנו בפומבי לצעדים מסוימים של ממשלת ישראל דאז, כך גם עושים חברי אופוזיציה היום בארץ ובחוץ. אבל מעולם, מעולם, לא ברמיזה ולא בדיבור ישיר, לא קראנו לנציג רשמי של ממשלת ישראל: בוגד. מעולם, כי זה עובר כל גבול.

עובדיה עלי (הליכוד):

קראתם לו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היטלר.

נעמי חזן (מרצ):

זה עובר כל גבול. לא קראנו לבגין ולא לשמיר ולא לאחרים, לא קראנו בוגד.

מה קרה? אתם נתתם יד, הימין כאן, להשפלה לא רק של שרה בממשלת ישראל, אלא למדינת ישראל בכלל. ועל-ידי מי? על-ידי אדון ז'ק אביטל – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מי נתן יד?

נעמי חזן (מרצ):

– – שהוא בריון, פאשיסט, גזען, שקרן וגם יורד, שהחזיר משום-מה את דרכונו הישראלי, ועכשיו עושה בחוץ את מה שאתם מוקיעים מעל דוכן הכנסת.

בוויכוח הנוקב שיש גם כאן, כל מעשי האלימות והבריונות, מאמיל גרינצווייג ועד לשולמית אלוני, נעשו על-ידי הימין הקיצוני. תראו לי חבר כנסת אחד של הימין שהוכה, שנדחף, שנשרט, כמו חברי הכנסת של המרכז והשמאל.

לכן, מצד אחד אני מקבלת, ולא רק מקבלת אלא מקבלת בברכה את הכנות בדברי הגינוי שנאמרו כאן. אבל זה לא מספיק. אני מוכרחה להודות שזה לא מספיק, כי המלל נגד אלימות ובריונות זה דבר אחד, אבל תתרגמו את זה לשפת המעשה. מדוע ביבי נתניהו לא הגיש תלונה בשם הליכוד נגד ז'ק אביטל?

מיכאל איתן (הליכוד):

למה את לא הגשת בשם מרצ?

נעמי חזן (מרצ):

מתי בפעם האחרונה הימין במדינת ישראל לא רק הוקיע את האלימות אלא עשה מעשה נחרץ נגד אלימות? בואו נשאיר את הוויכוח בתחומי הוויכוח הלגיטימי. לא מספיק לדבר נגד אלימות ובריונות, חשוב גם לעשות מעשים נגד אלימות ובריונות. תודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה שאת עושה זו אלימות? מה שהם עושים זו אלימות.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת עובדיה עלי, מייד.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ללוחמים רוסים שהשתייכו לצבאות

בעלות-הברית במלחמת העולם השנייה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לי לומר לכם דבר קטן שישמח גם אתכם; לא מאורע גדול, אבל הוא עושה מאוד טוב על הלב.

קודם כול אני מודה מאוד לסגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת יוסף עזרן שנתן לי את האפשרות לעשות את זה.

אנחנו מארחים היום אצלנו משלחת מיוחדת במינה לחלוטין, 400 קצינים וחיילים מהצבא האדום שהשתתפו במלחמת העולם השנייה. רובם נטלו חלק בשחרור האזורים שבהם נרצחו רוב היהודים; חלק מהם לקחו חלק בשחרור מחנות ריכוז וכן הלאה. הם הגיעו ליום אחד למדינת ישראל באוניה. הם באו מחיפה, והזמנו אותם לכנסת.

אני בירכתי אותם קודם בשם כל חברי הכנסת ורציתי גם שיראו במידה מסוימת את הפרלמנט בעבודתו. ביניהם יש קבוצות מאוד פעילות בקנה-מידה אירופי במאבק נגד אנטישמיות, גזענות וכן הלאה. לקחתי את כל הכתובות ואני מעביר אותן לחברי חבר הכנסת עובדיה עלי שמרכז את הקבוצה הפרלמנטרית שלנו בעניין זה.

בין האורחים נמצאת בתו של המרשל ז'וקוף, אחד הגיבורים המרכזיים בהיסטוריה האנושית, אולי האישיות הצבאית החשובה ביותר בברית-המועצות בשדה הצבאי ובחלקו בשחרור אירופה מעול הנאציזם והפאשיזם הנאצי. הבת נמצאת ביצע, ואני רוצה לברך אותה באופן אישי. אתם תראו אותה כאן, זאת בתו של המרשל ז'וקוף. בירכתי אותה בשם כל הכנסת, והיא סיפרה לי, שכאשר הוא הגיע, בקטע של הקרב על אודר וכן הלאה של שחרור פולין מהנאציזם, והגיע בפעם הראשונה למחנה ריכוז וראה את האסון שם, הוא שילב בנאומו בעיקר את הכורח להדביר מהר את הנאציזם, שמידת השטניות שלו באה לביטוי שיא במה שעשו לעם היהודי. היא הביאה לי אפילו את פקודת היום הזאת; היא נמצאת איתי, מודפסת, ואנחנו נמצא לה מקום בכנסת ונעביר העתקים ממנה גם לוועדה שלנו.

בשמכם, בשם מדינת ישראל, אני מברך את כל אורחינו אחד-אחד, ובאופן מיוחד את הבת ואת משפחתו של ז'וקוף, שנכנס להיסטוריה האנושית ולהיסטוריה היהודית כגדול משחררי אירופה מעול הנאציזם.

סליחה שעשיתי זאת כך באמצע הישיבה. את שאר החומר אני מעביר אליך, ידידי חבר הכנסת עובדיה עלי. ניצור קשר עם הקבוצות האלה.

בבקשה, ידידי סגן יושב-ראש הכנסת יוסף עזרן, אנא ממך, אתה חוזר לשלטון.

הצעות לסדר-היום

תקיפת השרה שולמית אלוני בניו-יורק

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת אבי יחזקאל, לפני שחבר הכנסת מיכאל איתן יעלה לדוכן. דקה אחת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שדברי, כשהפרעתי לחבר הכנסת חנן פורת בסוגיה של גולדשטיין והתנהגותו, יילקחו מהפרוטוקול. אני מבקש להתנצל אף שהוא איננו באולם.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך ומעריך זאת מאוד.

בבקשה, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, האירוע בניו-יורק שבו הותקפה שרה של ממשלת ישראל הוא אירוע שפגע בכל פטריוט ישראלי באשר הוא. לממשלת ישראל יש לגיטימציה מלאה לפעול, לעשות בהתאם לחוק ובהתאם למקובל במדינה דמוקרטית. במדינה דמוקרטית יש הכרעות של רוב ומיעוט, ובהכרעות של רוב ומיעוט – המיעוט צריך לדעת לקבל את ההכרעות של הרוב. יש אופוזיציה, יש מאבקים פרלמנטריים, יש מאבקים מחוץ לפרלמנט, אבל כל אחד במאבקו יודע שיש קו גבול. השר הוא שר של ממשלה, ממשלה היא ממשלה של המדינה, היא חלק מהמדינה, וכל מי שפוגע בשר של ממשלת ישראל פוגע בממשלת ישראל, פוגע במדינת ישראל.

כך צריך לראות את האירוע, וצריך לראות אותו חמור שבעתיים כאשר הוא נעשה בחוץ-לארץ, במקום שבו צריך יותר מאשר בארץ להפגין אחדות, להנמיך את חילוקי הדעות ולהציג בפני כל העולם מדינה כפי שאנחנו, מדינה דמוקרטית, חזקה, שיודעת להתווכח, יודעת להילחם על הדברים המוסכמים ויודעת לכבד ולחזק את שלטונה הלגיטימי, לא רק אלה שתומכים בו אלא גם אלה שמעבירים עליו ביקורת באשר למדיניותו.

אני חושב, שדווקא מבחינת הצורך לחזק את הקיום הלאומי שלנו בארץ, חייבים כל הגורמים הפוליטיים לגנות ללא שום הסתייגות את הפעולה הנפשעת שנעשתה כנגד שרה של מדינת ישראל.

אני שמח שהיו גינויים מכל עבר. אני שמח גם שהאדם שעשה מה שעשה מצא צורך להתנצל או להגיד: לא עשיתי. אני לא שופט, ואני לא רוצה להיכנס כרגע לדין בעובדות. די לי אולי בכך, שאם אדם עשה מעשה והוא חוזר בו – אולי הוא היה צריך לחזור בו בצורה אחרת, אבל הוא מתבייש במעשה – אולי יש בזה משהו להעיד על כך. אבל, לא זאת הבעיה. הבעיה היא לא האדם הבודד, הבעיה היא באמת הצורך שלנו להפיק לקחים על מנת שהציבור ידע, שהעם שלנו ידע, שאנשים בודדים ידעו, שבמעשים כאלה הם לא מייצגים שום גורם לגיטימי בדמוקרטיה הישראלית.

בתור עם יש אצלנו גורמים שנמצאים בשולי הדמוקרטיה, בחלקם אפילו מחוץ לדמוקרטיה. אנחנו צריכים להשתדל ולהיאבק על מנת שהדברים האלה יהיו ברורים, שמעשים מסוג זה הם לא לגיטימיים ביחס לכל מי שנמצא ואומר לעצמו: אני חלק מהדמוקרטיה הישראלית.

הייתי אומר יותר מזה: אולי יש אפילו כאלה שדוגלים בשיטות משטר אחרות, אבל אדם שרואה את העניין היהודי הלאומי בארץ-ישראל לא יכול לקבל בשום פנים ואופן פעולה כזאת בחוץ-לארץ או בארץ, שבאה להחליש אותנו, שבאה להביא אותנו למצב שבו בגלל ריב אחים נפלנו פעם אחת, ואנחנו עלולים ליפול פעם נוספת.

אני רוצה לסיים, בלי קשר לאירוע שהיה, בתופעה המבישה, לדעתי, שאירעה כאן בכנסת. אני צריך לשמוע נאומים או הערות בדבר התחסדות מאביר הדמוקרטיה מר דראושה, הנציג של אש"ף וה"חמאס"? הוא מסביר לי מה אני צריך לעשות בשביל שתהיה דמוקרטיה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה אתה צריך להמשיך בשטויות האלה כאשר אתה מדבר על השרה אלוני?

מיכאל איתן (הליכוד):

אבירי ניהול הוויכוח. הוא בא הנה ומטיף לי מוסר? שילך לעזה, שיראה שם – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא אזרח ישראלי כמו כל אזרח. תפסיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

על מה את מגינה? על מה את צווחת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני אגן גם על זכותך לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

כבר ראיתי את מי את משרתת, ראיתי מי הם האורים והתומים שלך. פעם זה היה סטלין, היום זה ערפאת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה אתה אומר? מה אתה מדבר?

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת גוז'נסקי, הוא לא אמר שילך לעזה לגור שם, אלא ללמוד דמוקרטיה. את לא נותנת לו לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם לא עושים רושם על אף אחד, באמת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה עושה רושם?

דוד צוקר (מרצ):

ז'ק אביטל הוא הבן החוקי של הסגנון שאתה נוקט אותו, תאמין לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא יודע, חבר הכנסת צוקר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

ממלאים דלי חלב, בועטים בו ושופכים אותו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הרי אני שמעתי איך אתם שתקתם כשפרופסור צימרמן אמר את מה שאמר. שמעתי. אני מכם לא רוצה ללמוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני התייחסתי לדברים שלו כאן, בכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

תפסיקי לצעוק, תפסיקי לצעוק.

אני לא אלמד מכם מה זאת דמוקרטיה, ממי שסגד לסטלין שנים, ואני לא אלמד מערפאת מה זה חופש ויכוח. אתם תלמדו אותנו מה זה חופש ויכוח? ערפאת וסטלין הם האלילים שלכם.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת ידידי הנכבד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי לסיים, מלה אחרונה.

היו"ר י' עזרן:

אני נותן לך ואתה מתווכח.

דוד צוקר (מרצ):

מסגנון כזה יהיו אלף ז'ק אביטל, אתה לא מבין את זה?

היו"ר י' עזרן:

אני מבין שהוא חייב לרדת עכשיו מהדוכן.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

תשתוק, בבקשה – סליחה, אמרתי "בבקשה" – והוא ירד, וזו הבנה מושלמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבל לי גם על הדברים של חברת הכנסת נעמי חזן. במקום לנסות ולחפש את הדרכים שבהן אנחנו יכולים להתלכד ולעקור תופעות כאלה משורש, היא עולה פה ואומרת: אתם אשמים. זו הוצאת דיבה, גברת חזן. לו יכולתי לתבוע אותך למשפט – ואי-אפשר, כי אמרת את הדברים מעל הדוכן. מה לי ומה לנו? את באה בטענות למה הליכוד לא הגיש נגדו תביעה. למה את לא הגשת?

רן כהן (מרצ):

הגשנו.

נעמי חזן (מרצ):

הגשנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה את לא הגשת? למה הם לא הגישו?

רן כהן (מרצ):

אנחנו אומרים לך שהגשנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הניסיון הציני הזה לנצל מעשה טירוף של אדם ולהצביע – – –

רן כהן (מרצ):

שאלת וקיבלת תשובה, אז למה אתה לא מתייחס?

היו"ר י' עזרן:

אדוני, תסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

משפט אחרון, רק שלא יפריעו לי.

היו"ר י' עזרן:

אני אגיד לך גם למה: הגנת על אשה אחת, התקוטטת כעת עם שתי נשים, עם כל הכבוד שזאת זכותך, ויש עוד אחת פה. חבל.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק עשר מלים ללא הפרעה, ואני מסיים.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

תנו לו משפט אחד. תצאי מפה, חברת הכנסת ענת מאור, תעשי לי טובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הניסיון הציני לנצל את המעשה המטורף הזה. במקום להביא למצב שתהיה הפקת לקחים אחידה, וננצל את המעשה הזה כדי למנוע דברים כאלה, אתם הופכים אותו כדי להרוויח משהו – נגיד, הנה הליכוד. זאת שטות, זה לא נכון, זה הבל וזה גורם נזק לעניין.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

אפשר להציע שבפעם השנייה תגיש שולמית אלוני את הלחי השנייה?

היו"ר י' עזרן:

מה, אתה מקנא בנשים?

דוד צוקר (מרצ):

לא.

היו"ר י' עזרן:

אז אנא, תשמור על איפוק.

דוד צוקר (מרצ):

נעמי חזן באמת לא היתה בסדר. היא היתה צריכה להגיד שאלוני היתה צריכה להגיש את הלחי השנייה גם כן.

היו"ר י' עזרן:

תנו בבקשה את הזכות הלגיטימית לשרה, שהיא גם תורנית וגם קורבן של המעשה הנורא הזה. בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, באופן אישי, אני רוצה להודות לכל חברי הבית, חברי הממשלה, שהשתתפו והביעו את מחאתם, את סלידתם, מהמעשה, וגילו תשומת לב ודאגה לשלומי. לפי עוצמת המכה היה מקום גם לדאוג לשלומי.

אני את תעודת הזהות שלי לא צריכה להציג לא כאן ולא במקום אחר, כמי שנמצאת בארץ, כמי שלחמה בארץ – כשאני הייתי בצבא במלחמת העצמאות עוד לחמנו – ועל דרכי הפוליטית, וזה לא רלוונטי. היה יום הצדעה לישראל, כאשר באותו מצעד משתתפים הכול, כל תנועות הנוער, כל בתי-הספר למיניהם, וקיבלתי הזמנה רשמית להופיע. הגיעו במיוחד השגריר מושינגטון והקונסולית הנמצאת בניו-יורק והשגריר באו"ם, וזה מעמד שבו יש הזדהות של הקבוצה האמריקנית עם מדינת ישראל.

אני אומרת את הדברים האלה, משום שמישהו, באחד המאמרים, סבר שזה ארגון מסוים שלא רצה בי ועל כן לא צריכה הייתי ללכת לשם. ובכן, זה מצעד וארגון של הזדהות עם מדינת ישראל, וקיבלתי הזמנה רשמית להיות שם.

אחר כך הודיעו, שלא כדאי שאני אדבר, מפני שתהיה שם קבוצה מיליטנטית שתפריע לי. אינני מכירה אדם מימין ומשמאל המאמין בקיומה של חברה דמוקרטית שהיה מייעץ לי, בשל האיום שתהיה קבוצה שתפריע, שלא להופיע בשם המדינה ולא לשאת את דברי. ועל כן, אף שידעתי שתהיה קבוצה כזאת ואף שנאמר אחר כך לקונסולית בניו-יורק שאפילו מארגנים קבוצה כזאת, חשבתי שחובתי להופיע שם ולומר את דבריה של מדינת ישראל ולספר ליהודים בניו-יורק, שישבו שם

וחגגו אתנו, שיש לנו בזמן הזה ימים גדולים: שאנחנו 5.5 מיליוני אזרחים, שנקלטה כאן עלייה גדולה, שיש לנו פריצה לעולם הגדול בתחום הכלכלי ובתחום החברתי ובתחום התרבות ובתחום הספרות, וסופרינו ידועים וספריהם מתורגמים, ואמנינו ידועים ויש להם תערוכות בכל מקום, וההישגים שלנו בתחום הטכנולוגיה המודרנית פורצים גבולות, ואנחנו נחשבים בין הטובות במדינות.

חברים, אתם מכירים אותי כבר שנים רבות, ובהזדמנות מסוג זה אינני עושה חשבונות. לפעמים יש כאלה שאומרים שאני אולי גולשת יותר מדי לתחום המסורת, לתחום השורשים, אבל דיברתי – ובזה גם שמתי את הדגש – על ערכה וחשיבותה של השפה העברית, כשהבסיס לה הוא ספר התנ"ך.

ההתפרעויות החלו בלשון "בוגדים". אין זו הפעם הראשונה. חבר הכנסת מיכאל איתן, חשוב שבשיח הציבורי נהיה ערים לכך. גם השנה, גם בשנה שעברה וגם לפני שנתיים, במצעדים האלה ובאספות אחרות, היו מקרים שפונים אל נציגים רשמיים של ממשלת ישראל בתואר בוגדים.

גם לקונסולית בניו-יורק הפריעו בהופעה שהיתה לה לכבוד יום העצמאות, ולמרבה הצער צריך היה להרגיע את הציבור ראש העיר הנבחר של ניו-יורק. זה לא לכבוד לנו.

הוא הדין בהופעות של השגריר שלנו.

נמצא שמשוהו בשיח הציבורי השתבש. קרה ליהדות ארצות-הברית דבר חשוב מאוד. לשמחתנו, הם לא צריכים יותר לחיות באימה של בין פוגרום לפוגרום. הם במעמד חשוב, יש להם ביטחון עצמי, והם יכולים לפתח את רמת חייהם ואת השקפותיהם ואת עמדתם בהיותם בטוחים ביותר בארצם.

לנו יש מזל משלנו, שגם אנחנו כאן חזקים, גדלים, גדולים, ואנחנו הולכים לשלום.

הפחד שחלק מהציבור המופיע שם מעורר בהם, כאילו אנחנו בסכנה, והקשר היחיד של יהדות ארצות-הברית אלינו הוא הצורך להגן עלינו, ולא לבנות אתנו שיח חדש, נדמה לי שהוא שורש הרע.

יש שני דברים שהייתי רוצה לומר כתוצאה מאותו אירוע גס, נבזי, ברוטלי, שאין אני מטילה את האשמה לגביו על איש, למעט על האיש עצמו שעשה מה שעשה. אני בדרך כלל אינני מקבלת האשמות גורפות. האיש הזה גאה בו לבו. הזכירו שלוש פעמים את שמו וחשיבותו כתורם חשוב, ומתוך כך הוא הסתובב שם בהרגשת ביטחון, כמנצח על המלאכה, והחשבון שלי והתלונה שלי קשורים באיש הזה בלבד.

אבל, אין ספק שאנחנו חייבים לעשות שני דברים למעננו וגם למענם. האחד, לבדוק את השיח הציבורי שלנו. אנחנו בעד אופוזיציה וקואליציה ושינויים שישנם בדברים האלה. אבל את צורת השיח הציבורי שלנו, שהולך וניתק, צריך להתחיל לבנות אחרת, בסגנון, בדיבורים, גם עם מלוא חילוקי הדעות.

דבר שני שאנחנו חייבים לתת עליו את הדעת, לא בהזדמנות הזאת ולא בהקשר זה, אבל עלינו לדעת, שעכשיו, כאשר טוב ליהודים שם והם יושבים לבטח; כאשר אנחנו בונים כאן את המדינה לבטח, ויש לנו צבא חזק, ויש לנו אמצעים חזקים, ואנחנו רבים, וטוב שכך – מה הוא בכל זאת המאחד? אילו גיבורים נוספים יהיו בחינוך היהודי בגולה מלבד הצבא והחרב? הרי מעולם לא רצינו להניח את הספר ואת העט. תמיד הרבינו לדבר על מה שנקרא ערכים יהודיים. מה הם אותם ערכים יהודיים? הרי גם אנשים דתיים יסכימו, שמלבד הריטואלים הקבועים יש דברים עמוקים יותר, חשובים יותר, שהם בנפשו של העם היהודי ותמיד התגאינו בהם.

איך אנחנו בונים את הדבר הזה, את הקשר הזה? יהיה שלום, לשיטתי או לשיטתכם יהיה פה שלום ונשב לבטח. הם יושבים שם לבטח. מה הקשר בין שתי האוכלוסיות האלה, שאנחנו רוצים לשמר אותן? מה היא אותה נקודה יהודית, מה שאומרים ביידיש "א פינטאלע ייד", אותה נקודה יהודית מיוחדת שדרכה נשחיל יחד גיבורים אחרים, את התרבות, את הערך, את המשמעות.

אתם יודעים מה הכי הציק להם שם? כשדיברתי על ירושלים אמרתי, שירושלים במשפט תיפדה ושביה בצדקה. אחרי שקיבלתי את המכה חזרתי לדוכן והחלטתי שלא לוותר ואז אמרתי: אנחנו כולנו עם ירושלים, וירושלים במשפט תיפדה ושביה בצדקה. אז החלו צעקות: בוז, להילחם. מה זה? הרי אנחנו בונים פה חברה על בסיס לגמרי אחר.

עובדיה עלי (הליכוד):

הם פשוט לא הבינו את המשפט.

שרת התקשורת ש' אלוני:

נכון, זה מה שרציתי להגיד. אבל כולם שם מדברים בשם תורת ישראל, בשם הספר, ויש להם בעיה.

אני אמרתי להם, שאצלנו, למזלנו, כל ילד שיודע לקרוא, יודע לקרוא את התנ"ך ויודע שבעברית נאמר "יהי אור". כולנו מחפשים את האור, ואני מקווה שיהיה לנו לקח, גם לנו בבית הזה וגם בבניית היחסים בינינו לבין יהדות העולם, לדו-שיח, לדיאלוג ולבנייה אחרת של יחסים, מפני שאנחנו חיים בעולם שהולך לשלום, בעולם שהוא פתוח. אנחנו איננו רוצים להינתק. בעולם שבו האוקיאנוסים הולכים ונסגרים בעקבות התקשורת, איננו רוצים שבינינו לבינם ילכו האוקיאנוסים ויגדלו. תודה רבה לכם.

אדוני היושב-ראש, דיברו פה כמה חברי כנסת. אני חוזרת ומודה על ההשתתפות ועל הדברים שנאמרו. אני מציעה שנסתפק במה שנאמר על-ידי חברי הכנסת ובמה שאני אמרתי. אני חוזרת ומודה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

גברתי, בספר ישעיהו נאמר: ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה. זה כאילו דבר והיפוכו, כי במשפט – משמע מצד הדין, ובצדקה – זה בחסד.

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא; "בצדקה" – הפירוש הוא בצדק.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה אחד הפירושים.

היו"ר י' עזרן:

זה אחד הפירושים, אבל האמת היא שעל פניו הדברים סותרים, אם כי למעשה הם משלימים זה את זה. כלפי הקדוש-ברוך-הוא – במשפט, אנחנו תובעים כי הוא הבטיח. אבל זה לא פותר אותנו מכך שאנחנו נהיה צודקים.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מודה על התוספת ומקבלת גם את הפירוש הזה בשמחה לטובת כולנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה. אם כן, רבותי, אני אשאל את המציעים, האם הם מסתפקים בדברי השרה.

חבר הכנסת משה פלד, איננו באולם, אבל אני מתאר לעצמי שכן. חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

מסתפק.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, איננו, אבל הסמיך אותנו לומר שהוא מסכים.

חבר הכנסת דראושה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא הודיע שהוא מסכים.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

מסכימה.

היו"ר י' עזרן:

כמובן.

אם כן, מאחר שכולם מסכימים, והיום גלותי את חרפת המכה מעליכם, אני מודה לכם. גברתי השרה, אני מאחל לך בריאות. בכל אופן הלכת לשם לייצג אותנו.

הצעה לסדר-היום

הריבית במשק

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 6758 בנושא הריבית במשק – של חבר הכנסת רפאל אדרי. בבקשה.

צריך להשיב שר האוצר. מי מייצג פה את האוצר? מי התעשר מתוך חברי הכנסת או השרים שיוכל לייצג כאן את שר האוצר? יש איזה נובוריש שייצג את האוצר? שר האוצר איננו, אני מקווה שהוא יגיע במהלך הדברים של חבר הכנסת אדרי.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לקראת סוף החודש עומד נגיד בנק ישראל פרופסור יעקב פרנקל לקבל החלטה בדבר המכרז המונטרי שיקבע את שיעור הריבית במשק.

כאן המקום לציין את החשיבות הרבה שמייחס בנק ישראל לציפיות של המשק בתחום האינפלציה בקביעת גובה הריבית.

יש הרבה קולות באוצר, בבנקים המסחריים ובתעשייה, המדברים על אינפלציה חד-ספרתית בשנת 1995. היעד הזה הוא בהישג יד. לכן, צריך להסתכל יותר על המעשים ולא על ההצהרות.

בנק ישראל נהג בתבונה ובעקשנות בשנת 1994, כאשר העלה את הריבית במשק כל עוד האינפלציה היתה גבוהה מאוד. אולם, בחודשים האחרונים מסתמנת ירידה דרסטית באינפלציה, ויש לפעול בכובד ראש ובזהירות להורדת שיעור הריבית במשק.

מדיניות הנהגת הריבית הגבוהה לא מתאימה למשק הישראלי, המצוי בצמיחה והקולט עלייה. יש להוסיף, כי במשך הרבעון הראשון של השנה המדד נמצא במגמת ירידה, ותחזית של 8%–9% אינפלציה ב-1995 בהחלט ניתנת למימוש.

יתירה מזאת, אין אינדיקציה לכך שעלות האשראי היא זו שהיתה גורם בריסון המחירים. יש הגורסים, בניגוד לעמדת בנק ישראל, שאילו היתה הריבית נמוכה יותר, מחירי הדיור היו יורדים בקצב הרבה יותר מהיר, דבר שהיה משפיע על מדד המחירים לצרכן בצורה חיובית.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני חבר הכנסת, אני באמת רוצה להבין.

רפאל אדרי (העבודה):

בבקשה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

הרי בעבר עשו כאן, מעל הדוכן הזה, חישוב, שקרוב ל-40% מהעלויות הריאליות במחירים של הדיור הן במסים העקיפים, כמו מס קנייה, על מוצרים שהם מרכיבים חשובים בבנייה. אתה באמת חושב שהריבית היא הקובעת בעניין הזה?

רפאל אדרי (העבודה):

הריבית, יש לה השפעה על מדד מחירי הדיור. כאשר אני מדבר על מסים, גם כאשר המסים הם 40% – למעשה הם 33% ממחיר הדירה, אבל במסגרת 33% אלה על מה משלמים? משלמים על הברזל, משלמים על השכר, משלמים על הבלוקים, על המלט, וכשמשלמים על המלט שמחירו עולה,

היו"ר י' עזרן:

הון יקר, זה ברור.

רפאל אדרי (העבודה):

זה גלגל ויש השפעה מסוימת.

אדוני היושב-ראש, את הקרדיט לירידת המדד לוקחים לעצמם אנשי בנק ישראל, הגורסים כי מדיניותם בתחום הריבית ושער החליפין היא שהביאה לירידה המשמעותית בשיעור המדד. עם העובדה כי המדד אכן ירד בצורה דרסטית אין איש מתווכח, אך באשר למדיניות של בנק ישראל יש להוסיף, בין היתר, עובדות נוספות: הגורמים לירידת מדד המחירים היו מחירי הירקות והפירות, שירדו בחודש מרס ב-6.1%, וכן מחירי ההלבשה וההנעלה ומחירי הדיר, אשר גרעו גם כן מן המדד הכללי. מדד חודש אפריל היה אומנם גבוה יותר ועמד על 0.9%, אולם יחסית למדדי אפריל בשנים קודמות היה זה המדד הנמוך ביותר זה 24 שנה.

עדיין לא הספקנו לשכוח את קיץ 1993, שבו היתה שמירה על רמה נמוכה מאוד של הריבית, ובכך ניתן עידוד לחגיגת רכישת המניות בבורסה. הריבית לא עודכנה בהתאם לעליות המחירים במשק. כעת יש לגלות גמישות ולא לעשות אותו דבר, אבל לכיוון ההפוך. ועל כולנו לשאול מתוך דאגה, מה הן ההשלכות על אי-הורדת הריבית.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הריבית הגבוהה גורמת להאטה בפעילות המשק והיא גרמה להזרמה אדירה של מטבע חוץ ספקולטיבי לישראל, אשר גורם להתחזקות מלאכותית של שער החליפין של השקל כלפי המטבעות הזרים, ובמיוחד כלפי הדולר. אגב, הסכומים האדירים של מטבע-החוץ המוזרמים לארץ יוצאים ממנה בחזרה לאחר מימוש הרווחים.

המדיניות הנוכחית מוזילה בפועל את היבוא, מייקרת את היצוא, פוגעת ברווחיות הייצוא ומגדילה ללא צורך את הגירעון במאזן המסחרי ואת החוב החיצוני של ישראל. מדיניות זו עלולה לגרום למשבר עתידי חמור במאזן התשלומים, שעלול להיות מלווה בעתיד במיתון בשוק הפנימי, וכתוצאה ממנו – בהגדלת האבטלה. אנו כבר רואים שבחודש אפריל עלה מספר דורשי העבודה ב-7%. זו בוודאי לא אינדיקציה לכך שהמשק הישראלי נמצא בהאטה.

אך לא הכול מפסידים ממדיניות זו, אדוני היושב-ראש. היחידים המרוויחים ממדיניות הריבית הגבוהה הם הבנקים המסחריים, שנהנו ברבעון הראשון של שנת 1995 מרווחים נאים כתוצאה מן הפער העצום שבין ריבית הזכות, שאותה הם משלמים למפקידים, לריבית החובה, שאותה הם נוטלים מן הלקוחות. פער זה עומד על לא פחות מ-7%.

אני מסיים את דברי בפנייה לבנק ישראל להביא בחשבון את ההשלכות של המדד על המשק, אם בנק ישראל לא יוריד את שיעור הריבית.

היו"ר י' עזרן:

לאדוני יש עוד זמן. עומד זמן נוסף לרשותך.

רפאל אדרי (העבודה):

היות שזו הצעה דחופה לסדר-היום – – –

היו"ר י' עזרן:

כי כשאחד לבדו מציע, מגיעות לו עשר דקות.

רפאל אדרי (העבודה):

כשזו הצעה רגילה. זאת במקרה הצעה דחופה. בדרך כלל אני משתדל לעמוד בזמן. קודם כול אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, על הדאגה ותשומת הלב.

אני מסיים את דברי בפנייה לבנק ישראל להביא בחשבון את ההשלכות על המשק ולשקול בחיוב את הורדת שיעור הריבית, אשר לדעתי תהיה לה השפעה חיובית על המשק ועל שוק ההון כאחד. תודה, אדוני היושב-ראש, תודה, חבר הכנסת ונונו, ותודה גם לסגן מזכיר הכנסת ולכל הנוכחים.

היו"ר י' עזרן:

יש הצעה להסיר, כמובן, טכנית. בבקשה, חבר הכנסת יוסי ונונו. מה אדוני רוצה להציע, להסיר או להעביר לוועדה?

יוסף ונונו (העבודה):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. זו אחת האפשרויות העומדות בפניך.

יוסף ונונו (העבודה):

אני חושב, ששער הריבית הריאלי גבוה מאוד, והוא גבוה עוד יותר דווקא בגלל ירידת האינפלציה, ירידת המדדים האחרונים, ועדיין שיעורי הריבית גבוהים מאוד. ומשיעורי ריבית גבוהים הכול ניזוקים, גם העצמאים, גם התעשיינים, גם השכירים, גם השכבות החלשות.

היו"ר י' עזרן:

היצוא בעיקר.

יוסף ונונו (העבודה):

וראה את החשבון התופח של הריבית שכל אחד מקבל בסוף כל רבעון.

לכן, צריכים ללכת גם על המשך ירידת האינפלציה וגם על הורדת שער הריבית.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך, אדוני. זה "פאראלל" מוחלט ומוצדק, שכאשר האינפלציה יורדת, היא חייבת לגרום אחריה את הריבית, וזה דבר טבעי, ואנחנו רואים כאן איזו עקומה מעוקמת ומשונה, ואני מבין את זה.

צר לי מאוד שאין מי ששייב. אם כן, אנחנו נצביע.

רפאל אדרי (העבודה):

לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני גם מסכים להעברת הנושא לוועדה, לוועדת הכספים, כמובן; כן? לוועדת הכספים, נכון, חבר הכנסת המציע?

רפאל אדרי (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ארבעה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה. תודה.

הצעה לסדר-היום

ביטול ההצמדות במשק והמדד

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 6711, של חבר הכנסת ד"ר יוסף ונונו: ביטול ההצמדות במשק והמדד. למעשה, מבחינה לשונית צריך לומר: והמדד, בסגול, נכון, אדוני פרופסור שאקי?

יוסף ונונו (העבודה):

מדד, בפתח.

היו"ר י' עזרן:

למה בפתח?

יוסף ונונו (העבודה):

כי זה לשון יחיד.

היו"ר י' עזרן:

גם מדד בסגול זה לשון יחיד. מדידה – מדד, בסגול, כך אני חושב. אדוני יבדוק בבקשה במילון.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר י' עזרן:

אתה רואה שבדבר אחד הצלחת בהצעה לסדר-היום שלך. אתה רואה שכבר בטלה ההיצמדות של חברי הכנסת לכיסאות, כבר יש ניתוק מוחלט. זכינו שאין הצמדת חברי כנסת לכיסאות, ולכן, כבר הצלחת.

יוסף ונונו (העבודה):

כלומר, הם כבר לא דבוקים לכיסאות.

היו"ר י' עזרן:

ברוך השם, לא דבוקים ולא נצמדים, וסתם מוציאים דיבה ולעז על חברי הכנסת.

יוסף ונונו (העבודה):

אם חברי חבר הכנסת רפי אדרי דיבר קודם על שער הריבית הריאלי הגבוה – ויש לציין שאחת הסיבות לכך שבנק ישראל ונגיד בנק ישראל מחזיקים את שער הריבית ברמה גבוהה היא כדי ללחוץ על האינפלציה ולכבוש אותה שלא תתפרץ בחזרה. כי גם אם יורדים לרמת אינפלציה של 10%, זו עדיין אינפלציה גבוהה מאוד, וכולנו זוכרים שבשנת 1971, כאשר האינפלציה עלתה מ-5% ל-10%, קמה צעקה ונדלקו נורות אדומות, שהנה האינפלציה מתפרצת. אז היינו במצב שזה עלה מ-5% ל-10%, זה עורר סערה, והיום כאשר אנחנו יורדים מ-15% ל-10% – – –

היו"ר י' עזרן:

15%.

יוסף ונונו (העבודה):

מ-15% – עדיין יש סכנה שהאינפלציה שוב תתפרץ. לכן, משתמשים באמצעים שונים. אחד האמצעים שנגיד בנק ישראל משתמש בו הוא שער הריבית הגבוה, כדי לכבוש את האינפלציה שלא תפרוץ למעלה, אבל זה מביא נזק כבד להרבה מאוד מגזרים במשק.

לא מזמן, כאשר סיירנו בתעשייה האווירית, והם הציגו נתונים, שלמרות תוכנית ההבראה יש להם הפסד של קרוב ל-100 מיליון דולר בשנת 1994, הם טענו שהסיבה אולי היחידה להפסד שלהם היא הפער הגבוה שבין האינפלציה ובין שער הדולר. כיוון שהדולר היה מוקפא בשנה האחרונה והאינפלציה היתה 14.5%, היה פער של כ-8%, והוא, למעשה, הביא להפסד – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מבין שהקפאת הדולר לא השפיעה על הקפאת הקרקעות. לא, אין שום קשר. תודה.

יוסף ונונו (העבודה):

לא, כי זה נקבע על-ידי גורמים אדמיניסטרטיביים.

היו"ר י' עזרן:

למעלה; זאת מדיניות אחרת.

יוסף ונונו (העבודה):

לפני שבוע, אני וחברי חבר הכנסת אלי דיין ופרופסור דוד לב-ארי מהאוניברסיטה העברית בירושלים הצגנו רפורמה בנושא המלחמה באינפלציה, רפורמה שמטרתה להביא לביטול ההצמדות במשק, ודבר שני – להביא לתיקונים של עיוותים במדד – או במדד – –

היו"ר י' עזרן:

בדקנו, ואדוני צדק. עורכת "דברי הכנסת" אומרת שמדד בפתח – זו ההגייה הנכונה, ולא מדד בסגול, אף שבעברית יש גם מדד בסגול. אבל פה, במקרה, המדד לצרכן. בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

אנחנו טענו, שמדד המחירים לצרכן מודד באופן מעוות את ההתייקרויות במשק. אנחנו חושבים, שההתייקרויות האמיתיות, היום, ברמה של היום, הן בסביבות 4%–5%, אבל בגלל נושא ההצמדות במשק ובגלל עיוותי המדד, האינפלציה כפולה ממה שהיא באמת.

כדי שנבין את המשמעות של סטייה בהתייקרויות או מדידה לא נכונה של ההתייקרויות – אם ניקח זוג צעיר או משפחה רגילה שנטלה משכנתה של 200,000 שקל, הרי אם יש אינפלציה של 15%, החוב שלה גדל ב-30,000 שקל בשנה, וגם אם זה 10%, החוב שלה גדל ב-20,000 שקל. כלומר, אם יש סטייה של 5% – 10,000, וכל חודש היא משלמת באופן מיותר, לא הוגן, קרוב ל-1,000 שקל. אז איפה הפיצוי על ההתייקרויות? – רק על נושא אחד של המשכנתה, אני לא מדבר על הריביות הגבוהות שהיא משלמת, על האגרות שמעודכנות בצורה מדויקת, הארנונה וכו'; רק על נושא המשכנתה. הרי בחודש הבא, כפי שהודיעו, לא תשולם תוספת יוקר. כלומר, עדיין אין מפצים עבור ההתייקרויות. לכן, גם הפיצוי בשכר הוא תמיד חלקי מאוד ומאוחר מאוד. עשו חשבון שתוספת היוקר מפצה 40% מההתייקרויות, וגם במועד מאוחר.

היו"ר י' עזרן:

אז יש למישהו עניין לנפח את – – –

יוסף ונונו (העבודה):

לא זה העניין; זה עניין של מצב ומציאות – – –

היו"ר י' עזרן:

מבחינה כלכלית זה משתלם להרבה רשויות.

יוסף ונונו (העבודה):

אני מברך על המגמה של הירידה באינפלציה. אני מברך את נגיד בנק ישראל ואת הממשלה שמדיניותה מביאה למגמת ירידה באינפלציה, אבל דווקא היום, משום שהמדדים נמוכים ויש ציפייה לאינפלציה נמוכה במשך השנה, זה הזמן לערוך את השינויים שאמרתי, כיוון – – כבוד היושב-ראש, אני יכול להמשיך?

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני, אתה צודק.

יוסף ונונו (העבודה):

– – שמתוך בדיקה של החשבונות הלאומיים על נתוני הצריכה הפרטית כל שנה ושנה, משנת 1990 עד 1994 – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, תנמיך את הטון. אומנם אתה מדבר עם שר האנרגיה, אבל תוריד את האנרגיה.

יוסף ונונו (העבודה):

מתוך הבדיקה שבדקתי, עם חברים נוספים, בחשבונות הלאומיים שמתפרסמים כל שנה ושנה בשנתון הסטטיסטי בישראל, שם מצאנו בתוך נתוני הצריכה הפרטית, במחירים קבועים ומחירים שוטפים, שהצריכה הפרטית מתייקרת משנה לשנה ב-15%-20% פחות מהאינפלציה. כבר מהנתונים האלה מוצאים שיש פער בין התייקרות הצריכה הפרטית ובין התייקרות מדדי האינפלציה. זאת למה? יש שלושה גורמים שמעוותים את המדד: א. סל הצריכה שעליו מבוסס המדד – – – אתה מרשה לי עוד דקה, שתיים?

היו"ר י' עזרן:

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

היו"ר י' עזרן:

אדוני, הוא נגד האינפלציה, לכן צריך לתת לו קצת.

יוסף ונונו (העבודה):

סל הצריכה שעליו מבוססת המדידה של מדד המחירים לצרכן הוא סל צריכה קשיח, זה סל צריכה שנקבע אחת לחמש שנים, זה סל צריכה עם כמויות קבועות במשך חמש שנים, כך שאם מחיר העגבניות מטפס ל-10 שקלים, 15 שקלים, מחשבים את הכמויות, כאילו העגבניות היו עולות שקל אחד או 30 אגורות. אז זה כבר עיוות אחד של הכמויות.

העיוות השני הוא האיכות של המוצר שעולה משנה לשנה, וזה חייב לבוא לידי ביטוי בעליית ערך המוצר, אבל זה נחשב כהתייקרות.

העיוות השלישי הוא מדד מחירי הדיור, שהוא מדד מעוות מאוד; הוא לא מודד את שירותי הדיור, והוא מודד, בעיקר, את מחירי הדיור. הכול אומרים, לרבות ד"ר יוסי יהב, הסטטיסטיקן הממשלתי, שאכן מצביע על העיוותים האלה, שזה מעוות את המדד ומעודד את ההתייקריות.

נושא ההצמדות. כאשר המחירים עולים, כאשר המדד עולה, זה מתורגם מייד לעליית מחירים בגלל כל ההצמדות, דבר שבא לידי ביטוי בחודש הבא או בחודשיים הבאים. לכן, כל אלה מכפילים את האינפלציה, מכפילים את מדד המחירים לצרכן.

אני רוצה לקרוא לממשלה, לשר האוצר, להקים ועדת מומחים מקצועית אשר תבחן את ההשלכות של הרפורמה במדד, של הרפורמה של ביטול ההצמדות, את השלבים, ההדרגתיות; ואני קורא ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה לבדוק את העיוותים ולמצוא דרכים לתיקונם וגם לוועדה הציבורית שליד הלמ"ס לנושא מדד המחירים לצרכן, שיבחנו את העיוותים האלה. תודה רבה לכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר לא נמצא. חבר הכנסת ונונו, ידעת שאין תשובה?

יוסף ונונו (העבודה):

ידעתי, זה יעבור לוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

זה על דעתך. אתה לא יכול להציע.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מציע להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

מבחינה תקנונית אתה יכול להציע רק מליאה, אבל היות שחבר הכנסת אבי יחזקאל הציע להעביר לוועדה, אנחנו נצביע. חבר הכנסת יוסף ונונו, אתה מסכים שהצעתך תידון בוועדה?

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, נצביע. מי בעד העברת הצעה לסדר-היום מס' 6711, ביטול ההצמדות במשק והמדד, לוועדת הכספים?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה של חבר הכנסת ונונו לוועדת הכספים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

חוות הגז "פי-גלילות"

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעה לסדר-היום מס' 6554: חוות הגז "פי-גלילות". חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בבקשה. ישיב שר האנרגיה והתשתית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מבקש להעלותו, לכאורה יש לו השלכה מקומית בלבד. אבל זה נושא שקשור היום באיכות חיינו של כל אזרח במדינת ישראל.

ראו מה קרה. לפני כמה ימים התהפכה משאית שהיה בה גז וגרמה לפקקים. לוי היה קורה, חלילה, משהו, היה נגרם אסון לעשרות אלפי אנשים.

הנושא שאני מעלה היום הוא ההחלטה להעביר את חוות מכלי הגז "פי-גלילות" לאזור "נשר" ברמלה-לוד.

חוות הגז "פי-גלילות" ממוקמת היום בצומת-גלילות באזור צפוף אוכלוסין ומהווה סיכון ממשי לתושבי הסביבה במקרה של פיצוץ. יש כוונה, כך נודע לנו, וגם תהיה החלטת ממשלה, להעביר את חוות מכלי הגז לאתר "נשר", ולהגדיל פי שניים-וחצי את כמויות הגז שיוחסנו באתר. כיום מוחסנים ב"פי-גלילות" 2,000 טונות ובאתר "נשר" מתכננים להחסין 5,000 טונות.

אתר "נשר" רבותי, למי שלא מכיר, ממוקם בקרבת הערים רמלה-לוד, שנמצאות בתנופת פיתוח, וברדיוס 2 קילומטרים מסביב לאתר הנ"ל קיימים היישובים כפר-שמואל, עזריה, יד-רמב"ם, אחיסמך ועוד. העיר מודיעין ממוקמת כידוע גם היא בסמוך, ויישוב נוסף – שוהם.

באזור שמיועד לקלוט את חוות הגז – אילו היו מדברים רק בחוות הגז, מילא. אבל באזור הזה קיים צירוף של גורמים מספר היוצרים מטרדים לסביבה. באותו אזור יש מפעל המלט "נשר רמלה" שמייצר מלט בשלושה כבשנים. זיהום האוויר שם גבוה ביותר. בימים אלה מושלמת ב"נשר" הקמת מפעל נוסף לייצור מלט בשיטה יבשה. באותו אזור בדיוק ממוקם מאגר שפכים "איילון", הקולט את שפכי הערים רמלה ולוד, והוא צפוי להתרחב ולקלוט את שפכי העיר מודיעין. באותו אזור, בהיבט בטיחותי וגם מבחינת איכות הסביבה, יעבור כביש מס' 6, כביש חוצה-ישראל. באותו אזור נמצאת מחצבת "נשר". טורבינת הגז של חברת החשמל מיועדת להיות באותו מקום. אזור התעשייה של רמלה הולך ומתרחב. ואני בא ושואל אתכם, ואותך, אדוני השר, האם אתם מתכוונים להפוך את האזור הזה לפח הזבל האקולוגי של מדינת ישראל?

לאור העובדה כי האזור הזה משופע במפגעים ובמטרדים לסביבה, לא ברור מדוע בחרתם למקם את האתר להחסנת הגז הגדול במדינה דווקא שם. קיים סיכון, ואני מודיע כי עליכם האחריות להימצאות אתר להחסנת גז בצמידות למחצבת "נשר" או לטורבינות הגז של חברת החשמל. אם זה ליד זה יעמדו, אלוהים עדי אם יהיה שם חלילה אסון.

גז הבישול שמיועד לעבור לשם, הוא גז הכבד מן האוויר, והוא עשוי להצטבר בשקע של מחצבת "נשר". מקור הצתה מטורבינת הגז יכול לגרום לפיצוץ ולנזק בסביבה. כמו כן, כל דליפת גז יכולה לנוע עם הרוח לכביש הסואן ולהידלק שם. הענן יכול לנוע לכיוון אחד היישובים. בית-ספר וכדומה עלול חלילה להתלקח; הרס מבנים, נזקים לתשתיות, או חלילה מוות.

יש כאלו שיאמרו שאני מהלך אימים. אבל, דווקא בימים שבהם דיון באיכות הסביבה הופך נושא ציבורי, דווקא בימים שבהם אנחנו רואים בהם עשיות מתהפכות, דווקא בימים כאלה שבהם שר האנרגיה התריע על צינור נפט שעובר ביישוב – בחיפה, דווקא בימים אלה אני מצפה להגינות משר האנרגיה – אני יודע שהוא איש הגון – שיאמר: אין מקום להקים חווה כזאת באזור צפוף אוכלוסין.

רבותי, יש בידי תוצאות סקר שנעשה. הסקר הזה היה טיוטה ראשונית. יזם התוכנית הכין סקר סיכונים ראשוני. אני לא רוצה לדבר באשר לאינטרסים הקשורים באותו סקר. אולם נראה שהסקר הזה הוא לא שלם. הוא לא מתייחס למכלול המטרדים הקיימים והמתוכננים באזור. כמו כן, אין התייחסות מספקת בסקר לנושא הובלת הגז על-ידי מכליות שינועו בכבישי האזור או לנזקים המצטברים שעשויים להיות לתושבי הסביבה כתוצאה מהיחשפות ממושכת לריכוזים נמוכים של גז הבישול, כתוצאה מדליפות קבועות שקיימות במכליות הגז או בעת מילוי הגז.

בתסקיר לא מפורטות אלטרנטיבות. הם פשוט היו נעולים על הקונצפציה. ביחס לשיקולים הבטיחותיים שהביאו למיקום חוות הגז דווקא באתר זה – אני מודיע לכם שלא נבדקו השיקולים הבטיחותיים.

אין לי אלא להגיע למסקנה, אדוני שר האנרגיה. מדוע אתם מעבירים מ"פי-גלילות"? יש שם שיקול ביטחוני, יש שם שיקול של איכות הסביבה, ויש שם אוכלוסייה, ואוכלוסייה חזקה. התחושה שלי,

ותתקן אותה אם אני טועה, שדווקא באזור כזה שבו המקורות עלולים להיות מטרד לסביבה, בכפיפה כה קרובה לאתר, אתם אולי מנצלים את חוסר העניין של האוכלוסייה, את חוסר הרצון של אותה אוכלוסייה להילחם בסוגיה.

אם אתם רוצים להקים חוות גז כזו, אנא בואו הקימו אותה באזור מרוחק מהאזורים רמלה ולוד. בואו, הקימו אותה בנגב, סמוך לנגב. אני מודיע לך, שלצורך העניין הזה, עם תום הדיון, ואם תבקש להעביר את זה למשרד הפנים, אני אפנה למבקר המדינה על מנת שתבדוק סוגיה זו, כדי שהיא אולי תסייע בידינו למנוע, חלילה חלילה, אסון אפשרי. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל. שר האנרגיה והתשתית, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אבי יחזקאל, התשתיות מכל הסוגים, בהיותן מיועדות לכלל האוכלוסייה פוגעות ומצמצמות את רווחת אלה שממוקמים בסביבתן, אם זה מרכז מסחרי, קניון, תחנות כבלים, בתי-קולנוע – אני בכוונה מזכיר מקומות בילוי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אפשר להשוות קניון?

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

אני אסביר. העובדות שבידיך אינן העובדות, וזה חבל. אבי, תאמין לי שיש לי כל הנתונים במשרד, יותר מזה אפילו.

האוכלוסייה השוכנת בקרבת מתקנים אלה רואה עצמה לעתים נפגעת, אף שהיא משתמשת באותם מתקנים. כך הדבר לגבי תשתיות לאומיות המשרתות אוכלוסייה ברמה ארצית.

תחנת הכוח "רדינג", לדוגמה, נמצאת בצפון תל-אביב ומספקת חשמל לכל מרכז הארץ שנים רבות, וכך הדבר ביחס לקווי מתח גבוה, ותחנות משנה המחלקות את החשמל לכל תושבי האזור.

גם במשק האנרגיה הפטרוכימית יש הכרח לקיים מתקנים אזוריים, על מנת לשרת את כל התושבים במרחב, ללא כל התייחסות למצב הסוציו-אקונומי של האוכלוסייה השכנה. יתר על כן, מיקום אופטימלי של המתקן מאפשר הספקת דלקים, דלק וגז בישול ביתי לכול במחיר נמוך.

מסוף ניפוק לגז בישול ולדלקים "פי-גלילות" השוכן בצפון תל-אביב משרת את כל תושבי מרכז הארץ, מנתניה בצפון ועד בת-ים, חולון וראשון-לציון בדרום. המסוף הוקם בשנות ה-50, כאשר פריסת האוכלוסייה במרכז הארץ היתה שונה מהותית ודלילה יותר מהפריסה היום.

עם השנים נוצרו שינויים אורבניים ותחבורתיים באזור. התפתחותן של השכונות הצפוניות יצרה מצב שבו בתי המגורים נושקים לגבולות אתר "פי-גלילות", דבר שמסכן את האוכלוסייה הסמוכה. כמו כן, מיקומו של האתר ביחס לפריסת מערכת ההפצה ומערכת הכבישים העתידית נחות ביותר, בעיקר בראייה לטווח ארוך. כל אלה גורמים לכך שמיקומו הנוכחי של האתר איבד מחיוניותו ברבות השנים. נוסף על זאת, בהיותו בנוי בטכנולוגיות מיושנות, קיומו מאלץ רדיוסי בטיחות נרחבים סביבו, דבר המונע את פיתוח השטחים באזור. האתר יושב על 300 דונם, וסך הכול כ-1,500 דונם מסביב לא ניתן לבנות בגלל המתקנים המיושנים, שהם מתקנים עיליים.

שטחים אלו מהווים את עתודת הקרקע היחידה באזור, ועם פינוי האתר מיועד להקמה אזור תעשיות עתירות ידע, בדומה לאזור "עתידיים". אני לא רוצה להתייחס לכך שהמרכז הזה יצור תעסוקה והכנסה של מיליארד דולר מדי שנה, כי זאת באמת לא הנקודה המרכזית, אבל זה גם כן כחלק מהמידע.

משרד האנרגיה, משיקולים לאומיים, נרתם למציאת אתר חלופי למיקום "פי-גלילות". הפעילות התבססה על כמה קריטריונים מנחים, ופה בעצם הנקודה המרכזית של דברי.

ראשית, היו עוד ונבדקו עוד שישה אתרים לפחות, ואתר "גזר" נמצא מתאים ביותר. מעניין שחלק מהסיבות הן אותן סיבות שאתה מעלה כסיבות נגד, וזה אולי בגלל חוסר ידע.

שוב, לידיעה כללית. לדוגמה בפאריס, בעיר הגדולה והיפה, עיר האורות, מכלי גז, במידות שאי-אפשר להשוות אותן למכלים שהולכים להיות ב"משולש גזר", נמצאים "מתחת" הנושא הזה לחלוטין. אבל עכשיו אתייחס לקריטריונים שלפיהם בוחרים אתר.

ראשית – סמיכות לתשתיות תחבורה מחוזיות וארציות שתענינה על צרכים תפעוליים-תחבורתיים הקשורים בהפצת הדלק והגז ליעדיהם. המרכיב המרכזי אולי היום במחיר הדלק, ויותר מכך במחיר הגז הביתי, הוא מחיר ההובלה. כמו שאמרתי בהתחלה, היום בעצם נוצר מצב, ש"פי-גלילות", המיקום שלו הפך אותו לאתר שלא מתאים לצורך שלשמו הוא בעצם נבנה, כיוון שלחלק מ"פי-גלילות" – דרומה, לכל היישובים שהזכרתי קודם ולכל מרכז הארץ בעצם, המקום אינו סביר גם מבחינת המרחק, אבל גם מבחינת תשתית הכבישים שנמצאת שם היום ואמורה להתפתח. אתר "גזר" נמצא באזור של התפתחות כבישים עתידית; דרך אגב הם גם ירוויחו כביש חדש בעקבות האתר, פיזור כבישים כזה שמתאים ביותר לחלוקה לכל אזור המרכז.

לגבי שטחים מתים – אנחנו בוחרים אתרים המצויים בשטחים מתים, דהיינו שטחים שפיתוחם מוגבל עקב אילוצים סביבתיים, תכנוניים ואחרים, זאת במגמה להגדיל את נצילות הקרקע ולצמצם למינימום הגבלות על שימושי קרקע באתרים הסמוכים לאתרי התשתית.

שוב, אתה העלית טיעון שכבר יש שם מחצבה, יש שם ניקוז השפכים של ה"שפדן". יש שם תכנון אופרטיבי לתחנת כוח גזי, שזו תחנה הכי נקייה מכל התחנות חוץ מתחנה סולרית. כל העולם עובר לתחנת כוח גזי, ואין בה כל סיכון. אתה לקחת את זה כסיכון, אבל זה לא סיכון. נוסף על שלושת המפגעים האלה שמו את המפגע הרביעי שהוא אתר "פי-גלילות". זה בעצם מה שקורה לגבי שטח מת. השטח שנמצא שם, היישובים לא יתקרבו אליו בכל מקרה עד טווח מסוים בגלל הדברים שכבר נמצאים בתוכו. אין סיכון בהוספת חוות הגז והדלק למקום. בגלל התשתיות שכבר נמצאות באותו "משולש גזר", מרחקי הבטיחות מהערים, גבול תוכנית המתאר של אותם ערים הוא רחוק מספיק, כדי שאפשר להשתמש באתר גם לגז.

אני חייב לציין, שאנחנו מדברים על מכלים טמונים, שהסיכון בהם, כפי שאמרתי, הוא אפס. יש לזכור שהגז הוא לא חומר מתפוצץ. הגז הוא חומר מתפוצץ כאשר הוא מתחמם. במכלים טמונים אין לגז בעצם אפשרות להתחמם, ויש בנושא הזה בדיקות ברמה מאוד גבוהה, עם השקעה מאוד גדולה של המשרד, כדי להגיע לרמת בטיחות גבוהה ומלאה ולא לסכן אוכלוסייה.

מתוכננת פריסת האוכלוסייה באזורים השונים על מנת להבטיח מיקום האתר במקומות שבהם צפויה פריסת אוכלוסייה דלילה לאורך זמן, דבר שיבטיח את תפעולו של האתר הנבחר לאורך שנים רבות. זאת כדי שלא תחזור הטעות של "פי-גלילות", שבעצם לא חשבו שלתל-אביב אין לאן להתפתח אלא לכיוון ההוא. לכיוון "משולש גזר" אין התפתחות, כי מראש לא נוצרה אפשרות, כיוון שתוכנן שם המשולש עם אותם דברים שהזכרת קודם.

אנחנו מתייחסים גם להעדר פגיעה באתרי טבע כמובן, תנאים טופוגרפיים ומטאורולוגיים, התייחסות לתחומי הגבלה של מרחבים אוויריים ומתקנים בטיחותיים, היקף זמינות השטח.

במסגרת העבודה המקיפה שבוצעה, נבדקו אתרים מספר במחוז המרכז. אתרים אלו נדחו מסיבות טכניות הקשורות בגורמים מקצועיים הכרוכים באתר מעין זה, כגון מי תהום ותעופה אזרחית.

שאלת לגבי נושא המכליות. אני הייתי מעדיף, ואמרתי את זה גם בכלי התקשורת באותו שבוע. הרי תמיד יש "חוק הסריות" – התהפכה משאית אחת, מייד אחריה עוד אחת ועוד אחת, והיום גם היתה דליפה מקרון שהכיל אמוניה. הלוואי שהיינו יכולים להעביר את כל הגז בצנרת ואת כל הדלק בצנרת, כך שבכלל לא היינו צריכים לראות מכליות בכביש. נושא "הקו הלבן", הזכרתי שהוא צריך לעבוד אחרי כל התיקונים שעשינו בו, כל השיפורים וכל אמצעי הבטיחות שנקטנו, כדי שלא יהיו עוד 1,200 מכליות כביש של דלק בכבישי חיפה והסביבה, כדי להעביר את הכמות ש"הקו הלבן" הזה מוביל.

כן"ל לגבי גז. אנחנו נכנסים בעידן החדש לנושא פרויקט הגז, ואני מקווה שעוד בקדנציה הנוכחית נראה לפחות את התוכנית על הנייר עם חתימת כל החוזים, ואז יכול להיות שחלק מהערים החדשות, כמו מודיעין, יקבלו כבר גז, אומנם גז טבעי, אבל לא משנה, בצנרת תת-קרקעית שתחסוך הרבה מאוד מכליות כביש.

היום התשתית שלנו עדיין לא בנויה, אבל המטרה שלנו בפירוש ללכת לכיוון הזה כדי למנוע מכליות כביש. תשתית הכבישים שתיבנה סביב האתר הזה, תתאים יותר מתשתית הכבישים שנמצאת סביב אתר "פי-גלילות", שבעצם היום סתום ועוד מעט לא ניתן יהיה לצאת מהאתר הזה לאוטוסטרדה שעוברת שם או מתוכננת בעתיד לקום באזור שם.

אני חייב לומר עוד דבר אחד, חבר הכנסת יחזקאל, וזה אולי נושא שכחבר כנסת, אני לא בטוח שהיה המקום להעלות אותו. אני אקרא את זה מההצעה-היום לסדר שלך, גם אמרת את זה כאן.

היו"ר ע' עלי:

מדברי ההסבר להצעה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

כן, מדברי ההסבר שנמסרו לי. הוא גם אמר את זה פה מעל הדוכן.

"תדמיתו הירודה של אזור 'נשר' והערים שסביבו יוצרת תחושה כי בחירת האתר לא נעשתה במקרה אלא מתוך כוונה להעביר את המפעל מאזור מבוסס לאזור בעל מרקם סוציו-אקונומי נחות שתושביו לא יביעו התנגדות כפי שהתנגדו תושבי הרצלייה והסביבה."

אם באמת לא היו הטיעונים שהעליתי קודם, הטיעון של המקום על כל הבחירה שלו, מרחקים, תשתית תחבורתית וכו', כמו שאתה אומר היה הכי פשוט לזרוק את זה בנגב, באזור שאין בו תושבים. יש מועצות שבהן אין אנשים שיתלוננו. רמת-חובב זו מועצה תעשייתית. מי יתלונן, הביוב שליד הביוב? אין מי שיתלונן. כבר יש שם תחנה גזית, אבל זה כמו שתגיד: בוא נקים את תחנת הכוח לתל-אביב באילת ונעשה הולכת חשמל מאילת לתל-אביב או מהנגב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תחנת הכוח בתל-אביב לא היתה קמה אם היו מקימים אותה היום. אתה יודע את זה.

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

"רדינג" – לא. היא גם לא היתה באילת. אתה יודע איפה היא היתה? יכול להיות שהיא היתה ב"משולש גזר".

המטרה שלנו היא להקטין את המפגעים בתוך אזורים עם אוכלוסייה צפופה. תחנת "רדינג" למשל נמצאת ממש בתוך אוכלוסייה צפופה. הלוואי שהייתי יכול לבוא ולומר, שכלכלית ניתן היום לסגור את תחנת "רדינג" ולהקים תחנת גזית, כשיהיה פה גז טבעי בעוד שלוש שנים, באזור שתופס פחות שטח, לא מזהם וכו'.

אברהם יחזקאל (העבודה):

במודיעין – – –

שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

שוב, כמו שאמרתי, המתחם שם תוכנן מראש לדברים, שמצד אחד החברה נהנית מהם, ומצד אחר סובלת מהם. יש די מפגעים בתל-אביב, לא צריך לטעון שמדיניות המשרד, או הממשלה, היא לנקות את אזור צפון תל-אביב כי זו אוכלוסייה אליטיסטית ולשלוח את זה לאזורים ירודים. היה יותר נוח לשלוח את זה אל הנגב או לכל מקום אחר שבו אין אוכלוסייה ואין עם מי להתדיין על הנושא.

כמו שאמרתי, החלק המרכזי הוא מציאתו של מקום אופטימלי, שמצד אחד יהיה די רחוק מן היישובים; מצד אחר הוא יהיה די קרוב אל היישובים, בגלל הבעיה הכלכלית שציינתי קודם, וכן יעמוד בקריטריונים בטיחותיים מלאים. עומדת להיבנות שם חווה שהיא המלה האחרונה בנושא בעולם. מבחינת המכלים היא תעלה הרבה כסף, היא לא תסכן את התושבים במאומה, ומרחקי הביטחון שקבענו שם הם כפולים מממה שמורים התקנים המחמירים ביותר בעולם.

אנחנו מציעים להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני רוצה להיות ישר עם חבר הכנסת אבי יחזקאל ולומר, כי בשבועות הקרובים עומדת להיות מונחת על שולחן הממשלה הצעת החלטה מטעמי בעניין. תודה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה רק מחזק את ההצעה להעביר לוועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת יחזקאל מסכים שההצעה תועבר לוועדת הפנים?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

כעת אנחנו מצביעים. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום: חוות הגז "פי-גלילות", של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה? נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, הוחלט להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. הואיל והנושא יידון בממשלה בזמן הקרוב, תבקש שהדיון בוועדה יהיה מוקדם ככל האפשר.

הצעות לסדר-היום

השחתת עודפי ירקות

היו"ר ע' עלי:

כעת יש נושא שאין מי ששייב עליו. סגן שר החקלאות היה אמור להשיב, והוא איננו נוכח. נדון בנושא בלעדיו. אתם מסכימים?

זבולון המר (מפד"ל):

אנחנו יכולים להציע למי להעביר את הנושא?

היו"ר ע' עלי:

אתם יכולים להציע מה שאתם רוצים – שיהיה דיון במליאה.

ובכן, השחתת עודפי ירקות, הצעות לסדר-היום מס' 6738 ו-6755. ראשון הדוברים, חבר הכנסת זבולון המר. אחריו – חבר הכנסת שמואל אביטל. שלוש דקות גמישות. מבחינה תקנונית אתם יכולים להציע לדון במליאה, אם יציע כאן מישהו להעביר לוועדה – נשקול.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני, יהיה לך זמן כמו הזמן שלוקח להשחית טונה של תפוזים.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרעיון שמצד אחד יש ילדים וזקנים עניים שאינם זוכים למזון מזין מספיק, אם הם בשכונות עוני ואם הם במוסדות, וירקות ופירות היו עבורם דבר מועיל וחשוב; ומצד אחר מושמדות כמויות אדירות של מוצרים בריאים וחיוניים אלו – רעיון זה ממש מדכא ובלתי מוסרי.

חברי הכנסת, אני יודע שיש כאן שיקולים של עודפים, של היצע וביקוש ושל מצבם הקשה והעגום של החקלאים החלוצים והמצוינים שלנו. בכל זאת אני משוכנע, שבלב רגיש, בתשומת לב ובמחשבה יצירתית ניתן היה לבנות זאת כך שהרעבים והעניים יקבלו פירות וירקות בשפע ובלי הגבלה, והחקלאים לא יהיו ניזוקים מבחינת מחיר סביר והוגן לתוצרתם ולתנובת שדותיהם.

אדוני היושב-ראש, אנחנו מכירים את התשובות – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אפשר לומר דבר? אדוני המציע הנכבד, על-פי ההלכה ב"שולחן ערוך", לפי שיטת הרמ"א, לעולם ייתן אדם את כל ממונו ולא יעבור על לאו אחד. מכיוון שהתורה אמרה, לא תשחית, גזירה מדאורייתא, אין שום הצדקה של איזון מחירים בעניין הזה. אדוני, גם התורה מסכימה לדעתך.

זבולון המר (מפד"ל):

הייתי אומר שאני מסכים לדעתה של התורה ברשותו של חבר הכנסת הרב עזרן. אגב, לפני כמה חודשים הצעתי חוק בל תשחית, שנוגע לעניין, אבל הממשלה דחתה אותו, ועכשיו מעלים אותו במסגרת ההשמדה האחרונה של התוצרת. תודה רבה על ההערה.

אנחנו מכירים את כל התשובות מדוע לא ניתן, כביכול, לרבע את המעגל הזה. ועם זאת אנחנו בטוחים, שהדבר לא מוסרי ואפילו אסור מכל הבחינות, וכי יש דרך לחיות עם שני המסלולים, גם של המסכנים וגם של החקלאים, מבלי שמישהו מהם יצא ניזוק. הממשלה, כל ממשלה, מוציאה כספים

על נושאים שונים ומשונים. תוציא הממשלה אמצעים כדי להכין תוכנית כזאת שתענה על הצרכים והציפיות.

אל תשחיתו אוכל, אל תשמידו ירקות ופירות, אל תמנעו אותם מהנצרכים, מצאו את הדרך להשביע את הרעבים ולכלכל בכבוד את החקלאים.

אני מסיים ואומר: מוסדות חסד וסעד נאבקים על קיומם ומצוקת הנזקקים זועקת לשמים. לא ייתכן שבה בעת יושמדו אלפי טונות של פירות וירקות; לא ייתכן שלא יהיה מי שיודע לקשור את הקצוות.

אני פונה אל שר החקלאות, שלא בא היום, לשתף פעולה עם שרת הרווחה, שלא נמצאת פה, ועם גורמים התנדבותיים אחרים, ויחד להכין תוכנית שתמנע את האבסורד וההשחתה. תבואו על הברכה אם תעשו את זה.

אני מציע שהכנסת תדון בנושא.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת המר.

חבר הכנסת אביטל – באותה סוגיה של השחתת עודפי ירקות.

אם סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת עזרן, יואיל להחליף אותי, הוא יאפשר לי להעלות את הנושא הבא.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש היוצא והנכנס, חברות וחברי הכנסת, כולנו זוכרים את מדד העגבנייה, כולנו זוכרים את הפאניקה, כולנו זוכרים את הכניסה והיציאה של שר האוצר באקראי כשהעליתי את העניין הזה.

עקרת הבית במדינת ישראל שילמה במשבר ההוא רק בסל הקניות שלה למעלה ממיליארד שקל יותר כאשר אפשר היה לעשות ב-10-12 מיליון שקל הסדר עם החקלאים. אחרי שהגענו להבנה ולהסכם עם הממשלה, אותם נאומים ידועים לגבי רשת ביטחון מעל הדוכן הזה, אני לא מתבייש לומר הפעם מלה טובה על הממשלה בנושאים האלה: רשת הביטחון עובדת.

מצד אחר, אנחנו רואים מה קורה היום, ומישהו צריך לתת תשובה אינטליגנטית לזווית שהעלה אותה חבר הכנסת זבולון המר מול אותם חקלאים. התיאוריה שפיתחתי עם לא-מעט חקלאים, וגם עם הממשלה, היא, שאותה רשת ביטחון תיצור לא רק ביטחון כאשר המחירים נופלים, אלא ביטחון בדבר

הכי קריטי – בעיקר בענף הזה – הביטחון של החקלאי לזרוע. זה היה הבסיס לאותו הסכם עם הממשלה, ואני מברך על כך שהם עמדו בו. בימים אלה משלימים לחקלאים את החסר לפי אותו הסדר, ברגע שהמחירים נפלו כפי שנפלו, האוצר לוקח כמה לירות ומשלים לחקלאים.

היו"ר י' עזרן:

אולי אתה יכול להסביר לי, עוד לא הבנתי, איך במקום 12 מיליון שקל יכלו להוציא מיליארד? זה פלאי פלאים.

שמואל אביטל (העבודה):

מה, אתה לא יודע?

היו"ר י' עזרן:

אני לא יודע. אני רוצה לראות, איך אפשר לעשות מיליארד מ-12 מיליון?

שמואל אביטל (העבודה):

עשו את זה, אני אסביר.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — 100 מיליון.

היו"ר י' עזרן:

זו עוצמתה של העגבנייה?

עובדיה עלי (הליכוד):

העגבנייה יכולה לעלות — — —

היו"ר י' עזרני:

חשבתי שיכולים רק לזרוק אותה על פוליטיקאים לא מוצלחים. אני רואה שגם אפשר להסדיר בה מיליארדים.

שמואל אביטל (העבודה):

אני יכול לבשר לך, שעם כל הכבוד וההערכה שיש לי לנגיד בנק ישראל ולפעולות שלו, לא הוא הוריד את המדד. מי שהוריד אותו, אלה החקלאים. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המחירים בארבעת החודשים האחרונים ירדו ב-48%. זה לא ייאמן.

כמה הם תרמו בסיפור 12 המיליון למיליארד, אני אגיד לך בשלושה משפטים. הצלחנו להגיע להבנה עם הממשלה, וזה עובד. מייד אומר גם מה גורם לכך שאנחנו נמצאים בין מה שחבר הכנסת המר אומר לבין ההערות שלך – אני חניך חב"ד, וזה מזכיר לי עוד כמה דברים – ברשותך אומר, בהתחשב בזמן, כמה משפטים. אכן, רשת הביטחון עובדת.

לאור מה שאנחנו אומרים, אני חושש, נכון לעכשיו, מסדרה של כמה דברים: אני חושש מאוטונומיה ומכמה הסכמים שעדיין צריך להתמודד אתם, ולא מעל הדוכן אלא בשקט, כי יש להם כל מיני השלכות שאנחנו לא צריכים לעסוק בהן פה בפומבי. יש זרימה של תוצרת משם.

הדבר המרכזי שקרה הוא, שמרגע שניתנה לחקלאים אותה רשת ביטחון שגורמת לכך שיש להם ביטחון לייצר, והם אומנם הפסיקו לחשוש והתחילו לייצר – שוב אנחנו רואים מה קורה.

העודפים הקשים האלה באים בעיקר מחממות, אם כי הם באים גם משטחים פתוחים. ובכמה גידולים קריטיים יש כניסה של תוצרת מהשטחים. בזה אין ספק. זה מאובחן. זה ידוע.

כדי ליצור איזון מחדש של המערכת הזאת, אני אומר היום לממשלה, אין מנוס אלא צריך לשפר את זה אחרי המהלך של רשת ביטחון.

להערכתי, ואני חושש מזה, מסביבת חודש ספטמבר והלאה תשכח עקרת הבית במדינת ישראל שהיא ממשיכה לשלם את האגורות שהיא משלמת היום. היא תתחיל להתקרב למה שקרה אז, ולא יעזור לאף אחד.

מה יקרה? אתה יכול לתת לחקלאי רשת ביטחון והוא מתחיל לייצר. אבל אם הוא נופל כפי שהוא נופל עכשיו במזרע הראשון, השני והשלישי – אנחנו מדברים על ירקנות קטנה, לפעמים זו ירקנות של חודש. למשל, צנונית מגדלים ומסיימים ב-30-40 יום – אם חקלאי חוטף שלוש-ארבע מכות כאלה בפרק זמן קצר, לפעמים תוך חצי שנה עד שמונה חודשים – הוא חוזר לנקודת המוצא שהיתה לפני רשת הביטחון והוא מתחיל לחשוש, ואז הוא מתחיל לעשות את החשבון.

לכן, הקריאה והתביעה שלי מן הממשלה הן לבחון את רשת הביטחון. אחרי שנתת את רשת הביטחון שהיא 80% מעלויות הייצור, הרי אין בה רווח, אתה חייב לאזן אותה, ואם זה קורה פעם ופעמיים – גם להגדיל אותה, על מנת ליצור את המוטיבציה של החקלאי להמשיך לגדל, ואז אנחנו עלולים, בפרקי זמן יותר ארוכים, להגיע לחוויות שאתה, אדוני היושב-ראש, וחבר הכנסת המר תיארתם אותן פה.

אני מציע הגנה קודם כול לחקלאי. אני יוצר ביטחון, כי מצב העודפים יכול להיות כמעט לאורך השנה, ואז מה עושים עם העודפים שאנחנו רואים היום.

לא ניתן וזה גם לא יעזור לקחת את התוצרת הזאת ולחלק אותה לכל דיכפין. ההשלכות של העניין הזה ברורות.

ראוי שהאוצר לא יירתע לשים כמה מיליונים ספורים של שקלים כדי להגיע אל נזקים. אני מכיר מפעילות שלי, שהיינו נותנים תוצרת למשל לשירות בתי-הסוהר, למשטרה, לישיבות, ומאחר שאני מכיר כמה רבנים שאני מצדיע להם כל ערב – גם הם קיבלו לרווחה. אני מכיר לא מעט נזקים גם במסגרת הזאת של הישיבות וגם בכל מיני ציבורים אחרים שסיפקנו להם תוצרת. עם זאת, יש גבול שמעבר לו הכול עלול להתמוטט. אבל האוצר, אסור לו להיבהל מהעניין.

היו"ר י' עזרן:

אני רוצה לשאול שאלה הנובעת מהבורות שלי בענייני חקלאות. תסיים קודם.

שמואל אביטל (העבודה):

דעו לכם, משרד החקלאות עושה דבר טוב. משמידים בשדה, עולים עם מסחפות ועם דיסקוסים, ובכך, אדוני היושב-ראש, חוסכים חטא ופשע. כי במה מדובר? מדובר בתוצרת שגידלנו אותה, שאין לה מחיר, רשת הביטחון מחזירה רק 80%. אם נקטוף את התוצרת הזאת, נארוז אותה, נוביל אותה ונשווק אותה ובסופו של דבר נשמיד אותה – הוספנו חטא על פשע.

היו"ר י' עזרן:

יש לך ממש רוח הקודש.

שמואל אביטל (העבודה):

זה לא שלי יש רוח הקודש, אלא אני קולע, אדוני, לדעת גדולים כמוך ואתה יודע.

היו"ר י' עזרן:

אני לא מבין, זה מעשה חלם שלא יתואר, כאילו אדם הלך לשוק, קנה 2 קילוגרמים של מלפפונים לא בשיא העונה, שילם ביוקר, בא הביתה, קצץ את הירק, שם עליו מלח ושמן זית וזרק את זה לפח אשפה. זה אדם נורמלי?

שמואל אביטל (העבודה):

תופעות שאנחנו החקלאים רואים – במקום לעלות על טרקטור כדי להכין את השטח לזריעה – – –

היו"ר י' עזרן:

דרך אגב, לידיעתך, אם לא קוטפים כי יש יותר מדי שפע – זה לא נקרא בל תשחית. זה בא כדי למנוע.

שמואל אביטל (העבודה):

בדרך הזאת אנחנו לא נגרום לחבר הכנסת המר להציע לממשלה הצעה והיא תדחה אותה. אנחנו פותרים את העניין ההלכתי.

מאחר שאנחנו חקלאים, ותוצרת מהסוג הזה אחרי שכאילו השמדת אותה אתה יכול להעמיס קצת ממנה ולהרע עוד את המצב – ליתר ביטחון משמידים אותה ככה כי אין תכלית אחרת.

אני רוצה לומר כמה מלים בנוגע לתכנון ובנושא של הנזקקים. מי שחושב שהפועל היוצא של העניין הזה הוא להתחיל עכשיו לתכנן מחדש, עם כל הכפייה שבדבר, את כל מערך גידולי הירקות במדינת ישראל – הוא מנסה להחזיר למדיניות החקלאית דברים שכבר מאסנו בהם.

אני יכול לומר, שלנזקקים יכולה להיות תשובה בעזרת מיליונים ספורים. אם אתה יכול להשמיד תוצרת בכמויות עצומות שהעין לא יכולה לקלוט את זה, לי כחקלאי קשה מאוד לראות את זה – במיליונים ספורים בלי לפגוע בכלום ניתן לעזור להם.

כחקלאי שעלול להיפגע אני אומר, שהגיע הזמן שהאוצר יבצע את זה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה. יש הצעה לקיים דיון במליאה. מה מציע חבר הכנסת עובדיה עלי? בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מציע להעביר את ההצעות לדיון בוועדה, ועדת הכלכלה. ועדת הכלכלה של הכנסת זו הוועדה שדנה ועוסקת בנושא חקלאות.

שמעתי בקשב רב את הדברים המלומדים והחשובים גם של חבר הכנסת המר וגם של חבר הכנסת אביטל.

אין כל הצדקה, לא מוסרית ולא עניינית להשחית יבולים, להשחית תוצרת חקלאית, בין שזה פרי ובין שזה ירק, בשעה שיש מוסדות סעד, מוסדות צדקה, מוסדות חסד, משפחות במצוקה וילדים שלא אחת רעבים לפרי עסיסי של תוצרת הארץ – אתם יודעים שתוצרת הארץ היא עסיסית וטובה – אין הצדקה לעשות זאת כשיש אנשים הרעבים לכך ואנחנו באים ומשחיתים יבולים. אין לזה כל בסיס הגיוני ומוסרי.

לכן, כדי לברר את הסוגיה הזאת ביסודיות וברצינות, אני חושב שהמקום לכך הוא בוועדה של הכנסת, כי דיון במליאה לא יניב את הפירות המקווים. לכן, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני שואל את חבר הכנסת המציע, זבולון המר, האם אתה מסכים?

זבולון המר (מפד"ל):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמואל אביטל, האם אתה מסכים?

שמואל אביטל (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

מאחר שכולם מסכימים, בואו נצביע.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שההצעה הזאת תידון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הפקעת אדמות במבשרת-ציון על-ידי משרד השיכון

היו"ר י' עזרן: רבותי חברי הכנסת, נעבור לנושא הבא. בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי – הצעה לסדר-היום מס' 6736 בנושא: הפקעת אדמות במבשרת-ציון על-ידי משרד השיכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העניין שאדבר בו הוא מן העוולות הנוראות ביותר, שכן מדובר בשוד קרקעות ובגזל כבשת הרש. המזעזע בסיפור הזה, כמו במקבילה שלו במקרא, שכאז גם בזו

הפעם הגזלן הוא הממסד, והנגזל הוא איש תם וישר דרך שכל מבוקשו הוא אדמתו. ועל מנת שלא נישאר בתחום החידות והמשלים אומר שמדובר בהתנכלות משרד השיכון באמצעות מינהל מקרקעי ישראל בתושבי מבשרת-ציון הוותיקים.

אני מודיע כאן, שלא אשקוט ולא אנוח עד שמעוות זה יתוקן, ולא אקבל שום מענה והסבר שלא יפתרו את בעייתם של התושבים בשלוש השכונות הוותיקות, מעוז-ציון א' וב' ומבשרת-ירושלים הוותיקה.

אני מקווה, ששר השיכון מר בן-אליעזר, שבידיו הסמכות, יסייע בידי, וכן יעשו חברי הכנסת צחי הנגבי, רן כהן ובני טמקין, תושבי מבשרת החדשים.

אדוני היושב-ראש, היישוב מבשרת-ציון מוכר כיום כאחד היישובים המבוקשים והמבוססים בארץ. יושבים שם מסולתה ומשמנה של החברה הישראלית, ואפילו כמה מנבחריה של כנסת ישראל, שקראתי בשמותיהם על מנת שיסייעו לי בעניין, איוו להם את מבשרת כמקום לשבתם.

עד כאן הפן היפה והחיובי של היישוב. אך מתחת למעטה תדמיתי מרשים זה רוחשת אמת אחרת, קשה ומעיקה, שהיא בבחינת חטא נורא כלפי האוכלוסייה הוותיקה וגזל כבשת הרש. כן, גזל כבשת הרש. ועל מנת שהדברים יהיו גם סדורים וגם מובנים לכול, אומר אותם כסדרם.

היישוב המתפתח הזה נוסד בראשיתו כמעברת עולים שאוכלסה על-ידי עולים מכורדיסטן, ומאוחר יותר – עולים ממרוקו ומפרס. במרוצת כל השנים ועד למלחמת ששת הימים, היו היישובים מעוז-ציון ומבשרת-ירושלים יישובי ספר שתושביהם רעבו ללחם, ואחדים מהם אף נורו ונרצחו על-ידי מסתננים שהגיחו מן העלטה ונעלמו אל מעבר לגבול שנשק את בתי התושבים. למרות מצב נורא זה, נאחזו התושבים במקום ולא זנחו אותו, מתוך תקווה לימים טובים יותר.

אדוני היושב-ראש, ייתכן שיאמר מי, כי יש בתיאור הזה הגזמה. אך הריני מעיד שמים וארץ שהמצב היה עוד חמור מכך. אני מכיר את המציאות שם מקרוב כמו שאני מכיר תושבים לא מעטים בהכרות אישית וקרובה. אחדים מהם היו חברי לספסל הלימודים כאן בירושלים, ועדיין זכורה לי מצוקתם.

בחלוף העתים, אדוני היושב-ראש, משרחק משם הגבול במלחמת ששת הימים, החל להתפתח המקום ולפרוח. ומשרחקה הסכנה והיה אפשר לפתוח את חלונות הבתים מבלי שהליגיונרים יירו לתוך הבתים, החלו לנהור אליו אלפים.

כאמור, כיום מתפתחת מבשרת בקצב מדהים. והנה, את מחיר הפיתוח והקדמה מתבקשים לשלם דווקא התושבים הוותיקים, שהם החוליה החלשה מהצד הכלכלי והחברתי, שהם האנשים שרעבו ללחם בזמנם וגם נהרגו במלחמתם על ההיאחזות באדמת הטרשים של מבשרת-ציון.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עד 23 באוגוסט 1992 יכול היה תושב מעוז-ציון או מבשרת הישנה לחלק את מגרשו ולאפשר לבנו להקים לו בית בסמוך לבית הוריו, וזאת ללא כל תמורה. מינהל מקרקעי ישראל, שראה כי טוב, וראה את הפיתוח ואת הכסף, נתן עינו באדמה זו, ובהחלטה חד-צדדית, הגובלת בפשע חברתי ומתאפיינת בהעדר רגישות מינימלית, קבע, שהבן הזה, המבקש

לבנות לעצמו בית בחצי המגרש של האב, ישלם למינהל 400,000 שקלים חדשים דמי הסכמה – שימו לב: 400,000 שקלים חדשים – ורק אז יאפשרו לו לעשות זאת ולבנות לעצמו בית. הסכום הזה הוא 51% מערך האדמה על-פי הערכת השמאי, ואני מדבר על חלקה ששטחה כ-500 מטרים רבועים.

אדוני היושב-ראש, זהו גזל כבשת הרש במהדורתו העכשווית, שכן אותם התושבים שרעבו ללחם, שנהרגו על האדמה הזאת ולא זנחוה, נדרשים לקנותה מחדש. ואני שואל: מהיכן יביא הזוג הצעיר, שקיבל מאביו את האדמה, 400,000 שקלים חדשים על מנת לשלם למינהל, ועוד כ-300,000 שקלים חדשים לבנייה, ועוד כ-100,000 שקלים חדשים לתשלומים אחרים למועצה, לוועדה לבניין ערים, אגרות והיטלים?

יושב כאן ראש המועצה אלי מויאל; מאוחר יותר אזכיר אותו ואת פעולתו בעניין. הוא יכול בוודאי לאשר את המספרים.

אני מחזיק בידי את מכתבו של ראש המועצה מר מויאל, אחד מני רבים, שנשלח למינהל ביום 10 ביוני 1993, ומתוכו אקרא רק שורות מספר. המכתב מופנה אל מר משה גת, שהיה בזמנו המשנה למנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל, והדברים מדברים בעד עצמם. אני מצטט אפוא ממכתבו של מר מויאל, כאמור:

"לא ייתכן שהמינהל, באורח חד-צדדי ושרירותי יפגע בתושבי מבשרת ובמיוחד החוזרים מהצבא, ואשר לנו יש עניין מיוחד בהתיישבותם במקום. מדובר בנוהג שקבעתם ב-1975, ואותו אתם מפירים עתה לאחר 18 שנה.

"תרשה לי להעיר, שהפעולה שהנכם עושים מהווה גם אפליה בוטה וחד-משמעית כלפי הצעירים שנותרו ללא מגרש ואפשרות בנייה. אני תמה כיצד תסבירו נוהל זה של איפה ואיפה הן מבחינה ציבורית והן מבחינה משפטית."

מכתב אחר נשלח לשר השיכון, וגם שם כתובים הדברים בצורה ברורה. אקרא משם פסקה אחת. זהו מכתב מפברואר 1994: "החלטה זו פוגעת בתושבים הוותיקים מעוטי היכולת, אלה שייסדו את היישוב ונאחזו בו בציפורניהם, ופתרון זה לגבי זוגות צעירים מצמצם ומקטין באופן משמעותי את אפשרויות הבניה של דור ההמשך ביישוב, הנמנה בדרך כלל עם החתך החברתי-הכלכלי הנמוך במבשרת-ציון".

אדוני היושב-ראש, בשל סד הזמן אסיים במשפטים קצרים. אני יודע כי שר השיכון מר בנימין בן-אליעזר הוא שר שרגישותו לאוכלוסיות החלשות היא מן המפורסמות, ואני אומר את הדברים בכנות ומתוך הערכה עצומה לשר בן-אליעזר. ובהזדמנות זו אני מאחל לו רפואה שלמה והחלמה מהירה.

אשר על כן, הריני פונה אל השר לבוא בדברים עם ראש המועצה במבשרת-ציון ועם נציגי התושבים שם, על מנת למצוא דרך נאותה לתקן עוול. זה בדיוק הדבר שעשה שר השיכון הקודם, שהקצה כ-40 חלקות בשכונה ד' היוקרתית ביותר במבשרת, למען הזוגות הצעירים, בניהם של התושבים הוותיקים, ששילמו רק כ-25,000 דולר, שהם 11% מערך חצי דונם האדמה שלא היתה שלהם או של הוריהם,

היתה אדמת מינהל שלא היתה להם בעלות עליה, ואין לך תקדים טוב מזה. האנשים שעליהם אני מדבר הם כאמור אלה המקבלים את האדמה מהוריהם, וקנו אותה בכסף מלא. והאבסורד והעוול זועקים לשמים.

אדוני היושב-ראש, עוד אוסיף, כי מדובר במספר קטן של מקרים שנשארו לפתרון, והבעיה מוגבלת וקטנה מבחינה מספרית, וזה בהחלט מקל את הפתרון.

אדוני השר, אני קורא לך להנחות את עובדי משרדך לבטל מייד את ההחלטה הלא-מוסרית, הבלתי-הוגנת ובלתי-צודקת שקבעה הנהלת המינהל בקשר לחלקה השנייה בתוך מעוז-ציון ומבשרת הישנה. הדבר ייעשה בהנהלת מינהל מקרקעי ישראל, שאתה היושב-ראש שלו.

התושבים שם ראויים ליתר הגינות, והממסד ראוי לו שיתקן עוולות שהוא עשה.

בשיחות שהיו לי עם תושבים גם היום נאמר לי – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עלי, אם ההורים בעצמם היו בונים, הם היו צריכים לשלם מחיר כזה?

עובדיה עלי (הליכוד):

אם מוסיפים תוספת לבית קיים בגודל קטן, לא משלמים. אבל אם רוצים שדור ההמשך, אחד הבנים הממשיכים – – –

היו"ר י' עזרן:

יבנו תוספת ברכה.

עובדיה עלי (הליכוד):

כאן לא מדובר, אדוני היושב-ראש, שמאן דהוא בונה על חלקתו בית ומוכר אותו לאחרים. במקרה כזה שישלם את כל העלות, גם לא 51%. כאן מדובר בבית שנבנה לצורך מגורים של הבן, ואפשר גם להגביל אותו שאסור למכור את הבית הזה במשך כך וכך שנים, כדי שלא יעשו ספקולציות ומסחר בקרקעות. התושבים בסך הכול מבקשים פתרון לבעיית הדיור שלהם. מבקשים מהם סכומי עתק, שאיש אינו יכול בכלל לחלום שהוא יכול להשיג אותם.

שמואל אביטל (העבודה):

המינהל הפך להיות ספסר מרכזי בזמן האחרון. אתה לא מאמין? ראינו את זה גם בנגב.

היו"ר י' עזרן:

הוא לא מאמין, הוא עקשן בעניין הזה. זה ההבדל.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת אביטל, אני לא רוצה להיגרר ועד עכשיו עוד לא נגררתי לכל הנושא הפוליטי. אני לא רואה שאותו יחס ניתן לקיבוצים, למשל. שם קיבלו קרקע שעיבדו אותה, ואילו במקומות אחרים על קרקע שמעבדים משלמים דמי חכירה; הם פתאום הפכו להיות בעלים של הקרקעות האלה, ויש קיבוצים במרכז הארץ שפשוט מתעשרים במאות מיליוני דולרים בשל קרקעות המדינה. מדוע היחס הזה של איפה ואיפה? איפה סדרי העדיפויות? דיברתם על סדרי עדיפויות חדשים. תעזרו לשכונות מצוקה, לערי פיתוח, לחיילים משוחררים. זאת עזרה. זה שינוי בסדרי עדיפויות?

היו"ר י' עזרן:

למה שם לא משלמים 51%?

שמואל אביטל (העבודה):

אני מאמין שסגן השר ישיב לך על סדר העדיפויות של הממשלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

העדיפויות של הממשלה הן לתת לגליל-ים 300 מיליון דולר – זה סדר העדיפויות של הממשלה – ולגזול את כבשת הרש מאותה משפחת מצוקה במבשרת-ציון. זה סדר עדיפויות?

היו"ר י' עזרן:

אני לא מבין את חבר הכנסת. זה לא אותו חוק? סליחה, אני שואל בכנות, למה הם חייבים לשלם 51% למינהל? קיבלו אותם בכסף או בחינם?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני, אני אשיב לך. שאלת שאלה ואני אשיב עליה. בקיבוצים, כאשר בונים בית לאחד מתושבי הקיבוץ או לדור הבא, בונים יחידות דיור לתושבי הקיבוץ, לא משלמים אגורה שחוקה. לא מדובר בבתים שמיועדים למגורים לתושבי הקיבוץ. שם מדובר בקרקעות מדינה וספסור בהן, שיוקן לקבלנים, בניית דירות עליהן, מכירתן לקניונים, לתחנות דלק. הרי כאן לא מדובר במגורים לזוגות הצעירים של תושבי הקיבוצים.

שמואל אביטל (העבודה):

גם שם – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אל תיתנו לי להיגרר לעניין הזה. תאמינו לי שזה נושא שלבי כבד עליו. אני יכול להרחיב עליו את הדיבור במשך שעה ארוכה.

היו"ר י' עזרן:

באמת אנחנו אמורים לסיים.

עובדיה עלי (הליכוד):

הנושא פשוט כואב, ואני לא מסוגל להבין את היחס הזה של איפה ואיפה.

נחזור לענייננו. בשיחות שהיו לי עם תושבים גם היום נאמר לי כי ראש המועצה מר מויאל בישר להם שהשר בן-אליעזר נחרץ בדעתו לתקן ולהסדיר את העניין שלהם. אני מבקש לשמוע זאת מפי סגן השר. ראש המועצה מר מויאל הודיע להם זאת פעמים אחדות ובמסגרות שונות – בשמו של השר. יושב כאן ראש המועצה מר מויאל, והוא בוודאי יכול לאשר את הדברים. גם היום שמעתי זאת.

כמדומני שנכון יהיה שהבשורה הטובה הזאת תבוא מפיו, אדוני סגן השר, באורח אישי, ישיר, קבל עם ועולם, ועל כך יברוך תושבי מבשרת הוותיקים ועל כך אברך אותך אני.

אין לי סיבה שלא להאמין למר מויאל שמסר את הדברים בשם השר, אך מן הראוי שישמעו אותם ישירות מפיו. המירב שיש לדרוש מהם הוא 11% מערך האדמה על-פי שמאות שתביא בחשבון שמדובר בשכונות הפחות טובות ביישוב, וזאת כאמור כפי שבזמנו שילמו תושבי מבשרת בחלקה האמורה שהיתה לפני שנים אחדות בהוראת השר שרון. תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת. ובכן, סגן השר ישיב לחבר הכנסת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתכבד לענות על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת עלי פועל נמרצות לפתרון בעיות חברתיות בהרבה מאוד מקומות, ובתוקף – במבשרת-ציון. ואני מודה לאדוני על איחולי הברכה לשר. אני גם מודיע לאדוני, שהשר בריא ועובד במרץ, וכאילו לא קרה כלום.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני שמח.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני, חבר הכנסת עובדיה עלי, ציינת שהשר בן-אליעזר, פואד, ידוע ברגישותו החברתית וככזה הוא הורה למשרד למצוא פתרונות הולמים למבשרת-ציון.

מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הבינוי והשיכון פרסמו לאחרונה תוכנית והקצו קרקעות בשכונה י"א במבשרת-ציון. מדובר בבנייתן של כ-1,000 יחידות דיור, מתוכן כ-117 יחידות דיור בתוכנית "בנה דירתך". במסגרת תוכנית זו יימצאו פתרונות גם לזוגות צעירים שהם חסרי דיור.

עד לשנת 1992 הותר לתושבי מבשרת-ציון הוותיקה לבנות לבני משפחותיהם, בנים ממשיכים, יחידת דיור נוספת הן במגרש המקורי והן במגרש השני ללא תשלום דמי חכירה. בשנת 1992 שונתה ההחלטה, והמינהל גובה 51% דמי חכירה לבן הבונה במגרש השני.

ראש המועצה המקומית מר אלי מויאל – – –

היו"ר י' עזרן:

מה זה המגרש השני?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

מדובר במגרש, בית, ליד ההורים. על המגרש הראשון הם פטורים. מדובר על המגרש הנוסף.

עובדיה עלי (הליכוד):

הם גרים על המגרש הזה. זה המגרש הראשון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

על המגרש הראשון הם פטורים. מדובר בבנייה במגרש ליד הבית של ההורים.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה זה הבית של ההורים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

יש מגרש. אסביר בהמשך.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההורים בנו בית – – –

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני אמשיך, ואם יהיו לך שאלות, אשמח לענות.

אני חוזר לראש המועצה. מר אלי מויאל ערער על החלטה זו וביקש לחזור להסכם שהיה קיים לפני 1992, בטענה שנותר מספר מועט של מקרים, ואין טעם להפלות ביניהם לבין הקודמים.

הנושא הועלה בפני מנהל מינהל מקרקעי ישראל, שהעביר את הנושא להחלטת מועצת מקרקעי ישראל. ועדה זו החליטה לאמץ את ההחלטה כפי שהתקבלה ב-1992, דהיינו, חיוב הבנים ב-51%

דמי חכירה ראשוניים כאשר הם בונים. עם זאת, מובהר שבמקרה שנבנית יחידת דיור נוספת על המגרש המקורי לבן ממשיך, במקרה זה המשפחה פטורה מתשלום דמי חכירה.

אני חושב שבזה המשרד נתן תשובה הולמת.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מבין. אני מבקש הסבר כדי שנבין ונסביר גם למשפחות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

בן חוזר פטור מדמי חכירה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה להבין. האם אתם תשוו את התנאים כפי שהיו ב-1992? כך הבנתי מדברך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

זו שאלה טובה וחשובה.

הבן הראשון שיבנה את דירתו במגרש הראשון פטור מדמי חכירה. אבל מה שקורה שם, שהם ספסרו בקרקעות ומכרו קרקעות. זה נודע למינהל, והוא החליט להטיל את המס על המגרשים הנוספים.

עובדיה עלי (הליכוד):

תרשה לי; ברשותך, אם מותר לי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

ברשות היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

אגיד לך את האמת, גם אני רוצה להבין. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני רוצה לשמוע דברים ברורים. בשנת 1992 נתקבלה החלטה מסוימת. אתם טוענים שמספסרים. אפשר להגביל את זה. מי שמספסר ישלם לא 51% אלא 100% או 91%. מי שיגור בבית הזה במשך עשר שנים, תפטרו אותו מכל תשלום, שיהיה מענק מותנה. אותו תשלום יהיה מותנה במגורים במשך עשר שנים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

ברשות היושב-ראש, אני מציע שלא נפתור את הבעיה של הבן הממשיך. המשרד פתר אותה. אני מבקש להעביר את ההצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי לוועדת הכלכלה, ושם נדון בה גם עם אנשי מועצת מינהל מקרקעי ישראל. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

זה הגיוני.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אדוני צודק בהחלט, אבל ההצעה של סגן השר היא גם הגיונית. לא נוכל להעביר פה תקנות ולא – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אתה צודק שיש להעביר את הנושא לוועדה. שם אפשר לדון בנושא בצורה יסודית.

היו"ר י' עזרן:

נכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מקבל את ההצעה של סגן השר, אני רק מבקש שיהיה פתרון הגיוני. מה שנאמר כאן אינו הגיוני.

היו"ר י' עזרן:

חזקה עליך שאתה תיאבק בוועדה ותפעיל את ההיגיון הנכון. תודה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

חמישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא אכן יידון בוועדת הכלכלה בהקדם האפשרי. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: שאלות ותשובות.

היו"ר ע' עלי:

אני מודה ליושב-ראש על שהחליף אותי ואפשר לי להעלות את הנושא.

סגן שר הבריאות חבר הכנסת נואף מסאלחה ישיב עתה על שאילתות אלו: 4528 – לפרוטוקול; 4536 – לפרוטוקול; 4553 – לפרוטוקול; 4579 – לפרוטוקול; 4589 – לפרוטוקול; 4590 – לפרוטוקול; 4614 – לפרוטוקול; 4615 – לפרוטוקול; 4637 – לפרוטוקול.

מימון טיפול בילד נכה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הבריאות ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

פורסם בתקשורת, כי הופסק טיפול בילד נכה בן ארבע. הטיפול מומן עד כה על-ידי קופת-החולים "מכבי", וכעת, עם כניסתו לתוקף של חוק ביטוח בריאות ממלכתי, קופת-החולים אינה מוכנה לשלם על הטיפול בטענה שאינו כלול בסל הבריאות החדש.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בפרסום?

2. כיצד ייתכן שבחוק ביטוח בריאות לא נכללים שירותים שניתנו קודם לכן על-ידי קופת-החולים?

3. כיצד יטפל משרדך בבעיה זו?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הטיפול הרפואי בילד לא הופסק, והילד ממשיך לקבל את מלוא הטיפול הרפואי.

2. בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, סל השירותים הבסיסי המחייב את קופת-החולים הינו סל השירותים הרפואיים שנתנה קופת-החולים הכללית ביום 1 בינואר 1994. לפיכך, עלול להיות מצב שקופת-חולים מסוימת הפסיקה לתת שירותים שנתנה לפני תחילת החוק, מאחר ששירותים אלה לא נכללים בסל השירותים הבסיסי שמתואר לעיל.

3. לאור העובדה כי הטיפול הרפואי בילד המתואר בכתבה לא הופסק והילד ממשיך לקבל את מלוא הטיפול הרפואי, אין מקום להתערבות משרד הבריאות.

יש לציין, כי הילד המוזכר בכתבה מקבל גם סך של 1,000 ש"ח לחודש מקופת-החולים "מכבי" עבור מימון מטפלת סיעודית והחזר כספי בגין שימוש במוניות מיוחדות לשם ביקורים אצל הרופא המטפל בבית-חולים "שערי צדק".

טיפולם ותרופות למחלת קרוהן לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הבריאות ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

ממידע שהגיע לידי עולה, כי עם כניסת חוק ביטוח הבריאות לתוקף מסרבת קופת-חולים "מכבי" לספק תרופות לחולים במחלת קרוהן, וזאת בטענה כי התרופות הללו אינן נכללות בסל הבריאות של קופת-חולים הכללית.

החולים קיבלו בעבר את התרופות דרך הקופה.

רצוני לשאול:

1. מה דינה של תרופה שניתנה בעבר בקופת-חולים "מכבי" ואיננה מוכרת בקופת-חולים הכללית (קופה שלפיה הוגדר סל התרופות בחוק)?

2. מה יעשה כדי לכלול תרופות בסל הקבוע בחוק?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתאם לחוק חובת קופת-החולים לאמץ לפחות את סל שירותי הבריאות של קופת-חולים הכללית. לפיכך, אם תרופה ניתנה בקופת-חולים "מכבי" ואינה ברשימת התרופות של קופת-חולים הכללית, רשאית קופת-חולים "מכבי" שלא לספקה במסגרת סל השירותים הבסיסי.

2. בימים הקרובים ימנה שר הבריאות ועדת מומחים אשר תקבע סל תרופות מחייב לכל קופות-החולים.

מחלת קרוהן היא מחלה דלקתית כרונית של מערכת העיכול המתאפיינת בהתלקחות ובתקופות רגיעה לסירוגין. הטיפול במחלה מבוסס על תרופות שתפקידן להפחית את התגובה הדלקתית של מערכת העיכול, ובכך למנוע את תופעות המחלה, הכוללות שלשולים, כאבי בטן, מורסות ופגיעה בדופן המעי. כן תיתכנה תופעות מחוץ למערכת העיכול, כמו בפרקים, בעיניים ובמערכת השתן, המחייבות הן טיפול סימפטומטי והן טיפול במחלה עצמה. כאמור, הטיפולים מבוססים על תכשירים סטרואידליים נוגדי דלקת ותכשירים המשפיעים על התגובה החיסונית והדלקתית לתהליך.

הפעלת חדר מיון בקריית-שמונה

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הבריאות ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

הנהלת בית-החולים על-שם רבקה זיו בצפת אינה מסוגלת עוד לשאת במלוא העלות של הפעלת חדר המיון הקדמי בקריית-שמונה, המשמש את אוכלוסיית אצבע-הגליל וקריית-שמונה, ודורשת ממשרד הבריאות לסייע בהמשך הפעלתו.

רצוני לשאול:

מה ייעשה כדי למנוע את סגירת חדר המיון?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגיש ד"ר ברלוביץ:

משרד הבריאות מממן באמצעות התקציב של בית-החולים "זיו" בצפת את הפעלת חדר המיון בקריית-שמונה. לאור ההיקף המצומצם של הפעולות בחדר מיון זה, בכוונת בית-החולים לייעל את הפעלתו, תוך התייחסות לצורכי האוכלוסייה בשירותי רפואה דחופים.

בכל מקרה, חדר המיון בקריית-שמונה ימשיך לפעול במימון משרד הבריאות, באמצעות בית-החולים "זיו" בצפת.

תכשיר להפסקת חלב אם הגורם למחלות

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הבריאות ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

לפי כתבה שפורסמה בתאריך 14 בפברואר 1995 בעיתון "מעריב", משווק בארץ תכשיר הנקרא "פרלודל" של חברת "סנדוז", האמור להפסיק היווצרות של חלב אם לאמהות, וזאת למרות פרסומים נרחבים בארצות-הברית, הקושרים בין התכשיר הנ"ל למחלות לב קשות, בהן התקפי לב, שבץ ואף שיתוק חלקי.

רצוני לשאול:

1. האם עבר התכשיר הנ"ל בדיקות של משרד הבריאות ועמד בהן?

2. האם תימנע הפצת התכשיר?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגישה הגברת גוטמן:

2-1. "פרלודל" אושר לשימוש בארץ ורשום בפנקס התרופות.

לידיעת משרד הבריאות הגיעו ידיעות בדבר תופעות לוואי חמורות בנשים לאחר לידה שטופלו בתכשיר. לאור חומרת האירועים והחשד, שלא הופרך, כי לפחות חלקם נגרמו על-ידי התרופה, ולאור העובדה כי מדובר בהשגת אפקט הניתן להשגה בדרכים אחרות, הוחלט בתאריך 18 באוקטובר 1994 לבטל ההתוויה לשימוש בתכשירים המכילים ברומוקריפטין להפסקת ההנקה עד להצטברות מידע נוסף. יש להדגיש כי רק התוויה זו בוטלה; יתר ההתוויות נותרו בעינן.

הודעה בהתאם הופצה לסגל הרפואי.

הקמת בית-חולים באשדוד

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבריאות ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

נודע לי, כי ביום 23 בינואר 1993 התקבלה החלטת ממשלה על הקמת בית-חולים באשדוד שיכיל 660 מיטות. עד היום לא הוקם בית-חולים זה.

לעומת זאת פורסמה בעיתונות ידיעה שלפיה הכריז השר על הקמת בית-חולים חדש באזור להבים.

רצוני לשאול:

1. האם אמור בית-החולים בלהבים להחליף את בית-החולים באשדוד?

2. האם לא עדיף להקים בית-חולים שישרת אוכלוסייה של 180,000 תושבים באזור אשדוד, על פני הקמתו באזור שאוכלוסייתו מפוזרת הרבה יותר – להבים?

3. מדוע לא יושמה עד היום החלטת הממשלה הנ"ל?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין קשר בין התוכנית להקמת בית-חולים בלהבים לבין אשדוד. הקמת בית-חולים בלהבים אמורה להקל את מצוקת האשפוז באזור הנגב.

אוכלוסיית אשדוד מקבלת ותמשיך לקבל שירותי אשפוז מבתי-החולים "קפלן" ברחובות ו"ברזילי" באשקלון.

2. כאמור, אין קשר בין בית-חולים בלהבים ובית-חולים באשדוד. הקמת בית-חולים בלהבים אמורה להקל את מצוקת האשפוז באזור הנגב, לרבות העיר באר-שבע.

בהתייחס לאזור אשדוד, לדעת משרד הבריאות, מבחינת העיר באר-שבע יש עדיפות לפתח את בתי-החולים הקיימים באזור אשדוד – "ברזילי" ו"קפלן", דבר שיעלה את רמת השירותים לכל תושבי האזור וביניהם תושבי אשדוד.

3. לא היתה החלטת ממשלה מחייבת, אלא תוכנית מתאר ארצית אשר לגבי יישומה טרם הוחלט.

הקמת בית-חולים באשדוד

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר הבריאות ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

הממשלה החליטה ב-23 בינואר 1993 על הקמת בית-חולים בן 600 מיטות, שיופעל חלקית עם 300 מיטות כבר בשנת 1995, באשדוד. ההחלטה עדיין לא יושמה, ובינתיים הוחלט על הקמת בית-חולים באזור להבים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מיושמת החלטת הממשלה להקמת בית-חולים באשדוד?

2. האם הקמת בית-החולים בלהבים היא על חשבון הקמת בית-החולים באשדוד?

3. מתי יוקם בית-החולים באשדוד?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתוכנית הפיתוח המאושרת של משרד הבריאות לא נכלל פרויקט הקמת בית-חולים בעיר אשדוד. בזמנה הועלתה ההצעה במסגרת תוכנית מתאר שהובאה בפני הממשלה, אולם הצעה זו לא עברה את שלבי הפיכתה לתוכנית אופרטיבית, לרבות אישורה התקציבי.

עמדת משרד הבריאות היא שאין צורך והצדקה להקמת בית-חולים באשדוד. לדעת משרד הבריאות, יש עדיפות לפיתוח בתי-החולים הקיימים באזור – "ברזילי" באשקלון ו"קפלן" ברחובות, דבר שיעלה את רמת השירותים לכל תושבי האזור וביניהם תושבי אשדוד.

יצוין, כי לבתי-חולים גדולים יש יתרונות מבחינת היקף השירותים הניתנים ואיכותם באמצעות יצירת מרכזי מצוינות, ובבתי-חולים קטנים לא ניתן לעשות כן.

2. אין קשר בין התוכנית להקמת בית-חולים בלהבים לבין הקמת בית-חולים באשדוד.

הקמת בית-חולים בלהבים אמורה להקל את מצוקת האשפוז באזור הנגב. אוכלוסיית אשדוד מקבלת ותמשיך לקבל שירותי אשפוז מבתי-החולים "קפלן" ברחובות ו"ברזילי" באשקלון.

3. בהתאם לתוכניות הקיימות, לא יוקם בית-חולים באשדוד.

אמצעי ההצלה ביישובי קו הרצועה

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הבריאות ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

ב"שער הנגב" (9 בפברואר 1995) נכתב, כי אמצעי ההצלה ביישובי קו הרצועה מיושנים ואינם תקינים, וכי מגן-דוד-אדום מסרב לחדש את צי האמבולנסים.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מדוע אין ביישובי קו הרצועה ושער הנגב אמצעי הצלה נאותים?

3. מדוע מסרב מגן-דוד-אדום לחדש את צי האמבולנסים הישן?

4. מה עושה משרדך בנדון?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגיש מר גור:

1. הידיעה שהתפרסמה אינה נכונה.

2. מגן-דוד-אדום פועל ביישובי קו התפר שבאזור עזה באמצעות אמבולנסים המוצבים בתחנות מגן-דוד-אדום בשדרות, בנתיבות, בצוחר, באשקלון, באופקים ובבאר-שבע, וכן מוכרים אמבולנסים של מגן-דוד-אדום ליישובים שבתחומי המועצות האזוריות שער-הנגב, המועצה האזורית חוף-עזה והמועצה האזורית אשכול. אמבולנסים אלה מוזנקים לאירועי חירום גם על-ידי מגן-דוד-אדום ובתיאום מלא עם מגן-דוד-אדום.

3. ראוי לציין, כי האחריות הבלעדית לתקינותם ולשמישותם של האמבולנסים המוכרים ליישובים היא של היישובים עצמם ולא של מגן-דוד-אדום, והדבר מעוגן בחוזה הנחתם עם היישוב החוכר אמבולנס. לפיכך, מגן-דוד-אדום אינו מסרב לחדש צי אמבולנסים ישן, אלא דורש תשלום עבור האמבולנסים הללו, כמקובל.

4. משרד הבריאות ומגן-דוד-אדום גיבשו תוכנית היערכות מחודשת של שירותי מגן-דוד-אדום ביישובי קו התפר, במסגרת ועדה שבראשה עומד עוזר שר הביטחון לענייני התיישבות.

התוכנית הועברה לעיון מנכ"ל משרד ראש הממשלה לצורך אישור ותקצוב.

עיקרי ההמלצות נוגעים גם ליישובי קו הרצועה: א. החלפת שני אמבולנסים רגילים באמבולנסים לטיפול נמרץ בתחנות מגן-דוד-אדום בשדרות ובצוחר; ב. החלפת 30 אמבולנסים קיימים ביישובי התפר בדגם חדיש יותר, לרבות אמבולנסים ביישובי שער-הנגב וחבל אשכול.

ג. הוספת אמבולנס ליישוב עלומים; ד. תוספת ורענון כל הציוד הרפואי באמבולנסים הנ"ל, לרבות מכשירי החייאה חדישים; ה. העברת 50 קורסים של עזרה ראשונה לתושבי קו התפר, לרבות המועצות הנ"ל.

נוסף על כך, הסכים משרד הבריאות בשל דחיפות העניין לממן מייד רכישת שלושה אמבולנסים משופצים של מגן-דוד-אדום למועצה האזורית שער-הנגב, ליישובים השוכנים בסמוך לקו הרצועה.

מכירת מזון המיועד לתושבי עזה ויו"ש בארץ

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הבריאות ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

ב"ידיעות אחרונות" פורסם, שמכולה עמוסה בקופסאות סרדינים ואבקת חלב, שהגיעה מאירופה כתרומה לתושבי עזה ויו"ש בקשר למצוקת הסגר, ונפטרה ממכס, נמכרה לסוחרים ישראלים המוכרים אותן בארץ.

נמסר גם שהמצרכים עלולים להיות מקולקלים ומסוכנים לבריאות.

רצוני לשאול:

האם ידאג משרד הבריאות לפרסום אפיון המצרכים האלו, ואחרים אם יש ויהיו, כדי למנוע מפגעים בריאותיים הכרוכים בהם?

תשובת סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגיש ד"ר לבנטל:

כפי שמצוין בשאלתא, משרד הבריאות יזם פנייה לכלי התקשורת ובה אזהרה לציבור שלא לקנות מוצרי מזון שאינם מסומנים בעברית, לרבות שם המוצר, היצרן וכתובתו המלווה.

מוצרים באפיונים הללו לא עברו בדיקות של משרד הבריאות, ולפיכך הם עלולים לסכן את בריאות הציבור.

שירותי הרפואה הליליים באופקים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הבריאות ביום י"ג באדר ב' התשנ"ה (15 במרס 1995):

מידיעה שהתפרסמה במקומון "שבע" בתאריך 24 בפברואר 1995 וכן ממידע שהגיע לידיעתי עולה, כי קיימת הידרדרות במצב שירותי הבריאות הליליים באופקים. מתברר כי מוקד הרפואה בעיירה פועל רק בחלק משעות הלילה וכי איכות הרופאים ירודה.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיות הללו?

2. מה יעשה לשיפור רמת תפקודו של המרכז באופקים?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

להלן תשובתי המבוססת על חומר שהגישה ד"ר בלמקר:

1. משרד הבריאות מודע לבעיות הקיימות בשירותי רפואה ליליים.

2. משרד הבריאות בוחן בימים אלה בחינה מחודשת את נושא שירותי הרפואה הליליים במדינת ישראל, זאת לאור השינויים שחלו בתקופה האחרונה וביניהם חוק ביטוח בריאות ממלכתי שנכנס לתוקף, הקמת מרכזים נוספים של קופות-החולים השונות ברחבי הארץ, פעילותם של גורמים פרטים בענף ביקורי הבית ועוד.

במסגרת בחינה זו ובהתאם למצב החדש בכוונת משרד הבריאות לבצע בהקדם שינויים ארגוניים בשירות הלילי הניתן היום, לרבות בשירות הניתן באופקים.

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הבריאות ישיב על שאילתא מס' 4774.

תעריפי ביקור במרפאות השר"פ בבתי-חולים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הבריאות ביום ג' בניסן התשנ"ה (3 באפריל 1995):

כמה בתי-חולים בישראל מקיימים מחלקות לשירותי רפואה פרטית שבהן מועסקים מיטב הרופאים.

רצוני לשאול:

1. האם תעריפי השר"פ עומדים תחת פיקוח משרד הבריאות, ומה הם הקריטריונים לקביעת תעריפים אלו?

2. אם לא – האם יפקח המשרד או יקבע קריטריונים לתעריפים הנ"ל?

3. האם ידוע למשרד מה היא חלוקת התשלום בין בית-החולים לרופא המטפל?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

1. תעריפי שר"פ – שירותי רפואה פרטיים – הקיימים אך ורק בבתי-החולים הציבוריים בירושלים (לא ממשלתיים), אינם עומדים תחת פיקוח של משרד הבריאות ונקבעים על-ידי כל בית-חולים.

2. אין בכוננת משרד הבריאות לפקח או לקבוע את התעריפים. התעריפים נקבעים על-ידי "כוחות השוק" דהיינו: היצע וביקוש.

3. בכל בית-חולים שבו פועל שר"פ יש חלוקה אחרת של התשלום – כפי שסוכמה בין הרופאים להנהלת בית-החולים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה, אדוני היושב-ראש וכבוד סגן שר הבריאות.

לדוגמה, אשה יולדת, שהמוסד לביטוח לאומי משלם עבורה דומני בעד חמישה ימי אשפוז, ואחרי שלושה ימים כבר מוציאים אותה, אלה גם כן שירותי רפואה מסוימים, ולמה דברים כאלה קורים? מה בדעת המשרד לעשות?

שנית, אני חושב שבכל זאת בתי-החולים האלה שאדוני התייחס אליהם מקבלים תקצוב ציבורי; אם לא כולו, חלקי. לכן, הם לא יכולים להחליט ולקבוע מחירים כפי שהם רוצים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עזרן.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, היולדת, כפי שקבוע בחוק, חייבת להישאר, ואם מי מבתי-החולים מוציא אותה לפני הזמן, זו עבירה על החוק. היא יכולה לפנות גם אלינו וגם לרשות השיפוטית. פשוט, חד וחלק. הם מקבלים את הכסף הזה.

החוק מאפשר לבתי-חולים אלה לקבוע את התעריפים, שהם לא המחירים הגבוהים ביותר, אפילו יחסית, כי זה שירות רפואה פרטי. זאת אומרת, האזרח, בייחוד אחרי קבלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי מקבל את כל השירותים, הם לא על חשבון. יש אנשים שהולכים לרופאים פרטיים מהטובים בארץ, ב"הדסה" וב"שערי צדק", והם משלמים. אני לא יכול למנוע זאת מאיש שיש לו כסף, כשזה לא על חשבון מישהו אחר או בתור של מישהו אחר. יש שם מרפאות – אני ביקרתי בהן – שנותנות את השירות. נכון, הכסף הוא לא ציבורי, לא ממשלתי, אלא תרומות. כידוע לך, הממשלה לא מסבסדת אותן. אלה בתי-חולים פרטיים; אומנם מוסדות ציבוריים-פרטיים, עמותות.

לכן אני לא רואה שיש מקום למשרד הבריאות להתערב. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

הצעה לסדר-היום

שירותי אולטרה-סאונד וסל שירותי הבריאות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6749 בנושא: שירותי אולטרה-סאונד וסל שירותי הבריאות, של חבר הכנסת שמואל אביטל. אני רואה שחבר הכנסת אביטל מאוד פעיל בנושאי חקלאות, בריאות, אוצר. יישר כוח, חבר הכנסת אביטל. בבקשה, יש לך עשר דקות.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, תודה על דברך שליוו אותי לדוכן. תמיד נעים לי כשאתה יושב פה.

היו"ר ע' עלי:

תודה.

שמואל אביטל (העבודה):

אתה, אדוני היושב-ראש, הינך גם כן יהודי שומר מסורת, והנושא הזה שעכשיו קראת אותו הוא דיני נפשות, גם בהלכה, וגם למי שאינו שומר את ההלכה. אני מדבר על בדיקת האולטרה-סאונד שנעשית לנשות ישראל, שנמצאות בהיריון, כאשר קורים שני דברים מרכזיים: מצד אחד – ניסיון לפגוע בקבוצה של טכנאיות מקצועיות, מיומנות, עם תעודות; ומצד שני, ניסיון להוציא מסל הבריאות את הבדיקה החיונית הזאת לנשות ישראל.

אומרים, אגב, שאחד המאפיינים של הכנסת הזאת הוא, שחלק מחברי הכנסת עוד עושים ילדים. אני היום, במקרה, עשיתי יום הולדת לילד, בן חמש, אבל יש לי גם תינוק בן ארבעה-חמישה חודשים.

העניין התחיל בנגב, ואני אומר את זה גם כיושב-ראש לובי הנגב, ומשם היתה אלי פנייה של טכנאיות, שליוו – אם מותר להגיד מלה אישית – מאות אלפי בתים בישראל בתהליך ההיריון, שיש בו מדי פעם צרות. לי יצא קצת להיות במעגל של צרות כאלה וראיתי באיזו חבורה של נשים מדברים וכמה הן מקצועיות.

היו"ר ע' עלי:

מה הבדיקה הזאת צריכה לאתר – קשיים? בעיות? פגמים?

שמואל אביטל (העבודה):

הבדיקה, שבחודשים האחרונים מנסים להוציא אותה מסל הבריאות ולהוריד אותה גם ברמה המקצועית, גם מבחינת הזמינות שלה וגם מבחינת מספר הפעמים, היא בדיקה חיונית, שהמשמעות שלה היא, שבחודשי ההיריון עושים לאשה כמה וכמה בדיקות במכשיר, שאני כמעט יודע להפעיל אותו. אם הטכנאיות מסתכלות עלי עכשיו, הן שומעות שאני יודע כמעט להפעיל אותו. בדיקה זו סורקת את מצב העובר בבטנה של האשה, כאשר יש שני דברים מרכזיים, שהם הקריטיים, מעבר למעקב שוטף, שנותן סדרה של אבחנות או של ממצאים; שני דברים מרכזיים, הבדיקה הזאת היא קריטית לגביהם: האחד – סריקת מערכות של העובר עצמו, וכשהרופא מסתכל על זה הוא יודע מה המצב בפנים. אנחנו מכירים תופעות, לא עלינו, מפה עד להודעה חדשה. והדבר השני הקריטי – שלילת מומים. כלומר, בזמן שהאשה עדיין יכולה, בכפוף להלכה, לאור המצב של העובר, אפשר לבצע, לפי הכללים, הפלה. היא והרופא יודעים שיש מום. עם כל ההתלבטות שיכולה ללוות את האשה ואת משפחתה וגם את הרופאים והאחיות שסביבה לגבי החלטה מהסוג הזה, הבדיקה הזאת של האולטרה-סאונד נותנת אפשרות לאבחן את הדברים האלה.

יש סדרת פעולות, הנחיות וחוזרים גם ברמת קופות-החולים אל מול משרד הבריאות. אני שוחחתי עם שר הבריאות על העניין הזה, דיברתי עם המנכ"ל החדש; אפילו היו בדרך אלי תשובות כתובות זה חודש כמעט, אבל הן לא הגיעו. אני שמח שידידי סגן השר משיב על העניין הזה, קודם כול כי אני יודע שכל פעם שהוא עולה על הדוכן, הוא לא רק קורא אלא בודק את הדברים ומשתדל להביא גם בשורה כמו, למשל, בנושא בית-החולים "סורוקה", שאליו התייחסת לפני חודש וחצי, ובהחלט חלו כמה תזוזות.

היו"ר ע' עלי:

מתוך ניסיוני, חבר הכנסת אביטל, אני יודע שהוא לא רק בודק ומביא בשורות, הוא גם עוקב אחר הביצוע ולא אחת פותר בעיות מאוד רציניות. גם לי יש ניסיון טוב אתו.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

תודה רבה.

שמואל אביטל (העבודה):

אני כמעט מתפתה להגיד שעכשיו אמרו לי שחבר הכנסת דראושה טען שהוצעה לו בימים האחרונים הצעה פוליטית להיות שר במהפך פוליטי. אני מאחל לידידי נואף שהוא יהיה, בעזרת השם, השר הערבי הראשון במדינת ישראל.

הבדיקות בוצעו ברוב המכריע על-ידי כ-40, 50 אולי 60 טכנאיות במרכזים הרפואיים במדינת ישראל ובמכונים פרטיים. מדובר בחבורה נפלאה שעברה הכשרה כדת וכדין במשרד הבריאות וקיבלה תעודות. סדר גודל של מספר הבדיקות שטכנאית מהסוג הזה, מקצוענית ומיומנת, מעבירה הוא כ-10,000 בדיקות בשנה. הרוב המכריע של הבנות האלה עובד כ-13 שנה, וזה אומר שכל אחת העבירה תחת ידה מבחן הצלה ל-13,000 יולדות במדינת ישראל.

ומה קרה לנו? נזכרנו בחודשים האחרונים שפתאום משהו לא בסדר? אני לא מדבר עכשיו בכובע של מי שהוא חבר בהנהגת ההסתדרות; אני לא מדבר פה על העניין בין עובד למעביד, אלא אני מדבר בראש ובראשונה על ההשלכות הקשות שיהיו לדבר הזה על שגרת החיים של כל אשה בישראל שנכנסת להיריון. הרי החרדה הזאת וכל מה שאנחנו שומעים בזמן האחרון. שמי ששכח מה זה ללוות יולדת, אולי שכח, אבל אני אומר לו: תיזכר היום, כשאנחנו מעלים את הנושא הזה. הרי מי שחוזה את זה בשגרת היום-יום כשהכול בסדר, לא כשיש חלילה בעיה, יודע על מה אנחנו מדברים.

שר הבריאות, אם הוא לא יחזור בו ממה שקורה מתחת לאפו בעניין הזה של האולטרה-סאונד, הוא מכניס בהלה בכל בית בישראל, ואולי בלילות יחשבו חלק מהאנשים איך לגמור אותו, תרתי משמע.

היו"ר ע' עלי:

כמה עולה בדיקה כזאת? על מה מדובר?

שמואל אביטל (העבודה):

היום הבדיקות נעשות חינם. או שאתה מקבל את הטופס על-ידי קופת-החולים שלך והיא משלמת "טופס 17", או כל הפטנטים שהיו, או שמול המכונים מעבירים את התשלום. הבדיקה על-ידי קופת-החולים וכל המרכזים הרפואיים היא חינם. זה גרם בשנים האחרונות לכך שאנשים מאוד מובילים בתחום הביאו את זה לרמה מקצועית מהמובילות בעולם וגרמו לכך שליווי ההיריון של האשה בישראל הוא דבר הרבה יותר רגוע. יכולת ההבחנה גם של הטכנאיות וגם של רופאים מספר העוסקים במלאכה היא מהמתקדמות בעולם. זו הרגשה אחרת, וזה חינם.

אגב, מי שרצה יכול היה ללכת למכונים פרטיים – או שקופת-החולים שלחה את האנשים לשם או האיש הלך בעצמו לסדרת בדיקות באולטרה-סאונד.

אם אתה רוצה נותנים לך תמונה של העובר בבטן האשה; אם אתה רוצה נותנים לך מדידות, מה יהיה האורך ומה יהיה הגובה; ואם יהיה לו שומן פה או שם; ואם יש לו שיער בצבע כזה או אחר; וכמובן, גם המין של היילוד.

לפעמים זה חוסך סדרה של בדיקות אחרות; למשל, בדיקות מי שפיר עם כל מה שמתלווה להן – הבדיקה הזאת הגיעה לרמה כה מקצועית שבחלק מן המקרים, בעיקר אם לאשה עדיין לא מלאו 36 או 38 שנים, אפשר להסתפק באולטרה-סאונד. יש בדיקה פנימה, יש בדיקה חיצונית, יש אפשרות

לקבל תמונה הביתה, יש אפשרות לקבל קלטת וידיאו שנותנת לך בשידור חי מה קורה אצל האשה בפנים.

היו"ר ע' עלי:

אתה רופא נשים במקצועך?

שמואל אביטל (העבודה):

אני לא הרחבתי על מקורות הידע האישי שלי, והיום אני יכול לדבר על כך בחיוך כי יש לי שלושה ילדים, אבל ב-11 שנות נישואין עברתי מספיק.

מדובר בבנות מקצועיות מדרגה ראשונה, רובן המכריע עולות בכך על כל רופא ממוצע, פשוט בגלל הניסיון והעבודה היומיומית בתחום הזה. אני לוקח כדוגמה את בית-החולים "סורוקה". כל העובדות שם בתחום הזה הן מקצועיות מאוד. עד לפני פרק זמן מסוים עמד בראש המחלקה הזאת אחד המומחים הגדולים, פרופסור מייזנר. לצערנו, כמו שקורה בנגב, הוא עזב למרכז הארץ. אבל לא כולם הם פרופסור מייזנר. מעטים כמוהו ברחבי הארץ.

והנה עכשיו, אדוני היושב-ראש, רוצים להפקיע מהטכנאיות המקצועיות האלה, עם התעודות, את היכולת לבצע את כל סט הבדיקות שהן עשו עד היום. ההוראה הכתובה אומרת, שרופא יהיה חייב לחתום על הבדיקה שהן מבצעות. אבל, הרוב המכריע של הרופאים אינם מקצוענים בתחום הזה.

אדוני סגן השר, צריך לעשות הבחנה בין הבדיקה של הממצאים כפי שהם לבין הוצאת מסקנות רפואיות על-ידי רופא. אם בשוליים קרה מקרה זה או אחר שלפעמים העניין הזה טושטש, אני מאוד מקווה שמישהו לא מתכוון להיאחז בזה, כי אנחנו מכירים גם דוגמאות הפוכות. הניסיון להוציא מהצוות המקצועי את האפשרות לעשות את כל הבדיקות האלה יגרום לדברים קשים ביותר.

ההיזקקות לחתימת הרופא תגרום לכך שזאת תהיה פיקציה. האי-יכולת לבצע את מלוא הבדיקות בלוח זמנים סביר, כמה שצריך, לפי הנחיית רופא, יגרום לכך שאנשים יתחילו ללכת למכונים פרטיים. אם זה לא יהיה בסל הבריאות, ותעניין אותי מאוד תשובתו הנחרצת של סגן השר כי אני מבין שזה בהליך וזה לא בסל הבריאות בפועל, זה יגרום לכך שהבדיקה הזאת לא תהיה שווה לכל נפש. אם זה לא יינתן במתכונת העכשווית, אני אומר לכם שיהיה סדר-גודל של 800 שקלים לכל בדיקה.

מה יקרה אז? יקרה דבר פשוט. ברגע שזה יהיה נחלתו של הרופא, לא צריך את הטכנאיות. זה לא ייפך לעבודה סיועית, שהוא מרים את האבן והיא נופלת לו. לא, הטכנאית תעשה את העבודה המקצועית והרופא יחתום. המשחק הזה יעלה כסף. ואז תכשירו 100 רופאים שיעסקו בזה.

מדובר פה בהפסד של ידע מקצועי של אנשים מקצועיים שלא קיים בשום מאגר אחר. אז יהיה צורך לסלק את הטכנאיות האלה הביתה. ואני לא מדבר עכשיו "עם שפם" בהשאלה; אינני נוגע בענייני האיגוד המקצועי.

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שאתה מתכוון לשפם של חבר הכנסת עמיר פרץ.

שמואל אביטל (העבודה):

כן, ברור. ידידי הטוב, שכני, חברי מנוער.

שר הבריאות מתפאר בחודשיים, שלושת חודשים האחרונים שהוא הולך לחוקק חוקים נגד, לא עבודה זרה, אלא רפואה שחורה. ואם הדבר הזה יעשה, הוא יהיה ה"אמא" של הרפואה השחורה. אני לא מתבייש להגיד את זה פה. קבוצה של רופאים אינטרסנטים מוליכה את העניין, ויש לה גם יכולת מינהלית וארגונית. חוות דעת שלה, כזאת או אחרת, תשפיע וכבר השפיעה.

אני ממש מחזיק את עצמי שלא להזכיר כאן שמות של כמה פרופסורים מכובדים. מתכוונים כאן במהלכים האלה ובהוצאת הטכנאיות לגרום לכך שקבוצה מסוימת יהיו לה עסקים פורחים מפה ועד הודעה חדשה. אם תתקבל בסוף הצעת סגן השר והנושא יועבר לוועדה, אני אביא שם הוכחות מפה ועד הודעה חדשה.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול רק להציע דיון במליאה, הרי זאת המטרה שלך, לא ועדה.

שמואל אביטל (העבודה):

אני יודע, אני רק מנסה להגיד מה יקרה אז. מאחורי ההאשמה שלי יש הוכחות, יש לה ידיים ויש לה רגליים. אני בכלל לא רוצה לדבר על הדרך שבה בוחרים לגוף ההוא.

אדוני סגן שר הבריאות, ידידי, הניסיון לבוא ולהרשים את הציבור ואת הנשים שלנו במדינת ישראל שכאילו אתם משפרים את המצב, הוא לא ניסיון נכון. הרי מה אתם תגידו? תגידו: זאת טכנאית וזה דוקטור, רופא. הוא יהיה אחראי, הוא יבצע את הבדיקה. איזו אשה במדינת ישראל לא תמחא כפיים להצעה כזאת, ואם היה צריך לתמוך במישהו, כל הנשים היו תומכות באפרים סנה, כי הוא במקום טכנאית ייתן להן רופא.

זה בא כדי להרשים, זה לא אמת. אבל יש דבר חמור יותר. מה תהיה המשמעות לגבי אשה שהולכת מחר לבית-החולים והיא יודעת שמישהו חושב שהיא לא בדיוק מתאימה, שאולי הרמה שלה לא מתאימה, ומחר או מחרתיים לאור מסקנות מקצועיות היא לא תעסוק במקצועה. עוד מעט יבואו רופאים והם יעשו זאת.

מה המשמעות? המשמעות היא שממחר בבוקר כל אשה תפחד לשבת במתקן אצל טכנאית. זאת תהיה זריעת בהלה נוספת. אני חושב שצריך תשובות מחר בבוקר לעניין הזה. אם הוא לא יובהר בצורה קטגורית, אנחנו הולכים להכניס פחד אצל כל אשה שתיכנס להיריון.

יותר מזה. מה עושה משפחה ממוצעת שצריכה שלוש או ארבע בדיקות? היא תלך למכון פרטי? אני יכול לתת לכם דוגמה של אוכלוסייה מגוונת ממקום שאני בא ממנו, מן הנגב. יש שם אוכלוסייה גדולה, ברוך השם, של חברים שלי; אני כמעט, חצי, שייך לחברי הבדואים. מה רוצים עכשיו, לשלוח את כולם לאיזה מכון פרטי לאולטרה-סאונד, כדי שיצטרכו לשלם כסף שאין להם?

הגענו בתחום הזה באמת לרמה מקצועית יפה, ובמקום שהשרה אורה נמיר חס וחלילה תטפל – אני לא רוצה באלפים, אבל עוד במאות של אנשים שנולדו ולפעמים לא אבחנו את מצבם בדיוק, או שהם לא עברו את המסננת הזאת בגלל מה שהולך להתפתח, ואז חס וחלילה יהיו כל מיני מומים וכל מיני בעיות. אפילו בכסף אי-אפשר למדוד את הסבל, וזה מילא, אבל גם אי-אפשר למדוד כמה זה יעלה אחר כך.

לכן, לא תצמח פה שום תועלת מהדבר הזה. אם לא תהיה הבהרה ברורה וחדה, אנחנו מפחידים את כולם, ואין שום סיבה, כי "בגדול" אנחנו מתפארים בסל שירותי הבריאות. אתה ואני, נואף, יצאנו במאבק נגד ההסתדרות הישנה, לא באקט הסופי, אבל לפחות בדרך המרכזית, ושנינו רצינו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואז זה היה קרב אימים.

מה הסבירו לציבור – – –

היו"ר ע' עלי:

מה אתה אומר היום, זה טוב?

שמואל אביטל (העבודה):

טוב מאוד. אתה, אדוני, שבאת מהיכן שבאת – ואני שומע אותך לא פעם אחת ולא פעמיים, ורק באופן יוצא מן הכלל, אם אין ברירה ואני חייב לצאת לעשן, אני יוצא, אבל בדרך כלל אני לא קם, אני שומע אותך בהקשבה – אתה ער להרבה מצוקות בציבור הישראלי. אתה יודע מה, כמה אנחנו מרוויחים שם, ברוטו, עלות מעביד? אנחנו מרוויחים לא רע, אף שאנחנו יודעים שזה לא קל.

היו"ר ע' עלי:

ברוך השם, אפשר להתפרנס בכבוד.

שמואל אביטל (העבודה):

אפשר, ברוך השם. מי שעני במדינת ישראל, מי שלא היתה לו יכולת, יש לו בריאות היום, ואת זה אנחנו צריכים להגיד. אז מי שמרוויח הרבה משלם יותר, אבל זה בכלל משחק אחר. יבוא שר האוצר, תבוא ממשלת ישראל ויתמודדו עם בעיית כלל המסים ותפחית לציבור בעל ההכנסה הבינונית ומטה, אבל במסגרת חוק ביטוח בריאות אין 100,000 ילדים שאין להם בריאות, ומי שהיה צריך לשלם, משלם יותר. אולי זה לא טוב לפוליטיקה, אבל זה טוב. בזה אותו חיים רמון, עם העיניים הכחולות, יכול להתפאר. זה לא קל, כי יש יותר מבני המעמד הבינוני, אבל פה הממשלה תצטרך לתת תשובה.

אני חייב להגיד משפט אחרון. זה יגרום גם להקפצת המחירים. גם כשזה לא יהיה קיים, תשתלט על זה קבוצה אינטרסנטית, וזה מה שעומד מאחורי העניין. לא תצמח תועלת, נכניס בהלה, וזה בעצם סידור של רפואה שחורה מסוג אחר, ואולי זה גם יגרום לפיטורים – מי צריך את הטכנאיות? וזה, לפי דעתי, מעבר לצדדים של איגוד מקצועי.

אנא, אדוני סגן השר, כל אשה שצופה בנו עכשיו, תגיד לשר שלא יפחיד אותה. הוא נראה כל כך טוב והוא חבר שלי, אתה יודע; שלא יפחיד אותה, שנשים לא יסתכלו על אפרים סנה, דוקטור, ויגידו: ווללה, זה עכשיו מפחיד אותנו להיכנס לאולטרה-סאונד. חלק יפחדו בגלל הכיס, אבל חלק יפחדו בגלל מה שמתפתח, ואני מאוד מקווה שלסגן השר יש בשורה. תודה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אביטל. סגן שר הבריאות, בבקשה.

חבר הכנסת אביטל דיבר כמו גיניקולוג, מומחה לכל הבעיות. גילית בקיאות, חבר הכנסת אביטל.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-הראש, חברי הכנסת, גיניקולוג הוא לא יכול להיות, קשה לו ללמוד, אבל כנראה הוא עוזר לגיניקולוג. אם חבר הכנסת אביטל לא היה חושף את עצמו ב"לאשה" – הוא ואשתו, היה להם ריאיון חושפני מאוד, אמיץ מאוד – לא הייתי מעיר את ההערה. הוא אמר את זה, רמז על כך. יש לו ילדים, שיהיו בריאים, אבל היו לו גם בעיות במשפחה, והוא חשף אותן. אני אומר את זה לא כסגן שר הבריאות אלא כחבר שלו, וכשאשתו עברה את זה, הוא היה לידה ועבר את כל הדברים, והרבה, כפי שתיאר. בדברים שהוא אמר, לפי דעתי, הוא אפילו לא קיבל חוות דעת של רופא, כי הוא עבר את זה.

קודם כול – קביעה חד-משמעית, גם של השר, גם של המשרד וגם שלי: שירותי האולטרה-סאונד לא הוצאו ולא יוצאו מסל שירותי הבריאות המוענקים על-ידי קופות-החולים. זה קודם כול, חד וחלק. מי ששמע, מי שהשמיע אחרת – לא היה בזה אמת.

שירותי האולטרה-סאונד מהווים אחת מאבני היסוד של האבחון וההדמיה הרפואית, ולא יעלה על הדעת כי קופות-החולים לא ייתנו שירות זה כשירות חובה בכל מצב שקיימת לכך התוויה רפואית המחייבת זאת, כמו בכל דבר. אני לא יכול ללכת ולהגיד: אני רוצה להתאשפז. אתה הולך לרופא כשיש חשש למשהו, ולא, בתי-חולים יהפכו לבתי-מלון. ולנו אסור להגיד שקופות-חולים זאת או הרופאים שלה לא מפנים לאבחון, לבדיקה או לאשפוז כדי לחסוך כסף. אם נחשוד, חלילה, בדבר כזה, אנחנו לא חברה מתוקנת.

בדיקות אולטרה-סאונד, כבדיקות הדמיה אחרות, מבוצעות בדרך כלל על-ידי טכנאים אשר הוכשרו לכך במיוחד, ואילו הפענוח והאבחון נעשים על-ידי רופאים מורשים. יש הבדל. הוא מצלם, יש לו המכשיר, הוא מוסמך. הוא לא יכול לקבוע מה יש שם. הוא גם לא הוסמך לזה. בהתאם להנחיות משרדנו, איננו מאשרים פעולות אבחון שהן פעולות רפואיות לכל דבר לכאלה שאינם רופאים. כנראה, היו כמה טכנאים או טכנאיות שהיו גם הטכנאים וגם הרופאים וחתמו על זה. זה בלתי אפשרי מבחינה בריאותית. זה לא עניין של התחמקות. למה למשרד להתערב, לחסוך לקופות-חולים? הרי הקופה המבטחת נותנת "טופס 17", היא משלמת. אז מה, באנו לעשות להם טובה פתאום? באנו, חס וחלילה, לסדר את הטכנאים והטכנאיות? בשום פנים ואופן לא. אגב, לפי החוק משרד הבריאות גם אחראי לאכיפת החוק.

ההקפדה של משרדנו ושל קופות-החולים שבדיקות האולטרה-סאונד יבוצעו על-פי אמות מידה רפואיות אינה אמורה לגרום, לא לפיטורי עשרות טכנאים ואף לא לפיטוריה של טכנאית אחת, אלא אם כן היו טכנאיות אשר קבעו אבחון רפואי על בסיס האולטרה-סאונד, דבר הנוגד את פקודת הרופאים ואינו עומד בקנה מידה רפואי מקובל.

כידוע, בדיקות האולטרה-סאונד משמשות בתחומי רפואה רבים, בין היתר, גם ככלי למעקב ולאבחון בתקופת ההיריון. נושא בדיקת האולטרה-סאונד במהלך ההיריון נבחן במסגרות מקצועיות שונות, בין היתר, במסגרת המועצה הלאומית למיילדות, ניאונטולוגיה וגנטיקה שליד משרד הבריאות. מועצה זו הגיעה למסקנה חד-משמעית, שאין חובה לבצע בדיקות אולטרה-סאונד בזמן ההיריון אצל אשה בריאה. אני חוזר על זה, חבר הכנסת אביטל. נשים בריאות לא צריכות לעבור בדיקה. אני לא אומר שהן לא הולכות לרופא ולא אומרות לו: יש לי מיחوشي בטן, כאבים, או יש לי חשש מסוים, כגון מחלה תורשתית במשפחה. לפעמים יכול להיות חשש שאינו במקומו, זה לא משנה. אני בטוח שהרופא נותן איזו הפניה, כי בסך הכול יש לנו בכל קופות-החולים רופאי קהילה, יש לנו רופאי משפחה שהם כמו משפחה.

עם זאת, קיימת חובה לבצע בדיקת אולטרה-סאונד במצבים רפואיים המצדיקים בדיקה זו. ההחלטה לגבי מצבים אלה הינה בראש ובראשונה החלטה של הרופא המטפל, רופא הנשים.

בחוק ביטוח בריאות ממלכתי אכן מפורטת בדיקת האולטרה-סאונד במהלך ההיריון, על-פי ההתוויה הרפואית, בסל השירותים הבסיסי שקופות-חולים חייבות לספק. למותר לציין, כי הבטיחות בבדיקה זו במצבים שבהם האשה בריאה לא הוכחה סופית, ולאחרונה – ואנחנו לא מפחדים – אף היו הודעות בדבר נזקים אפשריים לעובר כתוצאה מבדיקות אולטרה-סאונד שנעשו כשגרה, והכוונה היא לעיכוב בגדילה התוך-רחמית של העובר. אם היא בריאה, לפעמים זה עלול לקרות. הודעות אלה הן הודעות

ראשוניות בלבד שהועברו למשרדנו מארגון הבריאות העולמי. אלה עדיין הודעות ראשוניות, וזה לא צריך להבהיל אף אחד. אין בכך שום סיבה לאי-ביצוע הבדיקה, אך בוודאי אין בכך משום תמיכה בביצוע שגרתי של בדיקת אלה שלא זקוקות, כאמור, לביצוע בדיקה זו.

אני בטוח שלא השתנה דבר לרעה. הכוונה שלנו שהדברים יהיו לטובה, לא לפטר עובדים, וכדי להעמיק בנושא אני מציע להעביר אותו לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. לשם יבואו גם המומחים, גם האחראים, משרד הבריאות – אני אדאג לזה – וגם נציגים של קופות-החולים, והם ילבנו את הנושא הזה מתחילתו ועד סופו. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הבריאות.

חבר הכנסת אביטל, אתה מסכים שההצעה שלך תידון בוועדת העבודה והרווחה?

שמואל אביטל (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו נצביע. ובכן, קודם כול היתה בשורה, ואנחנו הולכים להצביע. מי בעד העברת הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת אביטל על שירותי אולטרה-סאונד וסל שירותי הבריאות לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת?

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

אתם לא סקרנים לדעת מה התוצאות, סגן שר הבריאות?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

היו"ר ע' עלי:

בעד – 3, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט להעביר את ההצעה לדין בוועדת העבודה והרווחה.

רבותי חברי הכנסת, ישיבת הכנסת הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ט באייר התשנ"ה, 29 במאי 1995, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:31.